

ცირა კაპანაძე

აისიდან დაისამდე

წინასიტყვაობა

მიშელ უელბეკი თუ დროს უსწრებდა და მომავალში იყო უკვე, ამერიკელი მწერალი ბრედ ისტონ ელისი, თითქმის ფოტოგრაფიულად ასახავს თანამედროვეობას.

ზ. ბ.

მე, რა თქმა უნდა, ამ ავტორებისგან ძალიან შორს ვარ. თან ვერც დროს ვუსწრებ და ვერც ფოტოგრაფიულად ავსახავ თანამედროვეობას. მხოლოდ ლიტერატურის და პოეზიის მოყვარული და ერთგული მკითხველი ვარ, ეს კი თითქოს ჩემ თავთან საუბარია, ჩემი თვალთ ნანახი თუ განცდილი და შეძლებისდაგვარად გართმული.

ხომ შეიძლება მკითხველის იმ ნაწილისთვის იყოს მისაღებ-მისადაგებული რომლებსაც ჩემსავით უხაროდათ, უყვარდათ, ფიქრობდნენ, აკვირდებოდნენ, განიცდიდნენ...

შეიძლება ადამიანი მაღალ პოეზიასა თუ ლიტერატურას იყოს ნაზიარები, მაგრამ წერას, ალბათ, სხვა ნიჭი და უნარი სჭირდება, ამიტომ ძალიან მკაცრად ნუ განმსჯით.

პოეტებად იბადებიან. იყო პოეტური, ესეც ღვთის წყალობაა. არანაკლებ ბედნიერებაა იყო პოეზიის მოყვარული. პირველი და მეორე თუ არ მეზოძა ღვთისგან, პოეზიის სიყვარული არავის დაუშლია, – ჰოდა არც მე ვიშლი და ზოგჯერ ვცოდავ კიდევ, როცა კაეშანი მომეძალება ან რაღაც მიხარია და თვითონაც არ ვიცი რა.

„შემოდგომიდან დაზამთრებამდე“, ასე მინდოდა დასათაურება რადგან, განსაკუთრებით ჩემი ცხოვრების შემოდგომას მო-

მეძალა ფიქრები ყველაფერზე: განვლილსა და გარდასულზე და სევდიანი ხილვები მომავალზე, თუმც არც ჩემი ცხოვრების გაზაფხული დამვინწყებია, რომელიც ცოტა ღრუბლიან-წვიმიანი იყო, მაგრამ მაინც გაზაფხულებდა. იქნებ ამიტომაც გამოყავი ამ ლექსებში ცალკე თავად „ქალი“.

მართალია, ცოტა სენტიმენტების მოძალებაცაა ამ ნაწერებში, რაზეც დღეს ნაკლებად წერენ, ბატონ აკა მორჩილაძის არ იყოს, ძველ პროზაზე აქვს ნათქვამი: „ძველი კლასიკის კითხვა, ზოგჯერ რალაცნაირ ძველ და მოდიდან გამოსულ ალარარსებულ განცდათა აუტანელ სითბოში ჩაყურყუმელავებას ნიშნავს ხოლმე“.

აბა, ბატონ აკას როგორ შემიძლია არ დავეთანხმო, მაგრამ, ძველ მოდურებსაც ხომ არა ნაკლებად გვაინტერესებს სიახლეები და ვაფასებთ კიდევ დასაფასებელს, არც ძველს მივტირით, ზოგჯერ ძველებური ეშხი გვენატრება ხოლმე, სულიერება, გულისხმიერება, ურთიერთობები და ვერც განცდათა მოძალებას ვართმევთ ხოლმე თავს.

ისე, ქალის ბუნებას ცოტა სენტიმენტებიც უხდება, ოღონდ მცირე დოზით, ან იქნებ ახალგაზრდობის გახსენების ნოსტალგიას, წარსულის, ჩავლილის და მოუბრუნებლის.

„მოგონებები გარდასულ დღეთა“, ამ ნასესხები დასათაურებით თავი მოვუყარე, ორმოცდაათიანი წლებიდან დღემდე, თბილისელთა ცხოვრების ამსახველ, პატარ-პატარა, ნოველებივით ჩანანერებს.

ამ გადასახედიდან, ბევრად განსხვავებული მეჩვენა, ძველი და ახალი ყოფა, მაშინდელი და ეხლანდელი შესაძლებლობები, შეხედულებები, ინტერესები თვალთახედვები და ფასეულობები. მიუხედავად ომის შემდგომი სიდუხჭირისა, როგორ ვინარ-

ჩუნებდით ხალისს, მომავალს შეეხაროდით, ვფანტაზიორობდით კიდეც და უკეთესი მომავლის სურვილითა და იმედით ვსუნთქავდით. დღევანდელი ახალგაზრდებისთვის შეიძლება ძნელად აღსაქმელად და სასაცილოდაც გამოიყურებოდეს მაშინდელი ბავშვების, მოზარდების, თუ შემდგომი პერიოდის ახალგაზრდების ყოფა, ცხოვრება და თავგადასავლები, მაგრამ როგორც ერთგან ვთქვი, დროს მოაქვს და დროს მიაქვს ყველაფერი. იმ დროისა და იმ ყოფის ანარეკლი ვიყავით ის ბავშვები, მოზრდილები და ზრდასრულებიც, თქვენი არც თუ ისე შორი წინაპრები, რადგან ჯერ კიდევ ვბოგინობთ, და თქვენი ბედნიერი მომავლისთვის ვლოცულობთ, თქვენი ბებია-ბაბუები, ჩვენი თბილისის ძველი ბინადარნი, – ძველი თბილისელები და არა თბილისელები.

ამ მოგონებებში თითქოს ჩემზე ვსაუბრობ, მაგრამ მე ხომ ამით იმ დროზე, იმ ვითარებაზე, იმ ურთიერთობებზე, პირობებზე, ტრადიციებსა თუ დროის იმ დროინდელ ქარგაზე ვსაუბრობ, სადაც და როგორც მაშინდელი თბილისელების დიდი ნაწილის ცხოვრება აისახებოდა და რაც დროისა და ცხოვრების პირობებიდანაც გამომდინარეობდა.

მე ხომ ის თაობა ვარ, ვისაც საბჭოთა კავშირში მოუწია ცხოვრებამ, ვისაც ომის შემდგომი უმძიმესი პერიოდის გადატანა მოუხდა, ვინც სანუკვარ ოცნებას, -დამოუკიდებლობას არა მარტო ოცნებით, ძალისხმევითაც მიაღწია, თუმც მას შემდეგაც ბევრი რამის გადატანამ მოგვინია, ყველაფერი ვინწინით, ავიც და კარგიც, – დიახ, კარგიც.

„უკანასკნელი მოჰიკანებივით“ რომ შემოვრჩით ეს ძველი თაობა, ღმერთს ვთხოვ ისე არ გადავეგოთ ამ ქვეყნიდან რომ, თქვენი, ჩვენი შვილებისა და შვილიშვილების უკეთესი მომავლის შემსწრენიც არ გავხდეთ.

უკიდებანო სივრცეში

სივრცე

სივრცეს დანახული,
სივრცეს დახატული,
აღმოჩენილი და
შემდეგ დაკარგული,
ხილვებით მოსული
ხილვებით გამქრალი,
სულის მელოდია
და მელანქოლია
რა რომანტიკული
აბლაბუდებია,
თუ
მაქმანებია,
სივრცეს ჩახატული
თეთრი ლანდებია,
სულში ჩასახული და
წარმოსახული
მოჩვენებებია
ცხადში ასახული.

ბოჰემა

ბახუსის ძალში,
თამბაქოს კვამლში,
ხილვათა სამყარო
ბოჰემურ რკალში,
გრძნობათა სიმრავლის
ზენიტი ცაში,
და აღმოჩენების
გიჟური მარში,
ვნებათა თუხთუხი
სულ ყველა რანგში.
ფერები მუქი,
განცდები მძაფრი,
გონების ტაატი
ბახუსის ნავში,
მუზების თარემის
ნაზი კოქტეილი,
სურვილთა აღლუმი
თამბაქოს კვამლში.

რა მესაქმება პოეზიასთან
მეწერება და ვწერ,
ჩემი ფიქრები,
ჩემი განწყობა,
აღარ მაყენებს
წერას ავყავარ და ვწერ.
ჩაგლილ ჩასავლელ
ფერ-უფერული აღმოჩენები
მაიძულებენ და ვწერ,
სხვას არ ვაჩეჩებ
არც არვის ვაქებ
არც ვის ვაძაგებ
ჩემთვის ვრაკრაკებ
ჩემ თავს ვართობ
სხვას არ ვაძალებ
მეწერება და ვწერ,
ხან თუ მაკნინებს
ხან თუ მარცხვენს
როგორც გინდათ თქვით
ხანაც მამშვიდებს,
დროს ვკლავ და დრო მკლავს
და მეც დრო გამყავს
რომ არ ვიფიქრო
და დრომ არ დამნთქას.

მე სიცოცხლე ვარ

მე სიცოცხლე ვარ
დასაღვეი,
და გზა ვარ დიდი,
გზა, გასაღვეი,
მინის სუნთქვა ვარ
მზით გამთბარი,
– ისიც დასაღვეი.

მე, სიცოცხლე ვარ
ვეება ცის ცისფერ ტილოზე,
ცისფერი ფთილით ასახული
ღრუბელთ ქაოსი.
და ვარ ღრუბელი მტკივანი სულის
გრიგალ გადავლილ კენწეროებს
გადაფხრენილი.
სული ვარ, სული, ღვინის დოქში
თავბრუხვეული და მთვარეული
– სული, დასაღვეი

მე ვარ სიცოცხლე
მინის სუნთქვა
მზით გამთბარი
მფეთქავი ძარღვი,
მოთუხთუხე ვნებათღელვები,

უსასრულო განცდათა და
იმედთ ტევრები.

მე სიცოცხლე ვარ დაღევაამდე
სიცოცხლის ფთილა,
მეწამული მზით გაჟღენთილი და
გათანგული,
მოიისფრო და მოღველფისფრო
სურვილთა მძივი,
და მზით გამთბარი ოცნებების
უნყვეტი სხივი.

მე, სიცოცხლე ვარ....

მე არ მიყვარს კორიდა

მართალია, ჰემინგუეიმ ხატოვნად დახატა და ახსნა კორიდის მნიშვნელობა და მისადაგება სამხრეთულ ვნებების სიბოხოქრესა და სიმამაცესთან და ის, თუ რატომ უყვართ კორიდა, რასთან და როგორ ასოცირდება და აღიქმება მათთვის. მაგრამ, მე მაინც არ მიყვარს კორიდა.

ვეტრფი ესპანეთს
უმშვენიერესს,
ულამაზესს,
მზის საბრძანებელს,
მის ტრადიციებს
ლამაზ ნარსულს,
დაუცხრომელ
სამხრეთულ ვნებებს,
სისხლის მაგივრად
სისხლძარღვებში
მზე მიმოუდით
და კანის ფერად
გზნების ცეცხლი შემორუჯვიათ,
მაგრამ არ მიყვარს კორიდა და
ვერც შევიყვარებ
კედომის დახვეწილ სანახაობას,
სიკვდილის ხერხებს ვერ ვუმართავ
მე ოვაციებს
და ამის ირგვლივ არანაირ

აზრს ვიზიარებ!
ჩირად არ მიღირს სიმამაცე
ტორეადორის,
მე მხოლოდ ვხედავ
გასართობად
წამებით სიკვდილს,
ყაყაჩოსფერი შადრევნების
ფრქვევას და ნთხევას,
ქანცგანწყვეტილი ტრიბუნების
გრგვინვა ყიჟინას,
გრგვინვას რისხვისას და სისასტიკის,
და ამის იქით აღარ მინდა
პარალელები,
არც სიმბოლია, არც რამესთან
გაიგივება,
ვერ გავუმართავ ოვაციებს
საჯარო სიკვდილს,
და ვერასოდეს შევიყვარებ
მის „ხელოვნებას“.

სფინქსი და პირამიდა

სფინქსის წინ, ღამით, პირამიდების ფონზე ღია ცის ქვეშ ტარდება
წარმოდგენა „ხმა და სინათლე“, კითხულობს ლოურენს ოლივიე.
გრანდიოზული, მომნუსხველი ეფექტებით, შუქრდილებითა და
თითქოს მიწის წიაღიდან ამოსული ხმებით

ხმა და სინათლე სფინქსთან
და გარინდება წუთიერი
თვალთ დანახული ნამყო,
ჟრჟოლა და განცდა მიწიერი,
პირამიდებთან დარგული ძრწოლა,
ამხედრებული სული ძლიერი,
აყვავებული ნაყოფი შრომის
შიშის და ძრწოლის ამქვეყნიურის,
უდაბნოს მირაჟები,
ლანდების ფერხული,
შორეული ხმები დრტვინვის,
სივრცეში დაკარგული თვალსაწიერი,
მზე ჩადუღებული სფინქსის,
პირამიდებთან ჩაქცეული სისხლი
რამდენი შეუსრუტია ქვიშას,
პირამიდებთან დამსხვრეული ჯანი
რამდენი შეუქცევია მიწას,
ცოდვამ არ დაადნო სფინქსი და ლოდები,
ცოდვამ ვერ უწია მიკვირს,
მზე დაგავს, მზე ებრძვის,
ვერაფერს ვერ აწყობს,
ვერც ქარი პოულობს მის პირს.

ექსპოზიცია

სითეთრესა და მდუმარებაში
ჩაყუდებულ-ჩავანებული
ვნებები,
განწყობები და ფერები,
შეგრძნებები,
აღმაფრენები, განსაცდელები,
აღმოჩენები,
გაყინულ წამებში გარინდებული
ლიმილი და სუნთქვა,
ტკივილი და სევდა,
სულის ფორიაქი,
მთელი ცხოვრების მოზაიკის
ერთი ნასხლეტი
სულჩაუდგმელი თუმც მთრთოლარე
ვითარც სულდგმული

.....

და კიდევ ისრები,
ისრები იმპულსებისა
გმუხტავს ვით ელდენი
სხვადასხვა ძაბვით,
თანხვედრები კი თვალსაწიერის
თერმომეტრივით
ადის და ჩადის.

გოგენი

რამ აიძულა ბატონი გოგენი,
რამ გაანაპირა საზოგადოებას,
რამ დაათმობინა ცოლი და შვილები
რამ გაუყენა ტაიტის შორ გზას,
რამ დაავინყა ცხოვრების ხიბლი,
და რამ მოაბეზრა კაცური ყოფა,
რა იყო ასეთი დიდი და ძლიერი,
რომ აუკრძალა მოკვდავად ყოფნა.
ფერებად დაშვრა, ფერებად დადნა და
უცხო მხარეში შიშველი მუზა
ფერებს დაეძებდა,
შემდეგ კი დიდხანს, მათ სიკაშკაშეში,
ფერთა ჰარმონიას აღმოაჩენდა.
მის არსში პასტელის ფერები სჭარბობდა,
მის თვალში სიჭრელე მეფობდა კვლავ,
რა იყო მის სულში ასეთი ძლიერი,
რაც აფერმკრთალებდა ყველაფერ სხვას.

ვან გოგი

ნეტავ, გამაგებინა რა დულდა ვან გოგში,
და დამანახვა მისი თვალით მთელი სამყარო
ნეტავ, მაგრძნობინა მისი სულის ჭრელი პალიტრა,
გამათავისებინა მისი დარდი, ფიქრთა სამთავრო.

ზოგჯერ მგონია, ყველაფერი ფუნჯით ასახა,
გადმოგვაფრქვია თავის სულის შეუცნობელ
ლაბირინთიდან,
ყველა ტილომ კი დაიტია? მისი სათქმელი,
ან ყველა ფერმა ამონურა თვალსაწიერი?

რამ მიიყვანა ყურის მოჭრამდე,
ფერების ჰიმნმა თუ სულის აგონიამ,
თუ ვერ დახატულმა და ვერ დატეულმა,
სულისა და ფერთა დიდმა სიმფონიამ.

შემოდგომა

შემოდგომაა,
ქარბუქია,
კორიანტელი,
ფოთოლთ ფრიალი,
შორს სივრცეში
ქართა თარეში,
მავთულსადენთა
მწკრივებს შუა
ძლიერ სისინით,
ვით ვიოლინოს
ხემი, სიმებს,
ებრძვის და წივის,
სულის წამლებად
აჟღერებს და ეთხოვება
რაღაცას ძვირფასს,
დაკარგულსა თუ
დამთავრებულს
ეს ღმერთმა იცის.

სიზმრების ქსოვა,
ხილვების თოვა,
ვნებების ბორგვა,
ბახუსის ბოდვა,
მთვრალი მუზების
ნისლებში ქროლვა,
და ამ ნისლების
ფართალივით
ხელმხარზე ზომვა.
სიფხიზლისა და
სიმთვრალის ზღვარზე
უკიდებანოდ ქროლვა
და, ქროლვა.

ადამიანო ყოვლისშემძლევ,
შემოქმედო ავის და კარგის,
სიკეთისა და ერთგულების,
შენების, ნგრევის,
შურის და ბოლმის,
ხარ ხელის მკვრელი
უფსკრულის თუ
დიდებისკენ სავალი გზების,
ხან სიკეთის ხარ შემოქმედი,
ხან სატანის მრევლი,
თუ შენში სახლობს ორივე ერთად
ავიც და კარგიც,
ადამიანო! ყოვლის შემძლევ,
ღვთისშვილი თუ ხარ,
ამოიძირკვე სიავის თესლი.

სუმბულთა კრებული
სუმბულთა ჯარი,
ფერთა სიმფონია
სურნელთა ჯაზი,
ლურჯ ფერთა გამების
ნაზი ჰარმონია,
სურნელთა სიმძაფრის
ნაზი აგონია,
ადრე გაზაფხულის
მთენთავი ბანგი,
აფეთქებული ვნებათა
ნალმი,
წადილთა ბორგვა და
ცოდვების წამი,
გამოფხიზლების მაცდური
ძალი.

მე ნამცეცი ვარ,
ნამცეცთაგანი,
ქარებისაგან გამონაქარი.
ნამცეცი ვარ და
ვნამცეცობ კიდეც
რადგან ვერ ვნახე
სხვა გასაქანი,
ვერ ვცვლი ცხოვრებას,
ვერც სამყაროს,
ვერცა დროებას,
ვერ გამიგია რაა მისია
ჩემ მოვლინების,
– აზრი რა არის? თუ
ბედ-უბედობა რა შუაშია,
თუ ნამცეცად ვარ გამონაგზავნი.

ამ უკიდუგანო სივრცეში,
ამ უკიდუგანო ცის ქვეშეთში,
ერთი მრავალთაგანი ხარ და
ზოგჯერ არც არავინ ხარ,
სივრცეში იკარგები და
სივრცე არ გყოფნის,
ისე ვინროა ვერ ეტევი
და ისე ფართოა
უგზო-უკვლოდ იკარგები.

სიყვარულს თუ ნატრობ
ისეთი ინატრე რომ
სახადივით არ შეგეყაროს და
მოსახდელივით არ მოიხადო.
არ მოსახდელი,
უვადოდ გრძელი,
ჟრჟოლის მომგვრელი,
ცეცხლივით მწველი,
ფეთიანივით შემოგეფეთოს
წაგეკიდოს და არ კი დაგწვას,
ჟრუანტელივით დაგიაროს და
სიბერემდე არ გაგიაროს.

2017 წელს წმინდა ქეთევან წამებულის წმინდა ნაწილების მობრძანება თბილისსა და საქართველოს სხვა ქალაქებში.

ქეთევან წმინდა წამებულო
გვეწვიე სტუმრად,
შემოიარე საქართველო
უტყვად და უბრად,
მადლი მოჰფინე
შენ სამშობლოს
შეჭირვების ჟამს,
იქნება ღმერთმა გვაპატიოს
შევცოდეთ თუ რამ,
გვეყოფა დაღმა ხეტიალი
გაგვიძეხ აღმა,
რომ გაიღვიძოს
ნათელმა აზრმა,
მადლი მოგვფინე
გვიშველე რამე
და გაგვინათე
უკუნი ღამე,
ზნეობის ზეობა
ნორმად დაგვისახე,
ქვეყნის სიყვარული
ლოცვად გაგვიხადე.

სენტიმენტები,
სენტიმენტები,
თუ მოგეძალათ,
დარჩით კენტები,
პოეზიაა
თქვენი საუფლო,
თავშესაფარი
სენტიმენტების,
რომანტიკა და
მელანქოლია,
შარლი ბოდლერი
და პოლ ვერლენი,
რძისფერი ფთილა
ზეცის ნაგლეჯი,
და საოცარი შუქი
ფერების.

მე მირაჟი ვარ უდაბნოში
ფერთა ლიცლიცი,
და წარმოსახვის დიდი დოზით
დიდი ფანტასტი,
თუმც ვერ ვაქციე ოაზისად
ჩემი ცხოვრება და
დავრჩი მარად მოცარული
დიდი ფანტასტი.

ყავა, შამპო, შოკოლადი,
ფლუიდების მასკარადი,
ვნებათა ასორტის
ველური პარადი,
სურვილთა თარეშის
გიჟური აზარტი,
– მომართვით!
– მომართვით!
– მომართვით არაყი!
კაცური განწყობის
კაცური ვარაყი.

მოთარეშე ქარაშოტები

სულში თარეშობს ქარაშოტები,
ხმიერთა თუ უხმო კივილით,
მოძალადე და სულის შემძვრელი,
ვინრობს სივრცეს ჩემი სულისას,
და გამონგრევას ლამობს გიჟივით,
გონის და აზრის არ მცნობი და აულაგმავი
და უმართავი, როგორც ღვარცოფი,
ეს სურვილების მოთარეშე ქარაშოტია,
აღვირახსნილი, ბობოქარი, ვნებააშლილი...

ცხოვრების ამინდზე,
ბუნების კაპრიზზე,
განგების სურვილზე,
ფორტუნას დუმილზე,
უგვანო სურვილზე,
გვემას და თმენას,
ბნედას და ლხენას,
და აღმაფრენას,
მიძიმე და დიდი
ცხოვრება ჰქვია.

სოსნისფერი ღრუბლები

სოსნები მიუყვება გზას
გზა სადღაც უერთდება ცას,
გზისა და ცის სამანს
ღრუბელთ ქარავნები
ერთუროთში იღრევიან და,
იმღვრევა, ირევა, ფერებად იღქმება,
სოსნად თუ ნარცისად
ფერებში ინთქმება,
გადარეულები და არეულები
სად მიუყვებიან გზას?
– თუმცა რამ არია
ან რამ გადარია
– ან რამ გადარია, რამ?
პანანა ღრუბლები
ხან იკარგებიან
ხან ისევ ჩნდებიან,
რომ იკარგებიან
რად იკარგებიან,
– სად იკარგებიან, სად?

სურათი ძველებურ ინტერიერში

ბუხართან ირწევა
სკამი საქანელა,
ვენურია და ძველი,
ზედ პლედი აგდია
მასზედ კი წიგნია
ორივე ძალიან ძველი,
სადღაც კუთხეში კი
ძველი როიალი
ფიქრებში რომანსებს
მღერის,
სურათი რომელიც
შეიქმნა სიტყვებით,
ესეც ხომ ძველია,
ძველი.
განწყობაც ძველია
და მელანქოლია
ძველებურ ხიბლს
აძლევს მერმისს,
ის რაც ლამაზია,
თუნდაც გარდასული
ამ სიცარიელეს
შვენის.

იმედი

მე რომ მცოდნა
შენ მათბობდი,
მე რომ მტკიოდა მიამებდი,
შიმშილს მავიწყებდი,
სასონარკვეთას მიქარწყლებდი,
ნაქცეულს მაყენებდი,
დაბნეულს მაფხიზლებდი,
ძალას მაძლევდი.
დღეს თუ მყარად ვდგავარ,
დღეს თუ აღარ მცივა,
და დღეს აღარც მშია,
ტკივილიც გაქრა,
სასონარკვეთაც,
– შენი მადლია!
– ჭიდილიც მასწავლე
ჭაპანის წევაც
და გამკლავებაც.
შენით მოვედი აქამომდე
ამის იქითაც არ მომიშალო
იმედო ჩემო,
ეს ყველაფერი.

ცხოვრების სალაროში
ტკბილ-მწარე ხსოვნათა
გვიანდელ შეგრძნებებს,
ცხოვრების შემოდგომა
ჰქვია,
ემოციის და შეგრძნებებისგან
დაფერთხილ ხსოვნებს კი
ხანდაზმულობა და ჩუმი სიბერე
ჰქვია.

რა ბედნიერია
ვისი ცხოვრების შემოდგომაც
ხვადრიელია და მოგონებების
ჭრელი ფთილები ჰყრია,
ვაი მას, ვის სალაროშიც
შემოდგომის ჟამს
წრუნუნები და თავუნიები
ხტიან.

ჭადრაკი, თეატრი თუ ცირკი

ხშირად გსმენიათ,
– თეატრიაო ეს ცხოვრება,
– ხან ჭადრაკი, და,
– ხანაც ცირკი,
ყველა ერთად თუ
სათითაოდ
ვისთვის რა,... ვისთვის.
თუ თეატრია, მართალია
ნიღბების რიცხვით,
ტრაგედიებით, კომედიებით,
ცხოვრების რიტმით.
– ხოლო ჭადრაკში ფიგურები
ხალხია თითქმის,
სხვადასხვა გზებით,
სხვადასხვა სვლებით,
სხვა შედეგებით.
-და ბოლოს ცირკი,
სასწაულებით,
ტრიუკებით,
სიცოცხლის რისკით.
ყველას ერთად კი
ცხოვრება ჰქვია
ჭადრაკია თუ
თეატრი, ცირკი.

ჩემი სახლი

ჩემი სახლი, ჩემი ცხოვრების მუზეუმი,
ნივთები კი ჩემი ცხოვრების ექსპონატები.
ნივთგანლაგება, ხასიათი და განწყობაა ჩემი,
ინტერიერით კი შეიძლება გამოიცნოთ
თვით სულის ფერიც.
ყოველი ნივთი ჩემი ცხოვრების ისტორიაა,
თუნდაც უბრალო,
გადასაგდებად დანანებულიც,
ჩემი სახლი, გარე სამყაროში გაჭრილი
ფანჯარაა,
ჩემი ოცნებების ჭურჭელია,
ბუდეა ჩემი,
ჩემი სახლი, ჩემი ნავსაყუდელია,
ჩემი სულის საუფლო და სავანეა,
თავშესაფარი და ციხესიმაგრეა ჩემი,
სადაც ვინელებ ბევრ დარდს და ნალევლს,
ბევრ ჭირს და ვარამს,
ვიოკებ სევდას, ვიქარვებ განცდას,
პანაწინა სიხარულები კი ათბობენ და
ჭერს სწევენ მაღლა.
ჩემი სახლი ჩემი ოჯახია,
დიდპატარა მოვლენებით
და პატარ-პატარა დღესასწაულებით.
სიყვარულით დამუხტული და მოვარაყებული.

ნიაგარი

დაუოკებელი სურვილი მაქვს
ნიაგარის ჩანჩქერის ხილვის,
წარმოდგენაც კი თავბრუს მახვევს
ჟრუანტელსა მგვრის,
ზათქის, ღრიალის,
ცის ქუხილის, ძლიერი გრგვინვის,
შხეფთა აურა, გამთიშავი
ყველა გრძნობის და ყველა ფიქრის,
და მაინც მიკვირს ამ აურაში
რა გრძნობა სახლობს,
რა განცდა იბრძვის,
ფეიერვერკი მშვენიერების,
ზეანულის, ამაღლებულის,
თუ წყლის ძლიერების,
სიმაღლის განცდა,
დაშვებისა და ვარდნის ფრენა, თუ
დამსხვრეული წყლის
სხეულის ტკენა,
შხეფების ნისლი ან
შხეფთა ცვენა,
ო, ნიაგარო,
უზარმაზარი სურვილი მაქვს
მე შენი ხილვის.

მამაკაცი

მამაკაცი,
ჯენტლმენი კაცი,
რაინდი კაცი,
ვაჟკაცი კაცი,
კაცური კაცი,
– ფუფუნებაა!
მე მინდა კაცი
ჩვეულებრივი,
გამორჩეული
საკუთარ სახით,
სწორედ ისეთი
რომ გგონია
მის გარეშე
უკაცოა
მთელი სამყარო,
ცოტა ჯენტლმენი,
ცოტა რაინდი,
ცოტა ვაჟკაცი,
და ბევრი კაცი
ცოტა ბუზღუნა,
ცოტა ბუტია,
ცოტა შტერი და
ძალზედ ჭკვიანი,
ხან პრინციპული,

შეუპოვარი,
ხან კი ბავშვივით
მიზეზიანი,
ხან დამყოლი და
მიმტვევბელი,
სულ ცოტა მაინც
გულეჭვიანიც.
ცოტას და ბევრის
წონასწორობით
სახეზე არის
მე რომ ვეძებდი
სწორედ ის კაცი,
ჩვეულებრივი,
და მაინც ჩემთვის
გამორჩეული ადამიანი.

სულის ნაწილები

ციდან ჩამოვევარდი დავიმსხვერი
ნაწილაკებად
და გავიფანტე ქარში მძივებად,
მიმფანტ-მომფანტა, ცისქვეშეთში
მახეტიალა,
სხეულისა და სულის ნაფოტები
ქარმა წამოკრიფა და წააფრიალა.
ახლა მგონია მაყვლის ფოთოლზე
რომ ცვარნამია,
იმაში ვზივარ, ან მწყემსის სტვირში,
იქნებ გრიგალშიც, მის ფრთებში ვარ
შეყუჟებული,
ან დავქრი სიოდ, მინდორ-ველებს
ველამუნები,
ნაკადულშიც ვარ, მის რაკრაკში
გარინდებული,
ნაპირებს ვკოცნი და დიდ ლოდებს
თავზე ვეველები,
შროშანაშიც ვარ ჩასახლებული
მის სურნელებით თავბრუხვეული
და მთვარეული.
გადამიარა ცხენების რემამ ფლოქვთა
თქარუნით,
გადამთქორა და კვლავ დავიმსხვერი,
ირმის ყვირილში წამოვიწიე, ცისკენ გავწიე
ირემს ვეწიე,

ხმაში ჩავენან და ჩავეხლართე
ამურს ვუხმობდი ხარირემი,
ფურს დავეძებდი,
ჭინკების სულშიც ჩავიხედე
იქაც ჩავსახლდი,
ხევ-ხევ დავიწყე ხეტიალი
მაცდურობის ხილიც ვიგემე,
ზამთრის ყინვაში ჩამოუზულ
ბელურასაც შემოვუძახე
ძალა მივეცი მერცხლის მოსვლამდე.
გადავუარე მნიფე ყანებს, მწყრებს დავენიე
ფრთებში შევუდექ თბილ ქვეყნებში გადავიყვანე,
უკან მოვბრუნდი ჭრიჭინების გუნდში გავნივთდი
ხმები შევუწყვე და, თიბათვის ოდა დავძახე,
მზეს გავურიგდი, გავუმზევდი, სულში ჩავექენ
და მისი მადლის დიდი კალთა გადმოვიფარე.
კიდევ ვინ იცის, სად არა ვარ ნასისხლხორცალი
რამდენი მტკივა,
რამდენი მცოვა,
რამდენს ვაბოდებ.
რამდენი ელდა,
რამდენი სევდა ან სხვის ნალველი
შემომნოლია,
გულს გამკანწვრია თუ გამყოლია,
ესენი ყველა,
ჩემი სულის ნაწილებია.

გაზაფხულმა დამიარა
ძვალრბილში,
ძარღვებს აჰყვა
სისხლმა აფრა გაშალა,
სიამის და სურვილების
თარეშმა
ღვარცოფივით ჯებირები
აშალა,
ანწლის სუნმა არემარე
გათანგა,
კალიებმა გააჩაღეს
ფერხული,
შხაპუნების ჩარბუზანა
განახლდა,
ნიაღვრებმა აიწყვიტეს
საბელი.

სულის ფრენა ან მუსიკა ქარში

კლდეს ავეხებე, კლდის კბოდეს დავდექ,
იქ ჩავუსაფრდი მანანნალა ქარს,
ქარის რა გითხრათ, ნიავს გავენთე,
გადავეკარი მის განიერ მხარს,
მასთან დავეშვი გადმოვექანე
და თვალუნვდენელ ველებს მოვედე,
ნიავს კალთები ამოვუკეცე
გავყევი სივრცეს, მესმა მუსიკა,
მუსიკის ხმაზე თმები აცეკვდნენ,
ნიავი ჩადგა, სულ დამავიწყდა,
მუსიკის ჰანგზე გადავინაცვლე
ახლა მას მივყე, მის ხმას გავეკარ,
მასთან დავეცი ქართლის ველ- მიწდვრებს,
მის ველურ ხმებზე ველები სდუმან
მე კი ავუნყე ფეხი და სული
და გავყვე ნავარდს გადაჩვეული,
ეს გარინდება ქროლა ველური
ერთად მოედო მთელს ჩემს არსებას,
თან ამიტაცა იმერ ამიერ
ფრენამ და სრბოლამ
თუ საამო ჰანგების ჟღერამ,
ქარმა მომტაცა თმის ხვეულები
და კვლავ აცეკვდნენ ისინიც ჰანგზე,

ჰარმონია ფეხშიშველ სრბოლის
თეთრ მანდილივით უსხეულო სხეულს მოედო,
ეს იყო ფრენა, ეული სულის და
ალმაფრენა ჯადოსნური,
ნიავისა და მუსიკის ჰანგს შენივთებული.

თანამედროვე ხელოვნებაში არსებობს ტენდენცია, რომ ათასნაირი მაქინაციებით და რაც შეიძლება ადვილად შექმნან ვითომ რაღაც შემოქმედება, ამისათვის აკეთებენ პერფორმანსებს, ღებავენ ცოცხით უზარმაზარ ტილოებს, რაც უფრო საშინელი იქნება, მით უკეთესი და რატომღაც „თანამედროვე ხელოვნებას“ არქმევენ. გასაკვირია რომ ასეთი“ ორსაათიანი შედეგებით გაჯერებულია „სოტბისა და „კრისტის“ აუქციონები, ზოგიერთი ას მილიონზე მეტად იყიდება.

გურამ დოლენჯაშვილი

ძველმოდური ვარ
ძველს მივტირი
ძველი მალეღვებს,
ფასეულობაც ძველი
ფასობს ფასეულისა
სულიერება, რომანტიკა,
მსუბუქი დრამა თუ,
მელოდრამა,
დღევანდელ დღეს ყავლგასულია
და დრომოჭმული,
უაზრობაში აზრის ძებნა
ნორმად რომ იქცა
უსახურობა, ძიებები არ არსებულის,

ესთეტიკისგან განძარცვული
გამოფიტული,
მათში რაღაცის ძიება და
ვითომ მიგნება,
მილიონებად ღირებული ნამუშევრები,
სადაც ტილოზე ორი-სამი ხაზია მხოლოდ
ან სულაც ლაქა თუ წერტილები.
ასეთები კი იმდენგვარად შეიძლება
იკითხებოდეს
რამდენიც უმზერს და,
თითოეული მისებურად ხსნის
ხსნის და მკითხაობს
უემოციოდ აზრს და იდეას,
და ეს არ ხდება
მხოლოდ ხელოვნებაში
ყველა სფეროში უსახური
აკრა-ბაკრა გამეფებულა
წარმოიდგინეთ თვით ყოფაშიც კი.

გალაკტიონი

გალაკტიონი,
გალაქტიკაა უზარმაზარი,
დიდი და ვრცელი,
მრავლისმომცველი.
კიდობანია, პირთამდე სავსე,
ემოციებით, შეგრძნებებით,
მშვენიერებით,
ტკივილისა და სიხარულის
ლამაზად აღქმით,
სევდის რიალით.
აფეთქებაა სურვილების
და წადილების,
დამცხრალ – დაუმცხრალ
ვნებათღელვების,
ჩუმი თუხთუხი და ქარიშხალი,
სულის წიაღში ამოვარდნილი,
არდატეული, აწყვეტილი,
და ბოხოქარი როგორც ზღვის ტალღა,
დიდი შტორმისას,
ზოგჯერ კი მშვიდი, მონანავე,
და შორეული.

გალაკტიონო, მშვენიერების მეფევ და მუზავ

შენ სულში ბობოქარი ზღვა იყო,
შენ სულში მუსიკის ღვთაებრივი ხმა იდო,
შენ სულში სილამაზის უძირო ტბა იყო, და
შენ სულში, სიყვარულის აზიდული მთა იყო.
დიდო ბატონო, პოეზიის და მშვენიერების
მეფევ და მუზავ,
თვითონ მუსიკავ, შორეთიდან ქარმოტანილო,
და სილამაზევ სიყვარულით გამოძერწილო,
პოეზია ხარ პოეტური სურნელებით
თავბრუდამხვევი,
და, თქვენ, შენობით საუბარი ვით გეკადრებათ,
მაგრამ იმდენად ახლობელი შორეული ხართ,
თქვენობით მომართვისას რაღაცა მაკლდება.

ვენეცია

ო, ვენეცია,
როგორ მტკივა
შენი ტკივილი,
მოურჩენელი,
ულმობელი,
დამაქცეველი,
მაგ სილამაზეს
ბრწყინვალეობას
როცა ვუცქერი,
მომნუსხველია
სიდიადით
გოჯი ყოველი,
მშვენიერების
გრძნობა და განცდა,
აღფრთოვანება,
თითქოს სველია
ყველა შეგრძნება,
ყოველი განცდა
ცრემლივით სველი.
შენი სიტუროფით
აღტაცებას
ტკივილიც ახლავს
და მიძიმე განცდაც
სევდის მომგვრელი.

მყუდრო ქუჩებში სალამო ხანს,
სეირნობისას,
ვერ მოვიშალე სხვის ფანჯრებში
თვალთხეტიალი,
ცუდი ტონია სხვას ვერ ვურჩევ
თვითონ კი ხშირად,
კვლავ გამპარვია ცალი თვალი
თუმცა დავბერდი,
ფანჯრების მიღმა სხვის ცხოვრებას
ქურდულად ვუმზერ,
თითქოს წამია სხვის ცხოვრების
დაუნერელი,
ეს ცხოვრებაც ხომ თეატრსა ჰგავს
ზოგჯერ ბალაგანს,
ჰოდა ეს აქტიც ერთ ერთია, თან დაუდგმელი.
ზოგან ჭირია, ზოგან ლხინი, სასონარკვეთაც,
ერთ გაელვებით, ერთი კადრით
ხედავ და ხვდები,
ზოგჯერ ინტიმი, მყუდროება,
ხან კი მუსიკა,
ნელი, საამო, მშვიდია და მელოდირი,
ვილაც ვილაცის განწყობებზე
მინიშნებული,
მთელი ცხოვრების სულ ერთი წუთი
ერთჯერადად გაელვებული.

ბედს გავექეც თუ
ბედი გამექცა,
მე გავექეცი თუ
ის გამექცა,
ან რა აზრი აქვს
რომელი რომელს აუჯანყდა
ან რად გაექცა,
სიმარტოვეში არ მინდოდა
თავი გამეცა,
მაგრამ ცხოვრების განაჩენი
ტკივილად მექცა,
ან ტყუილ-მართალს როდის არჩევს
ბედი მსახვრალი,
ვისთვის მსახვრალი ვისთვის ძღვენი
ღვთის ნაბოძარი,
ბედი ბედია, ან გაქვს ან არ გაქვს
ის არ მოდის დამსახურებით,
არც მსახურებით, მონდომებით
იგი არ მოდის
ან გაქვს ან არ გაქვს
ეს ცხოვრების განაჩენია,
უნდა ვეგუო, აბა სხვა გზა
რა დამრჩენია.

სოსნები კაბად მოვირგე,
ავისოსნისფრე გუნება,
ფეხთ გვირილები გავიკარ
გავიფაჩუჩე გვირილა,
მზის დიადემა დავიდგი
სული სიამით ავივსე,
ოცნება ავიცისარტყლე,
ფიქრები ავისიმღერე,
სურვილს ხუნდები ავახსენ,
ჟინის ქარცეცხლი დავანთე,
სურვილთა ქარაშოტები
ქარში ნართებად დავართე.

ფიქრის ბილიკები კვლავ თუ
აგრევია,
ლამეს თუ მსაჯულად უხმოზ,
დღე კი დღის ფიქრებიც უხვად
დაგრევია
ლამის სარჩევია თითქოს.

მზესუმზირები

მზეს გაჰყურებენ მზესუმზირები,
მისი სიყვითლით ფერმოსილები,
ყვითელ გვირგვინში მზე ჩალვრილები,
მზიდან ელჩებად მოვლენილები,
მზეს უმზერიან თუ
მზე უმზერს ვერ გამიგია,
ან მოწინებით თავს რად უხრის
რად წვავს ალები,
რაა მისია მოვლინებისა
თუ მისკენ რჩებათ ისევ თვალები

ლეგენდა მომღერალ ჩიტზე

კოლინ მაკკალოუს რომანის მიხედვით.

კვრინჩხის ხეს რომ ეტანება
ნეტავ ის რა ჩიტია?
სიმღერას რომ სისხლს აწურავს
რანაირი ჩიტია,
რა ძალა აქვს ამ პანანას,
ეს როგორი ჩიტია,
გულს ეკალი რომ ესობა
მაინც გალობს ნიბლია,
მეტი განცდით, მეტი ძალით,
– საოცარი ჩიტია.
ეკალს თვითონ რომ ესობა
სისხლი წვეთად ედინება,
წამების და განცდის ძალა
სიმღერაში ენივთება,
ამტანობა და გაძლება
მისთვის მღერის ეშხშია,
და რაც უფრო მეტად ისობს
ეკალს გულში სისხლიანს,
უფრო თავგანწირვით მღერის
პანანინა ნიბლია.

ფარნავაზ დიდო, მნიგნობარო, ერის სათავევ,
შენ გაუკვალე უკვდავების შენ ერს სათავე,
შენ შეჰქმენ ენა სახელმწიფოდ, აზრის სათავედ,
და მნიგნობრობას შენ დაუდე დიდი სათავე,

შენ შემდგომ ფარსმან ააყვავა სამეფო ქართლის,
შემოუერთა ქართველური სხვა მოდგმის ხალხი,
შენ გზით იარა, შენი იყო სული და გენი,
გააძლიერა ქვეყანა და ჩამოქნა ერი.

მოღწეულია მარმარილოს ფილა ჩვენამდის,
სად ფრაგმენტი ლათინურად ძველი წარწერის,
ძველ რომს ეწვია ცოლშვილითურთ, დიდი ამალით
სტუმრად, ვით სწორთან, იმპერატორ პაუსს, ფარსმანი.

იმ წლის ამბავი მნიშვნელობით უპირველესი,
ნუსხაში პირველ ადგილზეა მოხსენებული
ამის დასტურად, იმპერატორ ანტონიუსმა
მარსის მოედანს აღავლინა ძეგლი ფარსმანის,

დონ კასიუსის გადმოცემით არს ფარსმან ქველი,
ძველ რომს ქანდაკად მოვლენილი დიდი ქართველი,
ერის დიდების ფესვები და მქრალი აჩრდილი,
უპირველესად თავის ქვეყნის ხატი ნამდვილი.

და მის შემდგომად მომავალნი დიდნი მეფენი,
ერის და ქვეყნის მკვერელნი და მადიდებელნი,
იმ დიდ ფესვებზე ამოსულნი დიდების ძეგლნი,
ერის და ქვეყნის შემკვერელნი და სულის შთამბერნი.

ფიქრში და ომში გაცვეთილნი, გახარჯულები,
დიდჭირნახულნი, ზნეკეთილნი, ომებში ბრძენნი,
ჯიშის და გენის გადამრჩენნი, სიკეთით ქველნი,
ქვეყნის მსახურნი, გონიერნი და მჭევრმეტყველნი.

ძველი დიდების სხივმოსილი შარავანდედნი:
ვახტანგ, დავითი, თამარ მეფე და სხვანნიც ბევრნი,
დღეს რომ გვაკლია ერთგულებით, ჭკუით და სიბრძნით,
ყველაზე მეტად ხალხზე ფიქრით და თავგანწირვით.

ჩამაპირქვავეთ,
ძალიან გთხოვთ,
ჩამაპირქვავეთ,
ყვავილების უკიდევანო
ტრიალ მინდორზე,
ღიღილოების მღელვარე ზღვაში,
ცეცხლნაკიდებულ ყაყაჩოებში
გამთანგეთ და ამაელვარეთ,
ან გვირილებით გადაპენტილ
სივრცით შემმოსეთ, ვით
საქორწილო, თეთრი კაბა,
თეთრი მარმაში,
ფატა დამადგით დიადემად
შროშანებისა
ვით ზეციური წრიული თაღი,
ნანვიმარ მიწით, მინდვრის სუნით
გაჟღენთილია და დაბანგული
ჩემი სული და თვით ჩემი არსი,
მშვენიერებას სურნელიც ახლავს,
თავბრუ მახვიეთ ამ სურნელებით,
ყოფიერებას მომწყვითეთ წამით,
ჩამაპირქვავეთ, მშვენიერების
უსასრულებელში, ჩამაპირქვავეთ,
სულ ერთი წუთით ან, ერთი წამით!

გზები

გზები მიდიან,
გზები მოდიან,
შენგან და ჩემგან,
შენთან და ჩემთან,
მიდი – მოდიან,
მიდი – მოდიან,
ცისკენ და ზღვისკენ,
ჯოჯოხეთისკენ,
თუ სამოთხისკენ
სიკეთისა თუ
ბოროტებისკენ,
ხალხი ამ გზებით
მიდი – მოდიან.
ცვეთდნენ და ცვეთენ
ფეხისგულებს, ფლოქვებს
და ბორბლებს,
დრო და ჟამს ცვეთენ,
თაობებს ცვეთენ,
გაზაფხულებს და შემოდგომებს
ზაფხულს და ზამთარს,
ფარდაგებივით ცვეთდნენ
და ცვეთენ.

თუმცა ბევრს ხვდებიან,
ეთხოვებიან,
ხალხი ამ გზებით
მიდი – მოდიან
ხან ერთდებიან
ხან იყოფიან,
გზები მიდიან,
გზები მოდიან,
გზები კი ისევ
გზებად რჩებიან.

რომეო და ჯულიეტა

ეზოში, სადაც ცხოვრობდა ჯულიეტა, აღმართულია ბრინჯაოს ქანდაკება რომელსაც დაბურულ ფონზე, ცალი ხელი და ძუძუ მზისფრად უელავს, რადგან ტრადიციისამებრ, ყველა მნახველი ეამბოროება სხეულის ამ ნაწილებს და ხელითაც ეხება.

იტალიაში, ქალაქ ვერონას,
მრავალი ძეგლი ამკობს, ამშვენებს,
მე გამოვყოფდი ერთ – ერთ მათგანს,
რომელიც გრძნობას ცამდე აღმერთებს.

ეს ძეგლი არის მარადიულ სიყვარულისა,
ჩამქრალ ვულკანად შემონახული,
და გაფრთხილება კაცთა მოდგმისა,
სისასტიკის და სიყვარულის გამოძახილი.

სახლის ეზოში, სადაც ოდესღაც,
ტრფობის თონეში გიზგიზებდა
ბავშვური გრძნობა, აღმართულია
ბრინჯაოსგან ნაძერწი ძეგლი,
ვით გაფრთხილება!
რომ, სიყვარული ყველასთან მოვა,
რომ განსაცდელიც გექნებათ ბევრი,
და რომ სიყვარულს ვერ ერევა ვერა ინტრიგა,
და ვერცა შუღლი, თვით სიკვდილიც კი.

ჯულიეტას ხელს ცალი ძუძუ და ცალი ხელი,
მზისფრად უელავს, უპრიალებს, თითქოს ანთია,
ყველა მიმსვლელი, ხელსა და მკერდს ეხება ხელით,
ბევრი მათგანი კოცნის თითქოს წმინდა ხატია,
რომ ეზიარონ დიდ სიყვარულს, ჭეშმარიტ გრძნობას,
ყველა მათგანს ხომ ეს უნდა, ესა სწადია.

ძველი თბილისის სურათები

გოგო-ბიჭებო,
ჩემო კბილანო,
ხანდაზმულებო,
გაუხუნარნო,
ძველი თბილისის
ძველ ნატამალნო,
თქვენი ქალაქის
სურათს გთავაზობთ:

.....
თბილისის პარკებს
ყოველ კვირა დღეს
ცეკვის ჰანგები
ახმიანებდა,
ან უკვე ბებრებს,
მაშინ ჯეელებს,
აცეკვებდა და
აბზრიალებდა,
ტანგო, ვალსბოსტონი,
ლიფსი და ჩარლსტონი,
ხის კენწეროებზე
ცა კონწიალობდა,
დილას კი სისხამზე
თბილისის ქუჩებში,
თბილისის ქუთები

პრიალა კაბებით
სულ ჭრელა-ჭრულებით,
დიდტარა ცოცხებით
და ბზრიალ-ბზრიალით
წინა დღეს ხვეტავენ
თითქოს და ცეკვავენ,
შემდეგ სარწყავებით
დილას პირსა ბანდნენ.
ამ დროს ხრინწიანი,
ხის თამასიანი,
შუშაბანდიანი,
კონკების მემკვიდრე
წითელი ტრამვაი,
ქუჩებში დაჰქროდა
ხან დარახრაზობდა,
ჟანგიან, ზარის ხმით
გამვლელებს აფრთხობდა,
ავტომანქანების გაბმული
პიპინი,
სისხამს ფხრენს კივილით
დილას შობს სიგრილით, და
ყოველი დღის შემობრძანებას
თბილისელები ვხვდებით
ღიმილით.

მზე და დრო

მზე, შემოდგომისა სუსტი და უღონო,
ძალა გამოცლილი, ვნება დაშრეტილი,
დრო, შენელებულ ასწრაფებული,
ხან ხანდაზმული
ხან კი ისარს გაკიდებული,
მზე, სწრაფი და მწველი,
ხან უფერული, ხანაც ელვარე,
მშანთავ მდაგავი, ხან უილაჯო,
თავს რომ ვერ ითბობს
აბა სხვას კი როგორ გაათბობს.
მე კი მიყვარს მზე
მოელვარე, თუნდაც დამშანთოს,
ცხოვრებისეულ სურვილებით
ამანთოს და დამწვას დამდაგოს.

ჩემი ცხოვრების მატიანის
თეთრი ფურცლები,
დიდი ქარების გადავლისას,
ვით ფაფარაშლილ ველურ ცხენთა
მოვარდნილ რემამ
გადაუარა, გადათელა, ქარში გაფანტა,
უსაბამო და უსასრულო სივრცეებში
გაქრა, განქარდა,
ერთი ცხოვრება გარდასული, მივიწყებული,
თითქოს იყო და, იყო მაგრამ,
არა იყო რა.

სუნამოს სურნელი
ოდესღაც ნაპკური
ძველ მოგონებებს მიშლის,
მარტო მოვლენებს
კი არ მახსენებს,
იმ ძველ განწყობებს
მიქმნის.

შემოდგომის ქარი ქრის,
ქარს მიჰყვება დარდი ხის,
ხეს ის ადარდიანებს
ფოთოლცვენის იარებს
ტანში რად აჟრიალებს,
ეშინიათ? სიცივის
სიცივის თუ სიშიშვლის?
იქნებ სულაც სირცხვილის...
ქარი ღმუის, ქარი ქრის,
ქარს მიჰყვება დარდი ხის.

იებს დაემგზავრე ალბათ,
თუ ქარებს გადმოჰყევ მარტში,
შროშანებს წაართვი ეშხი
გრიგალს აუჯანყდი გზაში,
– აბა უგრიგალო ცხოვრება
რომელ ქალს სჭირდება ან რაში.

ჩემი ცხოვრების შემოდგომა

ჩემი შემოდგომის გაზაფხულიდან
დაზამთრებამდე
სულ ერთი ამოსუნთქვაა.
მთელი ცხოვრება თუ წუთია სოფლის,
შემოდგომა ხომ მართლაც სუნთქვაა,
მძაფრი ვნებების ცხრომის შემდგომი
და განწმენდილი.
ბახუსთან ზავის,
ყველაფრის ფასის,
სიგრძის და განის,
მშვენიერების შეგრძნების ჟამი,
სულ სხვა საზომი და სასწორი
ამ საწუთროს
ცოდვის და მადლის,
ზოგჯერ რაიმის უკმარისობა
ჩვენს წუთისოფელს
უფრო ლამაზს ხდის,
უკმარისობა ოცნებების მაქმანებს
ბლანდავს,
სულში ირთვება მონატრების
აბლაბუდები,
და ამიტომაც სითბო მინდა
სიბერის ჟამს ცოტაოდენი,
დაზამთრებამდე ხომ ამოსუნთქვაა დარჩენილი.

ნებისყოფა იჭედება გრდემლზე,
სული იწრთობა ცეცხლზე,
ვნებათა სიმძაფრე წლებზე.
გუნება განწყობას
ამინდი განსაზღვრავს,
სულის ამინდი,
ცხოვრების ამინდი,
ქონების ამინდი,
ყოფიერების.
სურვილები კი,
სურვილები უწყალოდ
გვმართავს,
ცხოვრებასაც კი გეგმავს და
საზღვრავს:
ფრენისაა თუ ლოღვის,
ღრენისაა თუ ლოცვის,
ზეცაში ციალის,
მიწაზე ყიალის,
აზრების ფრიალი,
ცოდვების ტრიალი,
უძიროდ, უგანოდ
სურვილთა ღრიალი,
ფულებით, ფულებით,
ფულებით, ტიალით.

შენში ქალი ასაკშიაც
ყვავილობს,
შენში ქალი დეკემბერშიც
აპრილობს,
შენი ქალი ზამბახების ფერია
შენი სევდა ალბათ
იისფერია,
და ცხოვრების შემოდგომის სურნელი
შენში ალბათ, მზეში წვიმის ფერია.

ცას გაქცეულან ძველი გრანდები
ქარს გაჰყოლიან ფოლიანტები,
მტვრის სქელ ფენებში დანაკარგები
ძველი დიდების მქრალი ლანდები.

ეს იმ გახსენებას გაუმარჯოს
სულს რომ შეანჯღრევს,
შეაჭანჭყარებს,
იმ შემოხედვას გაუმარჯოს,
სახეზე ცეცხლის აღს რომ
დაანთებს,
წამით გაგთიშავს, დაგავიწყებს,
აზრს რომ წაგართმევს,
ნეტარების ჭიანჭველებს რომ
შემოგისევს, ააფუთფუთებს,
სისხლს რომ აამღვრევს,
გახსენებების ნელთბილ ტალღას
გულს გადაავლებს
სულს მოგიწურავს,
და იმ წამის განცდას
ვერას დაარქმევ.

2018 წელს, თებერვალში მიქელანჯელოს გრაფიკა ჩამოიტანეს
და ცისფერ გალერეაში გამოფინეს.

ბოლო დროს ხომ მართლაც
გვანებივრებენ,
ჯერ ბოტიჩელიო, კარავაჯოო,
ახლა თვით მიქელანჯელოს
ესკიზებიც შემოგვთავაზეს.
– დიდებულია!
პური არსობისაო და,
მართლაც ხომ პურია არსობის
მავანთა და მავანთათვის,
და არა მარტო მაძლართათვის.
თუ მაღალი ხელოვნება
პურია სულის საკვებად,
გასაგებია,
აი ვისთვისაც პური საკვებია
გადასარჩენად,
მათი აღფრთოვანება
საკვებია სულის და არსობის.

ბათუმი

სილურჯეთიდან მოვარდნილი
თეთრ, ცისფერ, ღია ვარდისფერი,
ჰორტენზიები,
ცისფერ მტევანა, კედლის ხვიარა
გლიცინიები,
მუქ ვარდისფერი ოლეანდრები,
მაგნოლიები, მაგნოლიები,
ჯარისკაცებად ჩანყობილები
თეთრ ფანტელებით განყობილები,
ბათუმს სიმღერად ანყობილები.
და თოლიები, ზღვის დარაჯები,
ზღვის ბინადარნი, ზღვის ალქაჯები,
ბათუმის მკვიდრნი, ბათუმის ხიბლნი,
ბათუმის ეშხის მეხოტბე დიდნი.
ზღვის აფოფრილი ტალღა ხმიერი,
ზღვის სურნელება ძალზედ ძლიერი,
ზღვის მონატრება და ზღვის სურვილი
წყალზე ძლიერი როგორც წყურვილი.
და შხაპუნები მზე პირნაბანნი,
კოკისპირულნი, საცრით ნაცარნი,
მზის აგონიის ჩამწყნარებელნი,
მწვანე ფაუნის გამხარებელნი,
ჰორტენზიები, გლიცინიები, ოლეანდრები,
მაგნოლიები, მაგნოლიები...

მომეცით ფული

მომეცით ფული!
ფული მინდა
ძალიან ბევრი,
ჰო, ფული მინდა
დიახ მინდა,
და თანაც ბევრი.
მინდა ხალისი
სიამოვნება,
ბედნიერება,
– არა ვარ ღირსი?
მერე და
რა შუაშია ფული?
მერე ის რომ
არა მაქვს ნიჭი
უფულოდ რომ მოვიპოვო
ღირსეულად ყველა სიამე,
მაშ რაღა დამრჩა
– ოცნება?...
ჰო, ოცნება ხომ
ფული არა ღირს,
მარა ოცნება აღარ მინდა,
ყელამდე ვარ ოცნებებით
მე ფული მინდა,
ყველაფერი ფულიდან მოდის.
ასე არ არის?
– მაშ როგორ არის,
– აა, ოცნებაც ნიჭია?

ბედნიერება ფული არა ღირს?
– თუ ხელის ჭუჭყია?
ეგ ზღაპრები
კარგა ხანია რაც დამეინყია,
ჭუჭყი-ჭუჭყია,
ფული-ფულია,
ყოვლის თუ არა
ბევრის შემძლები,
და თუ ჭუჭყია
– მომეცით ჭუჭყი,
ეგ ჭუჭყი მინდა
ავისრულო ყველა ოცნება.
მომეცით შანსი,
შანსი მაინც მომაშავეთ,
მომეცით შანსი,
მოკვდავი ვარ
არ ვარ წმინდანი,
ერთი ქალი ვარ
შრომითა და თვლით
გადაღლილი გადაქანცული,
იმედ-მოლოდინ
შემოფლეთილ – შემოძარცვული,
ჰოდა რად გიკვირთ
ფული რომ მინდა
ბევრი თუ არა, სამყოფი ან
სულ ცოტა მაინც.

ყველას აქვს ოცნება
ცხოვრების ანყობის,
შეფერადების, ლამაზი
განცდების,
სიყმაწვილიდან დაქალებამდე
და მას შემდგომაც არ ხუნდება
ეს სურვილები,
მოლოდინები, ძალის ხმევეები.
მაგრამ ბედმა ან ღმერთმა
გზა თუ აგიარა,
ვერც ერთ ოცნებას ვერ გაზიარა
და, ყველაფერი ოცნებად დარჩა,
მერე და მერე ოცნებაც გაქრა,
წლებმა წაღეკა მოლოდინები
იმედიც გაცვდა,
მადლობა უფალს თუ დაგიტოვა
სხვის ოცნებების ახდენით თბობა,
და ამ ყველაფრის შენზე მორგება.

უკიდევანო

უკიდევანო ზღვა,
უკიდევანო გზა,
უკიდევანო სიყვარული,
უკიდევანო სიძულვილი,
დარდი, გატაცება,
ოცნება, სევდა,
მათ გამკლავებას, მონელებას,
უკიდევანოდ დიდი უნდა
ძალა და ნება,
შეუპოვრობა,
ნებისყოფა და,
ძალისხმევა,
რაც მთავარია გული უნდა
უკიდევანოდ დიდი და თბილი.
ზღვა რომ გადასერო,
გზა გადაიარო,
სიყვარულითაც გაითანგო,
სიძულვილი აილაგმო,
რამდენიც გინდა იოცნებე,
ოცნებით ხომ კაცი არ კვდება.
გატაცებები დააღვინე,
დარდი და სევდა გამოზოგე,
პატარ-პატარა ულუფები
კიდევ უხდება შფოთიან ყოფას
ზოგჯერ კიდევ ამშვენიერებს,

სევდიანი თვალების მიღმა
ხშირად იმალება რალაც
ჩაძირული,
ვერ მონელებული,
ღირებული, და
ბოლომდე არ დავინწყებული,
ან დასავინწყებლად
არ გამეტებული.

ბავშვობა

ხეზე ჩიტი თუ დამალობანა,
ვისი სული გსურს თუ ხიდობანა,
მოშლილი ტელეფონია თუ
სახლობანაა,
ნაირ ნაირებია, ჭიქა საინებია,
ეს ჩემი ბავშვობის თამაშნაირებია,
გამოვლილი ცხოვრების
თვალმარგალიტებია,
ახდენილ აუხდენელ
ცხოვრების ზღაპრებია,
ალიონია,
სიყმანვილის ფერებია,
ნაფერებია,
ჩამღერებული ნამღერებია,
მოლოდინებია,
ეს ბავშვობაა,
რომელსაც ვნატრობთ
და ვერ ვიბრუნებთ.
ისე როგორც
ბავშვი დიდობას,
დიდის უფლებებს,
რომელიც დიდებს
უამრავი გვაქვს
და თან არა გვაქვს.

ღამე ყინცურა ხევში

ყინცურა მოანგრევს ხმაურით მიდამოს,
ჭინკები ნაფარდობენ ხევში,
ციცინათელები არღვევენ უკუნეთს,
ჭინკებს უძვრებიან თმებში.
უსურვაზების ჰამაკში ნებივრობს
მაისის ღამე და მთვარე,
მიკიოტს შეუძრავს კივილით მიდამო
სიზმრებში ეყვინთა ღამეს.
სიბ კლდეებს გაურბის ყინცურა სრიალით
ჩახრიალებზე ეშვება ზათქით,
სად გარბის ასეთი თავგამოდებული
თავის დაღწევას რად ცდილობს ღამით.

* * *

გრიმებისა და ანდერსენის თბილმა ზღაპრებმა
ზღაპრულ ქვეყნებში მახეტიალა,
მშვენიერების გზა გამიკვლია
ოცნებები კი დამიფრთიანა,
და ბავშვობიდან სიჭარმაგემდე
სულ ყვავილების ეტლით მატარა.

* * *

ღანვს და ბიბილოს
ეფინება
ფერი ძახველის,
ისევ ვწითლდები
ამ ასაკშიც
ბევრის მნახველი.

ცხოვრება ამძიმებს მხრებს თუ,
წლები აწვება ტვირთად,
რა აძაბუნებს მუხლს
ან რა ღლის კაცის გულს,
გაცვეთილ ხალისს,
მოქანცულ სულს,

.....

ტკივილი ამძიმებს,
ლოდინი ღლის,
ცხოვრება ცვეთს,
განცდები ტეხს,
დრო კი დღეებს
ითვლის,
და გვიცვლის ფერს.

ყინწვისის წმინდა ნიკოლოზის ტაძარი

მზე ჩაუგორდაო
თითქოს კალთაში
მწვანით შემოსილ მთებს,
ცისკენ მიმავალ მუქ სიმწვანეში
თეთრი გუმბათი თვლემს,
ყინწვისის ტაძრის წმინდა ნიკოლოზს
დიდი ნათელი სდევს,
მის გარეშემო კედელ-კუთხეებს
ჩუმი ამბორი ცვეთს.
საკურთხეველთან დადგმულ შანდლებში
წმინდა სანთელი ღვენტს,
ძველი ფრესკები დიდი თამარის
კვლავ ინარჩუნებს ფერს,
თავისი ქვეყნის ნაბორძიკებას
ისევ ავედრებს ღმერთს.

განაცრისფრებულ სევდიან სულში
ბაირაღების აფრიალება,
თავდავინწყების აღლუმები და
სიხარულების აღრიალება.

სხეული ჭურჭელია სულის,
სული, სანვაგია კაცის,
კაცს სული თუ აქვს იწვის,
რომ დაელევა იცის,
მაგრამ ის მაინც იღვწის,
სული კი, იწვის, იწვის.

მეორედ მოვალ

მეორედ მოვალ,
პირველ ქუხილზე,
გიჟმაჟ ნვიმებში,
ყანის ლივლივში,
ქართა თარეშში,
ღვართქაფებში,
მეორედ მოვალ.
ისევ მოვალ და
მინდორ ველად
ავგვირილდები,
ავზამბახდები,
ყაყაჩოსფრად
ავლაჟლაჟდები,
ან ვულკანივით
ამოვიფრქვევი,
ახალ ცხოვრებას
მწყურვალვით
დავენაფები,
სიხარულის და
ალმაფრენის
დასაოკებლად
ანყვეტილ ქარებს
გამოვუდგები.
ან ჩუმად მოვალ

იასავით გავირინდები,
თოვლის საფრიდან თავს
გამოვყოფ
გავგულადდები,
გავხალისდები,
გავთამამდები,
ახალ ვნებებთან შესაჭიდად
შევემზადები.

თბილისელობა

ყველას თავისი თბილისი ახსოვს
ყველას თავისი თბილისი უყვარს,
ყველას ბავშვობაც თბილისურია
თუ „ბავშვობიდან მოვდივართ ყველა“,
ყველას ოცნების სათავეები
იქ იბადება, იქ გვეგულება,
სიყმაწვილიდან – სიჭარმაგემდე
თბილისის ეშხი გვეთანახლება.
თბილისურ ხედვას, თბილისურ სუნთქვას,
გალალებას თუ გვემას ან თმენას,
თბილის-ქალაქში თბილისურად
აღმაფრენას, თუ დაღმაფრენას,
თუნდაც გაფრენას
– თბილისელობა ჰქვია.

წელიწადის დროები

გაზაფხული წვიმის სუნის ფერია,
გაზაფხული მინდვრის სუნის ფერია,
ლაჟვარდისფერ ოცნების,
თეთრად გაშლილ აკაციის
სურნელების ფერია.
შემდეგ მოჰყვება ზაფხულის ხვატი,
ივნისი მზის ფერი,
ივლისი წვისფერი,
აგვისტო მწიფე თავთუხისფერი,
და ოქროსფერი შემოდგომის
მაძლარი და მსუყე ფერები,
წვიმისფერები, სველი.
სექტემბერი ჩალის ფერი,
ოქტომბერი ღვინის ფერი,
ნოემბერი გუზგუზელა ბუხრის ფერი.
შემდეგ ზამთარი ავი და მკაცრი
თოვლის საბურვლით, ყინულის სარკით
სიცივისა და სიშიშვლისფერი,
აელვარებულ ნაკვერჩხლისფერი.

მერცხლები ხომ ბრუნდებიან თავის ბუდეში

მიტოვებული ზამთრის სოფელი,
თეთრი სუდარით დამშვენებული,
თოვლის კუბოში ჩასვენებული,
მკვდრულ სიჩუმეში გარინდებული,
საკვამურები უკვამლობით
გაუქმებული,
ეზო ყურე კი უძაღლობით
დადუმებული,
არც გადაძახილ – გადმოძახილი,
არც სატირალი და არც ქორნილი,
დავინწყებული მამლის ყივილი.
ბევრის მნახველი ოდა სახლები
აქა იქ უკვე ნასახლარები,
ჭირის და ლხინის გადამტანები
მოლოდინებით განანამები,
ზამთრობით ბოქლომ – ჩარაზულები
ეჭვით ელიან განაბულები,
ნეტავ თუ მოვლენ უმადურები
ჩვენ უბეებში გამოზრდილები.

– მერცხლები ხომ ყოველთვის ბრუნდებიან.

ძველი თბილისი

ჩემი თბილისი,
ძველი თბილისი,
თავისი ეშხით
თავის თილისმით,
მართლა ჩემი და
თანაც ძველი,
ძალიან ძველი
მამაპაპური,
რადგანაც პაპის
დედა და მამაც
კუკიაზეა დავანებული.
პატარა იყო ჩემი
ქალაქი
ძალზედ პატარა, და
ძალზედ თბილი,
სულ ერთი მუჭა
ერთი სუნთქვა
ერთი ღიმილი,
და ერთი ლოცვა,
ეროვნებაც კი ერთი
ჰქონდა
– თბილისელობა!
სადაც არ უნდა მოხვედრილიყო
აქაური, რა ქვეყანაშიც,
თბილისელიო, პასუხობდა
წარმომავლობას.

ქართულმა ზღაპრებმა
ბავშვობა დამიპურა
და სიყმაწვილის ოცნებები
მომიფარდაგა,
სიკეთისა და ბოროტების სამანების
ცნობა მასწავლა,
შორს მიმავალი ბილიკები
მომიგვირილა,
ხის კენწეროზე შემომსხდარი ჩიტუნების
ენა მასწავლა,
და, მოტეხილი ფშატის ტოტი
გამიტკივილა,
პატარა ცუგას ნაღვლიან და
წყლიან თვალებში,
სევდის მიზეზთა ამოკითხვა
გამიადვილა.

ჩემი ქალაქის
მყუდრო ქუჩებში
დავხეტილობ და
თბილისს ვეძებ,
დავეძებ მაგრამ
ვერ მიპოვია,
ზოგჯერ მგონია
სული დავკარგე
თბილისის სული,
მხოლოდ მისი და
მისებური,
ნათესაური, მოკეთური,
ძველქალაქური.
ნიადაგ ვეძებ
ღია ფანჯრებში,
ხეივნებში,
ბებერ ქადრებში,
ეზოებსა და შუშაბანდებში,
და ვერ ვპოულობ,
რალაცა უცხო შეჰპარვია
შეცვლილია, ფერნაცვალა,
სულგამოცლილი.
მე ასეთ თბილისს
ველარა ვცნობ ვერც ვეგუები,
სუნთქვა მიჭირს და,
„თბილისში დავეძებ თბილის“.

წუთისოფელი

წუთისოფლის სტუმრები ვართო
ბრძენკაცს უთქვამს,
მართლაც ასეა.
ბრძნული გამოთქმაა
პოეზიისა და ჭეშმარიტების
ლამაზი ჩუქურთმაა,
ცხოვრებისა და ყოფის დიდი
დატვირთვა აქვს,
მაგრამ ერთი რამ ძლიერ მაკვირვებს,
ცხოვრებაში ხომ, სტუმრად მოსულს
ყველა პატივს სცემს,
წუთისოფელს რად სჩვევია
თავის სტუმრის გამორჩევა,
ზოგს დედინაცვლად უდგება
ზოგს კი დედად თავს ევლება,
ზოგს სიყვარულის ქუდბედს
აყოლებს,
ზოგს სიცოცხლეში სიკვდილს
ანდომებს.

მინდვრის გვირილები
და ლურჯი ღიღილო,
– ო, როგორ მინდა
შენ მკერდზე მიხილო,
სიმორცხვისაგან მეწვოდეს
ღანწები,
კოცნისგან მტკიოდეს
მთრთოლარე ბაგენი,
მინდა რომ გაგრძელდეს
სიმორცხვის წამები,
წუთები, დღეები,
სიამის ღამენი,
სიბერის კარამდე
ლოყებს მიყვოდეს
ძახველის ფერი და
დახრილი თვალები,
შენ მზერას დაენტოს
ჩემ თვალში კოცონი
ნელი და მწველი,
და დამდაგველი,
შეხების ჟრჟოლამ თუ,
ბოლომდე გასტანა
მზად ვარ მომიწიოს
ყველაფრის ატანამ.

მე ვინ ვარ ვიცი,
თუმც ბოლომდე
ჩემი თავი
ვერ შემიცვნია,
ბევრი თუ ვიცი
ბევრი რამე ვერ
გამიგია,
რა ცეცხლი დამწვავს,
რა დელგი დამნთქავს,
ან რას ავყვები
თუ დავყვები,
ვერ გამითვლია,
თუ ის ნუთი და ის წამები
არ განმიცდია.

შემოშხაპუნდა გაზაფხული
შლეგი წვიმებით,
ზეცა დაფლითა ჭექა-ქუხილმა,
შემოვიტმასნე სიხარულის
ქალაღია,
ბუნების ძალამ ჩემ წიაღშიც
შემოაღწია.

მე ნაფოტი ვარ მდინარეში
გადაგდებული,
არა მაქვს გეზი, მიმართულება,
მდინარეზე ვარ მინდობილი
საით წავა, ან სად მივა, როდის,
და რისთვის,
გამოცდილება წლებს მოაქვსო
ასე ფიქრობენ, და იყენებენ რომ
განსაზღვრონ
ამ ცხოვრების არსი და გეზი.
მაგრამ ცხოვრებამ თუ დაგლალა
და დაგაბნია,
არას დაეძებ გამოვლილ გზას,
გამოცდილებას,
ჩუმად მიჰყვები მდინარეებს
დროის და ჟამის,
ყველაფერს იღებ, ისე თითქოს
დაკვეთილია და
ღვთისგანა გაქვს ნაბოძები
ანდა მისჯილი.

გატაცება მაჭარია,
თავს ვერ ართმევს
დულილს, ამბოხს,
სიყვარული ღვინოა
და ათრობს,
მაჭარი მშვიდდება,
სიყვარული ღვინდება,
ღვინომ თრობა იცის,
თრობამ კი გავლა,
კვლავაც გინდება
კვლავაც დათვრები
კვლავაც გაგივლის.
ასევეა სიყვარულიც
კვლავაც გინდება
კვლავაც ეძებ,
ეძებ თუ გეძებს,
პოულობ თუ გპოულობს
კვლავ მეორდება,
თრობაც და გავლაც,
თრობის გავლისას თუ
გინდება კვლავ სურვილი
ისევ დათრობის,
სიყვარულისას სხვაგვარად
ხდება,
მის გავლას ხშირად
ნგრევა მოსდევს და,
რალაც ხდება შესაწირავი.

დასასრულის დასაწყისი

სამოგზაუროდ ვემზადები სხვა სამყაროში
მინვეული ვარ დროს დაუთქმელად,
მაგრამ მაინც ვგრძნობ
დროის დასასრულს და
გამგზავრების მოახლოვებას.
გამგზავრება და მოგზაურობა
უსიამოვნო არ არსებობს,
ის ჩემი ჰობი იყო ყოველთვის
რადგანაც უკან ვბრუნდებოდი და,
დაბრუნება, გამგზავრებას
ახლდა ყოველთვის,
მაგრამ იმ გზაზე, სადაც მინვევენ
დაბრუნებული არ მინახავს
ჯერაც არავინ,
მხოლოდ ერთ იმედს ვიტოვებ
მხოლოდ,
თუ ამ ცხოვრების დასასრული
არის საგზური იმ ქვეყანაში,
ყველა დასასრულს დასაწყისი
მოჰყვება ხოლმე და
იქნებ იქაც რაღაცაა დასაწყისი
ალბათ რაღაცის,
აქ დასასრულის შემდგომია
იქ გაგრძელება,
ან თუნდაც სულაც დასაწყისი
ახლის რაღაცის.

ჩაძირულ გემში

ჩაძირულ გემში
რამდენი ურვა და
ოხვრაა ჩაძირული,
სასონარკვეთაც,
და კიდევ ბევრი
ისეთი რამ
ჩემ წარმოდგენას
რომ ვერ ძალუძს
მათი აღწერა.
რამდენი გეგმა,
რამდენი ნატვრა,
ოცნებებიც სხვადასხვაგვარი,
წადილები და მოლოდინები
აუხდენლად დანაკრძალები.
ეს ყველაფერი ჩვენშიც ხდება
ჩვენი გულიც ხომ
ზღვის ფსკერსა ჰგავს.
რამდენს ინახავს,
რამდენს იტევს,
რამდენს ერევა,
რამდენს უძლებს და
რამდენს უძღვება,
ინელებს კიდევც,
თუ მოინელა.

შემოდგომების სიყვარულები

ვის უმღერია ვით გალაკტიონს
საგალობელი ნაგვიანევ სიყვარულისა,
შემოდგომების დამცხრალ ვნებების,
მშვენიერების ყვითელ ფერების,
მაჭრობის შემდეგ დაღვინებული,
დაძველებულის, დაფარგებულის,
– არა გიჟურის, არა ველურის,
ატაცებულის, აცეტებულის,
არამედ მშვიდის, დადულებულის,
გედის სიმღერის უკანასკნელის.
სიყვარულები ჟამგადასული
გულს ოდნავ სევდა შეპარულები,
მშვენიერების სასწაულები
შემოდგომების გადაყვითლებულ
გადაცრეცილი სიყვარულები.
ვნება დაცლილნი, ეშხით აღვსილნი,
სიმშვიდის მფენნი, და მშვენიერნი,
სიბერის მძლევნი, სიამის მგვრელნი,
და მწუხრის ფერნი,
მოკრძალებულნი, ელეგიურნი,
იდუმალებით უფრო ღვთიურნი,
მშვენიერების სამყაროს მკვიდრნი,
და რჩეულთათვის ღვთით მოვლენილნი,
სასწაულები, სასწაულები,
შემოდგომების სასწაულები.

არა გრიგალი, არც ქარიშხალი,
არამედ სიო, მშვიდი ნიავი,
და მშვენიერი მწიფე ფერები,
შემოდგომების აღმაფრენები,
და ამ ფერებთა ნააღლუმევი
ნაგვიანები სიყვარულები,
უქარიშხლონი, უგრიგალონი,
ჩანყნარებულნი, თანაც უფროთონი,
დამცხრალ ვნებების, ნაზი ფერების,
მშვიდი ჰანგები, მშვენიერების,
შემოდგომების ეტიუდები,
მზეგვიანები, დღეგვიანები,
ლამაზები და სევდიანები.

როგორ გამოგდის?

ხელგენიფება შენ სურვილზე
კაბის მორგება და,
– კიდევ გამოგდის,
მაგრამ ცხოვრებას როგორ ირგებ
შენ სხეულზე,
– როგორ გამოგდის?
ეს ცხოვრება ხომ ზოგისათვის
მატერიაა,
ქსოვილს ვგულისხმობ
გამოსაჭრელად გაშლილ გაფენილს,
სურვილისამებრ რომ გამოჭრი და
მოიზომავ
ისეთს როგორიც შენ განწყობს და,
– ესეც გამოგდის,
თვითონ ძალგდის თუ
ღმერთი უდგას შენ სურვილებს
აღმასრულებლად
და ყველაფერი მიტომ გამოგდის?

ნისლი

ბურუსი სივრცეს ფიქრებით
დაუფლება,
ფერებიც სულ მთლად
გაუცრეცია,
თვალთა წვდომა და
თვალსაწიერი,
წაუშლია და წაურთმევია,
ცისა და მიწის ზღვარი, სამანი,
თეთრ საბურველში გაუხვევია,

.....
ბურუსით მოსილ სივრცეს
რალაც ხიბლიც აქვს,
სიცარიელის თუ სისავსის,
ან მდუმარების,
შეუცნობელის აღქმისა და
იდუმალების.

კედელი

ხშირად კედელი იმედი და
საყრდენი არის,
მყარი საფუძვლით, სიძლიერით,
ყოვლის დამცავი,
გარემოსაგან გამყოფი და
ზღვარი სამანი,
კედლად შემართული,
კედლად აღმართული,
ხშირად კედელივით გადაულახავი,
ბარიერია, სიმტკიცის მიჯნა,
მისაყრდენიც და თავშესაფარიც.

გარუხებული აპრილები

გარუხებულმა აპრილებმა და
ნაცრისფერად შეფერილმა მრუმე დღეებმა,
ვნებადაცლილმა ერთფეროვნებამ
მონოტონური დღეების რიგმა,
ჩემში ჩავლილმა გაზაფხულის ნაკადულებმა
თან ჩაიტანეს უამრავი გაზაფხულებიც,
მაგრამ ზაფხული სად დავკარგე ვერ მიპოვია,
იქნებ არც იყო, ან თუ იყო ვერ შემიგრძენია,
ისე მივადექ შემოდგომას რომ
ზაფხული არ გამივლია
თუ გამივლია ვერ გამიგია.

რალაცა ძალა

ჩემ წიაღში ღრმად,
რალაც უცხოდ, და
ორგანულად,
ჩავანებულა რალაცა ძალა,
საკმაოდ მკვიდრად
თანაც მალულად,
თავს მესხმის ხშირად,
მაკონტროლებს,
ჩემ უნებურად
ჩემ აზრებს მართავს,
მამოქმედებს დაუკითხავად,
აზრზე მოსვლასაც ვეღარ ვასწრებ
ისე მიწყვეტს, გასცემს ბრძანებებს,
ხან ხილულად და ხანაც ფარულად.

სულის მიღმეთის აბდაუბდა ლაბირინთებში

სულის მიღმეთის აბდაუბდა ლაბირინთებში
პატარ-პატარა იმედების ლამაზ ფარნებს
ჩამოვკიდებდი,
და ჩემი ხსოვნის დიდ პატარა დღესასწაულებს
ჩემ ხსოვნაშივე მოგონებათა ძეგლს ავუგებდი,
გარდასულ დღეთა ლამაზ განცდებს
ვით დიდ ტილოებს ვერნისაჟზე გამოვკიდებდი.
ლაბირინთებში ჩემი ხსოვნის ნათელ წერტილებს,
ვით ციცინათლებს,
მუჭში მოკრეფილს, თვალდახუჭული
ცაში ავყრიდი.

სულის მიღმეთის აბდაუბდა ლაბირინთებში
სიბერის პირას, ერთხელ კიდევ დავიკარგები,
ჩემი ცხოვრების მივიწყებულ მოგონებებში,
უკანასკნელად ვით წვიმის თქემში,
ფეხებშიშველი ვინანნალებდი.

ვარ გზადაბნეული
მოგზაური
შენი სულის უდაბურეთში,
ვარ განწირული დასაკარგავად
შენი სულისვე ბნელ ხვეულებით,
ფეტვის მარცვლის ხელ გრძნობას
ვეძებდი
მაგ შენი სულის უდაბნოეთში,
თუმც ალარ მინდა, ალარ
მჭირდება,
ველარ შევიგრძნობ, ველარც
აღვიქვამ,
უსასრულებელის ბნელ ტალანებში
ხეტიალით გადაქანცული,
სინათლე მინდა, სინათლის ჭავლი,
ერთი სხივი,
ბნელ სივრციდან გამოსაგნებად,
სადაც ფეტვისხელ გრძნობას ვეძებდი
გასათბობად და გადასარჩენად.

ოცნებების კორიანტელი

ჩემი ცხოვრების დასაბამიდან
სულ ძღვნად ველოდი ზენაარსისგან
არა სიუხვეს, არც სიმდიდრეს, არცა ქონებას,
არამედ ყოფას უმშვენიერესს,
ცხოვრებას ლამაზს, თუნდაც
განსაცდელს,
მე მოველოდი ლურჯს კი არა
მწვანე აპრილებს,
ატმისფერებად შეფერილ დღეებს,
გულში ნაჭდევად შემორჩენილ
ლამაზ ტკივილებს,
მოლოდინის და განშორების
შორეულ სევდას,
ყველაფერ ქალურს, სათუთსა და
თან ამაღლებულს,
თუნდაც სისუსტეს ან პირიქით შეუვალობას.
დღეს აღარ ვფიქრობ სევდასა და
ტკივილ-განცდაზე,
თუნდაც ლამაზზე და მშვენიერზე,
რადგან დამღალა აუხდენელ მოლოდინებმა
და ოცნებების კორიანტელმა.

ანანური

ჟინვალის წყალსაცავის მშენებლობისას, ანანურის ტაძარს, ადგილის მოცვლის სხვადასხვაგვარი საშუალებები ემუქრებოდა.

და ანანური, ანანური
თავის ტკივილით,
თავის ფიქრით,
ძველის დიდებით
და ახლის შიშით,
დღემდე მოსული
შრომით და გარჯით,
ლოცვით და აბჯრით,
ბრძოლით და ლოცვით
ბრძოლით და ხანძრით,
თავდადებით და თავგანწირვით,
ჭირთა თმენით და არ დათმობით,
ქრისტეს ჯვრითა და ამტანობით,
მედგარის რისხვით,
გამომზირალი მთიულეთის
დედოფალივით,
გულდაკოდილი და განწირული
შეშინებული და აწურული
კაცის და წყლის შიშით
დროის და მტრის შიშით,

ადგილის დედის
ადგილის შეცვლის
და მეხთათების თავისდატების,
წყალში დახრჩობის
და ფუძის მოშლის შიშით და ფიქრით.
ძველის დიდების გახსენებების
დიდი ტკივილით,
და იმ დიდების
სულის ყივილით.

ავციას სიზმარი

ცაში ავფრინდი იქ შევრჩი,
მინა ფეხებზე მკიდია,
ღრუბლები კაბად ჩავიცვი
ფიანდაზადაც მიგია,
მთვარის შლეიფი მამშვენებს
ცა ქუდად არ შემიცვნია,
ან ქალამნებად ეს მინა
ნეტავ რა ჩემი ღირსია,
ჩემ სახლად და ჩემ სასახლედ
ცის გუმბათ კარი მიცვნია,
დაბლა რა მინდა მინაზე
მზის საქანელა მიბია,
ხან მზე მიკოცნის პირსახეს
ხან მთვარე სანთლად მინთია,
მინის ჭუჭყი და სიცივე
სწორედაც გადამვიწყია,
მზის ვარცლი საჭყუმპალაოდ,
ნისლი საშრობად მიგია,
თეთრი ქათქათა ცის ტახტი
სწორედაც ჩემი ღირსია,
ცამ უსურვაზად ჩანწული
ღრუბლის ფთილები მირწია,
სწორედაც რომ მეკადრება
ისეთმა ყოფამ მინია,

არც არვინ მინდა ჩემს გვერდით
აქ ყოფნის არვინ ღირსია,
იქ ზილონ მტვერი ტალახი
ერთურთს ჩაუდგნენ ჯიბრშია,
ალარ მჭირდება არავინ
არც არვინ ჩემი ჯიშია...
აქ შეწყდა უცებ სიზმარი
გრიგალმა შესძრა ცის თალი,
ისე დაბერტყა ღრუბლები
არ შეარჩინა ქულები,
ცის კალთას გამოკიდებულს
ამიცახცახა მუხლები,
ისეთი მკაცრად დაჰქროლა
მიფლით მოფლითა ღრუბლები
კაბებიც შემომახია
ციდან მომწყვიტა სრულებით,
ბზრიალ ბზრიალით წამოველ
ტბორში გავიღე ზღართანი
სანახიროსპირ დატბორილ
შმორში აღმოვჩნდი ნათვალნი.

ქაღი

ქალი ქალია

ქალი წვიმაა
ქალი ქარია,
ზოგჯერ სეტყვაა
ზოგჯერ დარია,
ხან ზღაპარია,
ხან აფთარია,
ხან მოვარდნილი
ნიაღვარია,
და ანთებული
ცეცხლის ალია,
სიცოცხლის ეშხით
როცა მთვრალია.
ქალი ქალია,
ქალი ქალია,
ქალი ღვთიური
ნაპერწკალია,
ხან გრიგალია,
ხან ცის ნამია,
ხან დარია და
ხან ავდარია,
ხან მიუდგომი
ცის მყინვარია,
ქალი უკაცოდ
უტყვი ქნარია,
ხარირემივით
მთას მყვირალია,
ხან კლდის ქანია

ხან კი ნაზია,
სულს დასაგები
ფიანდაზია,
ხან სევდაა და
ხანაც დარდია,
ხან მიუვალა
ეკალბარდია,
ხან მახვილია,
ხანაც ფარია,
ხან სიმღერაა,
ხანაც ზარია,
ხან თუ სათნოა
ხან მედგარია,
ხან სატანასთან
წილნაყარია,
კერის და ქვეყნის
სადავე ზოგჯერ,
სინამდვილეში
მას აბარია,
ქალი ქალია
ქალი ქალია,
ხან ამგვარია,
ხან იმგვარია,
ზოგჯერ დარია
და ავდარია
ქალი ღმერთებთან
თანაბარია.

ჩვეულებრივი ქალი

ჩვეულებრივი ქალი ვარ,
ხან ავი ვარ, ხან კი ტკბილი ქნარი ვარ,
ლადარი ვარ, ცეცხლის ნაპერწკალი ვარ,
ხან კი ცივი გაყინული რვალი ვარ.

ოცნებების სურნელებას შევიგრძნობ,
ნატვრისფერსაც შეუცნობლად აღვიქვამ,
სევდის ღრუბლებს საბნად შემოვიკეცავ,
იმედების ტყვედ ვიქცევი ხანდახან,

ხან ზღაპრებად გადავაქცევ ცხოვრებას,
ხან უდაბნოდ, ხან კი ოაზისებად,
ხან ცრემლების ნიაღვარში ვიხრჩობი,
ხან სიცილის ისტერია მიტყდება.

ხან ფიქრების დიდი კიდობანი ვარ,
ხან ლექსი ვარ, ხან კი ტკბილი ჰანგი ვარ,
ყვავილი ვარ, ზოგჯერ ქარიშხალიც ვარ,
ხან კი ზანტად მოწანწალე ქარი ვარ,

გოლგოთაზე ასატანი ჯვარი ვარ,
ხან კი ცეცხლის დასანთები კვარი ვარ.
იარების მალამო ვარ, ნაზი ვარ,
ხან კი შლეგი აწყვეტილი ქარი ვარ,
ხანაც ღვთისთვის შესაწირი კრავი ვარ,
ჩუმად მწვარი სანთლის ერთი ღვარი ვარ.
და უბრალოდ, მე რიგითი ქალი ვარ.

ამგვარ-იმგვარი

ქალი მაცდური, ქალი გრძნეული.
ქალი მებრძოლი, გადარეულიც.
სათნო, ეული, სიფრიფანა,
მსუბუქი, მიმიე,
ქარაფშუტა და ფუქსავატი,
მომამაგე, მოჭირნახულე,
გიჟმაჟი, ცეტი,
განწყობების საამოდ მფენი,
სიცოცხლის ძალა
ენერგია განუსაზღვრელი,
აულაგმავი სურვილებში
ვნებათა ცეცხლში,
ან მოკრძალებით
სისპეტაკით გამორჩეული,
ორგულ-ერთგულიც,
უზნეოც და თავდადებულიც,
თავისუფალი, შებორკილი,
ბედის მორჩილი, სუსტიც, ძლიერიც,
უნიათო თუ ყაჩაღანა, ან თვით სატანა,
ნილბოსანი, შეუნილბავიც,
– ეს კრებულია საქალეთის
ამგვარ – იმგვარის,
არჩევანი თუ ბედისწერა,
„საკითხავი აი, ეს არის“.

მე ვარ ქალი

მე თუ დედა ვარ,
მე თუ შვილი ვარ,
და ვარ მეუღლეც
დიასახლისიც,
მოსამსახურე სამსახურში
ოჯახში კი
ყველას მსახური,
უპირველესად
– მე ვარ ქალი.
ჯერ ქალი ვარ და
მერე შვილი
მერე კი დედა,
მეუღლეც და
ან სულაც ცალი,
არ დაგავიწყდეთ რომ,
მე ვარ ქალი,
სამსახურში თუ ოჯახში
უდლით, უუდლოთ,
უპირველესად
რომ მე ვარ ქალი.

დროები ქალის ცხოვრებაში

ოცნებების ცისფერი ქაოსი თუ,
მენამული, მთრთოლარე ლავა,
ზღვის დასალიერს, ჰორიზონტს მიღმა
ცეცხლივით რომ აალებულა,
ნაკიდებია და არ კი იწვის.
თუ ეს ქაოსი ცისფერია
ლაჟვარდოვანი
ეს გოგონა კი, მეოცნებეა
წარმოსახვის დიდი ოსტატი,
მის კარებზე კი
გაზაფხული
აქლემივით ჩაჩოქებულა,
ჩაჩოქებულა და ფეხს აღარ იცვლის.
ის კი ისწრაფვის ზაფხულისთვის,
სიმზურვალისთვის,
ლაჟვარდისფრიდან მენამულამდე
გადაფრენისთვის
მის წელიწადში ორი დროა
ოთხის მაგიერ,
გაზაფხულია გაჭიმული, ცხელი
ზაფხულით
ვის წელიწადშიც ოთხი დროა
ორი წარსულის, ორი მომავლის
მისთვის ოცნება მენამულია
ცეცხლივით მწველი,
თუმც რომ არ იწვის

და შემოდგომაც თითქოს აყოვნებს
კარგა ხანს იცდის,
ზამთრის მოლოდინს კი გაურბის
ურა ცხენივით,
სად გაექცევა დაჟინებას
უბელო კვიცის,
ის შეუმდგარი ქალბატონია
ცეცხლი რომ წვავს და,
მაინც არ იწვის,
ხოლო ქალებში მიმწუხრისას
ორი დრო მეფობს,
დრო მწიფობის და გადამწიფების
შემოდგომისა და ზამთრის პირის
ეს ის დრო არის როცა ფასიც
და საზღაურიც ყველაფრის იცის,
წარსულით ცხოვრობს, მომავლისკენ
არ იხედება,
როცა ჰგონიათ რომ სიცოცხლეს
ჩალის ფასი აქვს
ნამდვილი ფასი, მხოლოდ მაშინ და,
მხოლოდ მან იცის,
ქალმა, რომელმაც მიაღწია
სიბერის სამანს,
ქალად დარჩა და სიკვდილამდე
ქალადვე იწვის.

ამ ბოლო დროს
ასაკი მაშინებს
წლები თვეებივით მაცვივა,
დაგეშილ მწვერებივით მომდევნ,
– მომდევნ... და,
გავრბივარ.
წლებს გაუურბივარ,
ვერ შევაყოვნე,
ვერც შევანელე,
თვეები დღეებივით გარბიან,
– შე დალოცვილო ჩემო სიბერევ
რა გეჩქარება,
ბავშვობაში თუ იზლაზნებოდი
რა დოლის ცხენივით გარბიხარ.

აღმოვაჩინე

აღმოვაჩინე,
სულ ახლახან
აღმოვაჩინე,
სულ პანანინა,
სულ პატარა
დიდი ტკივილი,
საკუთარ სახეს
მოვლენია
პირველი ბზარი,
სიბერის ლანდის
პირველი კვალი,
პირველი ელდა,
პირველი სევდა,
ჩემი სიბერის
პირველი ელჩი
– ციდა ნაოჭი,
სასწაულების
მოლოდინთა
დასამარება,
ჩემი და უხმო
დიდი ტკივილი.

ოქტომბერი – ქალის შემოდგომამდე

როგორ მხიბლავს ოქტომბერი
ბახუსით მთვრალი,
დრო, დროთა თვალი,
წარმავალი, მალი,
ნაშემოდგომეც ვით ქალში, ქალი,
ისიც წარმავალი,
დამცხრალი მზით,
ფერების ზღვით,
ფოთოლთ ფარფატით,
და წვიმიანში ბუხრის პირად
ღვინის ხელადით,
ხავერდოვანი სიმღერებით
ძველი ჰანგებით,
ძველი გიტარის
ძველი ბაფთები,
და შემოდგომის ბანოვანები.....
ქერა ქალები, შავგვრემანები,
უასაკონი, სევდიანები,
იდუმალები, ეშხიანები.

ოქტომბერი – ქალის შემოდგომისას

აღარ მზიბლავს ოქტომბერი
აღარც მისი ეშხი,
არც ფხიზელი და არც მთვრალი
არანაირ ფერში,
ქალს თუ ხიბლავს ოქტომბერი
შემოდგომის ფერი,
ან ფიქრები ეძალება
გარდასულის, ძველის,
ან უკანასკნელ სიყვარულის
ბოლო აკორდს ელის.

სიმორცხვე დღეს ხომ
კომპლექსიაო
სრულფასოვნების უკმარისობის,
დრომოჭმული და ძველმოდურიო
დასამალიო და შესანილბი,
ნეტავ მანახა აყვავებული
ასულთ ლოყებზე ბროწეულები,
კრძალვა და კდემა, ჭიაკოკონა,
ღანვებზე ცეცხლად შემონთებული.

სიმორცხვე

ნეტავ მანახა
თუ კიდევ ყვავის
ასულთ ლოყებზე
ფერი ძახველის,
სიმორცხვისაგან
წაკიდებული
ვარვარა ღველფის
ცხელი ალმური.
დახრილ თვალებში
საგულდაგულოდ
გადამალული
ლტოლვა ფარული,

სასურველი და თანაც
ნატრული.

მე ქალი ვარ და
სისუსტეებიც ბევრი
მახლავს,
– რასაც განვიცდი,
ბევრი თუ მბორკავს
ბევრიც მხიბლავს,
განსაკუთრებით
ხაზს თუ უსვამს
ჩემ ქალურობას,
და განმასხვავებს
თუნდაც სისუსტიტ.

ქარი თუ გიხარია,
წვიმა თუ გიხარია,
ნისლი გიშლის ოცნებებს,
გიფერადებს მოვლენებს,
დარდი უცხო ხილია
ფიქრისთვის არ გცალია
სურვილების გალია
ათიათას გვარია,
კარი ღია თუ დაგრჩა
ვაი შენი ბრალია.

ყოველ გაზაფხულზე
სახადად მეყრება
რვა მარტის ტკივილი,
მოხდას ველარ ვასწრებ
ისე მიახლდება,
ისე მიფრინდება
მრავალი მარტები
და მრჩება ტკივილი
და სულის კივილი
არ შემდგარ ქალისა
რომლის სახელზედაც
არ შეუძენიათ რვა მარტის
ყვავილი.

მხურვალე თონეს
ჩამაკარით
დედას პურივით,
რომ გათოშილი სული
გავითბო,
ან დავინვე
ფარვანასავით.

იასამნების მეორედ მოსვლა

შემოდგომაა,
რუსთაველზე მოვდივარ
ჩემთვის,
და იასამანს მაჩეჩებს ვილაც,
ნოემბერია,
– ნოემბერში იასამნები?
– სასწაულია,
იასამნის მეორედ მოსვლა?
უნდოდ შევხედე
დავცნოსე კიდეც,
იგივე სუნი, იგივე ფერი,
თუმც სხვა დრო და ჯერი.
გამიჩნდა კითხვა,
ბუნების ძალავ შენ
გეკითხები,
რატომ არ ხდება ქალისთვისაც
სასწაულები,
მისი ცხოვრების მიმწუხრისას,
შემოდგომის პირს,
თუნდაც მცირე ხნით, ერთ
გაელვებით,
მეორედ მოსვლა აყვავილების.

ქალი სიყვარულს
სულ მუდამ ეძებს,
მთელი ცხოვრება
ეძებს და ელის,
ელის მაშინაც
როს აღარ ეძებს,
და ელის მანამ
სანამ ქალია,
სიყმანვილიდან
შემოდგომამდე,
და იქნებ სულაც
დაზამთრებამდე,
მხრებში მოხრამდე
ელის და უცდის.

ღმერთო არ ჩაახშო
ჩემში ვნებები
არანაირი,
მე ყველა მინდა,
ყველანაირი,
ღვთის შვილი თუ ვარ
დავიტევ და ავილაგმავ
ყოველგვარ ვნებას,
ოღონდ მომეცი
მე ყველა მინდა
ყველანაირი.
თუ ვარ ცოცხალი
სუნთქვა არ მინდა
მის გარეშე
არ მინდა ყოფნა
არანაირი,
დრო ვერ განსაზღვრავს
ჩემ ცხოვრებას,
და ვერცა წლები
ვერანაირი.

ძუძუებივით ეტიკნებათ
ხეებს კვირტები,
გაზაფხულს ველი,
– გაზაფხულო, არას
მპირდები?
გამიაპრილდა მოლოდინი,
და ვირინდები,
როგორ გელოდი გაზაფხულო,
როგორ გელოდი,
ჩემო სიბერის გაზაფხულო
– კვლავ გეკითხები,
რა დაგიშავე, არას მპირდები?

ნუ შეუშინდები წლებს

მე ისევ მათბობს სხივი,
თვალთაგან მონასხივი,
სულს ამოვლილი,
გულგამოვლილი,
სულ ერთი ბეწვა
მზერით ნაელვი სხივი.
ისევ მინდება ხეტიალი

ქუჩაბანდებში,
და ისევ მათრობს
გზად შემოყრილი ფშატის
სურნელი,
აპრილში ნუშიც მაფორიაქებს
და ათასნაირ სურვილებს
მიშლის,
და მე ისევ მშურს ქალბატონების
მათთვის განკუთვნილ თაიგულებს
როცა ვუმზერ მამაკაცთ ხელში.

აგერ უკვე
ორმოცდაათს გადავაბიჯე და
თავი ზოგჯერ
თექვსმეტი წლის მგონია,
ზოგჯერ ისე ვიქუფრები
ამას იქით სულ უკუნი მგონია,
წელთ სიმრავლე
მე სიმდიდრე
სულაც არა მგონია,
ტკივილთა და სიხარულთა
დიდი ნუსხა,
მე ცხოვრების სურათები მგონია.
ჰოდა ხან თუ ვიქუფრები,
ხან პეპლებთან ერთად ფრენა მდომია.
მაშინ როცა, მიმწუხრის ჟამს,
ღრუბლიანი განწყობები მქონია,
უცებ ისე უდარია
გაზაფხულის მობრძანება მგონია,
ფეხშიშველს და გულგაღებულს
ნიაფივით სულ ნავარდი მდომია,
ჩემი წლებით დამძიმებულ
ჭრელ ხურჯინის
კლდიდან ხევში გადასროლა მდომია.

ქალო დარდიანო, ქალო ნაღვლიანო
დართვილულ კვრინჩხივით
ტკბილ-მწარ-შაბიანო,
ხანმინურულო, ხანგავლილო,
გზა ნავსიანო,
ხელ-ბედ ჩაქნეულო, ჩუმ წადილიანო,
დარჩენილ ცხოვრებას რაღას ემართლები
შენ წილს ქარს რათ ატან, რათ არის გვიანო,
ნაბიჯი გადადგი და ნავსი გატეხე
დართვილულ კვრინჩხივით შარბათ შაბიანო.

ნისლის ტევრში დაკარგვას
თუ ლამობ,
ცისარტყელას ყელსაბამად
ნატრობ,
უმზეო დღეს შენი ცეცხლით
ათბობ,
თეთრ შროშანებს შენი სუნთქვით
ათრობ,
ფეხშიშველი თქემში რბენით
იღლები,
და ყვავილეთს დედოფლობას
პირდები,
ცაში თუ დაფრინავ,
ღრუბლებში დაჰქერიხარ,
მინაზე დადიხარ
ფეხებს არ აკარებ,
ცისფერ რაშს ამხედრებ
სივრცეს ენივთები,
ცხოვრების კანონებს
სულ არ ენიღბები,
მაგრამ თუ ცხოვრებამ
მინას დაგანარცხა,
როგორი გახდები
ნეტავ არ მანახა.

შემოდგომა

ვით შემოდგომის
ფოთოლცვენისას
ისე დამცვივდა წლები,
ვით ცივ ზამთარში
დიდთოვლობისას
სულ გამითეთრდა თმები,
დაცხრა ვნებები,
დაცხრა გზნებები,
ძალი დაკარგა განცდამ
შემოეძარცვათ ხეებს ფოთლები
ფერი დაკარგა განცდამ,
სულ გაიცრიცა ჩემი წილი ცა
ხნულს დაეკარგა სუნი,
ისე გამოვცდი აყვავებულ ნუშს
არ შემიჩქროლდა გული.

ზამთრის ბელურა

მე ვარ თხმელის ტოტიდან აფრენილი,
სიცივითა და მარტოობით მობუზული
ბელურა ზამთრის,
ცოტა მხატვარი, ცოტა პოეტი,
ცოტა ქარი და ცოტა ზმანება,
ცოტა ალქაჯი და ბევრი ქალი,
ქალი რომელსაც დაენერა არ დაქალება.
მე სიზმარი ვარ აუხდენელი
თრთოლვა და განცდა განუცდელი,
ვნება გაყინული, ვნებით გათანგული,
სული ოცნებებით მოპირული,
მე სიმღერა ვარ აუმღერებელი,
და პოემა ვარ დაუნერელი,
მე ცივი წყარო ვარ დამშრალ-დაშრეტილი,
მსუყე თავთავები გამოფშვნიტილი.

ცოტა პოეტი ვარ,
ცოტა მხატვარი ვარ,
ბობოქარ ზვირთებში
უნიჩხო ნავი ვარ,
თავგზადაბნეული
უკაცო ქალი ვარ,
თუ ვკაცობ კაცი ვარ,
თუ ვქალობ ქალი ვარ,
იქნებ არც კაცი ვარ
და აღარც ქალი ვარ,
ოცნებით დაღლილი
დამცხრალი დარდი ვარ,
მყარად მივაბიჯებ
ცხოვრების დიდ გზაზე,
დიდივით ვიქცევი
და მაინც ბავშვი ვარ.
მე არც პოეტი ვარ,
და არც მხატვარი ვარ,
ოცნებით დაღლილი
დამცხრალი დარდი ვარ.

6506-650630

შენ თვალთა მზერას
ძველ შანდლებში
სანთლად დავანთებ,
და ამ შანდლებში
ნაღვენთის ნაცვლად
ციურ მანანებს ჩამოვანათებ,
ცეცხლს მივცემ სევდას
გრძნობას დავანთებ,
დარდს
ქარს გავატან
ფიქრებს დავამლერ,
ძველ სიხარულებს
ყველას აღვადგენ
ავაფერხულებ და
მტვერს ავადენ,
უთქმელ სიყვარულს
ახლა გავამხელ,
ავასიმღერებ
ლექსად დავაფრენ,
ყველა გალიის
კარებს გავაღებ,
ოცნების ჩიტებს
ცაში ავაფრენ.

სიყვარულის დღე (ვალენტინობა)

გილოცავთ ყველას
ვისაც აგცდათ
და არ გეწვიათ,
ვინც სულ ელოდით
ლოდინმა კი წლები
გაღია.
და თუ ელოდით
სიყვარული შეგძლებიათ
ესეც მაღლია,
მერე რა ვუყოთ
თუ დაიბნა
და სხვას ეწვია,
მოლოდინებიც ამოწურე
წლებმა გინია,
რახან ელოდი
დიდ სიყვარულს,
ესეც ნიჭია,
ბოლოს და ბოლოს
მოლოდინსაც
თავის ხიბლი აქვს.

აისიდან დაისამდე

აისიდან დაისამდე
გავლილი თუ გასავლელი,
ჩემი წილი ცხოვრებაა
ჩავლილი და ჩასავლელი.
ზოგჯერ ზღაზვნით,
ზოგჯერ ფრენით,
თუ მოზომილ ნაბიჯებით,
აისიდან დაისამდე
დიდი გზაა გასავლელი.
ვისთვის გზაა, ვისთვის შარა,
ეკლიანი, ვარდიანი,
ზოგისათვის უდაბნოა
ვარვარა და ქვიშიანი,
ტაატით თუ ქროლვითაა
ყველასათვის გზა, გზა არი,
დაისისთვის ეს სოფელი
გაფრენილი წუთი არი.

მზე და ზღვა

ქვიშას წვავს მზე,
მზე თანგავს ზღვას,
ფერებს რომ ახუნებს
და რუჯავს კანს,
ცეცხლია რომელსაც
მზე აძლევს ძალს.
გზნებაა, თვლემაა,
ვნება თუ გვრემაა,
მზეა ყველაფერში
ცეცხლი და ზღვა.
ზღვის ცხელება აქვთ
შეყრილი ხალხს,
სიშიშვლის პარადი
ჩაუდის პლაჟს.

სიყვარული

სიყვარული მშვიდიცაა და შმაგიც,
შფოთიანიც და შლეგიც,
მშვიდი გვამშვიდებს,
შმაგი გვაშმაგებს,
გახელებულიც არსებობს
ის კი ახელებს.
და საერთოდ,
რით იზომება სიყვარული
ძალით, სახით, დოზით თუ ფორმით,
სისუსტით თუ სიძლიერით.
იქნებ სულაც ზემოქმედებაა
დაუკითხავად თავსმოხვეული,
დაუძახებლად თავს დატეხილი
ან დიდი ხნის ნალოდინარი,
ხან გვასულელებს, ხანაც გვამაღლებს,
თავის ჭკუაზე გადავყავართ,
ხან გვათამაშებს,
ხან ტკბილმწარეა, – დამანგრეველიც,
უფრო ხშირად კი ამშენებელი.

შემოქმედება

წვდომის, პოვნის და მიგნების
საამო განცდა,
ან სულაც ახლის აღმოჩენის
სიამოვნება,
რალაც ნაშრომში, დახატულში
თუ დანერილში
ღირებულების აღმოჩენა
შენად მიჩნევა,
მთავარია რომ შენ იპოვე
რამაც შენ შეგძრა, დაგაფიქრა,
გასიამოვნა,
აღმოაჩინე სხვათათვისაც
დღემდე უცნობი, განუცდელი
რალაც ახალი:
შტრიხი, მოვლენა, მიმართულება,
ეს იმას ნიშნავს ავტორი შედგა
გამოუჩნდება დამფასებელიც.

ურთიერთობები

გავითოვოკაცდით, დავცალკევდით,
ერთმანეთისთვის სულ ველარ ვიცლით,
საქმეს და ოჯახს თუ აუვედით
დანარჩენ დროს კი ტექნიკა ნთქავს
თავისთვის ითვლის,
ტელევიზია, მობილური, კომპიუტერი,
ვამპირებივით გვენაფება
თავს ველარ ვალწევთ და მას ვწირავთ
ურთიერთობებს
ცოცხალსა და საღს, უშუალოს,
ველარ ვიცლით ერთმანეთისთვის,
ერთურთის ჭირით, ასევე ლხინით,
ერთად ყოფნით თუ პირადი ხილვით
სავსე იყო ჩვენი ყოფა, ჩვენი ცხოვრება,
და ამას ერქვა ჭეშმარიტად ურთიერთობა

* * *

თოვლი მოდის
თოვს და ბარდნის,
ფანტელები ცეკვავს ცაში,
საამოა მათი ხილვა
სითბო თუა ფანჯრის მიღმა.

* * *

გაყინულა მთვარე ცაში
ციდან ჩავარდნილა ქაში,
ბარდნის ათოვს არე მარეს
სუსხი იჭვრიტება ბზარში,
ბურძღლავს დღეს და
სცივა ღამეს,
აცახცახებს ზამთრის ბალებს,
გელოდები გაზაფხულო
საიმედოს მეტყევი რამეს?

გარედ ცივა სახლში თბილა
სარწველა სკამში ვზივარ,
გემრიელი წიგნით ხელში
ვმოგზაურობ მზიანეთში.
გარედ სცრის და, ხან ქარიც ქრის
განწყობას კი წიგნი მიქმნის.

გარეთ ბარდნის და ძალიან ცივა
ფანტელები კი ცვივა და ცვივა,
ბუხრის ხახიდან ცეცხლი გუგუნებს
ხან ტკაცუნობს და ხანაც ბუბუნებს,
ძველ ზღაპრებსა და არაკებს ჰყვება,
გარეთ კი ბარდნის ფთილების ხელას
ფანჯრის მინებზე სანთელად დნება
მერე ორთქლდება, წლებივით ქრება.

ნაირნაირები

ნაირ ნაირები,
ფერად ნაირები,
სიტყვები, აზრები,
სხვადასხვა ამბები,
ჭორი და მართალი
სხარტულად ნათქვამი,
გულს რომ ეამება
ან ლახვრად ესობა,
მოგეფონება და
ან სულაც გაგბურძგლავს,
საცრით თუ გაცერი
ცხოვრებას შეგიცვლის,
ყველას თუ აჰყევი
მარილზე გაგიყვანს.

მე შენ გისურვებ

მე შენ გისურვებ ჩემი ცხოვრების
არ შემდგარ ბედნიერებებს
რომლებიც მე მეკუთვნოდნენ და
სადღაც ამცდნენ, არ შემხვედრიან.

მე შენ გისურვებ ჩემი ცხოვრების
დიდ სიყვარულებს
რომლებსაც სულ ველოდი და
გზაზე ამცდნენ, არ შემხვედრიან.

ჩემი ცხოვრების აუხდენელ
ფერად ოცნებებს,
რომლებიც შენ უთუოდ აგიხდებიან,
ლამაზად განცდილ მღელვარე წუთებს
რომლებიც ალბათ არც განმიცდია.

სიბერეში რომ საგზლად გეყოფა,
ეს იმხელაა, ეს იმდენია.

ჩემს არსებაში
ვნებების თუხთუხს
ლექსად დავეჭნიდი,
დარდისა და სევდის
უფერო და უფორმო ფთილებს,
სულ ასო ასო ხანჯლით ავეჭნიდი,
განაირებულ სიხარულებს
ჩამოგანვდიდი,
ლილილოების ლამაზ გვირგვინს
თმას ჩაგანნიდი,
თონეში ჩაკრულ ლავაშივით
დაბრანულ ვნებებს გადმოგაყრიდი.
ფერფლად ქცეული დამწვარ ნივთის
შენარჩუნებულ პირველქმნილ ფორმას
შენ შეგადრიდი,
სულის შებერვის თუ ხელის ხლებით
უეცრად ქრობას დამწვარ ნივთისა
სულ განვიცდიდი,
რადგან გადრიდი ზემინიერს
განსაცვიფრებაელს,
დაკარგვისა და გაქრობის შიშით.

ძიებები, ძიებები,
მარადიული ძიებები
ხელოვნებაში, ლიტერატურაში,
პოეზიასა, სულსა თუ ყოფაში.
აღმოჩენები, მიმდინარეობები,
ახალი გზები, ახალი ხედვები
ახლებურ ყოფასა თუ
შემოქმედებაში,
ეს ხომ კარგია მაგრამ, საზღვრები?
ის ხომ ყველგან არსებობს,
თუ რაც უფრო აბსურდულია
გაურკვევლობის ბურუსში გახვევს,
ადამიანურ განცდებს არ იწვევს
და უჩვეულო შეგრძნებებით
თუ არ გაღელვებს,
შემეცნების თუ შეუცნობლის,
მიგნებულის თუ მიუგნებლის
აღმოჩენებით
ყველა სფეროს არ გაზიარებს,
ასეთ სიახლეს ვერც ერთ სფეროში
ვერ ვიგებ და ვერც ვიზიარებ.

უშენოდ

უშენოდ დაძრწის ჩემი სული დაეხეტება
და ეძებს იმ სულს, ნათესავად რომ წაადგება,
მონათესავე სულებიო ხომ გაგიგიათ
ჰოდა ასეთ სულს ხეტიალში გადაეყრება?

უკიდევანო სივრცეებში სული ეული,
გზა არეული, უკომპასო, გადარეული,
უშენოდ დაძრწის, ქარაშოტებს აედევნება,
ვით ვიოლინოს სიმებს ხემი, ხან აუყვება,
და ჩაუყვება,
უბიდან ფრთხილად ამოიღებს
შენზე წერილებს,
ქარბუქს გაატანს ვით ბოშების საველე ფოსტას,
ქარებს გაკრული, გადევნებულ გაკიდებული,
იმედს არ კარგავს სადმე მაინც გადააწყდება.

გამოიდარა

უჟმურად ჟინჟლავს
მთელი დღეა აღარ იდარა
და განწყობებმაც ფერი იცვალა,
ჩამოიქუფრა, სულშიც რალაც
ჩამოინისლა,
და ჟამისფერი განწყობაზე
ჩამოიფინა.
თუმცა თუ დარმა გამოიდარა
მზე საიდანმე შემოიპარა
ჩემი განწყობა ფერნაცვალს
ფარდებს გადასწევს და
შემოსძახებს,
გუნებავ – ჭიტაა!!!
გამოიდარა.

შანსი

ღმერთმა თუ გვიბოძა
სიმდიდრე
სულის ან ფულის,
ორივე ერთად ან ერთ-ერთი,
გვეძლევა შანსი არა განცხრომის
და ფუფუნების,
არამედ ნება, შესაძლებლობა,
საკუთარ თავში ამაღლების
კაცად გახდომის,
გაჭირვებულის გვერდით დგომის,
ხელის გაწვდენის,
მობრუნების და სულის შთაბერვის,
იმედად ქცევა, ყავარჯნობა,
წაქცეულის წამოყენება,
ამაზე მეტად კაცს რა გაზრდის
საკუთარ თავში.

ცხელა, მზე მთენთავს,
მთენთავს და მაშრობს,
სულშიაც აღწევს
სურვილებს აქრობს,
ვნებებს ხან თანგავს,
ხანაც ანავლებს,
ფერად განცდათა
საუფლოში დამანანნალებს,
ხან კი პირიქით
პატრუქივით ააპარპალებს,
ვით თონის თავზე
სიცხის ლივლივი,
იზლაზნება და იზილება
აზრიც გონებაც,
სიცხეს ნებდები, ირინდები,
და, ითიშები...

პეპელა

ჭრელო პეპელა
მზე ჭრელავ,
ფრთაფარფატავ
და ფრთამალო,
ასე მოკლე
წუთისოფელს
სადმე უნდა დაემალო,
ჩემო ფრთა ჭრელა პეპელავ
პეპლუცა პეპლუნიო,
ფრთა მოხატულო ლამაზო
მინდვრის ყვავილთა ნიავო,
დღემოკლე მზეანთებულო,
პეპლუცა პეპლუნიო.

ობლის და კვერის არაკები

მე ის ქალი ვარ ვისაც:
სხვისი დარდი გაუთავისებია,
სხვისი ტკივილი გაუტკივილებია,
სხვისი სიხარულით გაუხარია და
სხვისი გაჭირვება გაუზიარია.
სხვის პრობლემებზეც ბევრი უფიქრია,
თავის ტკივილები თვითვე უნელებია
უტყვად და უბრად გადაუხარშია და
სხვის დასანახად არ უტირია,
გაჭირვებაში არასოდეს ჩაუმუხლია,
ბევრიც შეშლია მიზეზები არავისში
არ უძებნია,
რადგან სულ ყველა თავის თარგით აუზომია.
სხვის ლხინში თავის ტკივილები დაუთრგუნია
სხვის ჭირში თავის სიხარული აულაგმია და
თავისი საბნის სიგრძე განი არასოდეს დავინწყებია.
ნაადრევად მონყვეტილი ფოთოლიც კი
დანანებია,
სულ პანანინა სიხარული საგზლად ჰქცევია,
საკმაოდ ძნელად სავალი გზა უხმოდ უვლია,
ცხოვრების აღმართს რომ შესდგომია
ობლის და კვერის არაკები გახსენებია,
გაჰლიმებია,
შემდეგ კი ხელი ჩაუქნევია,
კვლავაც თავის გზას გაჰყენებია.

ფიქრებს, ვით ფუმფულა
ფთილებს,
საჩეჩელზე გამონაფთილებს,
თითისტარს დართულს ფაფუკ
ნართებად,
დაძახულს ერთად ფერად ძაფებად,
წარმოსახვებად, ხილვად, ზმანებად,
შლეიფად ვირგებ და ვიმოსები,
სულის და ყოფის საზრდო სამშვენად.

ფოთოლცვენაა
ფოთოლთ ფრიალი,
ფერთა ალღუმი
ფერთა ციალი,
ქარების მარში,
ქართა ქრიალი,
ქარმოძახილში
სევდის ღრიალი,
სულის წრიალი
და ხეტიალი.

მე სტუმარი ვარ

მე სტუმარი ვარ
სტუმრად მოველ
ამ ქვეყანაზე,
უჩემსურვილოთ,
ღვთის განგებით,
ღვთისავე ნებით,
არც წასვლას მკითხავს
არც დარჩენას
და არც არჩევანს,
ბედს ჩამაბარა
ის მისაზღვრავს
ცხოვრების ამინდს,
ჩვენ კი ვიბრალებთ
რომ წარემართავთ
ჩვენ ცხოვრებას
ჩვენივე ნებით.

ეს გაზაფხულიც...

ეს გაზაფხულიც ძველებურად
შემომეპარა
და მოსახდელი სახადივით
შემომეყარა,
თავს შემომეხვა სურვილებით
შეპირებებით,
გამაბრუა და მაბარბაცა
სულ გადამრია,
გონზე მოსვლაც კი ვერ მოვასწარ
ისე უეცრად შემომადნა
შემომელია,
ეს გაზაფხულიც მოვიხადე
ბატონებევით,
და კვლავაც დავრჩი მოლოდინის
მუდმივ რეჟიმით.

თუ შენ ვერ უსმენ
ცვარნამის და იის მუსაიფს
შვლის ნუკრის ტკივილს ვერასოდეს
გაიტკივილებ.
ახალ ხნულის თუ გაზაფხულის
სურნელებას
ვერ შეიგრძნობ მთელი სიმძაფრით
ვერც მთვარის შუქზე იდედოფლებ
მთვარის შლეიფით,
ჯვარს ვერ დაინერ გრიგალზე ან
ცისკრის ლაჟვარდზე
და ვერ შეამჩნევ მინდორ-ველად
მუსიკის ნავარდს
განსხეულებულს ზეასულში
თმებგანწილში,
ხან ნაზ სიოზე, ხან გრიგალზე
მუსიკის სრბოლას
მინდორ-მინდორ და სერი-სერად
ფეხუკარებლად დედამიწისა
სრბოლას და ნავარდს,
ნავარდს და სრბოლას.

ისევ ჩამოსცხათ კიპარისებს
გაგრის ქუჩებში,
გამოკვართულებს თეთრად
ქურქებში,
ტანთ შემოასკდათ ან
შემოიხიეს, ქურქებია თუ
ახალუხები,
იქნება ისევ გველოდებიან
და სამასპინძლოდ ინკიპებიან
თუმც მოლოდინში უთეთრდებათ
ალბათ თვალები.

ზღვასაც მოვაკლდით,
მთასაც მოვაკლდით,
მოგვნატრებია მათი სურნელი,
კიპარისები თუ დაღალა
ამდენ ლოდინმა
– რა გემართებათ აფხაზებო,
თქვენ რალა მოგდით.

მზეს მიაფიცხეთ,
მზეს მიაფიცხეთ
ნესტიანი სულის შიგთავსი
და უფერული სველი დარდები,
მზეს მიაფიცხეთ მელანქოლია
და ნაცრისფერი სევდის ფარჩები,
გაათბეთ სული
გააფიცხეთ დედას პურივით
გადმოაფინეთ სულის ნესტი
ვით ფარდაგები,
გაამზეურეთ, გაამზეურეთ,
სევდით დამბალი
ჩვრად ქცეული ბაირალები,
მზეს მიაფიცხეთ
ვით ტყრუშულ ღობეს,
ნაღვლიანი და ნაღვლისფერი
ძველი დარდები,
ააცეცხლისფრეთ,
აამზისგულეთ, ტკივილიანი
ძველი ტრავმები.
აასიმღერეთ, გაასიმღერეთ,
სულს ნაწვიმარი ნატირალები,
მზეს მიაფიცხეთ,
მზეს მიაფიცხეთ,
სევდად ქცეული ძველი დარდები.

* * *

ხომ შეიძლება ცხოვრობდე
მარტო,
მარტოდ არ გრძნობდე თავს,
და ტრიალებდე უამრავ
ხალხში,
გვერდითაც გყავდეს სხვა,
სიმარტოვე კი გულის გიწურავდეს
და მუდამ გდევდეს თან.

* * *

სულს თუ წაეკიდა
უეცრად ხანძარი
იარად შერჩება
წარსულს,
ვერ დაიფერფლება
ვერც ქარი გაფანტავს,
ნაწიბურებს კი დასტოვს.

მტკივა, განვიცდი, შევიგრძნობ, ვხედავ

მტკივა, განვიცდი,
შევიგრძნობ, ვხედავ,
ხის კენწეროებს
დაცემული გრიგალების
სამეფლისო კაბების ხევას,
ასფალტს დაცემულ
წვიმის წვეთების
უსხეულო სხეულის მსხვრევას,
ფაფარაშლილი ცხენების რემის
უკიდევანო სივრცეთა კვეთას,
სიყმაწვილეში აგებული
ოცნებათა ფერად კოშკების,
შეუბრალებლად, უწყალოდ ნგრევას,
გულს გაკანრული, ღრმა
ტკივილების
და დიდი წყენის
დაუსრულებლად თმენას.
სულში ჩაძირულ
ბალღამის წვეთთა
უკანვე ამონთხევას,
გონის დამბინდველ,
გონს დაუფლებულ
ემმაკეულთა,
სულიდან გამოდევნას.

ცხოვრებისა და ყოფის
არ მცნობი
ველურ სივრცეთა
უსასრულებელში
ქროლას და ფრენას,
რიგით მოკვდავთა
შეცოდებების
სხვის არამვნებთა და
უნებურთა
დათმობას, შეწყალებას,
ცხოვრებისეულ შეცდომების
ხანდაზმულობას,
დაგვიანებულს, გაუსწორებელს,
მოუნელებელს,
ტკივილით მონელებას.
სიყვარულის ძალს
დაუფლებულს
არაკეთილღირსს,
მიხვედრისა და დანახვის უნარს
თავს დაჭიდებას,
შერკინებას, და წინ აღდგომას,
მორევის უნარს
კაცად დარჩენას.

კვრინჩხისფერი ბინდი

დათრთვილულ კვრინჩხივით დაიბურა
ჩემი განწყობა და
სევდის ქარავანმა ჩამოიარა,
მოგონებათა კიდობანს თავი აეხადა და
კვლავ თალხმა ღრუბელმა გადაიარა.
ერთმანეთს ცვლიდა ზმანებებივით
ჭრელი ხილვები და მელანქოლია,
მელანქოლია ქალის, რომელსაც არ
გაუმართლა,
ბევრი ზღაპრები ეგულებოდა და ერთიც
ვერ გაუცხადდა
ოცნებებმა კი ისე დაიყვავილეს რომ
ფერებიც შემოაცვდათ.
იყო სიყვარულიც, იყო განშორებაც
და იმედებიც,
სიყვარული კი თონეს ჩაკეთებულ
ჩინჩხვარივით
უცებ აბრიალდა, აბრიალდა და
ჩაიფერფლა,
კვლავ იმედები, მოლოდინი, ჭრელი
ზღაპრები,
არ შემდგარი სიყვარულის პანაშვიდები,
მონაცვლეობა თეთრის და შავის,
შავი შავობდა, მაგრამ თეთრი არ იყო
თეთრი
რადგან არ ჰქონდა ნათელი ფერი.

ღამე

ღამევ, შენ დიდი
მესაიდუმლე და
დიდი ძვრების
სათავე ხარ,
ავის და კარგის,
განუკითხავის და,
გასაკითხის,
მონმე ხარ ბევრის
ცოდვის და მადლის,
საქებარის და გასაკიცხის.
შენ წიაღი ხარ
სიცოცხლის შექმნის,
და უფრო ხშირად
სიცოცხლის წყვეტის
გარდაცვალების,
მონამეცა ხარ
უნაზესი უნეტარესი
განცდებით ტკბობის.
სარეცელი ხარ სიყვარულის,
ოდინდელი, სამარადჟამო,
თვით კაცთა მოდგმის,
თუმც ტკივილების
აკვანიც შენ ხარ,
შენ დროს იშლება

ყველა იარა და
სატკივარი,
გაუსაძლისი ფიქრების და
ტკივილების
საუფლოცა ხარ,
როს გეცრიცება განთიადზე
დაღლილი ფერი,
ფიქრად დაღვენთილ
ლამეებში უძილობისას
ხშირად თეთრი ხარ
უმთვაროდ თეთრი,
უცილობელი მონამე
და განმხილველი
ჩვენი ცხოვრების
ავკარგის თუ
სხვა რამის ბევრის.

და იწვა ბინდი, ბინდი
სულში დავანებული
მიმწუხრის ბინდი,
თუმცა დრო და დრო
ეხეთქებოდა
მტკივან კედლებს
ამხედრებული,
ბობოქრობდა და იმსხვრეოდა
ვით მინის სხეული,
ილტვოდა სხივად,
ანარეკლად,
სინათლედ ქცევას,
და ამოღწევას,
ისიც დრო და დრო
როს ჯანყდებოდა,
ისე კი იყო საუკუნოდ
დავანებული
მიმწუხრის ბინდი.

სოფლურ სოფელში

სოფელში მინდა ტყის პირეთში
ან ტყესთან ახლოს
ხის ძველი სახლით
წამოსკუპულს ქვითკირის სადგომს,
ლამაზ აივნით, რიკულებით,
სამერცხულებით,
რიკულებს ზემოთ არშეებით,
ხის მაქმანებით,
სადმე ახლოს რომ ნაკადული
მორაკრაკებდეს,
ან გვიან ღამით მდინარის ხმა
მოხმინობდეს,
ზაფხულის ხვატში მონაბერი
სიო მინდვრიდან
ყვავილთა სურნელს ანიავებდეს,
იმავე მინდვრიდან ყოველ ღამეს
ჭრიჭინების ხმა, არემარეს ახმინებდეს,
ორლობებში გაბნეული ფშატის ხეები
სასიამოვნო სურნელს აფრქვევდეს,
აივანზე ძილს ვარსკვლავებით მოჭედილ ცის ქვეშ,
აბა მითხარით რა უნდა ჯობდეს,
დილის სისხამზე ნახირის ხმა,
მენახირის შეძახილები,
სოფლური დილის გათენებას
ასე გვამცნობდეს.

ჩემი ბავშვობის სოფლის სურათები

ო, როგორ მიყვარს გახსენება ჩემი ბავშვობის,
გაზაფხულიდან შემოდგომამდე არდადეგები
სოფელში ქართლის,
ნაკვეთჩხალებზე შემწვარი სოკო ფოთლოვან ტყეში
და შებრანული ოდოშების ნაზი სურნელი,
ფეხებშიშველი სიარული ორდობეებში,
ყანაში ჩუმად შეპარული ცერცველასათვის,
უბეები კი გავესებული დაკროლილ თხილით,
მეველის შიში მოპარული სიმინდის და ყანის თელვისთვის.
კაკლის კუჭვისას წენგოსფერად შეღებული ტუჩების ფერი,
მწყრების ქვითქვითი,
რიკულებიან აივანზე ზაფხულში ძილი,
ყანებიდან და მინდვრებიდან მონაბერი ნიაფი გრილი,
და მოტანილი მუსიკის ხმა,
ორკესტრები ჭრიჭინობლების,
რომელსაც ერთვის აივნის პირად ჩამავალი მდინარის ხმა
თუ ბანი ხევის,
დირიჟორია – ზაფხულის ღამე, მაესტრო დიდი
თიბათვის ღამის,
მოგონებებმა ისე გამართეს, წლებში წამართვან
ნაგროვნი ღამის,
მდინარეებზე ანწლის ღერებით დაგუბებული გუბელები
ჩახრიალები,

სურათებია ჩემი დროის ბავშვობისა და სოფლის
ქართლის.

სიმინდისათვის დაწნული ჯინი

და მარგილებზე ჩამოცმული ქოთნების რიგი,
შემოდგომაზე მარნის ქერზე დაკიდული ჯაგნები და
აკიდოები, ტოტები კომშის,
ხახვისა და ნივრის გალები თუ კიდობანში დამწიფებულ
გროვები ზღმარტლის.

გიხტუნავიათ?

საბძლის ძელიდან თივას და ბზეში,

დაგილევიათ ტყეში პირქვე მწოლს მდინარის თუ ნაკადუ-
ლის ანკარა წყალი,

გამოგიხდიათ დიდ სიბ ქვაზე ნაძვის კოკობა,

ან გიჭამიათ თივის ღერზე აცმული მარწყვი.

გითამაშიათ, ან გიყურებიათ დანაობისთვის?

გიკენჭავიათ მდინარის პირას ან ხეთა ჩრდილში,

წვიმის მოსვლისას ფეხსაცმელი თუ გაგიხდიათ,

მწვანე ბილიკზე ან გზა შარაზე ფეხებშიშვლებს

თუ გაგივლიათ,

ასკილის ტოტის სალამური თუ გაგითლიათ,

ან მაყვლოვანში ხელპირი თუ გაგიმურიათ,

თუ გაგიფცქვნიათ, გიგემიათ სახრით ნაცელი ნარეკალები,

გიკეთებიათ ყაყაჩოსგან დედოფალები.

შეგიკვრიათ კი სათონე ფიჩხი თხილის წკნელებით,
ან გიძებნიათ ჭანჭურებზე თეთრი ბოყვები,
არ გშინებიათ ქუხილისა ტრიალ მინდორში,
ან წვიმებისას, ადიდებულ მდინარეთა ზათქის, ღრიალის.
ასდევნებიხართ ციცინათელებს ღამის წყვდიადში,
არ მოგყოლიათ პირში გემო ასკილის ფურცლის?
ან შემოდგომის პურის ცხობის დამთავრებისას
თონებში რომ ჩაუდგამთ ღოღნოშოების,
ტყემლებისა და ჭანჭურების
დიდი ქილები,
თეთრ – ნაცრისფერი თათრული გოგრა,
თუ შავ – ყვითელა ჭრელი კვახები,
მეორე დღეს კი მიგირთმევიათ თიხის ჯამებით ქლიავის
წუა, და ბაქმაზები.
მომდევნო დღეს კი ეზო-მიდამო გავსებულია
ტყლაპის ფიცრებით,
გათუთქულ კერკის წნული ლასტებით.
ბავშვებისათვის სადგისით ხვრეტენ დაკროლილ კაკლებს,
რათა აუბან კრიალოსნად,
ძაფზე აბმული მძივ – ხრიალები.

ბავშვთა ბავშვობა და კომპიუტერი

ჩემი თაობის ბავშვობა ხომ
ეზოებში იწყებოდა,
ინწყებოდა და მთავრდებოდა
ბავშვობიდან – მოზარდობამდე,
შემდეგ კი... შემდეგ
ჩვენ ბავშვობას
დაეუფლა კომპიუტერი,
ხუნდი დაადო,
დააპატიმრა ბავშვთა ბავშვობა,
დაეუფლა და გაქრა ბავშვობაც,
პერიოდი ნაირ – ნაირ თამაშებისა
ეზოს და ქუჩის კუთხე -კუნჭულში
ძრომიალი და ლალად სირბილი,
ხეზე ჩიტი თუ დამალობანა,
ვისი სული გსურს თუ ხიდობანა,
ფანტიობიდან – ფლირტობანამდე
გრძელდებოდა მათი ბავშვობა,
სადაც სწავლობდნენ
ტოლსწორებთან ურთიერთობას,
მეგობრობას, ამხანაგობას,
იხარჯებოდნენ, ივსებოდნენ,
ვითარდებოდნენ,
ბავშვურ ცხოვრებას ილაღებდნენ
და იზრდებოდნენ,
ბავშვნი ბავშვებთან ბავშვებურად
ყალიბდებოდნენ.

* * *

გაფრენილი სივრცე,
გაფრენილი წლები,
სიოს მონაბერი
გარდასული ხმები,
წლები, წლები, წლები,
ხანჩავლილი წყლები,
აღარ მობრუნების
სევდიანი ხმები.

* * *

ფშატი აყვავდა
ფშატის სუნი
ნიაჲს გაენტო,
მქრქალი სიყვითლე
მოვერცხლისფრო,
სანთლად დაენტო.

ფშატის ყვავილობამ დაიყვავილა
მისი სურნელი ქარივით გაქრა,
თავბრუდამხვევი სურვილებიც
იმ ქარებს გაჰყვა,
ცდუნებები კი სამუდამოდ
ხსოვნაში დარჩა.

ფშატის ყვავილობას
ფშატის სუნი
ქარივით დაძრწის,
ჩემშიც იჭრება,
თავგზას მიბნევს,
სიამოვნების სიმებზე
დაჰქრის.

* * *

დღე, დღე არი.
ღამე, ღამე.
შენზე ვფიქრობ
დღე და ღამე,
თუ კაცი ხარ დამაყენე
ან დღე შემეშვ
და ან ღამე.

* * *

მარტი, ბუნების გაღვიძება და
იმედ დაკარგულთა მოლოდინებია,
ზამთრისგან თავდახსნილ განწყობათა
აღლუმები და
ამწვანებული სულის კორდებია,
და კიდევ ერთხელ, ცხოვრების განახლების
იმედებია.
შარახვეტია ქარბუქების თავშესაფარია,
მუსიკისა და ფერთა გამების თავშესაყარია,
და ქარგატანილ ოცნებათა ნავსაყუდარია.

რევერანსი

*მწერალ და ისტორიკოს ალექსეევის მიხედვით. წიგნის ავტორია
აირაპეტოვი. მხატვრული მთარგმნელი, აკაკი გელოვანი.*

ჩემებურად ჩაკითხული.

ეშაფოტზე მიდიოდა დიდი პეტრეს სიყვარული
– მარია ჰამილტონი,
მიდიოდა სიყვარულისთვის
მაგრამ არა პეტრესი, არამედ სხვისი,
– ივან ორლოვის.
და პეტრე სჯიდა სიყვარულისთვის
სიყვარულისთვის არა თავისი, არამედ სხვისი.
ქალს უარი არ უთქვამს ორლოვის სიყვარულზე,
არც ეშაფოტამდე, და არც ეშაფოტზე.
შიშმა ვერ სძლია დიდ სიყვარულს
ვერ გატეხა ძლიერი სული,
მეფემ კი გასწირა სხვისკენ მიმავალი
თავის სიყვარული.
მეფემ არ შეუნდო, დასჯა გადანწყვიტა და
ჯალათს მიანდო
თვითონ კი მრისხანე და გახელებული
მაყურებელივით ამ პროცესს დაესწრო.
ამაღლებული ჰამილტონი კი
ისე ავიდა ეშაფოტზე
მასზე ასვლისას მის ხელს დაეყრდნო,

დიდის ღირსებით რევერანსი გაუკეთა და,
თხემის ადგილას, ფიცარნაგზე,
მზერა მიაპყრო.

თეთრი ემოსა, ეს ის კაბა იყო
პირველ ხილვისას რომ ემოსა ასამბლეაზე
საცეკვაოდ რომ გაიწვია დიდმა მეფემ,
რევერანსით შეხვდა მაშინაც,
მეფეს წარმოუდგა წარსულის სურათი,
წამით შეცბუნდა და, ქალი მიიზიდა
სიყვარულმა სძლია თუ შეცოდება იყო,
ალბათ შეწყალება უცებ გაიფიქრა,
მაგრამ...

ძლიერიყოფილა თავადის ასული და
ამაღლებული თვით მისი გრძნობაც,
მან არ მიიღო მეფის სიყვარული,
არც შეწყალება
და მით უმეტეს არამც და არამც
არც შეცოდება,
შეაკრთო მეფე მის თვალთა სხივმა,
ფოლადივით ცივმა
და იგრძნო თავის უძლურება,
იგრძნო და მიხვდა
რომ თვით სიკვდილზე ძლიერი იყო
ამ ქალის ნება და სიყვარული,

ბრძანებით ვერ შეაყვარებდა თავს,
უსიყვარულოდ ვერ დაეუფლებოდა მას.
თამამად გაემართა ეშაფოტისკენ
ამაყი და ნაზი, ტანკენარი ქალი
მარია ჰამილტონი,
კუნძთან მივიდა, მოხდენილად დახარა თავი.
უსიყვარულოდ კოცნასაც ვერ მიიღებდა მისგან მეფე,
დასჯის შემდეგ კი კუნძიდან აიტაცა
მისი ამაყი, ლამაზი თავი,
ხალხის წინაშე დაეწაფა მის ლამაზ ტუჩებს,
ტუჩებს რომლებიც აგრერიგად უყვარდა მაშინ,

.....
რევერანსით შეხვდა იმპერატორს
პირველ შეხვედრაზე, პირველ ცეკვისას,
ასამბლეაზე,
რევერანსითვე განეშორა უკანასკნელად
სიკვდილმისჯილი ეშაფოტზე,
ასეთი ყოფილა მშვენიერი და ამაყი,
შოტლანდიელი ქალბატონი – მარია ჰამილტონი.

თამარ ქალო, დედოფალო

თამარ ქალო, დედოფალო,
მზის სადარო, მზე ნათელო,
ქართველის ყველა სალოცავში
სულო ლოცვად განფენილო,
საქართველოს ბედ იღბალში
უსურვაზად ჩაგრეხილო,
მასზე ზრუნვით გაცვეთილო,
ლამეებო გატეხილო,
ნაოჭებო გაჩენილო,
სულ ბოლომდე
გახარჯულო, ორლესული
დანის პირო,
დარდით მდნარო,
ადრე მკვდარო,
ფიქრისა და სიბრძნის წყარო,
ძლიერო და შეუვალო,
ზნედიდო და ზნემაღალო,
გულზვიადო, გულალალო,
ქალად ქალო ნიავექარო,
სიტუარფის და ეშნის კვარო
ვარსკვლავების შესადარო,
გულმონწყალე ქველმოქმედო
ბრძენი დიდი პაპის მგვანო,
შენი შრომით და ხელსაქმით

ქვრივ ობოლთა გამკითხავო,
გულნათელო, შუბლნათელო,
მზე დიდო და მზე მაღალო,
როგორ გვინდა შენი სიბრძნე,
შენი რჩევა დავიხმაროთ,
ღირსებები დავიბრუნოთ
მუხლიც გვინდა მოვიმაგროთ.
სულს გვიბორკავს გულგრილობა
ერის ერთგულებას ვნატრობთ,
შენი თავგანწირვაც გვინდა
მაგალითად გავიხადოთ.
ფეხშიშველი წარგვიძეხი
იქნებ მტრები შემოგვფანტო,
შენი ლოცვით და კურთხევით
ქვეყნის ბჭენი გავიმაგროთ,
თუ დაგვჭირდა საომრადაც
ქუდზე კაცი გავიყვანოთ,
დაფ – ნალარა ვაგუგუნოთ
და მხედრული შემოვძახოთ,
ხელანვდილი ლოცვით ხატით,
აღჭურვილი ჭკუით ძალით,
დაგვლოცე და წარგვიძეხი
სხივმოსილო დედოფალო.

ბარად ჩამოსულ მთიელ ქალ-ვაჟს

ჯერ კიდევ მანამ, სანამ მასიურად
დაიწყებდა დაცლას ჩვენი სოფლები.

მთიდან ბარად ჩამოღვართქაფებულო ქალო,
მთიდან ქალაქს ჩამოზვიადებულო ვაჟო,
ველ მინდვრების სურნელეა გამოგყოლიათ
მზით ნაფიცხებ თივის სუნი გაგჯერებიათ,
ზღაპრებით და ლეგენდებით ჩამოქნილებო,
იისა და ფრინველთ ენით მოსაუბრენო,
პოეზიის სამყოფელის მობინადრენო
კაფიით და შაირებით მოშაირენო.

მკერდსავსევ და ფეხშიშველავ
ქერა ქალო, ნატვრის თვალო,
იანვარშიც ალუბალი ლოყას გიმწიფს
ამორძალო,
თმები ოქროსფრად გიბრწყინავს
და ოქროს ცეცხლი გინთია,
ქალაქად ჩამოხეტება ნეტავ ვინ
გულქვამ გირჩია.
ან შენ ვინ დაგაავადა
ამ სენით ვაჟო მთიელო
კაცო კაცურად გაზრდილო
ლომგულო დუშმანტიელო,

ასფალტს არ ხტიან ჯიხვები
კლდეებს ვერ ელევინო,
ქალაქად რისთვის ჩამოხველ
ვაჟკაცო, თვალებ მზიანო

.....

მზით გაფიცებულ თივის სუნს
ვით ედრება ასფალტის სუნი
ან ცად აზიდულ მაღალ მთებს თუ,
კრიალა ლაჟვარდს, ქალაქის მუნი.
ვერა დარბაზი, ვერც კონცერტი
ვერ შეედრება
ვრცელი ველების სიმფონიას
მთის და ტყის ზღაპრებს.
და გაზაფხულზე გადმოფრენილ
ფრინველთა ორკესტრს,
მათ შესრულებულ ოდას სიცოცხლის
და გაზაფხულის,
ან ვერნისაჟზე შეხვდებით სადმე
ისეთ პალიტრას და ისეთ ფერებს
მთაში რომ იცის ზაფხულის და
შემოდგომის პირს,
ან საშობაოდ თოვლის საბნებით
თვალუნვდენელ და, ცადაზიდულ
მოიისფრო თოვლიან ველებს,

ვერც გაზაფხულზე მოგიტანენ
ჭრელი ხურჯინით
ველურ ყვავილთა სურნელებას და,
მზისფერ ფერებს
ძვირფასს დაკარგავთ, იაფს შეიძენთ
ფერს დაუკარგავთ მრავალჟამიერს
გაალარიბებთ ქვეყნისა და
კუთხეების ეშხს.

გინახავთ გაზაფხულზე
ტყემლების თოვა?
თოვს და ფარფატებს ფიფქები,
სულს ავსებს საამო ფრიალით
სულ ერთი ბენვა, ციცქნები.
ნუშს ფანტელები მოუსხამს,
ტყემალს აწვალებს ფიქრები,
ასე ზღაპრულად ლამაზი
ნეტავ როდემდე ვიქნები.

თუ დამიძახებ მე მოვალ შენთან,
ადრე ზაფხულზე ან გაზაფხულზე
დამიძახე და უთუოდ მოვალ,
და ტანთ მეცმევა გაზაფხულები
ვით სამეფლისო ფარჩის კაბები,
ფეხთ გვირილები დამიმშვენებენ
თავზე შროშანის ბალჩა-ბალები.

სიზმარი

სიზმრებში გეძებ და ველარ გაგნებ
გზა ამერია ლაბირინთებში,
იქნებ გპოულობ და ველარა გცნობ
გადავიღალე ამდენ ხილვებში,
მოლოდინებმაც ჩაიარეს გაუჩინარდნენ,
და ჩუმმა სევდამ გაიყვავილა,
სულის მხნეობამ გზა უტია
ნაღვლიან ფიქრებს,
იმედებმა კი სამუდამოდ დაიყვავილა,
მაგრამ ერთ დილას ნასიზმრალი
ჟრჟოლამ შემაკრთო
სითბოს ნაკადმა მთელ სხეულში გადამიარა,
და მე ვიგრძენი ნაცნობი სითბო,
სუნი და გემო, თმის და ბაგენის,
ყველა დარღმა და ყველა ფიქრმა გადამიარა.

ცარიელი ვარ, დაცლილი ვარ,
დაშრეტილი ვარ,
აზრებით, გრძნობებით, განცდებით,
გაცვეთილი და გადაღლილი ვარ
წლებით კი არა,
უსასოო და უსიხარულო განცდებით,
მოლოდინებით, გაცრუებული იმედებით,
აუხდენელი ნატვრებით.
თუ მომაბრუნებს შემოდგომის პირს
სიხარულების თავსხმა და თქეში,
სულს ყვავილები ააფერადებს
ფერთაცვალების თვეში,
თუნდაც ცოტა ხნით, ერთ გაელვებით
მზე ჩამეხლართოს ბედში
სული აივსოს ბედნიერებით
სიამეების რთველში.

შენი სულისკენ
მომავალ გზებს
ბილიკად დავქნი,
ჩამოვარიგებ
ბილიკის პირად
ველურ გვირილებს,
სათნოების სათუთსა და
უნაზეს ყლორტებს
წყლით დავარწყულებ,
ყანასავით ავაბიბინებ,
შენი ცხოვრების
უფერულ სივრცის
დღეებს დავითვლი და
ყველას ერთად აგიმღერებ,
აგილიმილებ.
შენზედ ვილოცებ
ვით ტაძრის ხატზე
ოღონდ დაღმართზე
შემომეშველე,
თუ გამიჭირდა,
გზას გამინვიმდა,
სულს დამიმძიმდა,
გამიჩუმდი და შემომეყენე,
სულის ყავარჯნად შემომიდექი და
სასიცოცხლო სული შთამბერე.

ვნებათა ბრუნვა

გაღღვა ვნება და,
გაჟღინთა ჰაერი
მინაში დაინყო ჟონვა,
სარეცლად ირჩია
მსუყე ნიადაგი
მინას ჩაეთანგა ვნება,
მინამ დაარწყულა
ვნებათა ცელებით
ნახლართი ფესვები
ხეთა,
ვაზები დარწყულდნენ
ვნებათა ხელებით,
სხეულს ჩაელვართ ბნედა.
მზემ სული შთაბერა
და კვლავ გააცოცხლა
ლერწს გადატანილი
სევდა,
სევდა სიყვარულის
ლხენა სიხარულის,
ნაყოფში გასული გზნება,
მზით გაელვებული
მზით გამზევებული
ღვინოში დაინთო ვნება.

ოთხმოცდაათიანი წლები.

შემოდგომაა, გარეთ ცივა,
სახლში ვარ მარტო,
ეს სიმარტოვე მომეჩვია
როგორც ფინია,
ვერ გავეჩეცი, ვერსად წაველ,
ვერ დავემალე,
და რა ძნელია როცა ცივა
და გვიანია,
მარტოდ მარტო ხარ, სიბნელეა
და სიწყნარეა,
სახლში თუმც თბილა,
სულში ცივა და წყვდიადია,
ვერ მოვუყარე თავი ფიქრებს
ვერც დავალწიე,
ოცნებები კი რა ხანია გამომელია
გაუსაძლისდა სიმარტოვე
ალბათ ბედია,
კარგა ხანია არც კარისკენ გამიხედია
არავის ველი, არც არვინ მოვა
წუთებმა საათს დრო მიაღია,
გარედ კი ჟინჟულავს და გვიანია
„დრო დროში გარბის“და გაიღია
წლები უჩემოდ სად დაიღია.

და წლების მერე...

და, წლების მერე...
გადავიარე ძველი უბნის
ძველი ტყე პარკი და
გულს სევდა შემომანვა,
შემოდგომაზე ძირს დაგებულმა
ხმელმა ფოთლებმა
ჩურჩული ინყეს თითქოს
და წლები ხელში
ერთბაშად შემომაცვდა,
მოგონებებმა გადამახედეს
იმ ძველ წარსულში,
სადაც სევდისგან გადაცრეცილი
ახალგაზრდობა დამრჩა.
იმ ბილიკებზე გაიარა ჩემმა ბავშვობამ,
ყმანვილქალობაც იმ ბილიკებზე დარჩა.
სამსახურიდან, ბავშვთა ბაღიდან,
მოგვიანებით შემდეგ სკოლიდან
შემოკლებული ჩვენი სახლის გზა
გადმოდიოდა იმ ძველ პარკიდან,
ხელჩაკიდებულ ორი ქალიდან
ორივე იყო მიტოვებული,
ორი სხვადასხვა ასაკის ქალი
ერთი ზრდასრული, მეორე ბავშვი,
მიუყვებოდით ყოველ ცისმარე

ტყე პარკის ბილიკს, ატრაქციონებს,
წვიმით სველ მერხებს, მწვანე გაზონებს.
შემოდგომით კი გზად მოგყვებოდა
ფოთლებისფერი შემოდგომის მზე,
მქრქალი სიყვითლე და სიმარტოვე,
ამ სიყვითლეში მზისფერ განწყობას
ვინარჩუნებდით გაზაფხულამდე,
და გაზაფხულის მოლოდინში
ფერიცვალობდა სულის განწყობა,
გადადიოდა ვარდისფერში
და კვლავ დარობდა.
ბავშვის თვალებში ჩუმი სევდა
სადღაც ქრებოდა, სადღაც გარბოდა.

მზე ჩემი ცხოვრების გადაიხარა,
გაიცრიცა, გადაიღალა,
ჩემი წილი მზის სიკაშკაშე
და სიმხურვალე
დრომ გაახუნა, გაანელა, და
მიანყნარა.
სითბო, – სითბო ხომ დარჩა
ნარჩენი სითბო სიმხურვალისა,
ნაზი ინტიმის მკრთალი შუქი
სიკაშკაშისა,
მე ხომ მეყოფა დაზამთრებამდე
გასათბობად, გასალაღებლად,
ჯერ ადრეული შემოდგომაა და
სიბერემდე კაი გზა დარჩა,
მე ის მეყოფა სალამოდან
გვიან ღამემდე,
სითბო, სინათლე, მიღებული
მშვენიერება,
მშვენიერება მზის ჩასვლისა
მზის დაისისა,
და მიმწუხრისას ელეგიურ
მშვენიერების,
სიმშვიდისა და სილამაზის
ბოლო შეგრძნების,
მოკრძალებული საამო განცდა.

პატიმრობა ხომ საშინელებაა
მაგრამ, შენს გვერდით ხომ არიან
შენ ბედ ქვეშ მყოფნი
და ეს როგორღაც ნუგეშიცაა
თითქოს,
რაც მთავარია არის იმედი
რომელიც ყოფას გინათებს და
კიდევაც გითბობს,
გიახლოვდება თავისუფლება
თუმცა ძალზედ ნელა,
ეს გასულდგმულებს და
ძალას გმატებს თითქოს.

მაგრამ:

თუ თავისუფალი ხარ და არ იცი რა აკეთო,
თუ თავისუფალი ხარ და არავის ჭირდები,
თუ თავისუფალი ხარ და ოთხ კედელში ხარ მარტო
და არც წინაა რაიმე იმედი,
წინ სიბერეა და სიმარტოვე,
და რაც ბერდები მით მარტო რჩები,
ეს ტკივილია ტკივილზე დიდი,
საშინელება არ არსებობს ამაზე მეტი.

ყველას თავისი საზრუნავი აქვს
ვინ რაზე ფიქრობს,
რას ზეიმობს,
რა უხარია,
ყველას თავისი ცხოვრება აქვს
თავის კალო აქვს,
ჩემთვის კი ალბათ აღარავის
არა სცალია,
და ჩემთვის ვფიქრობ,
და ეს ფიქრი
თუმც გვიანია,
ვიდრემდე დგებარ, ვიდრე დროა
და ფინალია,
თუ შენი ვალი მოიხადე
როგორც შესძელი,
რაც მოასწარი როგორც შესძელ
ისე შეჰქმენი,
შენი ძალა თუ არ დაზოგე
თუ ამონურე
და მტევანივით შენი ჯანი
სულ გამონურე,
ახლა მარტო ხარ
თუმც ყველა გყავს
თავის ბუდეშ შეყუჟულები,

ეს გაძლებინებს და გაცოცხლებს
– კია ნუგეში,
მაგრამ თუ მაინც მარტო ითვლი
ლამეს და დღეებს,
სიმარტოვე კი გულს გიწურავს
და გითვლის დღეებს,
სულს ელექება ნაღვლისფერი
მწარე ღრუბელი,
წიფლის კვირტივით რჩება მხოლოდ
ერთი იმედი,
სიმარტოვისგან გასაქცევი
ნავსაყუდელი.

მარტოსული

მე მომისაჯა ბედისწერამ მარტოსულობა,
მარტოსულობის შხამი და ხიბლი,
ვარ განკარგული სიმარტოვის ყრუ ტალანეთში
სიმარტოვისკენ სურვილით თუმც
არასდროს ვილტვი,
დაბადების და სიკვდილის დროს მარტოა ყველა,
ცხოვრებაში კი ვერ მარტოობს ზოგი ვერც წამით,
მხარს ვერ უქცევენ ხმაურიან ხალხის აურას
ვერ გამოგლიჯეს წუთისოფელს ვერც ერთი წამი
რომ გაესინჯათ მარტოობის ხიბლი და შხამი.
დიახ, არსებობს ჯოჯოხეთი მარტოობისა
და მარტოობის დღესასწაულიც,
და მე მარტო ვარ ჩემ ყოფაში და სამყაროში
ჩემი სული კი ნაჭუჭშია გამომწყვდეული,
ფრთებისთქარუნა ღაღღებებით ფრთებ შეკვეცილი,
მარტოსულობის შხამით და ხიბლით გაჯერებული,
დიახ ხიბლითაც, სიმარტოვეს თავის ხიბლიც აქვს,
ლამაზი სევდა მელანქოლიის,
დღესასწაული მარტოობის სულ სხვაგვარია,
სიმშვიდისა და სიმარტოვის სასწაულია,
სიმარტოვეში ხშირად ხდება მოგზაურობა
სულის შორეთის ფერადოვან ლაბირინთებში,
გაფანტული ხარ სიმარტოვის რუხ სამყაროში
ედემში ფეთქავ გაშენებულს ცრემლების ტბაში,

შენი გაქვს ხედვა, შენი რწმენა, შენი შეგრძნება,
შენი ვნებები და ხილვები, შენი ფერები,
ეს არის ხიბლი, ხიბლი თუ აქვს მარტოსულობას,
და აქვე არის სიმარტოვის ყრუ ჯოჯოხეთი,
შენი არ ესმით, ვერ ხედავენ არ სურთ გაიგონ
შენ რაც აღგაფრენს, გულგრილობის ზღვაში მიცურავს
არვის სურს შენი აზრის აზრი გაიზიაროს,
შენი ვნებები ისე დაგწვავს, ისე დაგბუგავს,
აღს რომ ვერავინ ვერ შენიშნავს, ვერავინ შეხედავს,
დიდი ტკივილი ისე დაგგრეხს ისე დაგწურავს,
სხვა ვერ შეიგრძნობს, ვერც მიხვდება, ვერც დაინახავს,
ვერც შენ საფიქრალს ვერ იფიქრებს, ვერ მიგიხვდება,
გვერდით ვერავინ გაჭირვებულს ვერ დაგიდგება,
ვერც შენ გულის ჭირს და სატკივარს გაინანილებს
და ვერც ვერავინ გაითავისებს.

ისევ მარტოსულზე

თუ არვის ეძებ,
თუ არვინ გეძებს,
არვის ახსოვხარ
არვის ჭირდები,
ვერც შენ იჭირვებ
ხელს ვერ იშვერ
ყურადღებისთვის
სამათხოვროდ ხომ ვერ
გაირჯები,
მთავარია რომ ვინმეს
დაჭირდე
შენ ცხოვრებას რომ
აზრი დაედოს?...
შენ რომ დაგჭირდეს
შეხსენება საკუთარ თავის,
შეახსენებ კი?.....
-ძალიან ვეჭვობ.
შენნაირებიც ხომ არიან
ამ ქვეყანაზე,
თუმცა იშვიათად მაგრამ,
ხომ მაინც,
არსებობენ და სიმარტოვეს
ენიერებიან,
ჩუმად მოდიან და ჩუმადვე
იკარგებიან.

მეორედ მოსვლას ჰგავდა
თეთრად აფეთქება
ტყემლების, ნუშების, ვაშლების,
იმ ცივ ზამთარში
პირველ თოვლობისას
ზღაპრულ სამყაროს ჰგავდა
ფიფქებით გადაბარდნილი
ბალები.
ედემის ბაღით
თეთრადა ჰყვოდა
ვით სემირამიდას ბალები.

აფეთქებიან ტყემლები და ალუჩები
ამზევდებიან კორდები და მთაგორები,
მოვარდებიან გაზაფხულის ნიაღვრები
ნალექავენ ნაზამთრალ დარდებს,
გამოჩნდებიან იმედის ქარავნები
კვლავ ააგებენ ოცნების ტაძრებს.

ოთხმოცდაათიანი წლები

ახლა ველარ ვცნობ
ვერც ქალაქს, ვერც ხალხს,
გაუცხოებულს, ყველაფრით დაღლილს,
თითქოს სასწრაფოდ მოუკრეფიათ
და სასჯელი აქვთ მოსახდელი
ერთად ცხოვრების და ერთად ყოფნის,
ყველაფერი აქვთ შეფასებული
ყველაფრის ფასი სულ ყველამ იცის,
მაგრამ მთავარი ფასეულობის
ღირებულება აღარ ახსოვთ, აღარვინ იცის,
დაკარგულია თბილისის სახე
მაჯისცემასაც ველარ გრძნობენ არც არვინ იცის,
რაც ჩამოვწერეთ, ჩამოვაფასეთ
სხვისი ხედვით და სხვისი მიზანდევით,
იქნებ ის უფრო მეტ ეშხს გვაძლევდა
გამოგვარჩევდა ჩვენეულ სახით.

გოგონას სიზმარი

მზის კალთაში გავიღვიძე
ცაში ამოვმზევდი,
მზის სხივებში ვიბანავე
ვარცლი მედგა მზესი,
ნისლის კაბა გადამაცვს
ბროლის კოშკში დამასახლეს
ტახტიც დამხვდა ბროლის,
ბროლის ქოშები მომართვეს
კაბაც მომცეს მოვის,
დედოფლობა მომილოცეს
ყინულისფერ სივრცის,
მაგრამ ყინვას ვერ გაუუძელ
სიცივისფერ ნისლის,
გავიხადე კაბა მოვის,
მივატოვე ტახტი, კოშკი,
დედოფლობას შეველიე
გავიხადე ბროლის ქოში,
ღრუბლის ფთილეს შემოვეკარ
ცისქვეშეთში ჩამოვმზევდი.

ნუ დაივინყებ

რატომ იმეტებ
ნუთებს და ნამებს
სათუთ განცდებს,
ჟრჟოლას და ლელვას
ნაცარ მიყრილს
დასავინყებლად.
ნურც დაპირებებს
წინასწარ თქმულს
ნურც მოლოდინებს
აუხდენელს,
ნუ გაიმეტებთ დასავინყებლად,
მე ვერ ვპატიობ ხსოვნის საცავს
ყველაფრის წაშლას,
და მხოლოდ წარსულს
მივაბარე
რალაცა დროით,
ვერ გავიმეტე დასავინყებლად.

თუ ხარ მდიდარი
ფლობ ქონებას
ადგილ მამულებს,
სრა სასახლებს,
ციხე კოშკებს,
ულევ სიმდიდრეს,
დროებითია ყველაფერი
და რაც შენია,
გიშოვია თუ გიპოვია
შეგიძენია,
რაც კი გეკუთვნის
ყველაფერი დროებითია,
ვიდრე არსებობ, ვიდრე სუნთქავ,
ვიდრე იქნები,
მხოლოდ სახელი გადაგყვება
საიქიოში
აქ კი დარჩება შენი ხსოვნა, სახსენებელი.

ძველით ახალ წელს

ძველით ახალ წელს
თუმც მაინც ახალს,
ვარ მუზეუმში
ვზივარ სულ მარტო,
თეთრ როიალთან
მდუმარესთან დადუმებული
გავცქერ ქაშუეთს,
მრავლის მომსწრეს
შევთხოვ სათხოვარს:
რომ კვლავ დამასწროს
მრავალ ახალს...
რადგან გავლიე
თითქმის უკვე
წუთისოფელი,
წუთი კი სოფლის
ხანმოკლეა ვით გაელვება,
თუნდაც ითვლიდეს ათ ათეულს
გვემოკლება, გვეცოტავება.

საოცარია ეს ცხოვრება
ნუთისოფელი,
ადამთა მოდგმის
ნასვლა მოსვლის
დანიშნულება,
ზოგი მიდის და ზოგი მოდის,
მოდის ხმაურით,
მიდის კი ჩუმად უხმაუროდ
დროის სივრცეში უკვალოდ ქრება,
დროის კანონი გადაშლის და
განაქარვებს დროებით მდგმურებს,
მივიწყებათა არეალში
გაახვევს ყველას.

გამოდარება

ქუხილი მუქარად მივიღე
ჭეჭა გაფრთხილებად მექცა,
ელვამ თვალები გადამიბრიალა
თქეშის მოლოდინი შიშად გადამექცა.

მაგრამ ყველაფერმა რომ გადაიარა
ცამ გადაიკარა და გამოიდარა,
ფრინველთა ჟივჟივმა ფეხზე დამაყენა
სული გამითბო და შიშმა გამიარა.

ასეა ყოველთვის თუ ბედმა გაგწირა
განსაცდელს ვერასგზით თუ ვერ აგაცილა
გამოდარების იმედები უნდა ახარო
წამოსადგომად იბრძოლო და
კვლავ გაიხარო.

ზათქით მიუგდეთ
მზის ნიაღვარი
უნუგეშო სულს,
ქარს გაატანეთ
ძველი დარდები,
ამოფერთხეთ და ამოაშრეთ
მელანქოლია,
სულს შეუსახლეთ
ციცინათლები,
ჩაუდგაფუნეთ სიხარულის
დიდი ჩანჩქრები,
აყურყუმალეთ ლხენის მორევში
სული ეული და ნანამები.

სხივმა გაადნო ცივი ყინული,
კაცის გულში კი ვერ შეაღწია,
ქალმა იპოვა ის გასაღები
კაცს რომ მოარგო და შეუტია,
ააფარფატა, ააშრიალა,
რა მოუვიდა ვერ გაუგია.

სულის ქრილობებს აულოკავს
ქარი კიდევს
და მოგონებებს შემოდგომა
ფოთლებს მიაყრის,
ქუჩის ძაღლივით შიშჩამდგარი
თვალებით ივლი
მოუშუშებელ იარების კვლავ
ტკენის შიშით,
რადგან თვალებში სევდა ისე
ჩაბუდებულია
რომ მას ვერ წაშლის ნილბისებრი
ჩუმი ღიმილი,
ახალ ცხოვრების დაწყებას თუ
კვლავ შეეცდები,
ან გაგიმართლებს და ან ჩვეულ
ბილიკით ივლი
თუ ვერ ამოშლი წარსულის სევდას,
და დავიწყების ყვითელ ფოთლებს
თუ ვერ მიაყრი.

ოთხმოცდაათიანი წლები.

მე მეთოთხმეტე სართულზე
ვცხოვრობ
თითქმის ცაში ვარ
გაკიდებული,
ცასთან ახლო ვარ
მზესთან ახლო ვარ
მინას და ცას ვარ გამოდებული,
ხალხს კი ვეცოდები
– დენი არაო,
– ლიფტი არაო,
– რა მაღალიაო, რა ძნელიაო,
მე კი არ ვნაღვლობ უდენობას
არც ულიფტობას,
რადგან ჩიორა ყველაზე მაღლა
ხის კენწეროზე იკეთებს ბინას
ცისკენ მიფრინავს
მზისკენ ილტვის
ფრენის ილეთებს ცაში იხვეწავს.
ჩიორა არ ვარ მაგრამ ეს ბინა
ნამდვილად არის ჩემი საუფლო,
ასე მგონია ხელის გულზე ვარ
და ამ ქალაქის შემადგენელი
სულ პანანინა მზის ნაწილი ვარ.

შემოდგომა აბდღვრიალდა
ნაირ ნაირ ფერებში,
ვერნისაჟი ხომ არაა
ჭალებსა და ტყეებში,
ფოთლოვანი მოდელებიც
აფერადნენ კაბებში,
წიწვნები შემოსილან
მუქი ფერის ფრაკებში,
კარნავალი გამართულა
ტყეებსა და ჭალებში.

აპრილი

შემომეპარა აპრილი
იმედს კვირტები დაასკდა,
მომავლის რწმენით აღვსილი
ძარღვებში სისხლი აჩქაფდა.

სურვილებს თავს ვეღარ ვუყრი
ჟრუანტელსა მგვრის წადილი,
მინდორში ყვავილებივით
ჩემში ბიბინებს აპრილი.

ცხოვრების კალოზე
გაღწეული ვარ,
ცხოვრების კალოზე
გაფშენეტილი ვარ,
კეფრის ქვეშ ნაღწე
ხმელი ნათიბი ვარ,
ხორბალგამოცლილი
ხმელი ქათიბი ვარ,
უბედო ბედი ვარ,
უბელო ცხენი ვარ,
უჩინო სხივი ვარ,
უენო ყბედი ვარ,
ვდუღვარ ვიყინები
და მაინც თბილი ვარ,
ისე აღვიგვები
ცხოვრების კალოდან
ქარგადატანილი
ბზის ერთი ზვინი ვარ.

მარტი

აი უკვე მარტია
იმედების მანტია,
გაზაფხულის მაცნეა
გიჟმაჟი და ანცია.

როცა ტირის იჟინჟლება
იცინის და იცისკრება,
ზოგჯერ თოვად იბარდნება,
ხოლო ზოგჯერ იბადრება.

მარტი მაინც მარტია
მაინც ცვალებადია,
გაზაფხულის მაცნეა
გიჟმაჟი და ანცია.

გაზაფხული

გაზაფხული ყოჩივარდებით მოფარდაგებული
ველ მინდვრებია,
ია იების და ფურისულების სუნგამჯდარი
შხაპუნებია,
იასამნის ტევრში გამოჭიატებული
მზის სხივებია,
ჭექა ქუხილის ძალის სიხარულებია და
ოცნებების აფეთქებებია,
მოენძელებულ ბილიკებთან მორაკრაკე
ნაკადულებია,
ჩირგვებში გატრუნულ ია-იების და,
გზად ჩამორიგებულ გვირილების ეშხია,
ფრინველების ჟივჟივი და ჩიტუნების კრინია,
გაზაფხული სადედოფლოდ შემოსილი
ბუნების და სილამაზის ღვინია.

შენი ცხოვრების ოთხი დრო
(გულიკო ტალაშვილს)

0-25

ორმოცდაათს მიაღწიე
დარჩა ერთი მაგდენი,
გაიარე გაზაფხული
ოცნებები რამდენი,
მირაჟები, მიმოზები,
გვირილების ფურცვლები,
ოცდახუთჯერ გადათვალე
გაზაფხულის ფურცლები.

25-50

ოცდახუთიცი ზაფხულს გაჰყვა
ჭრელა-ჭრულა ამბებით
პრანჭვა-გრეხვით, კეკლუცობით
დაუვინყარ განცდებით.
სიბერისთვის დაგროვილი
ნაირ-ნაირ ამბებით,
ესეც შენი ნახევარი
საუკუნე ნარბენი.

50-75

ახლა გელის შემოდგომა
თავის ღამაზე ფერებით,
ოცდახუთივე შემოდგომის
მოდის ვნებათღელვები,
მინორული ჰანგებით და
პასტელური ფერებით,
წლებით, დაბრძნილ აზრებით და,
დადუღებულ ვნებებით.

75-100

ხოლო ზამთრის ოცდახუთი
ჯერ ძალიან შორია,
შვილიშვილთა შორის ყოფნა
კვლავ ბავშვობის ტოლია.

იასამანი

იასამანმა მოიტანა გაზაფხულის
ეშხი და სუნთქვა
და მთელი სახლი გააჟერა მისმა სურნელმა,
მე მისი სუნი უჩვეულო განწყობას მიქმნის
მაგონებს რაღაც შორეულს და რაღაცას ძვირფასს.
და მე ვიგონებ ყველა განვლილ იასამნობას,
თავს ვერ ვიოკებ გახსენების ჟრუანტელისგან
ჩემი ცხოვრების გაზაფხულებს რომ გადავფურცლავ
მზეებს ამოვკრეფ ყველა მათგანის გახსენებიდან.

არც ქარი მიყვარს ქარში,
არც წვიმა მიყვარს კარში,
ქარწვიმა მიყვარს სახლში,
ბუხართან ახლოს
საქანელიან სკამში,
წიგნს თუ ვკითხულობ რაშიც
მეხთათება და თქეში
ანევს რბილსა და ძვალში
ქარწვიმა მაშინ კარგო,
შინაც მიყვარს და კარშიც.

სექსი და სიყვარული

სითბოს, სინაზის, ნეტარების ჟრუანტელი და,
გამხელილ გაუმხელელ სიყვარულის თვალთა ალერსი,
მის გვერით დგომა და დამუხტვა მისი სურვილით,
რიდით და კრძალვით,
ძრწოლა და თრთოლა, კვლავ ჟრუანტელი,
ლაგამმოდებულ სიყვარულის ნაზი განცდები,
თუ,
უკიდევანო, აღვირმიშვებულ ვნებათ თუხთუხი
სექსით თრობა და სექსით გათანგვა,
ლტოლვა უგანო და უნაპირო
განცხრომა მაძღრის, თავის დაკარგვა.

აღბათ ორივეს, მაგრამ ცალკე, რომელს ირჩევდით?
ერთად კარგია მაგრამ, თუ რჩევაა
პირველს ვირჩევდი,
ამ სიყვარულში გამხელილი არაა რაღაც
და არც ბოლომდე ამონურული,
ყველაფერი შენ არ გეკუთვნის, ზოგჯერ კი თავიც,
რაღაც სხვა არის ამოუხსნელ ამაღლებული,
ამ ჟრჟოლას მეტი სიამე ახლავს
და არ ხუნდება სექსის კარამდის,
მასშია თითქმის ზეციურიც და მიწიერიც.
უმისოდ სექსი სიგიჟეა აზვირთებული,
განცხრომის ცეცხლი ხანმოკლეა, ხანდალეული,
სიამოვნების ფიალა ხომ იქ თავდება სადაც იცლება,
ვნებათა ცეცხლი ზღვარგადასული.

ჩემი ფანჯრის წინ
დიდი ნაძვია,
მუქ სიმწვანიდან
რომ იჭყიტება,
ყვითელნიკარტა
ჩემი შაშვია.
თუ უხარია
სულ ჭახჭახებს
აკლებული ვარ,
თუ მოიწყინა აბუზულია,
ვესაუბრები, მეჭორავება,
ყოველ სიტყვაზე მეხმიანება
ვიდრე დალანდავს
გულისსწორს და,
თვალი თუ მოჰკრა.....
აა, მაშინ ნახეთ აჭახჭახება
ტოტიდან ტოტზე
სკუპ-სკუპი და აფართხალება,
ჩემ ჭორიკანას სულ ვავიწყდები
ვილას ვჭირდები, ვილას ვახსოვარ.

გარდავიქმნები

გავდევნი ღრუბლებს
გადავრეკავ სხვა სამყაროში,
ჭირხლს მოვაცილებ
მკაცრ ზამთარში
დაორთქლილ მინებს,
ნაცარს მივაყრი მოგონებებს
სევდით მორთულებს,
და ველური ბლის
მწარე გემოს გადავაყოლებ.
ახალ ფურცელს ვშლი,
ახლებურად ვაპირებ სუნთქვას,
და ახალი დღის შესახვედრად
ვცარიელდები,
ვცარიელდები რომ ავივსო
ახალ ცხოვრებით,
გარდავიქმნები, ახლებურად
გარდავიქმნები.

ქარი გადაგვის ქუჩებს

ქარი გადაგვის ქუჩებს,
წვიმა გადარეცხს ქალაქს,
მდინარე განმენდს ჰაერს,
მზე აუთოვებს ასფალტს.

ნიავი ფოთლებს არხევს,
მტკვარი გვიყვება ამბავს,
მზე ათრობს ყურძნის
მტევნებს
წვიმა გვიყვება არაკს.

ცისკარი იხსნის კარებს
მზე გადაკოცნის ქალაქს,
ნიავი ჭორიკანა
მიყვება ჭორს და მართალს.

გრიგალი ხეებს არწევს
სუსხი როს იკრებს ძალას,
ყინვა დაგვიქნევს თითს და
თოვლი გვიმზადებს საბანს.

დღე დაიღევა ძალზე,
ღამე მოიკრებს ძალას,
თოვლი ჩააცმევს ქურქებს
ფიჭვებს, ნაძვებს და ალვას.

ამოვარდება მთვარე
ბნელეთს წაართმევს ძალას,
გადაანათებს ღამეს
იმედს მოუტანს ქალაქს.

ჭექა ქუხილით მოვა
გაზაფხულების წვიმა,
მოიტანს სითბოს მზეს და
გადაამწვანებს მთაბარს,

კაბებს ჩააცმევს ხეებს
აარაკრაკებს ხევეებს,
გადააყვავებს ველებს
არ დაიშურებს ფერებს.

საქორწინო კაბა

ქალის ცხოვრების
ულამაზესი პერიოდი
სიყმაწვილეა და მოლოდინი,
მოლოდინი კაბის,
– საქორწინოს,
თეთრის ქათქათის,
ულამაზესის,
თეთრი შლეიფის და
თეთრი ფატის,
ნეტარების ოქრომკედით
ამოქარგულის.
ეს ის დრო არის
სულს რომ ერთვება
უფაქიზესი, უნაზესი,
სიყვარულის აბლაბუდები,
და იქსოვება მაქმანები
ოცნებებით ნაფერადები
ოცნების ფერი.

ბავშვობაში ხეტიალი

ო, როგორ მინდა
ჩემ ბავშვობას მასტუმრებინა
და ბავშვობასთან
ნატვრის ხიდი გამადებინა,
ფეხებშიშველი
ტყე ღრეს მომადო
მდინარის პირას
კენჭაობა დამაწყებინა,
ჩემ ბავშვობასთან
ძველი ზღაპრის
საქანელა გამაბმევინა,
თეთრ პირყირმიზა
მთვარის კაბა ჩამაცმევინა
და გვირილების გვირგვინები
დამაწვნივინა,
გულუბრყვილო და,
პანანინა სიხარულებით
დაღლილი სული ამავესებინა.

მინა

მინაც იკვებება,
მინაც იკვებება
ადამის მოდგმით.
უხსოვარ დროდან
ადამის დღიდან,
ასე იყო და
ასეა დღემდის.
დრო და დრო იგი საფლავის სახით
გადასაყლაპად ფართოდ აღებს პირს,
სანამ ზღაპრული გველეშაპივით
არ მიართმევენ ახალ შესანიშნულს,
იგი არ არჩევს ავსა და კარგს,
ბოროტს და კეთილს,
უშნოს და ლამაზს
მდიდარს და ღარიბს,
ვერა სიდიდე, ვერც სიმრავლე
ვერ უვსებს სტომაქს, ვერ უკლავს შიმშილს,
იგი ჩვენვე გვგავს, რომ გამოვზრდით
ფრინველს, საქონელს ზრუნვით და შრომით
შემდეგ კი ჩვენივე სტომაქსათვის
რომ აღარ ვინდობთ
ჩვენივე გამოვზრდილს,
და მაინც არის რაღაც სხვაობა
ჩვენ მინა გვჯობნის,
თავის სამსხვერპლოდ თავის გაზრდილს
თვითვე არა კლავს,
ის მხოლოდ შთანთქმავს.

სამშობლოს განცდა

სამშობლოს განცდაა,
უცხო ქვეყნის შუკაში ყურმოკრული
მრავალჟამიერი და შემდეგი
წარმოდგენები:
თონიდან მოვარდნილი დედას პურის
თბილი სურნელი,
სიმინდის ნაქუჩ დარჭობილი სველი ხელადით
ღვინის სურვილი,
ბუხარს მოთუხთუხე ქოთნის ლობიო
ლორით და მწნილით, ან სულაც ნიგვზით,
თხილის ფოთლიდან მოწანწკარე ანკარა წყარო
ყინულზე ცივი
კოინდრიან თუ მოსწორებულ
კარმიდამოზე მოტანტალე
ბავშვთა ტიტინი.

როცა ქარი ქრის

არ მერმანტიკება
როცა ქარი ქრის,
დაუკითხავად თმებში
რომ დაძრწის,
დაძრწის და ღმუის
სულშიც ძვრება
დათარეშობს მიფორიაქებს,
კაბას და ფიქრებს
მიფორიალებს.
– ჰოდა არ მიყვარს,
ვერ ვიტან და არცა ვნებდები,
იქნებ იმიტომ...
გიჟმაჟობის ხანა და წლები
კარგა ხანია მოვილიე,
ქარს გავატანე,
თუმცა სიბერეს ვერ ვეგუები.

სიმორცხვე

ნეტავ მანახვა
თუკიდევ ყვავის,
ასულთ ლოყებზე
ფერი ძახველის,
სიმორცხვისაგან
წაკიდებული
ვარვარა ღველფის
ცხელი ალმური.
დახრილ თვალებში
საგულდაგულოდ
გადამალული
ლტოლვა ფარული,
სასურველი და თანაც
ნატრული.

პესიმისტური

სულში რამდენი უგზოუკვლო ბილიკებია
იმ ბილიკებს ექნი, დავბოდიალობ,
და... ვბოდიალობ უსასრულოდ
უმისამართოდ,
ეს ცხოვრება ხომ ძიებაა
– დავძრნი და ვეძებ,
ლაბირინთებში ვიხლართები
და ვიკარგები,
ობობას ქსელში გამოხვეულ კრაზანასავით
ვიფიტები
ამ ხეტიალით დაღლილი და სასომიხდილი
სადღაც ვჩერდები, რასღაც ვჯერდები,
დანარჩენი კი თავისით ხდება
ჩემშიც და ირგვლივ,
ერთი ფერია, ხან ფერმკრთალი
ხანაც კაშკაშა
თუმცა მე ერთი დამეუფლა
უფერო და განწყალებული,
ის ფერი მე ვარ დაღლილი და
გახუნებული,
ჰოდა არ ვეძებ, აღარ ვეძებ,
აღარც ვპოულობ,
ძებნასაც თავის დრო ჰქონია
და ეს დრო ალბათ შემომეღია,
ახლა დროს მივდეგ

დრო არ მიხმობს, მე მაინც მივდე
აღარსადა და არაფერს ვეძებ
რადგანაც ვხვდები მისი პოვნა
არ მიწერია,
ჰოდა ვჩერდები, დრო არ მომდევს
მე მივყვები თოკგამოზმულ
ნიშა ხარივით
თუ სასწაულით არ მეღირსა
თოკისა და უღელის ახსნა.

თიხისგან ნაძერწში
სული შთაიბერა,
ამოძრავდა და
გული აიძგერა,
ბევრით ამოივსო,
ბევრიც დაიბევა,
ადამიანად როცა
მოგვევლინა,
სურვილ-წადილებით
ველარ მოიპირა.

სიამოვნება

რა მოგაყენებს სიამოვნებას
რისგან იქნება გამოწვეული,
ტკბილი განცდები სიზმარეული
თუ ცხადში ასახული,
სულში და სხეულში
შმაგად დარეული,
ზოგჯერ დაბნეული
ვნება აღრეული,
ან მშვიდი და წყნარი
უსურვაზივით მონანავე
გრძნობათ თახთახის
თბილი რიალი,
მშვიდი და წყნარი,
საამური, დაუვინყარი.

მშვენიერების განცდა
და გრძნობა
სიხარულების თქეში,
სიყვარულების კორიანტელი
ვალენტიანობის თვეში.

მივწენ-მოვწენ ფთილები
ნართად დავართე ფიქრები,
გავიბევერიფრე ხილვები
ვექსოვე ფერადი რითმები.

წლებსაც შევბედე ანცობა
გავიმზისშუქე მიზნები,
ფუნჯით მოვხატე განწყობა
ვიჟონგლიორე რითმებით.

ცისფერთვალება მინდვრის
ყვავილები,
ფარდაგებივით მოფენილები,
ცის ჩამონახევ ცისფერ ფარჩით
შემოსილები.
დაყვავილებულ ყვავილებზე კი, ამოსული
პანანკინტელა „ხაჭაპურები“.

ცხოვრებამ თუ შემოგიტია,
თუ ნაბორძიკდი
– არ დაეცე!
თავს შთააგონე რომ
ნებისყოფის გამოცდაა
– არ დანებდე!
თავს შემოუძახე რომ,
ეს არც ბედია არც უბედობა
– არ შეეგუო!
არ გაბედო უმოქმედობა
და რომც წაიქცე, წამოდექი
წამოიმართე,
თავს მოატყუე, – დაგიჯერებს,
ძალით აგავესებს
და ბევრ ფათერაკს კვლავაც
აგაცდენს.

ჩვენი ხასიათების მეტეოროლოგია

*თ. დოსტოევსკის ერთ-ერთ ნაწარმოებში ამოვიკითხე ასეთი რამ,
„მზის ამღერება ცაზე“.*

მზე – „ამომღერდა“, ცაზე აცეკვდა,
წვიმა – ჟუჟუნებს, ხანაც თქეშია,
ქარი – აზრთა თარეშია, აზრთა წრიალი
ვით ვიოლინოს სიმთა წკრიალი,
ნისლი – სევდაა, თეთრად რიალი.
თოვლი – სუდარა, ხანაც შლექიფი,
თეთრ პეპლებივით ფანტელთ ზეიმი.
ქუხილი – მუქარაა მუშტმოღერებული,
ჭეჭა – კი ლამის, მუნკის „კივილი“.
ელვა – მოცეკვავე, კაშკაშ-კლაკნილია,
ღრუბელი – შლექიფი, ხან თალხი მანდილია.
სეტყვა – ღვთის რისხვაა თავზე დატეხილი,
თუმცა ხანმოკლე, დასავინწყებლად
ხანგანელილი.

ყველაფერი კი ხასიათებზეა გათვლილი.

წლები

წლებს მოაქვს და
წლებს მიაქვს.
მოაქვს სიყმაწვილე,
მოაქვს სიჭარმაგე,
მოაქვს მომავალი:
სურვილებით,
წყურვილებით,
ფანტაზიებით...
მიაქვს მომავალი:
ოღონდ წარმავალი,
შესაძლებლობები,
იმედები,
მოლოდინები...
რაღაც იწყება,
რაღაც მთავრდება,
რაღაცა მოაქვს
რაღაცა მიაქვს,
ეს რაღაცა კი
არ არის რაღაც,
ეს ხომ წლებია, ცხოვრებაა,
მომავალიც და მიმავალიც,
აისიცა და დაისიც.

ყვავილებო, ყვავილებო,
მშვენიერნო, ნაირფერნო,
მიჯნურთათვის სიბლის
მფენნო,
ეზო კარმიდამოს მშვენნო
დღესასწაულების ეშხნო,
ჭირის, ლხინის ზიარნო და,
ჩვენი ყოფის დამამშვენნო.

ეკლები

ეკლებიც ჰყვავიან,
ეკლებიც ჰყვავიან,
ამ ყვავილების
დარაჯებად გვევლინებიან.
ყვავილებით ხომ თავს
იმშვენებენ
შეხებამდე კი არვის ერჩიან
თუმცა.....
ეკლები ეკლად რჩებიან.

მზერა

თვალები გვკითხულობენ,
თვალები გვაფასებენ,
ამოცანებივით გვხსნიან.
შიშს გვგვრიან თუ იმედით
გვაგებენ,
გვსუსხავენ თუ გვნუსხავენ,
გვეფერებიან თუ გვკიცხავენ,
ღრმა ხედვით გვშიფრავენ.
უცნობთ ამოცნობით
სიტყვებსაც ჯაბნიან.
აზრებს ასხივებენ
ისრებათ გზავნიან,
სიყვარულს გვთავაზობენ
ან ჩვენგან გარბიან.

ველური გვირილები
მინას გართხმულები,
მინის და მზის სუნით
გონდაბანგულები,
უცხო სურნელ მფრქვევნი,
სიამის მგერელნი,
ველ-მინდორთ მშვენნი,
მოკრძალებულნი, თავდახრილები.

ტყის პირებზე თუ ბალნარებში კი,
აშოლტილები, ტანკენარები,
მედიდურად რომ ყელს იღერებენ,
მზისკენ და ცისკენ იმზირებიან,
მინაზე გართხმულთ ვერც ამჩნევენ
მოძმედ არ თვლიან,
არადა მოდგმით ერთნი არიან.

ჩემი ყვავილეთი,
ჩემი ზღვა-ხმელეთი,
ცაა თავის მზეთი,
დედამინა და ღმერთი.

თბილისში მტკაველი მინა არ დატოვეს, სადაც ბეტონის ცათამბჯენები არ ჩაჩხირეს. მზეს, ჰაერს, სინათლეს ებრძვიან თუ ჩვენ, უბრალო მოკვდავთ ვერ ვიგებ.

ჩვენ ქალაქში ჩიტები აღარ არიან,
ჩვენ ქალაქში ჩიტები აღარ მღერიან,
დილას ჟღურტულით არ გვითენებენ
და არც გალობით აღარ ხვდებიან,
ნელი-ნელ სადღაც იხიზნებიან.
მარტო ყვავებილა ჩნდებიან,
მარტო ყვავებილა მრავლდებიან,
და თუ ისინიც მიგვატოვებენ,
სახეცვლილ თბილისს გაექცევინა,
ასეთ ქალაქში თბილისელები,
უთბილისობას გადაჰყვებიან.

რას გაუგებ მამაკაცებს
ზოგს ჭკვიანი უყვარს ქალი
ზოგს ამაყი. ზოგს ლამაზი,
ზოგს კი მოსულელოც ლამის.

ხილვების მარათონი,
აზვირთებული ნადილების,
აუხდენელი სურვილების
გამოცხადებაა თითქოს.
თუ რამ გვაკლია, თუ რამ გვწაღია,
– ვაცნობიერებთ,
ვიღებთ როგორც მოცემულობას.
უკმარისობა კი, მაინც ბოხოქრობს
რალაც გროვდება, რალაც ივსება,
გადაივსება და,
ხილვებად ფეთქდება თითქოს,
აღბათ გაფრთხილებად,
თუ დასამშვიდებლად,
ან ასაფორიაქებლად გვიხმობს.
და თუ რამ გვაკლია,
და თუ რამ გვწაღია,
თუ არც ვეძებთ და
არც რას ვსაკლისობთ,
ის ჩვენში რალაც
ღრმად ჩაძირულ-შეუცნობელი
მაინც ჯანყდება,
სიზმრებად ცხადდება,
ხილვებად გვატყდება
და ღამე ტკბილ ძილს
გვიფრთხობს.

სიზოჯი

ჩემი მეოთხმოცე შემოდგომა

თუ დამიჯერებთ ოთხმოცი არც ისე ბევრია, როგორც ახალგაზრდობაში გვეჩვენება, ამას მაშინ ვხვდებით, როცა ოთხმოცს ვუახლოვდებით, და კიდევ, თუ ხალისს და ინტერესების მრავალფეროვნებას ვინარჩუნებთ.

ნაცემ ძალღივიტ მოიძურნა ეს
შემოდგომა
წელთა სიმრავლიტ წელში
მოხრილი,
სევდამ ჩაუქრო სიხასხასე და
ელვარება,
ველარ ამშვენებს ფერთა
ღივლივი,
თუმცა ბოლომდე ვერ გააქრო,
ვერც გაახუნა,
ვერცა ხალისი და ინტერესი,
ოთხმოცი თურმე არ ყოფილა
ჩამღერებული,
ჩამღერებამდე, უფლის ნებით,
ბევრ წელს მივითვლი.

დრო გავატარე,
დრო გავიყვანე,
დრო მალე გავა,
დრო მალე მიდის,
დრო რატომ არის
ასე იაფი
ასე იოლად გასამეტი
ვით ძველი ნივთი,
დრო ხომ ისედაც
წუთებში მიჰქრის
წუთებში გავა
სიცოცხლის ხიბლი,
ახალგაზრდობა უცებ გაქრება
და იქვე სადღაც სიბერე გიცდის.

ხან მგონია რომ ბებერი ვარ
და ალბათ მართლაც,
მიმოვიხედავ გვერდით ვერ ვგრძნობ
ნაცნობ აურას,
ჩემ გვერდით მყოფნი
ჩემ ცხოვრების „პერსონაჟები“,
კარგა ხანია გაილაღნენ
გაუდგნენ სხვა გზას.
მეუცხოება ეს გარემო
რადგანაც უკვე,
ძველი ცხოვრების ნორმები
და „თამაშის წესი“
კარგა ხანია რომ შეიცვალა
ფასეულობის ფასეულობამ
თითქმის მთლიანად ფერი იცვალა,
გადაფასდა თუ გაუფასურდა,
საკითხავია
ყოფიერების დიდ ბაზარში
თუ ბალაგანში
დავიკარგე თუ გავუცხოვდი
შეგუება კი ვერ შევიძელ,
არ შემიძლია.
იქნება სულაც დრომ და წლებმა
გამანაპირა,
სხვა ცხოვრებიდან სხვა ყოფაში
შემომარჩინა.

პესიმისტური
ეს შემოდგომაც მიიწურა
დგება ზამთარი,
უკვე ილევა ამ ცხოვრების
დიდი დავთარი,
ქვიშის საათიც ამობრუნდა
ჩამოსაცლელად,
ულმობელი და უთმობელი
ნეტავ რად არი.
უნუგეშო და გაცრეცილი
ოჰ, – ეს ზამთარი,
მოლოდინების ამოწურვით
სასონამხდარი,
დამაიმედეთ, მანუგეშეთ
მითხარით რამე,
ხიბლიც აქვს იქნებ,
რამენაირ ან რამეგვარი.

სიბერის პირს

ვერ შევეგუე სიბერის პირს
ნასვლის ჟამის მოახლოვებას,
ვერ დავიფერთხე სურვილებით
აღსავსე კალთა,
ვერც გავახუნე, ვერც ამოვწურე
საამო განცდათ მოლოდინი
მშვენიერების ხედვა და აღქმა,
ინტერესებით სავსე თასიც
ჯერ ბოლომდე არ დამიცვლია,
მერე რაა რომ ეს ცხოვრება
ტაშფანდურით არ გამივლია,
მწარეც და ტკბილიც შემხვედრია
და გაუვლია.
დიაგნოზს ვისვამ:
– უკმარისობას,
უკმარისობას სიცოცხლისას და,
ვინერ წამალს:
სიკვდილის შემდგომ
კვლავ სიცოცხლეს თუნდაც იმ ქვეყნად,
თუნდაც იმავის მეორედ გავლას.

დღემდე

ბევრი ვიარე,
ბევრი ვიფიქრე,
ბევრი ვიცინე,
ბევრიც ვიტირე,
და თუ ვილხინე
ტკივილებიც შემხვდა მრავალი
და ბილიკებიც ძნელად სავალი,
ჰო, ბევრი ვიარე
აქამომდე გამოვიარე
მრავალი წელი და
დავაგროვე ეს ყველაფერი,
სიხარულები, ტკივილები,
თბილი განცდები,
და სხვაც მრავალი.
და დღეს როდესაც
ამოვწურე ყველა მარაგი
განსაცდელის თუ გასავლელის,
შემთხვევითობაც,
არც არას ველი
ან რაღა დროს მოლოდინია,
ახლა იწყება ახალი ერა
ჩემი ცხოვრების,
მოგონებების თბილი პლედის შემომახვიეთ,
ჩუმი სიბერე დამიპურეთ მოგონებებით.

წარსულით ცხოვრება

წარსულით ცხოვრებას
წარსულზე ფიქრს,
წარსულზე წერას,
ბევრი არ გვირჩევს
მიზეზთა და მიზეზთა გამო,
ალბათ სწორია, ვეთანხმები,
დღევანდელ დღით
უნდა იცხოვრო,
მომავლით ისუნთქო
წინ უნდა იყურო,
მაგრამ...
თუ გზა გავლილი ხარ,
წლებშემოხარჯული,
თვალსა და ხელს შუა ხანშემოკარგული,
როგორ ვურჩიო საკუთარ თავს
ზამთრის ზღურბლზე მდგარს,
მომავლით ცხოვრება, მასზე ფიქრი,
მისი ლოდინი,
ყველაფერი ხომ ზამთრის ზღაპრის
დასასრულია და,
მომავლით ცხოვრება
სადღაც შიშსაც მგერის.

სიბერე სკამლოგინზე

მინავლებულ ბუხრის პირად
სიბერე თვლემს სკამლოგინზე,
დიდი ზამთრის გრძელ ღამეებს
ვიღაც უთვლის მწუხრის პირზე,
ფერხთით უწევს ხატაურა
დახუთული, დაგრაგნილი,
ზღაპრებს უმღერს თავის პატრონს
მონოტონურ, გაბმული ხმით.
ცხვირს სათვალე დაუცურდა
მანდილოსანს ძილბურანში,
სასთუმალთან საოჯახო ალბომი აქვს სურათების,
როგორც კერის რელიკვია
ძველი ყოფის ხილვებს იტევს,
ძილ-ღვიძილში წარსულს ხედავს
ნელა წეწავს ხსოვნის ფთილებს,
თითისტარზე მწყობრად ახვევს
მოგონებებს ტკბილს და მძიმეს
და ცხოვრების დიდ ქარგაზე
იქარგება შორეული, განცდებით და მღელვარებით
განვლილი და მოლეული,
სიხარულით სავსე დღენი
წუთნი სევდა მორეულიც,
საბოლოოდ იქსოვება ზმანებები შორეული.
სურათები სურათებს ცვლის ირევიან ერთმანეთში,
ბუხრის პირად სიბერე ზის

მოგზაურობს შორეულში,
შუქჩამქრალი თვალებიდან
ელვარებენ აჩრდილები,
თავის დროზე სხივნათელნი
თავის დროზე ლამაზები.
გახსენება მოხუცს ართობს
განვლილის და შორეულის,
მაგრამ ძალას ველარა გრძნობს
ვნებების და იმ შეგრძნების,
ჟრჟოლამ თუმც ვერ აიტანა
გახსენება იყო თბილი,
იყო კიდევ გულის წყვეტა
გარდასულის, გაფრენილის,
თრთოლვის, განცდის, სიხარულის,
სხვა ფერების და სხვა ძალის,
სხვა გემოს და სხვა სურნელის,
სხვა რიდის და სულ სხვა კრძალვის.
დაიღალა ქალი წლებით,
ასეთ ყოფით ამდაგვარით
ალბომს ხელი გადაუსვა
და მილულა ისევ თვალი,
ჩანაცრდა და ჩაინავლა
საბოლოოდ ნაკვეთრჩხალი,
ნაცარნაყრილ მოგონებებს
წაეყარა კვლავ ნაცარი.

საგზური საიქიოს

სამოგზაუროდ ვემზადები
სხვა სამყაროში,
მინვეული ვარ დროს დაუთქმელად,
მაგრამ მაინც ვგრძნობ დროის დასასრულს
და გამგზავრების მოახლოებას.
გამგზავრება და მოგზაურობა
უსიამოვნო არ არსებობს
ის ჩემი ჰობი იყო ყოველთვის,
რადგანაც უკან ვბრუნდებოდი და,
დაბრუნებაც გამგზავრებას
ახლდა ყოველთვის,
მაგრამ იმ გზაზე სადაც მინვევენ
დაბრუნებული არ მინახავს
ჯერაც არავინ,
მხოლოდ ერთ იმედს ვიტოვებ მხოლოდ
თუ ამ ცხოვრების დასასრული
არის საგზური იმ ქვეყანაში,
ყველა დასასრულს დასაწყისი
მოჰყვება ხოლმე,
და იქნებ იქაც რაღაცაა დასაწყისი
ალბათ რაღაცის,
აქ დასასრულის შემდგომია იქ
გაგრძელება,
ან თუნდაც სულაც დასაწყისი
ახლის რაღაცის.

სიბერემდე ხომ არც ისე შორია
თქვენ რომ ფიქრობთ და
თქვენ რომ გგონიათ,
ბავშვობაში თუ დრო
ნელა მიდის,
ოცდაათს იქით
დარახტული რაშივით
მიჰქრის,
უკან მოხედვას ველარ ასწრებ
ველარც წლებს ითვლი
ისე გიფერავს თმას თეთრი ფიფქი.

როგორ არავის მოსწონხარ,
როგორ არავის უნდიათ,
სულ ყველა შენზე წუნუნებს
ჭკნობაში შესულს გინუნებს,
დღეგრძელ, გზაგრძელო სიბერე
მაინც ხომ ყველა შენ გნატრობს
შენამდე სავალ გზებს ლამობს.

სიბერევე ჩემო
არსასურველო
და მაინც ყველა
სურვილთ სურვილო,
ყველა შენ გნატრობს
ყველა შენ გდარდობს,
და აღარ ვიცი ვის
რა ვუსურვო,
ყველა ლოცვა და
ყველა სურვილი
შენ გგულისხმობს და
შენ თავს გვთავაზობს:
დღეგრძელობაო,
სადღეგრძელოო,
„ტკბილი სიბერე“,
თუ „ასი წელი“,
– ეს სიტყვები ხომ
სიბერეს ნიშნავს
მაშ რატომაა არ
სასურველი.

სამოცს ვცილდები
სამოცდაათს ვუახლოვდები
შიში არ მიპყრობს აღსასრულისა,
რადგან არ ჩაცხრა ყველა ვნება,
ყველა სურვილი,
და ინტერესთა ფართო სპექტრი
არ გაფერმკრთალდა,
ჯერ ისევ ვილტვი, ისევ ვცდილობ
და ისევ ველი,
ველი და ვიბრძვი ცხოვრება ხომ
ჩემთვის ფრონტია,
და ჩემი კალოც გასალენია.
სასწაულისაც ისევ მჯერა აუხდენლისაც,
მიზნებიც კვლავ მაქვს
მყარად ვდგავარ არ ვაპირებ ნაბოროძიკებას,
დღეის დღით ვცხოვრობ
და არა შიშით, ან ხვალის ფიქრით
მე ხომ არ ვიცი რა იქნება,
თუმცა იქნება ფიქრი რად უნდა
როს გამიყენებს უფალი გზას
მოუსავლისას,
მე არვინ მკითხავს ის მაინც მოვა,
და მანამ მოვა დამაცადეთ
ცხოვრება მინდა.

სიბერე ჯილდოა

ძალიან ძნელია,
ძალიან ცუდია,
როცა გრძნობ მუხლებში
ძალა დაილია,
ვნებების თუხთუხიც
ნელა მიინავლა
და ემოციებიც
სადღაც გაილია,
გულდასაწყვეტია
თუმც რაღაც სიბლია
თუნდაც ღრმა სიბერე
რა დასაჩივლია,
მასზე წუნუნი და
მასზე საყვედური,
უმაღურობა და
ღმერთის აუგია,
სიბერე ჯილდოა
ღვთისგან ბოძებული
უძღვნესი ძღვენი და,
რჩეულთა ხვედრია,
ღმერთო შენ მიეცი
მრავალი წელი და,
სიბერე აღირსე
ვინც მისი ღირსია.

ცხოვრება მაინც მშვენიერია

თუ ეს ცხოვრება
მდორედ მიდის
უსიხარულოდ,
გზად იმედებიც
შემოგაცვდა
მიზნები გაქრა,
მოლოდინებიც ამოწურე
სიბერის გარდა
და ინტერესთა ყველა სფერო
გაგიფერმკრთალდა.
თუ ასაკში ხარ
ხელზე წლებიც შემოგელია,
– ცხოვრება მაინც მშვენიერია!
ცხოვრება მაინც მშვენიერია
თუნდაც ერთ კაცს თუ ჰყვარებიხარ
ამ ქვეყანაზე
თუ ვინმეს მაინც ეტკინება
შენი ტკივილი,
სულ ამაოა ჩამოთვლილი
ყველა ჩივილი.

ნლები მემატება
სიბერე მეწევა,
ბევრი რამ მაკლდება
ბევრი რამ ნელდება,
ბევრი რამ ხუნდება
ბევრი რამ წყალდება,
ტკივილი ცხარდება,
ვნებები ქარდება,
და ის რომ ხუნდება,
და ის რომ ნელდება,
ისიც რომ წყალდება,
და ის რომ ქარდება,
– ნლები ხომ მაკლდება.
ბევრს თუ შეველიე
ბევრს ველარ ველევი,
იმედი ხან ქრება
და ისევ ხან ჩნდება,
როცა პატარები
სველ ასფალტზე
ასკინკილობენ
მაშინ მე ჩემ თავს
ცალ ფეხზე შემდგარს
თვალნათლივ ვხედავ
და, მეფონება.

სიბერეს თუ უჯანყდები
ნაოჭებსაც მტრულად უმზერ,
გულს ნალველი ჩაიბუდე
და სევდასაც ველარ უძლებ,
ასე რატომ იმრიზები
სიბერეს რად ემდურები,
მან გატარა დიდი გზები
დიდი თავგადასავლებით,
დიდ ცხოვრების მოგზაურად
დაგნიშნა და მოგავლინა
რამდენ რამეს გაზიარა
დასვენება აღარ გინდა?

ჩვენი ცხოვრების ზაფხულიდან შემოდგომამდე
წუთი ყოფილა ამ მანძილის გადარბენამდე,
შემოდგომიდან ზამთრის თეთრად მობრძანებამდე
თვალის ხამხამი, გაელვება, აზრზე მოსვლამდე.
შემდეგ კი შემდეგ სიბერეა სანატრებელ – უნატრებელი,
ჭრელი ზღაპრების ნაცრისფერი შეფერილობა.

სამოცის შემდეგ

მშვიდად ვუყურებ
როგორ იშრიტება
ზღვა სურვილებისა,
ოკდება ვნებები,
ხუნდება ფერები,
არც აღმაფრენები.
სულ გადაიცრიცა
ფერადი ხილვები,
გათავდა მიზნები
გაქრა, ჩაინავლა
პირადი ცხოვრება,
ლოდინიც გათავდა
და ცრუ იმედებიც,
დაიწყო სხვა ერა
და სულ სხვა ხედვები
წარსულის ფერებით,
სევდით მოკაზმული
ფერისცვალებები

კარგა ხანია ოცნებებმა დაიყვავილა
სურვილებმა კი დაიწყო ფურჩქენა,
თუმც სურვილებმაც იცვალა ფერი
დრომ გაახუნა ეს ყველაფერი.

უფალო ღმერთო!

– ეს ფერნაცვალი სურვილები მაინც
შემარგე და, შემინარჩუნე
სიბერემდე ხომ რალაც დრო დარჩა,
ჰოდა ცოტა ხნით, სულ ცოტა ხნით
გამომიზოგე,
სიკვდილამდე ჯერ კაი დრო დარჩა.
უსურვილებოდ, უხალისოდ,
უინტერესოდ,
სუნთქვა არ მინდა და არც ყოფნა,
არაფრის განცდა.

არ გეგონოთ რომ დამიზამთრდა
რახან გავთეთრდი,
ჯერ ხომ სიცოცხლით არ მოვპირულვარ,
და არც ხალისი გამცვეთია,
არც წლებს დავნებდი.
ვერც ხეტიალი მოვიშალე,
ჯერ არ დავბერდი.
აღბათ დამცინებთ,
მაგრამ მაინც, დავქრივარ და,
კვლავ დავნავარდობ,
განსაკუთრებით ფიქრებში და
სიზმრებში ვლალობ,
წლების სიმძიმე ხელს არ მიშლის,
არ მეშინია,
კარგა ხანია წლებს არ ვითვლი
ისე მიჰქრიან.
ჰოდა ბევრ რამეს აღარც ვწუხვარ
და აღარც ვიშლი,
ხალისითა და ინტერესით ვიმუხტები
და ასე ვხვდები ყოველ დილას
და ყოველ მზის სხივს.

უდროოდ დაღამება და უდროოდ დაბერება

უდროოდ დაღამება
ამინდმა იცის
მონმენდილ ცაზე
თავსდატეხილმა
ჩამოხნელებულ
და, ჩამოქუფრულმა.
უდროოდ სიბერე კი
არც დრომ იცის,
არცა ასაკმა.
ცხოვრების ამინდი
თუ აგერია,
დრო, რომელიც
მკურნალიაო,
აქ არ მუშაობს,
ვერც ამინდივით
გამოიდარებს
რადგან ტკივილი
ტოვებს ნაკვალევს,
ნაკვალევი კი
ადრე აბერებს.

დრო როცა გისწრებს

ცხოვრების გაზაფხული
უცებ ჩამიგაზაფხულდა,
ზაფხულიც ჩიტით გამიფრინდა,
შემოდგომას ჯერ თვალი ჩავუკარ,
მერე ფეხიც კი დავუდე
ვერც შევაცდინე, ვერც წავაბორძიკე,
გრიგალივით ჩამიქროლა და,
ისიც ჩამიშემოდგომდა.
ზამთარს ბევრი ვეკეკლუცე
ფეხი რომ აეთრია,
ცხოვრების კალენდარს
თვალი მოვარიდე
ფურცლები კი, მაინც მოელია.

იმ ქვეყნად წასვლისას
თან მიგვყვება?
ფიქრები და ოცნებები,
ტკივილები და სიხარულები
ან აუსრულებელი სურვილები?
მიგვყვება თუ, ჰქრება სადღაც,
როგორც ჩვენ ვქრებით სახიერად?
– სულს ვგულისხმობ,
სულს თუ მიჰყვება
იმიერში გადავანებულს?
– თუ, სულიც კვდება
ან ეშლება მესხიერება და,
თავიდან იწყებს ყველაფრის ათვლას.

ისევ მოუპირებელ ცხოვრებაზე

მე ჯერ სიცოცხლით არ მოვპირულვარ,
– არ გამაგონოთ წლებზე წუნუნი!
წანწალიც მიყვარს შინ და გარედ
– მოგზაურობა,
ვერ ამოვწურე სურვილთა და ინტერესთა
უხვი მადანი,
თუმცა აქა იქ ტკივილებიც შემხვდა
მრავალი.
ოთხმოცი უკვე ჩავიაპრილე,
ოთხმოცდაათსაც გავეკიდები
წელთა სიმრავლეს დავეჭიდები
მაშინ კი ალბათ, ხელებს ავწევ,
ან სიბერეს დაუზავდები.
ერთ ძველ სიმღერას გავიხსენებ,
ჩავიღიღინებ:
„სიმდიდრეაო ჩემი წლები,“ გავიმეორებ,
და ძველებურად კვლავ გავლალდები.

ახდენილ-აუხდენელი სურვილები

თუ, არაფერს ველით,
თუ არაფერს ვეძებთ,
არც რამ გვაფიქრებს,
ხილვებიც გაჰქრა,
დროის და ყოფის
მდინარებას
ჩუმად მივყვებით,
ვით შემოდგომას
მოსაწყვეტად მომლოდინე
ჭრელი ფოთლები
მონყვეტილ წლებს
თითებზე ვითვლით
ვით კრიალოსანს.
მაგრამ, თუ უცებ
ამბოხებულ ფიქრთა
თარეში
შემოგვიქროლებს,
შეგვაჯანჯლარებს,
– თუ რამ გვაკლია,
– თუ რამ გვწადია
უცებ გვახსენებს,
უცებ გვანდომებს,
სურვილთა ჯანყი
გვაფორიაქებს,

მისი ქონაც ხომ დიდი
განძია,
ცხოვრების ხალისს
გვიბრუნებს და
იმედით გვავესებს,
მერე რაა თუ ახდენით
ვერ აგვიხდა
გზა აერია,
მოლოდინი და სურვილები
ხომ მაინც დაგვრჩა,
ჰოდა როგორც ვთქვით:
– სურვილებიც. დიდი განძია.

ჩემს ქალიშვილს და შვილიშვილებს

უშენოდ უდაბნო ვიქნებოდი ცარიელი,
უშენოდ ხმელი ხე ვიქნებოდი უნაყოფო,
უშენოდ მოკლე იქნებოდა თვალსაწიერი
და უფერული იქნებოდა მთელი სამყარო.

სანთლად ჩამოვქნი
იმედის სხივებს,
და შენი ბედის
საკურთხეველთან,
სანთლად დავანთებ
ქარვის ფერად
ციმციმა და ელვარე
იმედს
ლმერთს შევავედრებ
შენს ბედილბალს
და შენ მომავალს,
ფერხთ გავეგები
ბედის მწერალს
ბედის მეუფეს.

ჩემო სუნთქვავ და ჩემო ჭაღარავ,
ჩემ სახეზე გაჩენილმა ნაოჭებმა დაგაქალა,
ჩემ დარგულმა სიკეთის ხემ შენ ყოფაში გაიხარა,
პოეზიის სურნელებამ შენ სულშიაც დაიარა.

ჩემი ცხოვრების აზრო და ეშხო
და ინტერესო ამ ქვეყნად მოსვლის,
შრომის, ყოფის და ცხოვრების
დიდო მიზანო,
ფიქრთა სათავევ, რწმენავ და წყაროვ
მშვენიერების,
ჩემი სიმარტოვის ნუგეშო და ჩემი მარტოობის
გადამრჩენო,
ჩემი სულის ნაწილო და ჩემი შემოდგომის
გაზაფხულო,
ჩემო მომავლის შუქურავ და ჩემო სიბერის
დასაყრდენო.

პატარა დედავ

პატარა დედავ დაგარიგებ
გეტყვი ერთ რამეს,
შიგ ჩავტევ სითბოს, სიყვარულს
და მაღალს ყველაფერს,
შენს პანანინებს
მცენარეთა სუნთქვა
შეაგრძნებინე,
ხის მოტეხილი ტოტის ტკენა
გაუტკივილე,
ხეთა შრიალი და, ჩურჩული
ზღაპრად ასმინე,
ფრინველთა დარდიც ადარდებინე,
ზამთრის ყინვაში ფანჯრის რაფას
სტუმრად მოსული ბელურებიც
ამასპინძლე და ასტუმრებინე,
ყველა ცხოველი, საფერებელ
უფერებელი,
შეაყვარე და შეაცოდე, აპურებინე,
მშიერ ძაღლისთვის ბოლო ლუკმა
გაალებინე,
ყველა ცხოველის ტკივილები
აამებინე.
შემდეგ გაუშვი ცხოვრების გზაზე
სხვათა ცოდვები ატევებინე

სხვის გასაჭირზე ნუ დააზარებ
სხვისი დარდებიც ავედრებინე,
ჩვენი ცხოვრების ავი და კარგი
ყველა თავის წილ აგემებინე,
შემდეგ კი შემდეგ თვითონ მიუშვი
თავისი თავი თუ აპოვნინე
დასათმობს დათმობს
დასაგმობს დაგმობს
და კაცურ სახელს
არასდროს დათმობს.

დედილო

ჩემო ერთო და ჩემო ნუგეშო,
როდის მაჩუქებ მოჟღურტულე
შვილიშვილებს
ვით ნიბლიებს, სულ პანანინებს.
როდის მაბეზიებ, აკვანს როდის
დამარწვინებ,
ზღაპრების გუდას თავს როდისთვის
მომახსნევინებ,
და, ბებოების მადლსა და გემოს
გამაგებინებ.

ლალის

ენძელების ნიავექარო
ჩემო პანანინა ლალო,
კოპნიავე და სასაცილო
ბებოს მარგალიტის თვალო.
ზოგჯერ ანჩხლო, კაპარჩხანა,
ზოგჯერ ტკბილო თაფლაკვერა,
ლალო ბებოს ნატვრისთვალო
მეშინია არ გაგთვალო.
ლალო, ლალო, ციცქნა ქალო,
ენძელების ნიავექარო,
ორი წელი მიითვალე
უფროსობას რატომ ჩქარობ.
ლალი ლალი ლალუკელა
ღვთისმშობლობას მოგვევლინე
შენ დღეობას ველით ყველა,
ღვთისმშობლის მადლს უკვე
გატყობთ
შენ სიტურფეს ვხედავთ ყველა,
ამის იქით რა იქნება
შენ გამოკვეთ ნელი ნელა,
შენი სწავლით შენი ქცევით
გაახარო უნდა ყველა,
გაიზარდო სასახელო
ლალი, ლალი, ლალუკელა.

შენ, ვინც დაიბადები ამაღამ

შენ ვინც დაიბადები ამაღამ
კურთხეულ იყავ ღვთის.
დაგბედებოდეს მშვენიერება
ლაჟვარდისფერი ზღვის,
ულამაზესი ტყის
უკიდებანო ცის და,
ცაში აზიდულ მთის.
ღმერთმა გიბოძოს
გაზაფხულის ნიაღვრობისას
მოვარდნილი ღვარცოფის ძალა,
სიმაღლე მთის,
სიმაგრე კლდის,
სიკამკამე ცვრის,
და ნათელი მზის.
სული გაგფურჩქვნოდეს
უნატიფესი, უმდიდრესი და
უძლიერესი.
გამოგყოლოდეს შეუპოვარი
ქარიშხლის ძალა,
სისწრაფე ქარის, და სიამაყე
ღირსეულ და თავმდაბალ კაცის,
შეცოდების და პატიების დიდი უნარი,
სიქველისა და სიყვარულის დიდი მარაგი,

აპრილების და ოქტომბრების
ეშხი სიტურფე,
ბარაქიანი ველმინდვრების
მადლი სიუხვე,
ღმერთმა ინებოს, ღმერთმა გიბოდოს,
სახელად გვარად და მისამართად
ნაირნაირი ეპითეტები, ყველა კარგები,
არ საკარგები, საამაყო და პატგივსაგები.

* * *

შვილიშვილები ვით მძივები
სამკაულები,
ჩემი ცხოვრების აკინძული
მარგალიტები,
დიდი ცხოვრების უწყვეტ ციკლად
გადაბმული ოქროს სიმები.

ჩემ შვილიშვილს – გრიგოლ ფერაძეს

ჩემს უბეში აფართქალეულო მტრედო,
ჩემ წიაღში აღმოცენებულო ნერგო,
სულ ერთო ბენავ,
ჩემი ცხოვრების ნათელო სხივო,
და ამ ცხოვრების უწყვეტო ციკლო,
დიდო იმედო, მომავლის რწმენავ
და ჩემი სულის პანანა წილო.

* * *

ხმელ წიფელივით
ჩემ ბებერ ფესვზე
ამოხეთქილო
იმედის კვირტო,
ჩემი სიბერის
მქრქალო შუქურა
აზრო და სხივო,
აუხდენელი ოცნებების
იმედის სკივრო,
ჩემ სიხარულად მოვლენილო
ჩემი სიბერის ლამაზო ჯილდო.

რვა თვის ივას

ივა კიჭებს ველარ ითვლი,
ან დათვლა ვინ გასწავლა,
მარტო ფიას ყლაპვა იცი
და ჯღავილი პატარავ.

ივა, ივა, ივიკუნა
ბებოს ჩიტო პატარა,
სახლში ქურდად რომ დასკუპდი
ნეტავ ვინ დაგაბრძანა?

ივა ფეხს როდის აიდგამ
ბაკუნია პატარა,
ნეტავ ქვეყნის კიდით კიდე
შენთან შემომატარა.

იქნებ იმდენ ხანს მაცოცხლა
შენი შვილიც მანახა,
მაფერა და მაალერსა
მოფერებით დამლალა.

დმართო უფალო

ლმერთო უფალო,
დიდება შენდა,
დიდება შენდა
მონისა ღვთისა
თავს დაბლა მხრისა,
მადლიერისა
თქვენგან გაღებულ
მონყალებისა,
თაყვანისცემით და
მოკრძალებით
იმედს გთხოვ მდაბლად
მე ცოდვილი შეწყალებისა,
თუ რამ ვერ შევძელ
ან ისე ვერ ვქმენ
შენდობა მინდა,
ლმერთო ძლიერო
დიდო და ნმინდა
შენ კარზე მოველ
შენდობა მინდა,
მრავალმონყალებ
და ძლიერო ნყალობა მინდა,
ყველგან და ყოვლის
აღმსებულო
მადლისა ღვთისა
შეგთხოვ შენდობას
შენდობა მინდა.

შემინდე, ღმერთო

შემინდე ღმერთო თუ ვერ გადიდე,
ვერ გემსახურე
ვით გეკადრება და, მევალება,
ის მოწინება და მოკრძალება
შენდამი რომ მაქვს, არ მეკმარება,
რად ვერ ვახერხებ შენ მსახურებას
ვითარ გეგების და გული მერჩის
რა მემართება, შემინდე ცოდვილს,
რაც გზა განვლე და რაც დრო ვლიე,
რა წლებიც მაცვდა,
შენი სახელის თაყვანისცემა
იმ დროის შვილს არვინ მასწავლა,
შენ მადლის ფასში, შენ რწმენის ძალში
არ დამმოძღვრეს, არ მაზიარეს,
ჩემით რაც შევძელ შენი კრძალვა
შევიწარჩუნე,
– თაყვანისცემაც,
თუმც მსახურება ვერ შევიძელ
ვით გეკადრება.

უფალო ღმერთო
მე ვინ ვარ, რა ვარ,
და რაც ვარ, რად ვარ
თუ ის არ ვარ
ვინც მე მინდა
ვიყო და არ ვარ,
თავს ვერ ვერევი
ძალა არ მაქვს
რომ ის ვიყო
ვინც დღეს მე არ ვარ.
თუ ჩემი ბედი დაწერილია
ჯვარსაც რომ ვეცვე
ისეთი ვარ
როგორიც ვარ
რაც არ ვარ, არ ვარ.
და რაც ვარ ეს ვარ
მინდა თუ არა,
რადგან რაც მინდა
როგორიც მინდა
ან არ მინდა
ისეთი არ ვარ
არ ვარ თუ ვერ ვარ
რაცა ვარ ეს ვარ
ღმერთო შემინდე
როგორიც დღეს ვარ.

აღსარება

უფალო ღმერთო გევედრები
მე ცოდვილი
ჩემ განვლილ გზაზე,
ეკლიანზე, ტკივილიანზე,
რამდენი რამე არ იყო ისე
მე რომ მსურდა
ან შენ რომ გსურდა,
ძალა იყო თუ ბედისწერა
რომ მაიძულა არ სასურველი
გზა მერჩია თუმც უკეთესი
არჩევანი არცა მქონია,
და არც არასდროს კმაყოფილი
ამ არჩევნით არა ვყოფილვარ
არც ცუდი რამე არავისთვის არა მდომია,
და შეგთხოვ ღმერთო
კაცთმოყვარევ, მიმტევებელო,
თუ მაინც მე ვარ დამნაშავე
გზის არჩევანში
დარჩენილ დღეებს გავატარებ
მუდმივ ლოცვაში.

აღდგომა

უფლის აღდგომა დაბადებაა,
ნამებისა და სიკვდილის
შემდგომ,
ხელახლა მოსვლის,
სხვათა ცოდვების ტვირთვის
და ზიდვის,
და სიკვდილისა სიკვდილითვე
დამთრგუნველი
დღე, სასწაული.
სასწაული დღე
მკვდრეთით აღდგომის,
განახლების და ფერისცვალების,
სხვა სამყაროში გადასახლების.
შემდეგ კი, შემდეგ იქიდან მწყემსვა,
იქიდან ლოცვა
შეგონებები, მოძღვრებები
გზათა ჩვენებით
თავისუფლება არჩევნისა
მრავალმხრივის და მრავალსახის
მრუდის და სწორის,
შემდეგ კი, შემდეგ გზა მართალი
სხვა სოფელში გადასახლების,
უფლის სამსჯავრო ცოდვის და მადლის
და მისაგებელი მისაგებელის.

ჩემი გადასახედიან

შემოგთავაზებთ ჩემ გამონათქვამებს

* * *

„მას შემდეგ, რაც ღმერთის რწმენა გაქრა, მატერიალისტური ფილოსოფია გამეფდა, რომლის მიხედვითაც, ჩვენ მარტოები ვართ. მას კაცობრიობა ბიოლოგიამდე დაჰყავს ადამიანები კი სრულიად წარმატებულ არსებებად მიაჩნია“.

მიშელ უილბეკი

ძველი კლასიკოსები ძირითადად უფრო სულიერ თვისებებზე, ფსიქოლოგიურ მომენტებზე და მორალურ ღირებულებებზე წერდნენ. თანამედროვენი კი, დროის მოტანილ, დროში გათვლილ და მომავლის სულიერ ტრანსფორმირებაზე წერენ.

ყოფიერებაში გრძნობებისგან დაცლილი ინდიფერენტული ადამიანის სულიერ, სახიერ და ყოფით სახეცვლილებებზე, მორალურ და სულიერი ღირებულებების დეფიციტზე, დროში განსხეულებული დამკვიდრებული მორალის მეტამორფოზაზე, სულიერის მექანიკურად გარდაქმნისა და უზნეობის ნორმად დამკვიდრების საშიშროებაზეც, შინაგანად გამოფიტულ, ადამიანებზე, რომლებსაც ყველაფერი აქვთ და არაფერი აქვთ.

* * *

„წუთისოფელი“ ამ ქვეყნად ყოფნის ხანგრძლივობაზეა ნათქვამი. უფრო სწორად ხანმკლეობაზე, არადა ამ სიტყვის მნიშვნელობას მხოლოდ გარკვეულ ასაკში ვხვდებით და ვუკვირდებით. კიდევ უფრო ხანდაზმულთათვის კი „წამისოფელი“ უფრო სადაგია, ხოლო მომაკვდავთათვის, ალბათ, ეს ცხოვრება გაელვებას ჰგავს და „ელვისოფელი“ შეეფერება.

* * *

„დრო მკურნალიაო“ – ეს ფრაზა გაცვეთილია მაგრამ სრული ჭეშმარიტებაა. ოღონდ დრო ვისთვის რამდენია, – „საკითხავი აი ეს არის“: ერთი თვე, ერთი წელი, ათეული წლები, თუ მთელი სიცოცხლე.

* * *

სადღაც ამოვიკითხე, „არავისზე თქვათ, კარგად ვიცნობო, რადგან ბოლომდე ვერასდროს გაიცნობ ადამიანსო“. გარდა იმისა, რომ ვეთანხმები ამ სიტყვების ავტორს, დავამატებ:

ბოლომდე საკუთარ თავსაც ვერ ვცნობთ, რადგან ამა თუ იმ სიტუაციაში, ან თავზარდამცემი შიშისა თუ ფსიქოლოგიური დარტყმის შემთხვევაში მყისიერად რას მოვიმოქმედებთ, ნამდვილად არ ვიცით და, ალბათ, არც შეიძლება ვიცოდეთ ამ დროს რა ირთვება ჩვენში, რა გვამოქმედებს, განსჯა-გააზრებას არ ექვემდებარება.

როგორ უნდა მოვიქცეთ, ვიცით, მაგრამ როგორ მოვიქცევით, არა.

* * *

ყველაზე დიდ ადამიანად მიმაჩნია ის, ვისაც შეუძლია დაკარგული რწმენა დაუბრუნოს ადამიანს, ცხოვრებისკენ შემოაბრუნოს და არსებობის აზრი და ინტერესი ჩაუსახოს.

* * *

თავმოყვარეობა უნდა ჰქონდეს ადამიანს, მაგრამ არა თავზე მაღლა, თავზე მაღლა უკვე პატივმოყვარეობაა.

* * *

სიყვარული არსებობს, მაგრამ კერპივითაა, მუდმივ შესა-
ნირს მოითხოვს, და მაინც არაა მუდმივი.

* * *

ვინც ყველაფერს გეგმავს ცხოვრებაში, ყველაფერს აღ-
წევს, მაგრამ რაღაცას კარგავს.

* * *

არსებობენ ადამიანები, რომლებიც იმისთვის გაჩნდნენ ამ ქვეყ-
ნად რომ მარტოებმა იარონ ცხოვრების გზაზე. ეს არც ცუდია,
არც კარგი. ეს ცხოვრებაა

ე. მ. რემარკი

სიმარტოვე სიცივესთან ასოცირდება, მაგრამ არსებობენ
მარტოდ დარჩენილები, რომლებიც სხვისი კეთილდღეობით
ითბობენ სულს და ყოფას. ასეთი ადამიანებისთვის შური
და ბოღმა უცხო ხილია,
ისინი სიმარტოვისთვის არ მოსულან ამ ქვეყანაზე, რო-
გორც რემარკი ბრძანებს. რატომღაც ღმერთმა იწება ასე,

ან უბრალოდ ასე აეწყო მათი ცხოვრება, და ამიტომაც სიმარტოვის სისასტიკეს არ გაუუხეშებია მათი სული, არ გახუნებიათ სითბოს, სილამაზის და სიყვარულის შეგრძნების უნარი; უბრალოდ, მელანქოლია და სენტიმენტები მოეძალათ ცოტა, ჰოდა, ეს შემოიხვიეს დიდებულის დიდი უჯრის შალევივით, შიგნით კი ყვავილები ბიბინებენ.

* * *

როცა ინფორმაცია ნაკლები იყო ჩაკეტილ სივრცეში (საბჭოური ყოფა იგულისხმება.) ე.წ. „რკინის ფარდის“ გამო, მოთხოვნილებებიც მოკრძალებული იყო, და როცა ინფორმაცია გაჩნდა სმენითი და ხედვითიც, განსაკუთრებით საზღვრების გახსნისას და კომპიუტერის ჩვენს ყოფაში დამკვიდრებისას, მოთხოვნილებებიც გაფართოვდა, შესაძლებლობებს ბევრად გაუსწრო და დარჩა მხოლოდ სურვილები და უკმარობის გრძნობა.

როცა სურვილები და მოთხოვნილებები ბევრად უსწრებს შესაძლებლობებს, ცხადია შესაძლებლობები ჩამორჩება მოთხოვნილებებს და რჩება მუდმივი უკმარობის გრძნობა.

* * *

ყველაზე დიდი მისია მამაკაცთათვის მოდგმის თესვაა, ქალისთვის კი – მოვლინება.

- პირველი სიამოვნებასთანაა დაკავშირებული,
- მეორე კი – განუზომელ ტკივილთან.

რომელი უფრო სასტიკია, ცხოველი თუ ადამიანი?

თემურ ლენგმა ბალდადში, ადამიანის თავის ქალებისა და ძვლებისგან 120 პირამიდა, ხოლო ისპაჰანში მისი ტახტის ქვეშ 70 000 თავისაგან ე. წ. მცირე პირამიდა ააგო; მარტო ინკვიზიტორებმა 200 000 კაცი მოსპეს; ვინმე ტორკვემადამ 18 წელიწადში 11 272 კაცი დაწვა; პაპები და იმპერატორები არც უცერემონიო ხოცვა-ჟლეტას თაკილობდნენ. თუნდაც კომპრაჩიკოსების მოტაცებულ ბავშვთა დამახინჯებით აწყობილი „ბიზნესი;“ ან ჰიტლერის სისასტიკე; მე 20 საუკუნის 30-იანი წლების რეპრესიები და სხვა მსგავსი მრავალი ფაქტი მხოლოდ ადამიანის სისასტიკეზე მეტყველებს.

დოსტოევსკი წერს: „მხეცი ვერასოდეს იქნება ისე სასტიკი, როგორც ადამიანი, ასეთი არტისტული, ასეთი მხატვრული სახით სასტიკი“.

ადამიანი ცხოველთა შორის უსასტიკესი ცხოველია. თუ

გონებით და მეტყველებით უსწრებს, სამაგიეროდ, შური და ბოლმა აქვს ცხოველებისგან განსხვავებით.

ცხოველები ერთმანეთს ხოცავენ რადგან იძულებულნი არიან იბრძოლონ გადარჩენისთვის, არსებობისთვის. ადამიანი კი ადამიანს კლავს და იმეტებს ფულის, შურის, კეთილდღეობის, სიმდიდრის, თანამდებობის, ბოლმის, და ვინ მოთვლის მიზეზებს.

წამება და წამების სასტიკი მეთოდებიც ხომ ადამიანის მოგონილია და ცხოველს არ ახასიათებს.

რომელი უფრო სასტიკია, ცხოველი თუ ადამიანი.

* * *

ადამიანს თუ თავმოყვარეობა და ღირსება არ გააჩნია, ის ერთ ნაბიჯზეც არაა სანდო. ის, ვინც საკუთარ თავმოყვარეობას და ღირსებას თელავს, არც სხვისი გათელვა და განირვა გაუჭირდება.

* * *

დანას შეუძლია როგორც სიცოცხლის წართმევა, ასევე სიცოცხლის ჩუქება.

* * *

ადამიანი ბოლომდე თავისუფალი ვერ იქნება, მას ხომ არც მოსვლას ეკითხებიან და არც წასვლას. (დაბადებას და სიკვდილს ვგულისხმობ) მოსვლისას ასე თუ ისე ჩამოყალიბებულ, დამკვიდრებულ დადგენილ ნორმებს, შეხედულებებს და ცხოვრების წესს გვახვედრებენ, აუწყობ ფეხს თუ ვერა ან რამდენად აუწყობ, ეს განსაზღვრავს შენი თავისუფლების დონეს, ზომას და სიგრძე-სიგანეს.

ზოგიერთი ცხოვრებისეული ბარიერიც რაღაცა წილად ზღუდავს თავისუფლებას. თავისუფალი შეიძლება იყო, მაგრამ, რამდენადმე მოზომილად, თვალში საცემი რომ არ იყოს, ან იძულებითი შეზღუდვები რომ არ მოჰყვეს ამ თავისუფლებას.

იძულებით შეზღუდვამდე მისული თავისუფლება, თავაშეკრულებად ითვლება, ზოგჯერ თავხედობამდე და უზნეობამდეც კი მიდის.

საზოგადოებრივი აზრის, ყოფისა და ცხოვრების ნორმების უგულებელყოფის იქით რამდენზე მიდის ეს თავისუფლება, ან რა სახით, აი ესაა მთავარი. თავისუფლება შინაგანია, სულიერია თუ მორალური, თანდაყოლილი თუ შეძენილი ან თვითნებურად მინიჭებული, ერთად თუ ცალ-ცალკე, ამა-საც ხომ ააქვს მნიშვნელობა. ალბათ თავისუფლების დოზა და სახეა მთავარი.

თავისუფლება ადამიანს საინტერესოს, განსაკუთრებულს და გამორჩეულს ხდის, ზოგჯერ პირიქით, მიუღებელს და

ამაზრზენსაც კი. და თუ ადამიანი ბუნებით იზადება თავისუფალი, ის ყველა შემთხვევაში ავლენს მას დადებითად ან უარყოფითად.

* * *

მართალია, ძველ რომანებში ხშირად ბანალური, სასიყვარულო ისტორიები მომაბეზრებელი და მოძველებულია თითქოს, რადგან დრომ უინტერესო გახადა მოჭარბებული სენტიმენტები, დრამები და ლამის რომანტიკაც კი, მაგრამ უკეთესს გვთავაზობენ ვითომ რამეს?

ახალგაზრდობის დიდ ნაწილს უფრო მძაფრი ვნებები და შეგრძნებები იზიდავს, არა მარტო შიშველი სექსი არამედ, სისხლი, ფიზიკური ტკივილი, ძალადობა, საშინელებები, და ასე შემდეგ.

ახლებურად მოწოდებული, რალაციის მთქმელი, საინტერესოდ შემოთავაზებული, თუნდაც სასიყვარულო ისტორიები ხომ არ სჯობს ამ საშინელებებს. სულ მეჩვენება ამ ყველაფერს როცა აწვდი მოზარდს ის იღებს როგორც სიახლეს, სიახლისადმი მოთხოვნილება კია ნორმალური მაგრამ ზემოთ ჩამოთვლილი საშინელებები მათ სულს ხომ არ აუხეშებს, ძალადობისკენ ხომ არ უბიძგებს და ყველაფერ უარყოფითისადმი გულგრილს და შემგულებლს ხომ არ ხდის.

* * *

ადამიანობას, ინტელექტს, დიდსულოვნებას, შინაგან კულტურას, ტაქტს თუ ხასიათის ან ბუნების ამა თუ იმ თავისებურებას რა განსაზღვრავს, – წვრთნა თუ გენი, შეძენილი თუ თანდაყოლილი?

სრულყოფილებაა თანდაყოლილი, გენით ბოძებული და წვრთნით გამდიდრებული, მაგრამ ჩვენ ვმსჯელობთ, დადებით ან უარყოფით თვისებებზე და ამრიგად: თუ ადამიანს თანდაყოლილი, განსაკუთრებული და ღირებული არაფერი გააჩნია, წვრთნას ბევრი შეუძლია, მაგრამ არა ყველაფერი. და თუ თანდაყოლილი აქვს შინაგანი კულტურა და ტაქტი, საკმარისია გარემო შეექმნას და გასაქანი, მოხვდეს ინტელექტუალებში, ყველაფერს მყისიერად შეითვისებს, გაითავისებს. თუ გარემო არ შეექმნა, და არც წვრთნა მიეცა, მაინც ყველასათვის მისაღები იქნება თავის აზროვნებით, თანდაყოლილი ტაქტით, და საკუთარ აზროვნებაზე დამყარებული არგუმენტებით. მთავარია დადებითი პიროვნება იყოს.

* * *

თავის არსებობის მანძილზე, ადამიანმა გზადაგზა დაამკვიდრა ზნეობრივი ნორმები და საზოგადოებრივი ცხოვრების და ყოფის ტრადიციები, რომელთაც დრო და დრო,

შინაარსის შეცვლის გამო ცვლიდა და ასე მოვიდა დღემდე. ზოგჯერ მეჩვენება რომ ცივილიზაციამ მიაღწია პიკს, და დაიწყო უკუსვლა. ნაბიჯ-ნაბიჯ უკან მიუყვება და თავქვე ეშვება, თან ერთ მშვენიერ სიტყვას „თავისუფლებას“ იშველიებს, (რომელიც ზნეობრივ ნორმებს და ტრადიციებს არ ცნობს.)

თავისუფლება თავისთავად მშვენიერია მაგრამ ხომ შეიძლება ამ თავისუფლებასაც ამკობდეს ლამაზ-ლამაზი, ჰუმანური დიდსულოვნური ტრადიციები რომლებიც ადამიანის ცხოვრებას არ ბორკავს, მაგრამ მის ცხოვრებას სხვა ხიბლს აძლევს (ზოგჯერ აზრსაც და შინაარსსაც), სადღაც ხომ უნდა არსებობდეს ზღვარი, უხამსობასა და ზნეობრივ თავისუფლებას შორის, ასე ხომ ჩვენი ზნეობა პირუტყვულ ცხოვრებამდე დავა თავისუფლების დროშით.

* * *

ამბობენ, ბავშვები უცოდველნი იბადებიანო, და ეს მართალია, რადგან ჯერ არ ჩაუდენიათ ცოდვა, მაგრამ სხვადასხვა ბუნებისანი იბადებიან. პოტენციურად მათში თანდაყოლილია როგორც სიკეთისკენ, ისე ბოროტებისკენ გადახრა თუ მიდრეკილება. მთავარი აღზრდაა და გარემო, და ეს მთავარი რომელ თვისებას განავითარებს, როგორად ჩამოყალიბდება როგორც პიროვნება. თუმცა, განსაკუთრებულ შემთხვევაში კაცმა არ იცის თანდაყოლილი ბუნება, პოტენ-

ცია სად და როგორ იჩენს თავს, რამდენად იმძლავრებს და რისკენ უბიძგებს.

* * *

იოლია და სასურველი ისეთ ადამიანებთან ურთიერთობა, რომლებიც ყოველთვის ყველგან და ყველაფერში (კრიტიკულ სიტუაციებს ვგულისხმობ) გამოსავალს ეძებენ და პოულობენ კიდეც. პრობლემურ, გამოუვალ ვითარებას ვგულისხმობ და არა საჩოთიროს. ისინი ყოველთვის იმედიანები და საიმედონი არიან, და სხვებსაც იმედს უნერგავენ, დადებითად მუხტავენ. ასეთ ადამიანებს გვერდით დგომაც შეუძლიათ.

* * *

კომპიუტერმა, გარდა იმისა, რომ ერთმანეთს დააშორა ადამიანები, თითქოს კიდეც გააგულგრილა, ურთიერთობებიც გაამწირა და თითქმის სავალდებულომდე დაიყვანა ცოცხალი ურთიერთობები. მხოლოდ სამსახური, ჭირი და ლხინი, ნაკლები გულისხმიერება და მეტი შემგუებლობა.

* * *

ჯერ ტელევიზიის და შემდეგ ინტერნეტის შემოსვლამ, მიუხედავად განუზომლად დიდი სიკეთისა, ცოცხალი ურთიერთობები შეჭამა, ხალხი ერთმანეთისთვის ველარ იცლის.

* * *

ჩემი აზრით, ძველმოდურობა ყოველთვის უგემოვნობას არ ნიშნავს. ზოგჯერ ის ძველი მოდის თუმცა გამორჩეულად ლამაზი სამოსი ისე ესადაგება ზოგიერთის ინდივიდუალობას რომ, მის განსხვავებულობას და გამორჩეულობას უსვამს ხაზს, განსაკუთრებულ ხიბლს და შარმს სძენს, და ალბათ ეს ის შემთხვევაა, როცა ძველმოდურობა გემოვნებად აღიქმება.

* * *

ქალის სილამაზე მაშინ არის მიმზიდველი, როცა ის სათნოებასთანაა წილნაყარი, ამიტომაც მას, ლამაზი კი არა, მშვენიერი უფრო მიესადაგება, რადგან ეს სიტყვა უფრო ბევრის მომცველია.

* * *

უწინ ქვეყნებში სადაც „უზუცესთა საბჭო“ იყო, ყველა საქვეყნო და ყოფით პრობლემებს ძირითადად უზუცესები განიხილავდნენ და წყვეტდნენ, ახალგაზრდები კი ითვალისწინებდნენ და მოქმედებდნენ. დღემდე ასე მოიტანეს თავი მიუხედავად მათი ტერიტორიულ-რაოდენობრივი სიმცირისა. ესე იგი, უპირველესად გამოცდილებას, სიბრძნეს და სიდინჯეს ითვალისწინებდნენ.

პარლამენტშიც რომ ითვალისწინებდნენ ამას მაშინ ალბათ ნაკლებად დამსგავსებოდა ჩვენი საკანონმდებლო ორგანო ბაზარს.

.

* * *

სიბერეში ცხოვრებით უნდა იღლებოდე, რომ სიკვდილის აღარ გეშინოდეს. დასვენების სურვილი უნდა გეუფლებოდეს და არა სიცოცხლის დაუოკებელ წყურვილს ინარჩუნებდე.

* * *

ბავშვობა ყველაზე დიდი თავისუფლებაა და ყველაზე დიდი შეზღუდვა.

* * *

მარტოხელა ქალის ალუზიები, ცხოვრებისა და ყოფის ერთ-ერთი გზაა, რომელიც პირადად მათ ეკუთვნით და არც ეკუთვნიან. არ ეკუთვნიან იმიტომ რომ, მათ ეს არ ეხება, და ეკუთვნიან იმიტომ რომ სხვის სიყვარულს, სიხარულს, სიამოვნებას, მწუხარებას ისევე განიცდიან და ითავისებენ, როგორსაც ამ გრძნობების ობიექტი უნდა განიცდიდეს და შეიძლება უფრო მძაფრადაც.

მე ვფიქრობ, სწორედ ამ გრძნობების დეფიციტსაც ივსებენ ამით, ცხოვრებასაც იფერადებენ და სრულყოფილებამდე თუ ვერ მიჰყავთ, ილუზიურ ცხოვრებით კავდებიან. ასე და ამგვარად ფილმებსა და წიგნებში ეძებენ და პოულობენ მეორე ცხოვრებას. ასეთი ადამიანებიც არსებობენ, საკმაოდ სასიამოვნო მოსაუბრენი და საინტერესო პიროვნებები არიან საურთიერთობოდ. ბევრად მირჩევნია ასეთი ქალები იმ არშემდგარ ქალებს, რომლებსაც არ გაუმართლათ სიყვარულში და ან პირქუშები გახდნენ, ან ოდნავ ბოლმა შეეპარათ.

იგივენაირი

მთელი ცხოვრება სხვისი კაცები სხვის მაგივრად მიყვარდა, სხვის მაგივრად განვიცდიდი მათს ავსა თუ კარგს, ვწუხდი და ვხალისობდი, ველოდებოდი და ვემშვიდობებოდი... და ასე ვცხოვრობდი, ფილმებით და წიგნებით ვიფერადებდი და ვიოლუბდი ცხოვრებას.

* * *

უნაკლო, სრულყოფილი ადამიანი არ არსებობს. ყველას აქვს ნაკლი თუ სუსტი წერტილი, ზოგს მეტი, ზოგს ნაკლები. ვინც აცნობიერებს თავის ნაკლს, ის კიდევ ნილბავს და ცდილობს საზოგადოებას კარგი კუთხითა და თვისებებით დაენახოს. უკეთეს შემთხვევაში ნაკლს ეჭიდება და ხშირად ერევა კიდევ.

* * *

სიყვარული არსებობს, მაგრამ კერპივითაა, მუდმივ შესაწირს მოითხოვს, და მაინც არაა მუდმივი.

* * *

მამაც ქალს, – მშიშარა ქალი მირჩევნია, სალივით მაგარსა და ძლიერს – სუსტი და მიამიტი, თუმცა არა უნებისყოფო და მერყევი. სასტიკს და შეუვალს – სათნო და მიმტევებელი. ხშირად ასეთი ქალები უფრო ქალურნი არიან. მათ საყრდენი, მფარველი და ძლიერი მხარი ჭირდებათ მამაკაცის სახით.

მათ გვერდით მამაკაცებიც უფრო მამაკაცურნი ხდებიან, თავის სიმაღლეზე მდგომნი, საკუთარი თავისადმი მომთხოვნნი და ქალების პატივისმცემელნი. ასეთი ქალები კი, უფრო ერთგული, მამაკაცურ ღირსებათა დამფასებელი, მოყვარული და რაც მთავარია, უღალატონი არიან.

* * *

ცხოვრების ნორმის დადგენა რთულია. ისე უნდა იცხოვრო, რომ თუ ღმერთი გადაგიდგა, ის მაინც უნდა მოახერხო, სიბერეში და სიბერემდეც მარტო არ დარჩე, რადგან ყველაზე დიდი ტრაგედია ადამიანის ცხოვრებაში სიმარტოვეა.

რა უნდა მოიხვეჭო ცხოვრების მანძილზე, რას უნდა მიაღწიო რომ, სიბერეში ამოეხად არ იქცეს ყველა სიკეთე, რაც მოიხვეჭე და რასაც მიაღწიე

* * *

სიყვარული თუ ავადმყოფურში გადადის, უკვე საშიშიც ხდება, რადგან ყოველგვარ მოულოდნელობას შეიძლება ველოდოთ.

* * *

სიყვარული მაშინ უფრო მძაფრდება, როცა დაკარგვის სა-
შიშროება ჩნდება ან უკვე იკარგება.

* * *

ბედნიერებას ვერ აცნობიერებ, სანამ გაქვს, დაკარგვის
შემთხვევაში კი მთელი სიცხადით შეიგრძნობ და განიცდი.

* * *

ამბობენ, დიდ ტკივილს ან დიდ პრობლემას ადამიანი გულ-
შემატკივრების გარემოცვაში უფრო იოლად იტანს და აგვა-
რებსო. არადა, ამ დროს თუ არავინ გიდგას გვერდით, მეტი
გამძლეობა, ამტანობა და გამბედაობა გეძლევა.

* * *

ნუგეში ზოგ ადამიანს ამშვიდებს, შვებას ჰგვრის, ზოგს კი,
პირიქით, სანუგეშებელს უმძაფრებს და აღიზიანებს.

* * *

ძლიერ სიხარულს გონებაზე მეტად გული აღიქვამს და შეიგრძნობს, რადგან სისხლძარღვებში სისხლი ჩქროლდება და ჟრუანტელი გივლის.

* * *

ალბათ, ვინც შიგადაშიგ, პატარ-პატარა სიგიჟეებითაც კაზმავს ცხოვრებას, მას უფრო საინტერესო და ხალისიანი ცხოვრება აქვს და სიძნელეებსაც იოლად იტანს, თუ ეს ყველაფერი ხელოვნური არაა.

* * *

ბედნიერება სანამ შენთანაა, ბოლომდე უნდა შეიგრძნო და შეირგო. იმის შიშით, რომ არ დაკარგო, არ უნდა გააფერმკრთალო იგი. მუდმივი ხომ მართლაც არაფერია.

* * *

ბედნიერებას თავის ფასი აქვს, და თუ არ დააფასებ, „ჩიტი-
ვით გაგიფრინდებაო“.

* * *

შემოდგომის ბოლო დღეა და უკვე გაზაფხულ-ზაფხულის
მოლოდინი დამეწყო, თითქოს ზამთარი არ მედოს წინ. ესეც
წლებმა მოიტანა ალბათ, ისევე, როგორც დროის უსწრაფე-
სი სრბოლა: კვირები-დღეებად, თვეები-კვირებად და წლები
თვეებად მიჰქრიან, ეს სიბერეში უფრო იგრძნობა.

* * *

მარტო მოვდივართ და მარტო მივდივართ, არც მოსვლას
გვეკითხებიან და არც წასვლას. და რაც გვეკითხება, ზოგ-
ჯერ იმასაც არ გვეკითხებიან.

* * *

ადამიანმა უნდა შესძლოს ზოგჯერ რაღაც დაივიწყოს, რაღაც დასთმოს, რაღაცას შეეგუოს და რაღაცას შეელოს. ასე უფრო გაუადვილდება, ძალიან გაუადვილდება ცხოვრება.

* * *

ხშირად სიბერეს ნაირ-ნაირი „ეპითეტებით“ ამკობენ. ხშირად მწერლებიც საკმაოდ ამაზრზენად მოიხსენიებენ მათს ასაკობრივ ფერისცვალებას, ავინყდებათ, რომ თუ ღმერთმა წყალობა გაიღო მათთვის, ისინიც მალე გახდებიან მათნაირივე ხისტ და არაგულმონწყალეთა დაცივნის ობიექტები.

* * *

სიბერე არავის მოსწონს, თუმცა ყველა მას ნატრობს.

* * *

სუსტად მიმაჩნია ყველა მამაკაცი, რომელსაც ქალი მართავს, ცხადად თუ შეფარვით.

* * *

ბედნიერება დამსახურებით არ მოდის. თვითონ სიტყვა გვეუბნება, რომ ბედნიერება ბედთანაა დაკავშირებული, ესე იგი ბედმა უნდა იწიოს შენი ბედნიერება, ბედმა უნდა მოგანიჭოს.

* * *

მშვიდ ცხოვრებას, ალბათ, ისინი ნატრობენ, ვისაც დამლელი ან შფოთიანი ცხოვრება აქვს. ზოგი კი სიმშვიდისგან იღლება, მშვიდს და ერთფეროვანს, ბოხოქარი თუ არა, ცოტა ხმაურიანი ცხოვრება ურჩევნია. მოკლედ: ზოგი სიმშვიდეს ნატრობს, ზოგი კი სიმშვიდისგან იღლება.

* * *

სიყვარულს ნორმებს ვერ დაუდგენ და თუ დაუდგენ, ის სიყვარული აღარ იქნება, ის სულის კი არა, გონების პროდუქტი ხდება.

* * *

ძლიერი მამაკაცის გვერდით ყველაზე უხეში ქალიც კი ქალური ჩანს.

* * *

რაიმეს გათვლა გონებაში შეიძლება, სულში კი არა.

* * *

მიყვარს ქალი რომანტიკოსი ოჯახსა და სიყვარულში და არა მათემატიკოსი გონებასა და სულში.

* * *

და მაინც მინდა ქალს რომ ამკობდეს, სულ ყველაფერი ქალში ქალური.

* * *

აზრი ცხოვრებაშია, უაზრო ცხოვრება სტიქიაა, რომელსაც ქარი ან აღმა ააფრენს ან მიწას დაანარცხებს. იქნებ ცხოვრების ინტერესს ესეც განსაზღვრავს; ამიტომაც აზრისა და უაზრობის შედეგი ყოველთვის არ ექვემდებარება ლოგიკას. აი, მაშინ ვამბობთ ხოლმე, „ყველაფერი ბედიაო“.

* * *

ნამდვილი სიბერე ხანდაზმულობასთან ერთად კი არ მოდის, არამედ მაშინ როცა მიზნები ქრება, და საზრუნავიც გელევა.

* * *

ვინ რას თვლის ბედნიერებად?
ზოგი, ალბათ, – სიყვარულს,
ზოგი – სიმდიდრეს,
ზოგი – კმაყოფილებას,
ზოგი – განცხრომას,
ზოგი – თბილ და ტკბილ ოჯახს,
ზოგი ამ ყველაფერს ერთად,
და ზოგს ეს ყველაფერიც არ ჰყოფნის და აქედან, – ვერც
აბედნიერებს.

* * *

მარტო ასაკი არ იძლევა სიბრძნეს, ჭკუაა აუცილებელი,
პლუს გამოცდილება.

* * *

რწმენა ზნეობის სადავეებია. მოშვებულ რწმენას ზოგჯერ
ზნეობის სადავეებიც მოშვებული აქვს.

* * *

სიძუნწესა და ყაირათიანობას შორის დიდი განსხვავებაა.

* * *

ჩემი აზრით, ფილოსოფია გვასწავლის აზროვნებას, ღრმა ხედვას მრავალ რაკურსსა და მრავალპლანში, ძიებებსა და აღმოჩენებს; აგრეთვე სტრიქონებს შუა აზრის ამოკითხვას.

* * *

სრულყოფილებას ვინც ელტვის, ის უფრო შორდება მას.

* * *

ყველაზე დიდი ბედნიერებაა, შეგეძლოს უბედური ადამიანი ბედნიერი გახადო.

* * *

ქალისა და მამაკაცის სიყვარულში ცოლ-ქმრობის რაღაც პერიოდიდან ვნება თანდათან ცხრება, თითქოს ნათესაურ სიყვარულში გადადის.

* * *

ბევრი, ძალიან ბევრი რამ დროს მოაქვს და დროს მიაქვს.

* * *

ზოგჯერ მგონია, რომ ქალის ცხოვრებას მარტო რომანტიკა არ ალამაზებს, ცოტა, სულ ცოტა, პესიმიზმიც უხდება, უფრო საინტერესოს ხდის.

* * *

რწმენა მართავს ჩვენს ზნეობას.

* * *

სიშიშვლე ფიზიკური თუ სულიერი ერთნაირად მიუღებელია, თუმცა ხელოვნებაში სიშიშვლე ესთეტიკური სიამოვნების მომგვრელია.

* * *

სიბერე ის აღუვსებელი საწყაულია, რომელიც ყოველთვის ვერ ივსება, მიუხედავად წელთა სიმრავლისა.

* * *

ქალს წლები კი არა, ცხოვრება ღლის, ასევე დაუსრულებელი ლოდინი.

* * *

ქალს სათნოება უფრო შვენის, ვიდრე გაჟჟაცურობა.

* * *

„დრო მკურნალიაო“ რომ ამბობენ, მართლაც ასეა, მაგრამ განკურნებას დროის ხანგრძლივობა კი არა, სატკივრის სიმძიმე განსაზღვრავს.

* * *

თუმცა, დამღლელია იმედი და მოლოდინი, მაგრამ ძალას, სასიცოცხლო ხალისს და სტიმულს გვაძლევს.

* * *

გვიყვარს, თუმცა არ ვიცით რისთვის.

* * *

სიბერე ხომ სიკვდილ-სიცოცხლის ზღურბლია, იქნებ ამიტომაც ეშინიათ მისი.

* * *

რომ ვუყვარდეთ, საყვარელიც უნდა ვიყოთ.

სსპაღასსპა სახის ჩანაწერები

უხმო ხმა და უსუნო სუნი

ცოტა ხნის წინ ვენვზე ქართლის ერთ სოფელს, სადაც ბევრი ისეთი რამ შევიგრძენი, სხვა დროს რომ არ ჩავღრმავებოვარ. უპირველესად ადამიანისა და ბუნების ერთობას და მსგავსებას. ის, რომ ადამიანი ბუნების ნაწილია და ყველა მოვლენა, ადამიანის ჩასახვიდან ბუნების ყოველგვარი მოვლენის ჩათვლით, ერთი და იგივეა თავისი ფუნქციით, დანიშნულებით, ვადით, ნაირსახეობით და განსხვავებულობითაც კი. იქ ვიგრძენი მინის სუნი, ჩალის, ბზის, და თვით სამყაროსიც. ვიგრძენი ხმა გარინდებისა და ხმა მოლოდინისა, ახლად მოხსული მინდვრის სიჩუმის ხმა, თესლის მოლოდინისას.

საამო სურნელის მფრქვევ ახალ ხნულს ხომ თითქოს ოხშივარივით სურნელი აქვს, რათა მის წიაღში ახალი სიცოცხლე ჩაისახოს და იშვას. იშვას მობიბინე, მოლივლივე ყანის სახით. ეს იქნებოდა ხმა დრტვინვის, ოლონდ არა ტანჯვისმიერი, არამედ თესლის მომლოდინე დრტვინვა, უხმო და მაინც ხმიერი, ხნულის წიაღიდან წამოსული და ჩემ ყურამდე მოღწეული,

გარინდების ხმაში ხომ გარდასულ დღეთა წარმოსახვის ხმა ხმიანობს თითქოს. ის ადგილი, ის გარემო რაღაცით დაკავშირებული მივიწყებულ მოგონებებთან, ან იმ წუთს წარმოქმნილ შთაბეჭდილებებთან, ეს ხმა, ჩუმი, თუმცა ხმიერზე გაცილებით მჟღერი, გარინდების ხმა.

ხომ არის, რომ ყურს მიჩვეული ხმა ნაკადულის რაკრაკია თუ მდინარის ჩხრიალი, ან საათის წიკნიკი აღარ გეს-

მის, მოდის და მოშხუის, მაგრამ შენ აღარ გესმის თუ არ მიაყურადე, რაოდენ ხმიერიც არ უნდა იყოს, ჰოდა, თუ ხმიერი არ გესმის, ხომ შეიძლება ზოგჯერ უხმოც გესმოდეს?! უხმო კი უფრო შთამბეჭდავია, უხმო მაშინ გესმის, როცა თითქოს ყოფიერს ემიჯნები და ხილულიდან უხილავ, შეგრძნებად სივრცეში გადადიხარ. იმ სივრცეში თავს ღალად გრძნობ, რადგან იქ არ არის ყოფითი პრობლემები თუ საფიქრალ-საკეთებელი; იქ ბუნების განუყოფელი და ორგანული ნაწილი ხარ და ამიტომაც გესმის და შეიგრძნობ ყოველივე არა ყოფიერს, ფარულს, მაგრამ არსებულს. მაშინ თავისუფალი ხარ, მსუბუქი, ღალი, გამჭვირვალე, კამკამა და თითქოს ბუნებამ რომ იცის ყველაფრის უმშვენიერეს ფერებით დამშვენება, ყვავილებიდან ან შემოდგომის ტყის ფერებიდან დაწყებული ცის მღვრიე თეთრიდან მენამულამდე ათას სახელდაურქმეველ ფერებში, თითქოს მეც ის ფერი ვარ მაშინ, უსახელო, იშვიათი და საოცარი.

იცით, კიდეც რის ხმა მესმის? ჰაერის, ჰო ჰაერის, თუ ვინმეს გძინებიათ „სოფლურ“ სოფელში, ტყიან, მთიან, ნაკადულიან თუ მდინარიან, ხის ოდა სახლის ღია აივანზე, როცა სიცხისგან გათანგულ მინდვრებს ღამის სიო დაუბერავს, და იქვე ახლომახლო სამკალ სათიბ მინდვრებიდან ჭრიჭინების ხმაც კარგა ხნის მიმწყდარია. ღამით ან გათენებისას მძინარეც კი გრძნობ, როგორი გამჭვირვალე და გრილია ჰაერი, მის ხმასაც კი შეიგრძნობ, როგორ მსუბუქად, მუსიკასავით, საამო ჰანგივით ჩასრიალდება ფილტვებში და მერე იკარგება თითქოს სადღაც,

ასევე სუნი, სუნი, რომელიც რეალურად არ აქვს რაი-

მეს, მაგრამ შენ შეიგრძნობ. და, ალბათ, ყველა სხვადას-
ხვაგვარად შეიგრძნობს სუნს. არ ვიცი როგორც ზემოთ მო-
გახსენეთ, ახლად მოხნულ ხნულს, ააქვს თუ არა სურნელი,
მე კი შევიგრძნობ თუ წარმოსახვითს არა, ისეთს როგორიც
სხვას არაფერს არა აქვს; მხოლოდ ახალ ხნულს.

და, ეს, ალბათ, მიწის სუნია, გაფხვიერებული მიწის, იქ-
ნებ თესლის მოსაზიდად აფრქვევს, რათა მის წიაღში აღ-
მოცენდეს ახალი სიცოცხლე მცენარის სახით. იქნებ ესეც
ბუნების ოინებია, მე არ ვგულისხმობ ბუნების ნიჭით და-
ჯილდოებულ, განსაკუთრებული ყნოსვის ადამიანებს, ე.წ.
„ცხვირებად“ რომ მუშაობენ პარფიუმერიაში და თითზე ჩა-
მოსათვლელნი არიან. ჩვეულებრივი ყნოსვის ადამიანებს
არ გქონიათ შემთხვევა რომელიმე სუნამოს სურნელს, რა-
ღაც გაუხსენებია თქვენთვის, და იმ ხსოვნის ლაბირინთში
დიდი ხნის წინანდელი წამიერად გაცოცხლებული, ისეთივე,
გრძნობა და განწყობა დაგუფლებიათ გაუცნობიერებლად?!
ეს შეგრძნებები და იმ განწყობის გაელვება ხომ მაშინდელ-
მა ნაპკურმა ასეთივე სუნამომ მოგგვარათ, ჰოდა სუნსაც
ჰქონია მეხსიერება.

თუ სასიხარულო არაფერი ხდება შენს ყოველდღიუ-
რობაში, და მაინც, ერთ მშვენიერ დღეს შეიძლება ისეთმა
ხალისიანმა გაილვიძო და საამო ხასიათზე დადგე, ან პი-
რიქით, ნალველი შემოგანვეს უმიზეზოდ, ასეც ხდება ზოგ-
ჯერ, ჩვენ ხომ ვერ ვიქმნით განწყობას ხელოვნურად, ესე
იგი ჩვენც ბუნების შვილები ვართ, ბოლომდე არ ძალგვიძს
ვმართოდ ჩვენი გრძნობები, რადგან, ბუნება გვმართავს და
კიდევ რაღაცა არაცნობიერი. იქნებ ამიტომაცაა ადამიანი

ასე მრავალმხრივი, მრავალნაირი, ზოგჯერ ამოუცნობიც, ხშირად კი არა სამართავიც.

დაპროგრამებულ-დაგეგმილი ცხოვრება რომელსაც მოულოდნელობები არ ახლავს, ნაკლებ საინტერესოა და ასევე ადამიანიც. საზოგადოებაში მცხოვრები, გარკვეულ-ნილად საზოგადოებრივ ცხოვრების წესს ანგარიშს უნდა უწევდეს, თუმცა სხვისი მბაძი და სხვისი ორეული საურთიერთობოდაც უინტერესოა. თითქოს ბუნებას სცილდება და ხელოვნური წარმონაქმნია. რაღაც ნორმებს არ უნდა ემონებოდეს, თვითონვე უნდა ჰყავდეს თავის თავში თავის ცენზორი და თავის მსაჯულიც, თორემ რჩევა შეიძლება ყველას ჰკითხო, მთავარია ბოლოს გადაწყვეტილება თავად მიიღო.

ქალი და შემოდგომა

გვიანი შემოდგომა ქალის ცხოვრების შემოდგომას ჰგავს, ჰგავს და არცა ჰგავს. ჰგავს იმიტომ რომ მრავალწლიანი ხეები მრავალჯერ იმოსებიან ფოთლებით და მრავალჯერ იწყებენ ახალ ცხოვრებას, ფოთლები კი ჩვენსავით, ადამიანებივით ერთი ცხოვრებით ცხოვრობენ. ერთცხოვრება გავლილი ფოთლები უფრო დაუწანებლად ეთხოვებიან თავიანთ ნავსაყუდელს და ფრენით ტოვებენ სიცოცხლეს.

სიბერეში სიკვდილის წინაც არ ჰგავს მათი ფერისცვალება ერთმანეთს: ქალები ჭკნებიან და ისე ეთხოვებიან წუთისოფელს, ფოთლები კი უფრო ლამაზდებიან, ნაირნაირი წითელ-ყვითელი ფერებით იმშვენებენ თავს და არც ჭკნებიან, ასე შუქჩამდგარი, ლამაზ ფერებით გასხივოსნებულნი, ლამაზადვე ეთხოვებიან წუთისოფელს, როკვით და ფრენით. სიკვდილისწინა როკვას ჰგავს მათი ფარფატი სიოს, ქარის თუ ქარიშხლის ჰანგზე, ზოგჯერ კი სრულიად მშვიდად მიფრინავენ მიწისკენ, თითქოს სიკვდილს არ ნებდებიან. მიწაზე დაშვება უჭირთ და ჰაერში ცეკვავენ კარგახანს, საბოლოოდ მოკრებილი ძალებით.

სიკვდილის წინ თუ მოვჭრით მათ ტოტიანად, მხოლოდ მაშინ ჭკნებიან და სასონარკვეთილნი ასე აკვდებიან ტოტებს. ლამაზად სიკვდილი, ალბათ, მათი სტიქიაა. ჭკნობა კი პროტესტია მათი სილამაზის ხელყოფისა.

ალბათ, ამიტომაც ქალები სიბერეში მოგონებებით რომ ცხოვრობენ. სილამაზედაკარგულ ქალებს მეტი რა დარჩენიათ. არადა, ქალი ქალია, ყოველთვის ლამაზად სურს გამოიყურებოდეს. მოგონებები ალბათ ამ დანაკარგის კომპენსაციაა, რომლითაც ყოფას იმშვენებენ მიმწუხრის ჟამს.

წელიწადის ოთხი დრო

ცნობილია, რომ ანტონიო ვივალდიმ მუსიკის ენაზე ააჟღერა წელიწადის ოთხივე დრო და ისინი მუსიკის საამოჰანგებით განგვაცდევინა. და ამას ხომ წარმოდგენაც ახლდა თან.

აღბათ, სიტყვებს არ ძალუძთ ეს დროები ისე მოგანოვონ, რომ ბოლომდე შეიგრძნო თითოეულის განსაკუთრებულობა და მშვენიერება, უბრალოდ, უნდა შეგეძლოს თითოეულ დროში რაღაც საინტერესოსა და სასიამოვნოს დანახვაც, რა თვალითაც შეხედავ, ის განცდა და გრძნობა გეუფლება, ვინც ყველაფერში მშვენიერს ეძებს, ის ხედავს, და კიდევ ემშვენიერება.

შეიძლება ისე ვერ აგვეწყო ცხოვრება რომ აღტაცებულმა წამოვიძახოთ „ცხოვრება მშვენიერიაო“, მაგრამ მე მგონია მაშინ უფრო უნდა ვცდილობდეთ, ყველაფერში სასიამოვნოს აღმოჩენას, რომ ჩვენი ცხოვრება როგორმე შევიფერადლამაზოთ. თუ სულ ცუდზე ვიფიქრეთ, ან უარყოფითზე გავამახვილეთ ყურადღება, შეიძლება ისეთი გაუსაძლისი გაგვიხდეს ცხოვრება რომ, კარგიც ვეღარ დავინახოთ, შევიგრძნოთ და ყველაფერი თალხ ფერებში მოგვეჩვენოს.

წელიწადის ოთხ დროს ვახსენებდი, ოთხივე დრო სხვადასხვაგვარად მესახება. გაზაფხული რაღაც სანწყისთან, განახლებასთან, იმედთანაა დაკავშირებული, თითქოს როგორღაც აღმაფრენაც კი გეუფლება, პრობლემებიც უფე-

რულდება და უკანა პლანზე გადადის, წინ კი იმედი ჩნდება, და რა თქმა უნდა კარგის მოლოდინი.

მეოცნებებს ლამის გაფრენის სურვილიც უჩნდებათ. არა მარტო ბუნებაში, თითქოს ჩვენშიც იღვიძებს რაღაც, და ეს რაღაც, თუნდაც დაუკონკრეტებელი, ძალიან სასიამოვნოა, დადებითი ემოციები ახლავს. სიყვარულის მომლოდინეთ, სიყვარულის იმედი უჩნდებათ, ყველა ოცნების დასაბამი კი გაზაფხულია, განსახორციელებლის თუ განუხორციელებლის, და ყველა სურვილის ახდენის შესაძლებლობის, გაცნობიერებულად თუ გაუცნობიერებლად. ამიტომაც საამო გაზაფხულის ეს თვისება, საგაზაფხულო აღტყინება და მოლოდინი.

ზაფხული, – მრუჯი, შლეგი და ხვატიანი, თავგადასავლებიანი... მოძალებული ვნებით, თითქოს ყველაფერში დგას, – სულიერშიც თუ უსულოშიც და ყველაფერს თანგავს.

ეს ის დროა თავს რომ რაღაცის უფლებას აძლევ. ზოგჯერ კი ცდუნებებიც ახლავს. ზაფხული ხომ შთაბეჭდილებებითაა დახუნძლული, მოგზაურობებისა თუ გარემოს შეცვლისას, თითქოს რაღაც ახალი ჩნდება, – განუმეორებელი, განუმეორებელი კი ყოველთვის სასიამოვნოა, ბევრის მომცველ – განმცდელი. ეს ის დროა, მთელი წელი რომ გვყოფნის და მიგვყვება მომავალ ზაფხულამდე, მერე სულმოუთქმელად ველოდებით ახალ ზაფხულს, მოვლენებით დატვირთულს და ხვატიანს.

წელიწადის ყველა დროს ხსენებისას ამ დროსათვის დამახასიათებელი განწყობა გეუფლება.

შემოდგომას რომ წარმოვიდგენ, თვალწინ ულამაზესი

ფერებით აფერადებული ტყეები წარმომიდგება, და ეს ფერები გამჭვირვალე, ნათელი და ხასხასაა, თითქოს ნაირფრად ანთებული მოკიაფე ნათურებია. შემოდგომის ეს ფერისცვალება მშვენიერია, მაგრამ ოდნავ მელანქოლიური, ალბათ ზამთრის სიახლოვის გამო.

ზამთარი უკიდევანო სითეთრეა. სითეთრე მაშინაც კი, როცა ზამთარს თოვლი სულ არ სტუმრობს. და კიდევ: სითბოც და სიცივეც, ეს ორივე სიმყუდროვესთან ასოცირდება, სადღაც რომ გეგულება თბილი და მყუდრო სამყოფელი როგორც ნავსაყუდელი, სიმშვიდის კერა და საიმედო ბუდე, და თუ მოგუზგუზე ბუხართან მიჩოჩებული სარწვევლა სკამიც გეგულება, საინტერესო და სასიამოვნო წიგნით, იქ ხომ სითბოსთან ერთად სიმყუდროვეცაა. თოვლიანი ზამთარი სულ სხვაა. თუ ფანჯრიდან გაიხედავ, იქ უკვე სიცივე და მდუმარებაა; მოფარფატე ფანტელების კორიანტელი, ფანტელების ალღუმად წარმოგიდგება, სადაც ფთილისხელა საოცრებები ზღაპრულ პეპლებად გესახებათ. სივრცეს თუ გახედავთ, ეს ფანჯარა სიცივისა და სითბოს სამანია თითქოს. სიცივის შეგრძნება გავიწყდება როცა ხეავრიელად ბარდნის და თეთრნაბადნამოსხმული ხეები თუ დათოვლილი ბალები, ზღაპრული მშვენიერებით გამოიყურება უკიდევანო სივრცესა და სითეთრეში.

მთავარია, ვინ როგორ ხედავს თითოეულ დროს, და ვინ როგორ აღიქვამს, იმის თქმა მინდოდა რომ რაღაც წილად ეს ჩვენზეცაა დამოკიდებული.

მიცვალებულზე დატირების რიტუალი

ის, რომ ჩვენში უნინ დატირება იცოდნენ, ეს ერთგვარ რიტუალად იქცა, რაც მიცვალებულის გაპატიოსნებად ითვლებოდა. თუმცა მე ვფიქრობ, უფრო ღრმა და მნიშვნელოვანი აზრი ედო საფუძვლად ამ მოვლენის დამკვიდრებას. მართალია, როგორც პეტრარკა ბრძანებდა: „ვისაც აქვს ძალა თქვას, როგორ იწვის, – ჩანს ცეცხლი სუსტად მოჰკიდებიაო“.

ანტიკური ეპოქის ბრძენნი კი ამბობდნენ: „მხოლოდ მცირე ნაღველია მეტყველი, დიდი დარდი მდუმარეაო“. მიუხედავად იმისა რომ ყველა ამ გამონათქვამს ვეთანხმები, მე ვფიქრობ რომ ისეთ პატარა ქვეყანას როგორიც საქართველოა რომელსაც სულ ომებში უწევდა ცხოვრება გადასარჩენად, – როგორც ამბობენ „ხმალი ქარქაშში არ ჩაუგიათო. ომში ხომ ძირითადად მამაკაცები იღუპებოდნენ, და ამ უდიდესი ტკივილის დროს, რასაც ოჯახის წევრის სიკვდილი იწვევს, მით უმეტეს აქ ხომ ქალებზეა საუბარი, დამტირებელ ჭირისუფალზე, რომელსაც ძალა და ნებისყოფა სჭირდებოდა არა მარტო ტკივილის გადასატანად, არამედ ცხოვრების გასაგრძელებლად, რადგან მის მხრებზე გადადიოდა შვილების და ოჯახის გაძლოლა, მეუღლის დალუპვისას. ამიტომ, მიცვალებულთან მისასამძიმრებლად და გამოსათხოვებლად მისულ ხალხთან შეტირება, გარდა იმისა რომ მომსამძიმრებლის მოსვლისა და მწუხარების გაზიარებისთვის ერთგვარი მაღლიერების გამოხატვა, ყურადღების მიგება იყო, მიუხედავად დიდი მწუხარებისა, რასაც დიდი

ძალა და ნებისყოფა სჭირდებოდა. იქნებ ეს ერთგვარი განტვირთვაც იყო, ნაწილობრივ დაცლა- შემსუბუქება და რაღაც წილად შეგუებაც მძიმე ჭაპანის საზიდად და ძალის შესანარჩუნებლად. დღევანდელ პანაშვიდებივით იყო ალბათ, ეს დატირების რიტუალი, ერთგვარი გაცილება-გაპატიოსნება, ხალხის თანადგომით. ეს არ იყო მარტო გულის მოსაოხებელი ჩვეულება. ვ.ჰიუგო კი ბრძანებდა: „ცრემლი მუდამ რაღაცას ჩამორეცხავს და გვანუგეშებს ხოლმეო“. ალბათ, უფრო ბრძნული და მრავლისმთქმელი მიზეზებიც არსებობდა ამ რიტუალის დამკვიდრებისას, რომელიც არც თუ ძალიან დიდი ხანია რაც აღარ ხდება.

მე მხოლოდ ჩემი აზრი მოგახსენეთ.

ღია ფანჯრებში...

მაშინ, როცა ჯერ კიდევ ინტერნეტი არ არსებობდა, ხალხი ხშირად გამოდიოდა საღამოობით სასეირნოდ. არა მარტო პარკებში, არამედ ქუჩებშიც. ორნი ან სამნი მიუყვებოდნენ ხოლმე ნელი მასლაათით ქალაქის რომელიმე ახლომდებარე ქუჩას, და რადგან კონდიციონერის ფუფუნებაც არ ჰქონდა ხალხს, ამიტომ მზის ჩასვლისას ყველა ფანჯარა იღებოდა და ორპირი ნიავი საამოდ აფრიალებდა თხელ ფარდებს.

მეც ხშირად გამოვსულვარ სასეირნოდ. მაშინ სატელევიზიო გადაცემები საკმაოდ მწირი იყო, მხოლოდ თბილისს უჩვენებდა, თან მხოლოდ ერთი არხი არსებობდა. უნდა ვაღიარო, მყუდრო ქუჩებში სეირნობისას, ხშირად გამპარვია თვალი ნახევრად ჩაბნელებული ან ოდნავ განათებული ღია ფანჯრებისკენ, როცა ნიავი ოდნავ არხევდა თხელ, ისედაც გამჭვირვალე ფარდას, წამიერად დანახულ, გაელვებული ადამიანთა ფიგურები თუ სილუეტები, ან გარეთ გამოუღწეული, ყურმოუკვრელი სიტყვები თუ ჩუმი, სასიამოვნო მუსიკის ხმა, ძალიან სასიამოვნო განწყობას მიქმნიდა, და თუ საიდანმე ცოცხლად შესრულებული ფორტეპიანოს ხმაც გამოდიოდა, ვთვლიდი რომ ჩემთვის უკრავდნენ.

ძირითადად სასტუმრო ოთახის ფანჯრები გამოდიოდა ქუჩის მხარეს, „უსტუმრო“ ოთახები თითქმის ცარიელი იყო, ისე რომ არავის სიტყვა-პასუხს არ ვუსაფრდებოდით, ძირითადად ჩვენი რომანტიული წარმოსახვები და ცოტა ფანტაზია გვეხმარებოდა ამ სასიამოვნო განწყობის შექმნა-

ში, რაღაც სპექტაკლივით, ბუნებრივი, მინი წარმოდგენა გაიელვებდა ხოლმე და ეს, დადგმულ -განსახიერებულზე მეტად მოქმედებდა, წარმოსახვას მეტ გასაქანს აძლევდა და ჩემთვის სასიამოვნო მიმართულებით ვითარდებოდა, თან სიმშვიდის სასიამოვნო განწყობა მეუფლებოდა. ეს ალბათ, ცხოვრების ცოცხალი, დაუდგმელი სპექტაკლების ერთი ელვისმიერი სცენა იყო. ხშირად ამ გარემოებას იმავე ფანჯრიდან გამომავალი, ზუსტად მისადაგებული მუსიკაც მეტ მგრძნობელობას მატებდა და საამოსაც ხდიდა. ამ გაელვებულ, წარმოსახვით კადრებს, რაღაც მხატვრული იერიც დაჰკრავდა, თუ ჩემზე ახდენდა ასეთ ზემოქმედებას არ ვიცი. რა თქმა უნდა საკმაოდ უხერხულია სხვის ფანჯრებში ცქერა, არც კარგ ტონად უნდა ითვლებოდეს, მაგრამ თვალი მეპარებოდა თორემ სხვის ცხოვრებაში ჭყეტა რა წესია, თუმცა სამწუხაროდ თუ სასიამოვნოდ ეს მართობდა და „ცოდვა გამხელილი ჯობსო“, მსიამოვნებდა კიდევ.

აბა, როგორ გამეძლო ცდუნებისთვის, როცა ღია ფანჯრებიდან მქრქალი სინათლე ჩუმად იჭყიტებოდა ოდნავ გადანეულ ფარდებიდან და იმ ოთახის ინტიმსა და სიმყუდროვეს გვახვევდა თავს, სუსტი ნიავი კი ფარდების რხევით გვინვევდა. სასიამოვნო მშვიდი მუსიკის საამო ზემოქმედება ხომ საერთოდ მავინყებდა ზღვარს, კარგსა და ცუდ ტონს შორის.

თქვენთვის, მხოლოდ თქვენთვის, ხანდაზმულნო

უწინ მიცვალებულზე ასეთი დატირება იცოდნენ, „სიცოცხლით გაუმაძღარო“ ან „მზე დაბნელებულო“. ალბათ, უფრო სოფლებში, თუმცა ორმოცდაათიან წლებში და მას შემდეგაც, თბილისის დიდ ნაწილშიც იცოდნენ დატირება, გულის ამაჩუყებელი სიტყვებით მოთქვამდნენ. „სიცოცხლით გაუმაძღაროს“ კი, უფრო ახალგაზრდებს ატირებდნენ.

ამ სიტყვების აზრს არასოდეს დავკვირვებივარ და არც ჩავლრმავებივარ. ცხადია ასაკოვან ადამიანს არ დაატირებდნენ, სიცოცხლით გაუმაძღაროო. არადა ასაკში უფრო ფასდება და მძაფრდება სიცოცხლის სურვილი, და უკმარისობის გრძნობაც ჩნდება. ხომ ამბობენ „გული არ ბერდებაო“ და როცა სიბერეშიც ინარჩუნებ ხალისს და ინტერესს, აი მაშინ ერთგვარი გულისწყვეტა გეუფლება, რომ შენ ბოლოსკენ მიდიხარ, სადაც ინტერესიც ქრება, ხალისიც ცვდება და იმედიც ილევა. სადაც შესაძლებლობა აღარ გეძლევა რაიმეს შეცვლის ან გამოსწორების, სადაც მომავალი აღარ არსებობს შენთვის და ვერც წარსულს იბრუნებ. არადა, ყველაფრის ფასი ახლა უფრო იცი. ყველაზე მეტად წლების დაბრუნება გინდა და როცა ამაზე ფიქრობ, რკინის კედელს ეჯახები შუბლით, ხვდები, რომ შეუძლებელია, არადა ამ ასაკში წლები ჩიტებივით მიჰქრიან, უსწრაფესად, როგორც არასდროს, მე ვიტყოდი ულმობლად.

ამის გამო მელანქოლიაც იჩენს თავს, მართალია ოცნებები სიყმაწვილეში რჩება და ნელ-ნელა, თანდათანობით

ქრება, მაგრამ გამონაკლისიც ხომ არსებობს. თუ ადამიანი დაბადებით მეოცნებე იბადება, ის მთელი ცხოვრება ოცნებებით საზრდოობს და იკვებება. ხომ იცის რომ ოცნებები ოცნებებია, მხატვრულ ზმანებებივითაა და არ ხდება, რაღაც უიშვიათეს შემთხვევათა გარდა, მაგრამ ზოგს, მთელი ცხოვრება გასდევს, ამით იიოლებს და ილამაზებს ცხოვრებას, მერე რაა, თუ ახდენას არც ელოდება, ის ხომ ასეთად დაიბადა, მეოცნებედ, ჰოდა ასეთ ადამიანებს განსაკუთრებით უჭირთ სიბერეში.

ისევ იმ დატირებას გავიხსენებ, „სიცოცხლით გაუმაძღარო“ ვისზეც ამბობდნენ, და რა თქმა უნდა ახალგაზრდაზე, ისინი ხომ არც ფიქრობდნენ სიცოცხლით ძღომაზე, რადგან მათ წინ მთელი მარადისობა ეგულეოდათ. წუთისოფელიო, რომ ამბობენ, ეს ჩვენ ვიცით ამ სიტყვის აზრი და ფასი, ზუსტად რომ ესადაგება ამ სოფელში ცხოვრების ხანგრძლივობას, თორემ ახალგაზრდები ხომ ცხოვრების ხანგრძლივობაზე საერთოდ არ ფიქრობენ. ესე იგი ეს ჩვენ ვართ ხანდაზმულები სიცოცხლით გაუმაძღარნი, რადგან მიუხედავად იმისა, რომ უფალმა გვიბოძა ამ სოფლად ხანგრძლივად სტუმრობა, მაინც ვერ ველევიტ ამ ქვეყნიდან წასვლას, მიუხედავად იმისა, ბედნიერი და კმაყოფილნი ვიყავით თუ არა ჩვენი ცხოვრებით.

და კიდევ, ძალიან მწყდება გული, როცა მთელ რიგ არც თუ ისე ხელნამოსაკრავ ლიტერატურულ ნაწარმოებში ისე ამრებით იხსენიებენ ხანდაზმულთ, თითქოს კეთროვნები იყვნენ, თან ნაირ – ნაირი „ეპითეტებით“ ამკობენ მათ სიბერეს, ნაოჭებს, უუნარობას და მათ ზედმეტობას უსვამენ

ხაზს. ის კი ავინყდებათ, რომ ჩვენ რჩეულები ვართ, უფლის რჩეულები, და მან გვიბოძა ამ ქვეყნად ხანგრძლივად ყოფნა. განა ასე არ არის? სადღეგრძელოებსა თუ სხვა კეთილგანწყობის გამოხატვისას ადამიანს უპირველესად ვუსურვებთ ხოლმე „დიდხანს სიცოცხლეს“ და „ტკბილად დაბერებას“.

აბა ვინ და რომელი სულდგმულია დაზღვეული სიცოცხლის ხანგრძლივობით, და რა ხშირია ისეთი საშინელი შემთხვევები როგორიც ახალგაზრდების უდროოდ დაღუპვაა. და ჩვენ თუ გვებოძა ეს წლები, დაბერება ხომ ამ წელთა სიმრავლეს მოსდევს, ამიტომ ვერც ერთ მწერალს ვერ მოვუწონებ ხანდაზმულთა არასაკადრის „ეპითეტებს“ ღმერთმა ყველა უხვად დააჯილდოვოს წლებით.

ხომ გაგიგიათ მომავალი წარსულის გარეშე არ არსებობსო, ჰოდა, ჩვენ მოკლე ხანში წარსული ვიქნებით, ჩვენ ფესვებზე კი მომავალი თაობა აღმოცენდება, და ეს თაობა საუკეთესო იქნება. არასასურველ წარსულზე კი სასურველი მომავალი ვერ აღმოცენდება.

რალაც გაუცნობიერებელი

ზოგჯერ ჩემში რალაც, – დაუფიქრებლად, გაუცნობიერებლად იღებს გადანწყვეტილებას და მამოქმედებს. ხშირად მქონია შემთხვევა, როცა სიტყვები, რომლებიც არც ჩემ სურვილს გამოხატავდნენ, არც ლოგიკური აზროვნებით იყო წარმოთქმული, და უფრო მეტიც, ჩემ საწინააღმდეგოდ იყო მიმართული, მყისიერად მითქვამს ან მიმოქმედია. არ ვიცი, ამ დროს რა ირთვება ჩემში, რა მამოქმედებს;

რალაც შეუცნობელია ღრმად ჩამალული ჩემ ბუნებაში, (იქნებ არა მარტო ჩემში), რა არის ეს, პროტესტი რაიმე კონკრეტულის ან ზოგადის მიმართ, თუ ღირსების, თავმოყვარეობის, არასრულფასოვნების კომპლექსის, ან სულაც პატივმოყვარეობის ამბოხი, მოქმედებაში მოყვანილი?! ფაქტია, რომ არანაირ სურვილს, ლოგიკას და საჭიროებას არ ექვემდებარება და არც შედეგზეა გათვლილი.

რამდენი რამ დამაკარგვინა დღემდე აუხსნელმა, „ემმაკის ნაკარნახევმა“ თუ ნაბიძგმა, ჩემგან და უჩემოდ სისრულეში მოყვანილმა ნათქვამმა სიტყვამ ან ქმედებამ. მაგრამ ეს ყველაფერი ისე ორგანულად იყო ჩემში ჩაბუდებული რომ საკუთარ თავის განსჯას და აღკვეთას არ ექვემდებარებოდა და მასში სიჯიუტის ელემენტებიც იყო შეთავსებული რადგან, ყველაფერი მყისიერად და მექანიკურად ხდებოდა, ჩემი აზრისა და გონების დაუკითხავად.

ბავშვობაშიც მქონია ასეთი შემთხვევები. ბუნებით უწყინარ ბავშვად ვითვლებოდი, მაგრამ თუ დავაშავებდი და

მსჯიდნენ, დასჯას და იძულებას ვერ ვეგუებოდი, თითქოს თავმოყვარეობა მელახებოდა. თუმცა ვგრძნობდი, რომ არ უნდა გავჯიუტებულიყავი გაჯიუტება უფრო ცუდ შედეგს მომიტანდა და ეს არც მე მინდოდა, მაგრამ რაღაც ჩემგან დამოუკიდებელი მამოქმედებდა და სხვაგვარად არ შემეძლო კი არა, ვერ შემეძლო.

ეპიტაფიები

მოგეხსენებათ, სასაფლაო უცებ იცვლის სახეს რადგან ელვის სისწრაფით იზრდება მოცულობით. უცხო სასაფლაოზე რომ მოვხვედრილვარ, საფლავის მიგნებამდე ხშირად მიდევენებია თვალი მარმარილოში ჩასმული ფოტოსურათებისთვის. ახლა ახატავენ მარმარილოს სვეტს, მაგრამ ძველ საფლავებზე უფრო ხშირად, ოვალურ ჩარჩოში ჩასმული ფოტოსურათებია, მომცრო მარმარილოებსა თუ გრანიტებში ჩასმული, კაბინეტური თუ ყოფითი, რაღაც მომენტში დაფიქსირებული...

ან უკვე გარდაცვლილი, ცოცხალი სახით წარმომიდგება, მისი მზერა თუ პოზა ან ფოტოსურათზე რაიმე მოქმედებისას დაჭერილი წამი, თითქოს მასზე და მის ცხოვრებაში მახედებს, და ცხოვრებისეული კადრები მიდგება თვალწინ. იმ გადაღების მომენტში ხომ ჩვეულებრივი ცხოვრებით ცხოვრობდა, ფიქრობდა, ოცნებობდა, განიცდიდა, უყვარდა, იცინოდა, მღეროდა, დარდობდა და ასე შემდეგ, ახლა კი...

არ ვიცი, ეს წამებში გაელვებულ-ჩატეული ცხოვრების სურათები, რატომ მოქმედებდა ჩემზე. ან სანახაობრივი და დამაფიქრებელი რატომ იყო, ან უკვე გარდაცვლილის, თან უცნობის ცხოვრება. ალბათ, რაღაცაზე მაფიქრებდა, ცხოვრების ამოებაზე, წარმავლობაზე, ან ამოცნობილსა თუ ამოუცნობ მოვლენებზე.

საფლავის ქვებზე მინაწერ ტექსტებს და ლექსებს არასოდეს ვკითხულობ, არ მაინტერესებს, მხოლოდ ფოტოებს

ვუმზერ და გარდაცვლილის სიცოცხლით სავსე ცხოვრება მიდგება თვალწინ, სურათის გადაღების მომენტში.

ჩემთვის ერთნაირად საინტერესოა გარდაცვლილი ახალგაზრდაა თუ ხანდაზმული. ზოგჯერ ხანდაზმულის ცხოვრება უფრო ხატოვნად მესახება, საინტერესოდ. გააჩნია სურათს და გამომეტყველებას. ერთად ერთი, ბავშვებთან არ ვჩერდები და არც არანაირი წარმოსახვები არ მიჩნდება, იმდენად შემადრწუნებელია ბავშვების უდროოდ წასვლა ამ ქვეყნიდან.

ზემოთ ვთქვი, მიცვალებულის სიცოცხლისას, ფოტოსურათიდან მომზირალი ცხოვრების რაღაც კადრი, წამებში როგორ ეტევა მეთქი, თუმცა ეტევა რა, ... ეს ხომ გაელვებასავით ხდება.

გარდა იმისა, რომ განწყობით – განცდითია ეს ყველაფერი, ამავე დროს სანახაობრივიცაა, ჩვენ ხომ ტრაგედიებიც მოგვწონს და გვსიამოვნებს, წიგნის, ფილმის, ან სპექტაკლის სახით, მხატვრულად მოწოდებული.

სამოცდამეთოთხმეტე...

სამოცდამეთოთხმეტედ მიმასპინძლა შემოდგომამ, დამცხრალი მზით, შეყვითლებულ შეღვინისფრებულ ფოთოლთ შრიალთ და სიმშვიდით. სამოცდათოთხმეტმა წელმა, შემოდგომის ფოთლებივით გაახუნა, მძაფრი შეგრძნება, ვნება, აღტყინება, აღმაფრენა, ოცნება და, სიმშვიდე მომგვარა.

სიმშვიდე, და კიდევ ლოდინი, მაგრამ ეს სულ სხვა ლოდინია, იმ მოლოდინს არ ჰგავს, ნაირფერად რომ გესახება მომავალი. სიმარტოვის საუფლოში დავანების მოლოდინია.

მაგრამ, მერე რა რომ გახუნდა რაღაც – რაღაცები, საბოლოოდ ხომ არ გამეკრალა?! მიინავლა. მაჟორი მინორმა შეცვალა, ოპტიმიზმს პესიმიზმი შეეპარა, ცოტა სენტიმენტებიც მოგვეძალა. თუმცა ამაშიც არის მშვენიერების იდუმალეობა, ამოუცნობი, და რომანტიული.

ეს განწყობა ღია ფერფლისფრად, ჰაეროვანი მაქმანივით ამშვენებს ქალის სულსა და ბუნებას, გამორჩეულ ხიბლს აძლევს და უფრო საინტერესოს ხდის. მერე რა, რომ წლები გვამძიმებს, სული ხომ მსუბუქია და თანაც ჩვენ ვიცით ყველაფრის ფასი და ცოტა სხვაგვარადაც აღვიქვამთ ყოველივეს, იგივე ვნებებს, მშვენიერებას...

მერე რა რომ ცოტა წარსულს ვაიდვალვით, თუნდაც უღიმღამოს. თუ აქამდე განვლილ გზისკენ არც გაგვიხედავს და მარტო წინ ვიყურებოდით, ახლა პირიქით წინ აღარ გვინდა ყურება, უკან უფრო ვიხედებით, მოგონებებით ვიკვებებით, განვლილი უფრო გვეძვირფასება. თუნდაც უფე-

რული ან მტკივნეული მაგრამ იმედებით დაპურებული და
ოცნებებით გაცისკროვნებული.

წინ კი სიმშვიდეა, სიმშვიდე და გარინდება, და კიდევ,
მონოტონური ერთფეროვანი ყოველდღიურობა.

სიზმარი თუ ზმანება

შურთხივით შეფრთხილდა სიხარული სულში, შეფრთხილდა და ნუშივით აყვავილდა, სიამოვნების ტალღამ გადამიარა, დავიბანგე; დავიბანგე და ძლივს შევნიშნე როგორ გამოფრთხილდა უკან. დავედევნე, ცისკენ გავენთე და თითქოს უფერო ფერებში აღმოვჩნდი. უცებ სიხარული-სა და სიამოვნების ჟრუანტელი შენ სახებად გარდაიქმნა. ღრუბლებში გეძებდი, შენ კი ნისლებში გარინდულიყავ, ნისლებს თუ შეენივთე, ველარ გარჩევდი და ასე გავშეშდი დიდხანს, სანამ ციდან ხილვასავით გიხილე კვლავ.

უეცრად ბურუსიდან გამოჩნდი, ქვემოთ ეშვებოდი ნელ-ნელა მწვანე მინდორზე, ფიფქების დიადემით, ნისლების მანდილშემოხვეული. ფრინველივით მოფრინავდი ციდან მოვლენილ ზეციურ ქმნილებასავით და შიშველი ფეხებით, ნამიან ბალახზე, ვით ფიანდაზზე, ნელა ეშვებოდი. ფიფქები ნელ-ნელა ქრებოდნენ. მინდორი რომ ჩამოიარე, ნუშის ხეების მწკრივთან ბილიკი მოდიოდა და შენ იმ ბილიკს დაუყევი.

ნიავი ჩამდგარიყო, ტანთ საბურველი მანდილი, აღარ ფრიალებდა, ნატიფ ტანზე ჩამოგშლოდა და ფეხებს გიკვართავდა; მხოლოდ ტერფებილა ჩანდა, თავზე კი, – თავზე, ფიფქების მსგავსად ნუშის ყვავილებს დაედოთ ბინა, ნელ-ნელა ჩაყოლოდნენ თმებს, შემდეგ სხეულზე შემოკვართულ გამჭვირვალე მანდილს და შენ ნაკვალევს შლიდნენ. თითქოს ნაკვალევი არც ყოფილა, შენ ხომ მიწას არც აკარებდი ფეხს.

ეს იყო საოცრად ლამაზი, ნუშის ყვავილების შლეიფი რომელიც ბილიკზე რჩებოდა და მოგვირილებულ მინდორთან აერთებდა ბილიკს.

ჩემი ერთი დღე მუზეუმში

დღეს 2017 წლის 6 ოქტომბერია, პარასკევი. საექსპოზიციო დარბაზის სალონში, თეთრ როიალსა და ფანჯრის შუა მდგარ სავარძელში ვზივარ და დამთვალეირებელთა მოლოდინში, მზის ღონემიხდილ სხივებში ვლივლივებ, მზეც მელამუნება რამდენადაც შეუძლია მიღებული ძალით შემცირებული სხეულისა და განწყობის შეთბობა. განწყობის შეთბობამ კი, რაღაც პატარ-პატარა სურვილებიც გამომიღვიძა, პატარა თუ ჰქვია, ჩემ მოპირდაპირე შენობაში, ცისფერ გალერეას რომ უწოდებენ, ორი დღეა ბინა დაიდო სტუმრად წვეულმა ბოტიჩელმა და კორავაჯომ და მათი ნახვის სურვილი უფრო გამიმძაფრა თბილმა სხივებმა, მაგრამ ხომ ვერ მივატოვებ სამსახურს, ორ ნაბიჯზე კია აქედან თუმც, ერთ საათიანი შესვენება არ მეყოფა მათ დასალაშქრად და ვფიქრობ როდის შევძლებ ამ სიამოვნების ზიარებას.

მახსოვს 25 თუ 30 წლის წინ იმპრესიონისტების და პოსტიმპრესიონების შემდგომ, ჰამერის გამოფენაც იყო ჩამოსული, ხელოვნების მუზეუმში და მთელი დღე წვიმაში როგორ ვიდექი რიგში, ბილეთების მოსაპოვებლად. მაშინ ამ სისტემაში არ ვმუშაობდი და ეს ლოდინიც კი სასიამოვნო იყო, თუმც საზღვარგარეთის ბევრ ქვეყნებშიც მაქვს დიდებული შედეგების ნახვის სიამოვნება, ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის დროს. რაც მაშინ საკმაოდ იშვიათი და რთული გახდლდათ.

ჰო, საფიქრალი და სასურველი სხვაც ბევრი მაქვს და მარტო მზის სხივები არ მიშლის და არ მიმძაფრებს ამ სურვილებს მიუხედავად ჩემი ხანდაზმულობისა, მე ხომ რამდენიმე დღეში სამოცდამეთოთხმეტე წელს მივითვლი, თუმც

ვერ ვიგებ და ვერც ვიღებ ამ სიტყვას „ხანდაზმული“, უფრო სწორად ვერ ვითავისებ. მართალია ბევრ რამეზე მწყდება გული, წელთა სიმრავლის გამო, მაგრამ მაინც მეჩოთირება თუ მეუცხოვება ეს სიტყვა, არადა აბა სხვა რა ჯანდაბა ვარ, ამდენი წლები რომ მამძიმებს, რად მეხამუშება, – იქნებ იმიტომ რომ, ჯერ კიდევ ვინარჩუნებ ხალისს და ინტერესთა ფართო სპექტრი მაქვს შემორჩენილი, მიუხედავად ჩემი არც თუ იოლი, და მე ვიტყოდი საკმაოდ მძიმედ განვლილი ცხოვრებისა, თუმც პატარ-პატარა გამონათებებიც იყო, რამაც ხალისი და ინტერესები ბოლომდე ვერ გამიხუნა.

ვცდილობ ვიაქტიურო, რაც ძალასა და ხალისს მაძლევს. უპირველესად კი ამაში ჩემი სამსახური მეხმარება, და კითხვა, საკმაოდ ბევრს ვკითხულობ. ახალგაზრდობაში გარდა ჩვენისა, საზღვარგარეთულ ლიტერატურას ვიყავი მიძალბებული, დღეს ძალიან შეიცვალა მსოფლიო ლიტერატურა. გარდა ზოგად საკაცობრიო მოვლენებისა, მომავლის ადამიანის სულიერი და ყოფიერი მეტამორფოზებია. უფრო, სულიერის გამორიცხვით. ფლეგმატური, რობოტობამდე დასული ყოფა. და ამას ყველა მწერალი სხვადასხვა გვარად გამოხატავს ხედავს და გვანვდის.

ვცდილობ ახალ-ახალი გამოცემები მოვიპოვო, შეძენით, თხოვებით, გაცვლით, არც მოდიდან გამოსულ ბიბლიოთეკებთან ვარ მწყრალოდ და მათი აქტიური მომხმარებელიც ვარ და ვცდილობ კომპიუტერს დაეუპირისპირო რადგან, სადღაც ზემოთაც ვთქვი, მას „დროყლაპია“ დავარქვი, და ამიტომ ცოტა შევზღუდე მისი გამოყენება.

ასე დასრულდა ჩემი დღევანდელი სამუშაო დღე.
06.10.2017 წ

კვლავ მუზეუმში მორიგეობისას...

დილიდან ვმორიგეობ ლიტერატურის მუზეუმის საექსპოზიციო დარბაზში. კარგა ხანია შემცვლელს ველოდები, ჩვენ ხომ ორი სამი საათით ვმორიგეობთ გამოფენებზე, ზედა და ქვედა საგამოფენო დარბაზებში.

ორი დღის წინ გაიხსნა გამოფენა, „ქალი პაოლოს უკან“, ალბათ, თვის ბოლომდე იქნება, საკმაოდ ბევრი დამთვალიერებელი მოდის, საინტერესო გამოფენაა.

ზემოთ ჩემ ოთახში მიწადა ასვლა, რადგან საქმე მელოდება და დროც მალე გავა. თუმც სახლშიც სიმარტოვე მელის, მოკლედ თავი ვერ დავაღწიე სიმარტოვეს. მონაცვლეობით კი მყავს ხოლმე ჩემთან შვილიშვილები ამ ბოლო დროს. გოგონა ერთი წელი იყო ჩემთან და უფროსი ვაჟი ორი წელი, რაც მის სწავლაზეც აისახა.

ადრე უფრო იოლად ვუმკლავდებოდი სიმარტოვეს. ვკითხულობდი, ვქსოვდი ჯემპრებს თუ დიდ პლედებს, ჩემთვის რაღაცებს ვჯღაბნიდი, ვხატავდი კიდეც როგორც შემეძლო, ტელევიზორსაც ვუთმობდი რაღაც დროს და სიმარტოვეს ნაკლებად ვგრძნობდი. ახლა კი ეს „ემშაკის მანქანა“ – კომპიუტერი მეც შემიჩნდა და ისე გამირბის დრო, როდის რა მოვასწრო არ ვიცი, და საერთოდ, ის ნაკლებად საინტერესო და ერთფეროვანი ცხოვრებაც კი წამართვა. მიჭირს მისგან თავის დაღწევა, ცოტა ხანს მივუჯდები მეთქი და მერე ყველაფერი მავიწყდება, დრო კი გარბის, მე ფიქრსა და ოცნებასაც ვეღარ ვასწრებ, ნამდვილი „დროყლაპია“, არადა რაღა დროს ჩემი ოცნებაა, მალე სამოცდაათს მიუვუკაკუნებ.

ისე ზოგჯერ თავი თვრამეტი წლის მგონია, ლამის ას-
კინკილა შემოვირბინო სახლი, ზუსტად ამ ასაკის განწყობა
მაქვს ხოლმე სანამ შევცბები, – რამ აგამჩატა ამ ხნის დე-
დაკაცი მეთქი, შემოვუწყრები ხოლმე თავს, თან დარცხვე-
ნილი აქეთ-იქით მიმოვიხედავ თითქოს ვინმე მიყურებდა.
მერე მოგვიანებით, კიდევ მიხარია ხოლმე, მაინც სასია-
მოვნოა ახალგაზრდად რომ გრძნობ თავს თუნდაც წუთიე-
რად, აბა ისაა კარგი, ზოგჯერ ისეთი ნალველი შემომანვება,
მგონია ყველაფერი დამთავრდა ჩემთვის, თუმც სახარბიე-
ლო და სიამით გასახსენებელი არაფერი დამთავრებულა,
რადგან ასეთი არც დაწყებულა, და რაც არ იწყება ის არც
მთავრდება, ამ შემთხვევაში კარგად გასახსენებელს ვგუ-
ლისხმობ. მაგრამ ის მაინც ჩემი ცხოვრებაა სიმარტოვით
მორთულ მოკაზმული, რადგან დაბადებიდან მარტო ვარ,
მაშინაც კი როცა გარს მეხვია ოჯახის წევრები, სკოლაში
თანაკლასელები, უბანში უბნის ბავშვები...

არადა, სიმარტოვეს არასდროს ველტვოდი, პირიქით თა-
ვი მიწოდდა დამელწია, თავისუფალი, ლალი მიწოდდა ვყო-
ფილიყავი, მაგრამ ამას ვერ ვახერხებდი, ბუნებით ძალიან
მორცხვი ვიყავი, არ ვიცი ალბათ არასრულფასოვნების
კომპლექსიც მქონდა რაღაც წილად. ყოველთვის ჩრდილ-
ში ყოფნას ვამჯობინებდი, მათთანაც კი, ვისზედაც მეტი
ვიცოდი ან შემეძლო რამე. ურთიერთობაში ინიციატივას
მე არასოდეს ვიჩენდი, ასევე მე ვერ ვირჩევდი, სხვას უნდა
ავერჩიე, სხვები კი უფრო თამამებს, ხმაურიანებს, ინიცია-
ტივიანებს ირჩევდნენ, თუმცა არც ჩემთვის იყო სულერთი
ვინ ამირჩევდა, ზოგიერთის არჩევანი არც მე მხიბლავდა,

უინტერესოები და ერთფეროვნები არ მიზიდავდნენ, ამიტომ წიგნს, კითხვას დავეუმიეგობრდი, კლასგარეშეს ვგულისხმობ. მთელი ცხოვრება კითხვასა და შრომაში ისე გამეპარა რომ ზოგჯერ მგონია, რომ არა ცხოვრებისეული ფაქტები, თითქოს არც მიცხოვრია, თუმც ცხოვრებაში საგულისხმოს, ვინ რას გულისხმობს...

უკმარისობის განცდა მაქვს, თუმც რაიმე განსაკუთრებულიზე არც მიოცნებია. ერთი ქალის პირობაზე ქალურად ბედნიერსა და ცოტა წარმატებულზე ფიქრი ბევრია?- მე კი ბევრ რამეში არ გამიმართლა, თუ ვერ გამიმართლა ან, სულაც მე ვერ გავუმართლე ჩემ ცხოვრებას, ვერ მოვახერხე ბედნიერი ვყოფილიყავი, რაღაც დავაკელი, რაღაც შემეშალა, მაგრამ როცა ბედნიერებაზე ლაპარაკობენ ხშირად იქვე ბედსაც ახსენებენ ხოლმე, და იქნებ ჩემ ნაკლებ მცდელობასა და შეცდომების გარდა ბედმაც გამწირა, და თუ ბედნიერების წუთები ან დღეები არ მიბოძა, ეს ნაკლები უბედურებაა, უბედურება ისაა რომ, თუ მცირედს მაინც გიბოძებს რაიმე საამოს იმის შეგრძნების უნარიც უნდა მოგცეს. მე კი ზოგჯერ მგონია, მეტნაკლებად სასიამოვნო წუთებით, სიამოვნება ვერ შემიგრძენია. ალბათ, მე უფრო სხვაგვარი სიამოვნების მოლოდინები მქონდა, ის რაც უცხო თვალისთვის საამო უნდა ყოფილიყო მე ნაკლებად მაკმაყოფილებდა, არადა როგორც ზემოთ ვამბობდი, დიდის და ბევრის მოლოდინი მგონია რომ არასოდეს მქონია.

აი, ახლა ვზივარ საგამოფენო სივრცის შესასვლელ დიდ, დარბაზულ ოთახში, სადაც იზა ორჯონიკიძის დირექტორობის დროს სალონი იყო, დიდი თეთრი როიალით და

ჭერამდე აღმართულ ძველებურ ბუხრით, რომელიც ფრანგულ კაფელითაა მოპირკეთებული, უზარმაზარი ჭალით. ქუჩიდან საპარადო შემოსასვლელს კი ფიგურული, ფერადი იტალიური მინის ვიტრაჟები ამშვენებდა მაშინ. ოთახის ჭერი ხუთი მეტრია. კედლებს დიდი მხატვრების ტილოები ამშვენებდა და ხის დიდი მოჩუქურთმებული სარკე. ოთახი განწყობილი იყო სასალონე სამეულებით და ძველებური ბულის კარადებით. ეს ხომ ადრე ბარატინსკის სასახლე გახლდათ და კიდევ უფრო ლამაზი და მდიდრული იქნებოდა ალბათ. ამ სასახლეს ხომ საკმაოდ ლამაზი ლეგენდა თუ სინამდვილეს ამშვენებდა. და, აი, ამ ოთახში, საიდანაც გასასვლელები იყო საგამოფენო სივრცეებში, უნინ გამოფენის გახსნისას მინი ორკესტრით ან მევიოლინეთა „დასტებით“ სასიამოვნო მუსიკა ჟღერდა.

ახალმა დირექტორმა, ბ-ნ ლაშა ბაქრაძემ ამ ე.წ. სალონიდან ააღებინა დივნები და სავარძლები, ჩამოხსნა ფერწერული ტილოები და მხოლოდ თეთრი როიალი დატოვა. კედლის ბუხარს, რომელიც ჩაშენებული იყო არ შეხებია. ეს უზარმაზარი ოთახი თეთრად შეაღებინა. და ეს დიდი თეთრი სივრცე, დარბაზებში შესვლამდე, თითქოს მოლოდინით გავსებს და განგანწყობს სანახაობისთვის.

ვზივარ ფანჯარასთან გავყურებ ალექსანდრეს პარკს და ცისფერ გალერეას, ასეთ გარემოში ყოფნისას არ შეიძლება ხელოვნებასა თუ ლიტერატურაზე არ იფიქრო, ან პოეტური განწყობა მაინც არ შეგექმნას, ჰოდა ზოგჯერ მეც წამიცდება ხოლმე ხელი, ჭეშმარიტ პოეზიას და ლიტერატურას, რომელსაც ვიცნობ და რომლითაც ვსუნთქავ არ

ვედრები, მე უბრალოდ ჩემ განწყობას და რაღაც მოვლენებს ვრითმავ როგორც შემიძლია, საამისოდ დრო მიწყოფს ხელს, მოგეხსენებათ დღეს მუზეუმებში მნახველების რიგი არ დგას, სიხალვათეა და ამ დროსაც გამირბის კალმისკენ ხელი. ზოგჯერ, როცა ცნობილი შემოქმედნი გვსტუმრობენ მათთან გასაუბრების პატივიც მქონია, ისე რომ აქ მორიგეობისას მოსაწყენად ვერ ვიცლი.

„მოგონებანი გარდასულ დღეთა“

**(ჩვენ, ომისშემდგომი თაობის ბავშვები
მოზარდები და მოზრდილები)**

ჩვენი ეზოს ეშმაკუნები (ლახანკა)

ბებო და პაპა დიდ, საერთო ეზოიან სახლში ცხოვრობდნენ. ბავშვობაში ხშირად მიწვედა მათთან ყოფნა, რაც ძალიან მიხაროდა, რადგან მართლაც ძალიან დიდი ეზო იყო და ბევრი ბავშვი ცხოვრობდა. მოგეხსენებათ მაშინ თითქმის მთელი დღე ეზოში დავრბოდით და ვთამაშობდით, სკოლამდელი ასაკისანიც კი.

ჩვენს მეზობლად ჩემი ტოლი გოგონა ცხოვრობდა, რომელიც ეზოს ბუჩქებში ყველაზე თამამი და ცელქი იყო, ამავე დროს რაღაც გავლენაც ჰქონდა დანარჩენ ბავშვებზე, ხშირად გვახსენებდა, მე თქვენზე უფროსი ვარო, არადა რაღაც ერთი წლით გვისწრებდა.

ერთხელ, ამ გოგონამ რაღაცა დააშავა, და მშობლებმა დასჯის მიზნით ოთახში ჩაკეტეს, თვითონ იქვე შორიახლოს მდებარე მაღაზიაში წავიდნენ. მან კი, რომ არ მოეწყინა, ფანჯრიდან ბავშვებს შემოგვიძახა და რადგან მისი ბინა ბელეტაჟზე იყო, ხის პატარა ტაბურეტიც მიგვატანინა, ფანჯრამდე რომ აემძვრალიყავით. სამივე ბავშვი რის ვაივაცხადით ავბობდით ფანჯარაზე და ოთახში ჩავხტით. პატარები ვიყავით, სკოლამდელები.

დავინწყეთ სახლობანას თამაში, როგორც ყოველთვის, დედა თვითონ იყო. მზრუნველმა დედამ გადანწყვიტა ვებანავები. სათავსოდან უზარმაზარი „ლახანკა“ გამოათრია და დიდი სარეცხის შავი კალაპოტიც მოაყოლა. „ლახანკა“ ცივი წყლით გაავსო და ამ ცივ წყალში გვაბანავა, გვიანი შემოდგომის საკმაოდ გრილი დღე იყო. დავიყინეთ, დავ-

ლურჯდით, სულ კბილი კბილს გვაცემინებდა, მან კი კისელიც შემოგვთავაზა. ცივ წყალში სახამებელი და შაქარი ჩაყარა და ფინჯნით დალევა გვთხოვა, ჩვენ კი გავჯიუტდით, მაგრამ დაგვიყოლია და ცოტა მაინც მოგვახვრებინა.

კიდევ კარგი მშობლები ცოტა ხნით ყოფილან გასულეები და მალე მობრუნდნენ. მათი ხმა რომ გაიგო, ჯერ კიდევ სველები და ალაგ-ალაგ შესაპნულები, საწოლის ქვეშ შეგვაძვრინა, ვითომ დაგვმალა.

ძლივს გამოგვათრიეს იქიდან სიცივით აძაგძაგებულები, მეორე დღეს ყველას სიცხე გვექონდა, ჩვენი „ატამანი კი კვლავ დაისაჯა, ერთი-ორი ალიყურით და ორ დღიანი შიდა პატიმრობით.

ვაშლის კურკები

ბავშვობაში ჩვენ მეზობლად ფალავანდიშვილების ოჯახი ცხოვრობდა. რადგან ოჯახის თავი, ბატონი რეზო ბოლო ხანს ავადმყოფობდა, ჩვეულებრივზე სშირად სტუმრობდნენ ნათესავები, კვირა დღეს ბავშვებიანად მოდიოდნენ და თითქმის მთელ დღეს მათთან ატარებდნენ. ისინი მესამე სართულზე ცხოვრობდნენ, აბა ბავშვებს მთელი დღე ოთახებში რა გააჩერებდა და ქვემოთ ეზოში ჩამოდიოდნენ. ეს შენობა „მუსკომბინატს ეკუთვნოდა და საკმაოდ დიდი ეზო ჰქონდა, მაგრამ ჩვენ, ვინც კერძო სახლებში ვცხოვრობდით, არანაკლები ეზოები გვქონდა, ყვავილებით და მსხმოიარე ხეხილით. ჩვენ, ამ შენობისა და კერძო მოსახლეთა ბავშვები, სულ ერთად ვთამაშობით. მათი სტუმრებიც მოსვლისთანავე ჩვენთან გამორბოდნენ სათამაშოდ, ზოგჯერ განსხვავებულ თამაშებსაც გვასწავლიდნენ.

მოგეხსენებათ ჩვენი ბავშვობა ომის შემდგომ გაჭირვებულ პერიოდს ემთხვეოდა და არც ისე თავსაყრელად ჰქონდათ მაშინდელ ბავშვებს ხილი და სხვა ნუგბარი, კერძო მოსახლეებს კი ეზოებში საკმაოდ ბევრნაირი ხეხილი გვედგა და ზოგჯერ მათაც ვუმასპინძლდებოდით. თამაშში დღე ისე ღამდებოდა მოსაწყენად ვერ ვიცლიდით, მაშინ ხომ ტელევიზორიც არ იყო ჯერ, მითუმეტეს ინტერნეტი და მობილურ-კომპიუტერები.

ჩვენი სტუმარ-მეზობლები საკმაოდ ცელქები და ეშმაკუნები იყვნენ, თავის მოგონილ თამაშებსაც გვთავაზობ-

დნენ, განსაკუთრებით ერთს ვიხსენებ, რისთვისაც საჭირო იყო ვაშლი, მსხალი ან კომში, რადგან მათი კურკები უნდა ჩაგვედო წიგნებში, ფურცლებს შუა, ღრმად, რომ მეორე დღეს თუმნიანებად გადაქცეულიყო. დიდი სიხარულით ავითაცეთ ეს თამაში, რადგან წინასწარ ვითვლიდით ამ ფულით რამდენი ნაყინი მოგვივიდოდა და პირს როგორ ჩავიტკბარუნებდით. სახლიდან გამოგვექონდა ხილი ვისაც რა, და რამდენი შეგვეძლო ისინი კი სანსლავდნენ და კურკებს გვიბრუნებდნენ წიგნებში ჩასადებად.

მეორე მოსვლაზე რომ ვსაყვედურობდით, – რატომ არ გადაიქცა კურკები თუმნიანებადო პასუხიც მზად ჰქონდათ, თქვენ არასწორად ჩადევითო, თავს იმართლებდნენ და სხვა თამაშს გვეთამაშებოდნენ.

კერძო ბინის მეორე მეზობლებს, – ხუჭუებსაც ხშირად მოსდიოდა სტუმრად ორი ეშმაკუნა ბიჭი, ისინი კი მართლა გადარეულები იყვნენ, ჩვენთან არ თამაშობდნენ მაგრამ გარედ გამოსულები უცებ იქცევდნენ ყურადღებას.

მაშინ, მენაყინეები უბან-უბან დადიოდნენ ზურგზე მოკიდებული მოგრძო, ყინულებიან ყუთებით და სხვადასხვა სახის და ფასის ნაყინს დაატარებდნენ. ყოველთვის ვერ ვყიდულობით მაშინდელი სიდუხჭირის გამო, ეს ეშმაკუნები კი ხმას გაიგებდნენ თუ არა გამოენთებოდნენ, გააჩერებდნენ, ჯერ რომელიმე ფოკუსს აჩვენებდნენ, მერე კიდევ ასწავლიდნენ და ნაყინის გამორთმევისას, საფასურს რომ იხდიდნენ ცოტა, მაგრამ მაინც აკლდა ყოველთვის, გამყიდველი დამატებას რომ სთხოვდა, პასუხობდნენ: მაგის საღირსი ფოკუსი ხომ გასწავლეთო. სხვა დროს იმ ეზოს-

თან რომ ჩამოივლიდა მენაყინე, წინასწარ აფრთხილებდა მყიდველთ, ფოკუსებზე არ იყიდებო.

მართალია არ იყო კარგი საქციელი, და არც მშობლები მოუწონებდნენ რომ გაეგოთ მაგრამ როგორც ზემოთაც ითქვა, მაშინდელ ბავშვებს ბევრი რამ აკლდათ და ზოგ რამეს თვითონვე ივსებდნენ როგორც შეეძლოთ. თუმც, არც ყველა ბავშვი იყო ერთნაირი,

უამრავ თამაშობებსა და გათვლებთან ერთად, თეატრობანასაც ვთამაშობდით, სცენებს ვანყობით. იყო ასეთი თამაშიც „რას დვა ტრი, ფიგურუ პაკაჟი“, ნაირ-ნაირი პოზები უნდა გვეჩვენებინა, საბალეტო თუ სათეატრო. ან რაიმე მინი სცენა წარმოგვედგინა, სხვადასხვა რამე მოგვეგონა, შეგვესრულებინა და გვეჩვენებინა.

სხვა თამაშებთან ერთად, ალბათ ომი რომ ახალი დამთავრებული იყო, ასეთ თამაშსაც ვთამაშობდით – „კაზაკი რაზბოინიკი“, მეგონა მარტო ჩვენ უბანში ვთამაშობდით ამ თამაშს, და ერთხელ, ჩვენი დიდებული მსახიობი, სოფიკო ჭიაურელი იხსენებდა, მთელი დღე უბანში და ეზოებში ვთამაშობდითო და ეს, „კაზაკი რაზბოინიკი“ ახსენა უამრავ თამაშობათა ჩამონათვალში.

და საერთოდ, იმდენი და იმდენნაირი თამაშები და გათვლები არსებობდა მაშინ, რომ ძალიან შორს წაგვიყვანდა მათი ჩამოთვლა.

მზალო გიორგევნა

მესამე თუ მეოთხე კლასში ვიყავი, ჯერ კიდევ ქალთა და ვაჟთა სკოლების შეერთებამდე. რუსულს გვასწავლიდა მზალო გიორგევნა ავსაჯანიშვილი. მასზე ლამაზი ქალი თუ დადიოდა თბილისში არ გვეგონა. მართლაც, მომხიბლავი თუ არა, სასიამოვნო გარეგნობის ქალი გახლდათ. მკაცრიც იყო და მხიარულიც, გასუსულები ვისხედით მის გაკვეთილზე. ქალბატონი მზალო, შავგვრემანი ქალი იყო და საულვაშესთან შავად უბიბინებდა თმა, და ჩვენ ისიც კი მოგვწონდა. ვოცნებობდი მასავით მქონოდა მეც საულვაშეზე თმა. მით უმეტეს, მერხზე შავგვრემანი გოგონა მიმშვენებდა გვერდს, და გული მწყდებოდა მე ასე გაცრეცილს და ქერას, ზოგჯერ „ყვიციანსაც“ რომ მეძახდნენ, რატომ არ მქონდა მასავით შავად წამოზრდილი თმა, მკლავებსა თუ წვივებზე. ის სულ მეუბნებოდა: ყველა ლამაზ ქალს, მზალო გიორგევნასავით შავი თმა ჰქონდა საულვაშეზეც და მკლავებსა თუ წვივებზე და რაც მთავარია, – ეს ბედნიერების ნიშანია, ასეთივე ბედნიერი და ლამაზი ვიქნები მეც, როცა გავიზრდებიო.

ბავშვობაში წაკითხული პატარა მოთხრობა გამახსენდა ცნობილ მეცნიერზე, თუ არ ვცდები ედისონი იყო. ბავშვობაში უყურებდა ბატები თუ იხვები გარკვეული დროის განმავლობაში კვერცხებზე სხდომის შემდეგ წინილებს თუ ჭუკებს რომ ჩეკდნენ. ერთ მშვენიერ დღეს, დაიკარგა ბავშვი და მშობლებმა დიდი ხნის ძებნის შემდეგ ფანჩატურში იპოვეს, დიდ კალათაში კვერცხებზე მჯდარი. ბავშვმა რო-

მელსაც ჭკუასუსტად თვლიდნენ სკოლაში, მოიფიქრა რომ, თუ კვერცხიდან მუდმივი ტემპერატურით ფრინველს შეეძლო წინილების გამოჩეკა, მაშინ ხომ შეიძლებოდა თვითონაც გამოეჩეკა. ედისონთან უკაცრავად ვარ მაგრამ ჩემმა პატარა სადარდებელმა და ოცნებამ მეც დამაფიქრა, თუკი მამაჩემი ყოველთვის იპარსავდა წვერს და უღვაშებს და ახლად ამოსდიოდა, მეც ხომ არ მომესინჯა, იქნებ მეც ამომსვლოდა.

იმდენად მინდოდა მათსავით ლამაზი და ბედნიერი ვყოფილიყავი რომ, ოცნებებს თავი დავანებე და მოქმედებაზე გადავედი, გადავწყვიტე მამის უსაფრთხო სამართებლით, ჩუმად, ყველასგან მალულად მომეპარსა საუღვაშე და მკლავები. გადანყვეტილება შერჩეულ დროს სისრულეში მოვიყვანე და თან პერიოდულად რამოდენიმეჯერ გავიმეორე კიდევ, მაგრამ არაფერი მეშველა.

დღეს, ამ ასაკის გოგონები ჩვენი დროის ბავშვებისგან განსხვავებით, ნაკლებად გულუბრყვილოები და ბევრად საზრიანები არიან.

მე კი, რადგან ჭკუასუსტობას არავინ მაბრალებდა, და გენიოსობაც უცხო ხილი იყო ჩემთვის, ალბათ ჩემი არასრულფასოვნების კომპლექსები მანვალებდა.

ჩვენ, ორმოცდაათიანელი ბავშვები

ჩვენი ეზოს წინ, ქუჩის გადაღმა, უზარმაზარი ტერიტორია იყო შემოღობილი. იმ ადგილს „აგურხანას“ ეძახდნენ, რადგან ოდესლაც მართლა აგურის ქარხანა ყოფილა. მანამ მოშორებით, ალბათ ქალაქგარეთ გაიტანდნენ.

იმ ტერიტორიაზე, კოჭებამდე ბიბინებდა ბალახი და ნაირფერი ყვავილები. ბავშვები ღობეებიდან ვძვრებოდით და ისე გადავდიოდით სათამაშოდ.

ერთხელ, ერთმა ბავშვმა გვითხრა: ყაყაჩოს კოკრები იჭმევო, და რადგან ვერ ვბედავდით მის დაგემოვნებას, დაამატა, ვინც გაუშლელ კოკრებს ჭამს, სიმაღლეში სწრაფად იზრდებაო, მაშინ კი ველარ გაუძლეს ბავშვებმა ცდუნებას და ნელ-ნელა შეესივნენ გაუშლელ კოკრებს. მე კი არ მაკლდა სიმაღლე, მაგრამ როგორც სხვები, მეც მივირთმევდი, და არც თუ ისე ცოტას.

ზამთარში, სათავსოების, ე, წ. „სარაიების“ სახურავიდან, გამდნარი თოვლის ჩამონაჟური წყლის გაყინულ ლოლუებს, რომლებსაც „ჩურჩხელებს“ ეძახდით და ვწუნნიდით, მიუხედავად იმისა რომ მშობლები გვიშლიდნენ, ჭუჭყიანი წყალია გაყინული და პირში არ გაიკაროთო, თან, გაცივდებით და ავად გახდებითო, ჩვენ მაინც ვერ ვიშლიდით.

ასევე ჩუმად, შავ გუდრონის ფისსაც ვღეჭდით, როგორც კევს, და ერთმანეთს ვეჯიბრებოდით, ლეჭვისას ვინ უფრო ხმიერად დაატკაცუნებდა,

ჩვენ ეზოში სხვა ხეხილთან ერთად, ბლისა და ალუბლის ხეც გვედგა, ზოგჯერ ამ ხეებს რაღაც მონითალო-

მოყავისფრო ფერის, გამჭვირვალე, ფისივით გამონაჟური ეზრდებოდათ კოჟრებივით, მთელ ძირზე, ალაგ-ალაგ თითქმის ტოტებამდე. სოფლის ბაშვები, პირდაპირ ხიდან კბეჩნდნენ და ისე მიირთმევდნენ ამ მოტკბო, ჟელესმაგვარ, გამჭვირვალე კოჟრებს, ჩვენ მოკბეჩას ვერ ვახერხებდით მაგრამ, დანით ვათლიდით და სიამოვნებით ვანკლაპუნებდით მარმელადივით.

თუთა ჩვენ სამეზობლოში ბევრს ედგა. მაშინ არავინ ყიდიდა თუთას არც ბაზარში და არც უბაზროდ, მიუხედავად გაჭირვებისა და რთული პერიოდისა. თვითონ, დიდ, სუფთა ნაჭერზე დარხეულს მიირთმევდნენ. ჩვენ კი ბელურებივით რომ შევესეოდით, ყველაზე მიუწვდომელ ტოტებსაც კი, კენწერობამდე ვითვისებდით. ხიდან ჩამოსვლისას, ტკბილი ნაყოფისგან ხელპირი სულ გვეწებებოდა.

აკაცია რომ დაიყვავილებდა, შემდეგ მუქ ყავისფერ, გრძელ პარკებს ისხამდა, რომლებსაც, განსაკუთრებით, პაპას და ბებოს ეზოს რუსი ბავშვები ეტანებოდნენ, პარკი შიგნით ტკბილი და წებოვანი იყო, გასინჯვით კი გამისინჯავს, თუმცა დიდად არ მეპიტნავებოდა.

არდადეგებზე სოფლად ყოფნისას მინახავს სოფლის ბავშვებიც უამრავ რამეს რომ მიირთმევდნენ. მაგალითად მინახე გართხმული გარეული ბალბა, ცისფრად ჰყვავოდა და თან უკვე დაყვავილებულ ღეროზე, პანანინა ხაჭაპურის ფორმის ნაყოფები ესხა, რომელსაც ხაჭაპურს ეძახდნენ და გეახლებოდნენ, მეც არანაკლები სიამოვნებით მიმიერთმევია.

ქლიავის ხეს, ახლად გამონასკვულ მწვანე, მწკლარტე ნაყოფის გარდა, თეთრი, გადაგვარებული, სოკოებივით

გაბერილი ქლიავეებიც ესხა, სოფლის ბავშვები „ბოყვებს“ ეძახდნენ. ადრე გაზაფხულზე, ჯერ არანაირი ხილი რომ არაა შემოსული, ეს თეთრი ბოყვები მწკლარტე და მჟავე კი არა, ტკბილი და რბილი იყო და ხილის მაგივრობას სწევდა.

ადრე გაზაფხულზე ასკილის ფურცლებიც მიჭამია სოფლის ბავშვებთან ერთად, გვიან ზაფხულში კი როცა ასკილი მწიფს, გადამწიფებული ნაყოფი იმდენად ტკბილია რომ ბავშვები ცდუნებას ვერ უძლებენ და ასკილის ქერქის შიდა მხარეს, ისე რომ შიგნით შიგთავსს, – წვრილ კურკებს არ ეხებიან და მარტო წითელ, ტკბილ, ნაწილს მიირთმევენ, მაგრამ მეორე დღეს, უკანა ტანი ისე ექავებათ და ეწვით, სულ ვაი დედას აძახებინებდათ, თუმცა მეორე ასკილობამდე ავიწყდებოდათ. ასევე სახრით ცელავდნენ დიდ ნარეკალას ძირებს, ეკლებს ფრთხილად აცილებდნენ, ფცქენიან და იმასაც მიირთმევდნენ.

საოცარია, ბავშვები, სკოლამდელებიც და უკვე მოსწავლეებიც, მთელ დღეს ეზოებში და უბნებში თამაშობდნენ, სიცივესა და სიცხეში, ქარში და წვიმაშიც კი. ზოგჯერ, გაურეცხავ რამეს ჭამდნენ მშობლების ჩუმად და ხშირად დაუბანელი ხელითაც, რადგან თამაშისას წამდაუნუმ ვერ იბანდნენ ხელს გარეთ. მიკვირს ავად როგორ არ ვხდებოდით, ავადმყოფობასაც კი ვნატრობდით, რადგან ამ დროს ცოტას გვანებივრებდნენ და ყველა სურვილს გვისრულებდნენ.

თუთის „ნაძვის ხე“

მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ დაბადებულ ბავშვებსაც ისევე გვიხაროდა ნაძვის ხის მორთვა, როგორც დღევანდელ ბავშვებს, მიუხედავად იმისა რომ, ამდენი სათამაშოები არ გვქონდა, რამდენიც დღეს ააქვთ ბავშვებს, ზოგს ჩვენ თვითონაც ვაკეთებდით და ეს, მორთვაზე არანაკლებ სახალისო იყო.

ბრჭყვიალა ქალაქს ვაკრავდით კაკლებს, საკიდსაც ვუკეთებდით და ნაძვზე ვკიდებდით. დაგოფრილ და შეჭმუჭნულ „შატის“ ფერადი ქალაქდებითაც ვაკეთებდით სათამაშოებს. ასევე ვჭრიდით და ვანებებდით, სხვადასხვა ფერის ქალაქის წვრილ რგოლებს რომლებსაც ერთმანეთში ვუყრიდით და ამ გრძივ ბმულებით, გირლიანდებით ვრთავდით ნაძვსაც და ოთახსაც. ასევე პანანინა ნაირფერ დროშების ბმულებითაც ვრთავდით ინტერიერს.

ნაძვზე ფორიან კამფეტ-შოკოლადებს, გადაჭრილ ჩურჩხელებს და პატარა მანდარინებსაც კი ვკიდებდით რომლებიც ერთ დღესაც ძლივს ჩერდებოდნენ ტოტზე და ცვივდებოდნენ. ტოტებზე აუცილებლად ქათქათა ბამბის ფთილებს ვაფენდით, ვითომ დათოვლილი იყო ხე.

მაშინ ხომ ნამდვილ ნაძვის ხეს ვდგამდით, ხელოვნური ჯერ არ არსებობდა, ქალაქიც ძალიან პატარა იყო, ზოგი ვერც იდგამდა, ამიტომ მასიურად არ იჩენებოდა ტყე, თუმც მანაც ზარალდებოდა.

რადგან თბილისი უსაშველოდ იზრდებოდა, ამიტომ

სრულიად სამართლიანი და დროული იყო ცოცხალი ხეების ჭრის აკრძალვა და ხელოვნურის შემოთავაზება.

პირველ წელს, ვერ შევიძინეთ ხელოვნური ნაძვი. გარდა იმისა რომ დიდი არჩევანი არ იყო, არც საკმარისად იყო გასაყიდად გამოტანილი. მოკლედ, ახალი წელი რომ მოახლოვდა, მივხვდი რომ ნაძვის ხის გარეშე ვრჩებოდი, გამოვიტანე სათამაშოების ყუთი და გადალაგ-გადმოლაგებით ვერთობოდი, უცებ მოვიფიქრე რომ თუთის მოზრდილი ტოტი შეიძლებოდა ისე მომერთო და მომეკაზმა რომ სულაც არ შეტყობოდა რომ ნაძვი არ იყო.

ასეც მოვიქეცი, კენწეროზე საკმაოდ დატოტვილი და მეტ-ნაკლებად მიახლოებული „აღნაგობის“ ტოტი შევარჩიე, და ძალა არ დავზოგე მის „შესამოსად“. მართლაც ლამაზი გამოვიდა ჩვენი საგულდაგულოდ შენიღბული და ნაძვად გასაღებული თუთა.

არ ვიცი მე მეჩვენებოდა ლამაზად თუ „ჩემი ჭია გავახარე“, ჩემთვის ნამდვილად „ინაძვა თუთამ“.

„ლამის სახლში შემოიჭრას თუთაო“, ქალბატონ ანას „ჩამღერებული“ გამახსენდა...

– ნეტავ ანას თუთაც ხომ არ ლამობდა ნაძვობას?

ოპერაცია „აპენდიციტი“

ბავშვობაში ჩემს უფროს დას, რევმატიზმი ისე გაურთულდა, რომ კარგა ხნით ლოგინში ჩააწვინა, მთელი ოჯახი განიცდიდა და ზედ დაჰფოფინებდა. ასევე მნახველები, მთელი სანათესაო თუ სამეგობრო თითქმის ყოველდღე გვსტუმრობდნენ, ათასგვარი სასუსნავით ხელდამშვენებულნი და ისე ანებივრებდნენ, ვნატრობდი, ნეტავ მეც გავხდე ავად, რომ მეც ასე გამანებივრონ მეთქი. განსაკუთრებით კი სკოლის გაცდენა და თამაში მინდოდა.

მე აშკარად მომაკლდა ყურადღება, თუმცა მაინც და მაინც არც ადრე მანებივრებდნენ, დედა საკმაოდ თავშეკავებული გახლდათ მოფერება-განებივრებაში, მხოლოდ ავადმყოფობისას ვგრძნობდი ყურადღებას და სითბოს.

ერთ ზახულს, ჯერ კიდევ სკოლამდელ ასაკში, დასასვენებლად ყოფნისას დედამ ტახტზე წამოწოლილი დამინახა, ეგონა რომ მეძინა, ტახტიდან გადმოწეულ ხელზე მაკოცა და გავიდა ოთახიდან.

მას შემდეგ სულ ვცდილობდი ტახტზე იმ დროს, და იმ პოზაში წამოწოლას და თავის მომძინარებას, თან ხელებს ლამაზად ვკვანწავდი მოცეკვავესავით. რა თქმა უნდა ხელოვნურად გამომდიოდა, მძინარესთვის შეუფერებლად, მაგრამ ამას ბავშვური ჭკუით ვერ ვხვდებოდი. ძალიან მინდოდა ყურადღება მიმექცია რომ დედა მომფერებოდა, ან ეკოცნა მაინც.

ყურადღების დეფიციტი თუ სითბოს უკმარისობა დედის გარდაცვალების შემდეგ კიდევ უფრო გამიმძაფრდა და

თითქმის თექვსმეტ წლამდე გამყვა ოცნება ავად გახდომაზე, ცხელ ზაფხულში ძეხვს რომ ერიდებოდნენ არ მოვინალოთო, ან მაღაზიის ჯემს, თუნუქის კოლოფებში დაფასოების გამო, მე პირიქით, ვეძალეობდი, მაგრამ ჯინაზე არაფერი მემართებოდა.

ერთხელ, მეგობარმა გოგონამ მირჩია, შარშან მუცელი ამტკივდა, ბრმა ნაწლავი ეგონათ და საავადმყოფოში წამიყვანეს. ორი კვირა ვინექი, რაღაც ანალიზებს მიღებდნენ, და ბრმა ნაწლავი რომ არ აღმოჩნდა, გამომწერესო. არადა მაშინ საავადმყოფოში საკმაოდ დიდხანს აჩერებდნენ, არა მარტო ოპერაციის შემდგომ, სამკურნალოდ თუ დიაგნოზის დასადგენად, უბრალო გრიპზეც კი. – მოდი დაიწყე ტირილი მუცელი მტკივაო, სასწრაფოს რომ გამოუძახებენ ტირილს მოუმატე და ეგრევე გაგაქანებენ საავადმყოფოში, სანამ ანალიზებს აგიღებენ კი გავა ორი კვირა და რა თქმა უნდა გამოგიშვებენ, მე მართლა მტკიოდა და უანალიზებოდ არ გამიკეთეს ოპერაცია და შენ, საღ-სალამათს ვინ გაგჭრისო. ჰოდა, ჩვენ ყოველდღე ვივლით, გართობას არ მოგაკლებთ, შენ კი მნახველების მორთმეულ ნუგბარით გაგვიმასპინძლიო.

მართლაც, ავტიკივე მუცელი და ავტირდი, სასწრაფო დახმარების მანქანა გამოიძახეს და ექიმი, ჩემი კლასელის მამა აღმოჩნდა, განსაკუთრებული გულისყურით მომეკიდა და საავადმყოფოში გამამწესა.

იმ ღამით საშინელი ავარია მომხდარა და ოთხი ახალგაზრდა ცოვხალმკვდარი მოუყვანიათ, მთელი მედპერსონალი ფეხზე იდგა, საოპერაციოში კი ყველა ქირურგი, მთა-

ვარი ექიმის ჩათვლით, მაშინ საბედისწერო ავარიები ასე ხშირი არ იყო, რადგან თბილისიც პატარა იყო და მანქანები, კანტი-კუნტად არა, მაგრამ საკმაოდ ცოტა მოძრაობდა, ჩვენც ვგულშემატკივრობდით ამ ბიჭებს და გვიან ღამემდე არ დაგვიძინია, ღამის ოთხ საათზე ძლივს მორჩნენილან ოპერაციებს.

იმავე ღამეს, ექთანი მალევიძებს, ვიფიქრე ალბათ ნემსს მიკეთებს მეთქი და შიშით დავიწყყანე. მოკლედ, საოპერაციოში გამაქანეს, ბახილები ჩამაცვეს და სანოლზე დამაბეს, ნარკოზიც არ გაუკეთებიათ, ადგილობრივად, ნოვოკაინით გამიკეთეს. არ ვიცი, აღარ ჰქონდათ და იმიტომ, თუ მაშინ ამ ოპერაციაზე არ კეთდებოდა, ვერ გეტყვით.

რომ გამჭრეს და სისხლის თბილი ნაკადი ვიგრძენი მუცელზე ავკივლდი და ავწივლდი, არ მტკიოდა მეთქი ვყვიროდი, მაგრამ ვინ დაგიჯერა, „ასე იცის შიშმა ტკივილის გადავლო“ მითხრეს და ძლივს მაკავებდნენ. დაღლილ-დაქანცულებს ჩემი კივილის და შეცოდების თავიც აღარ ჰქონდათ და ჩემ წივილ-კივილში ჩაიარა ოპერაციამ.

მას შემდეგ აღარ მიოცნებია ავად გახდომაზე.

ჩვენი ეზოს ზოოპარკი

დიდი და საოცრად ლამაზი ეზო გვექონდა, ცენტრალური ქუჩის უკან, იქვე ორ ნაბიჯზე ვცხოვრობით, შემოსასვლელიდან ეზომდე პატარა ხიდუკა იყო გადებული, მანქანის შემოსასვლელად.

ეზოს ჭიშკრიდან სახლამდე, სხვადასხვა ფერის „გლადიოლუსები“, ქართულად „ხმალა“, ორ მწკრივად მიუყვებოდა გზას. გარდა ყვავილნარისა საკმაოდ ბევრი ხეხილი იდგა ეზოში. ეზოს ბოლოს, კუთხეში, სახლიდან მოშორებით, პატარა მავთულბადიანი საქათმე იდგა თავისივე პანაწუნა ეზოთი, და ორი-სამი ქათმით, რათა ბავშვებს ახალი კვერცხი გვექონოდა.

ერთხელ საახალწლოდ, ინდაურის ყიდვამ ადრე მოგვინია, რათა სიმინდის ფქვილით ცოტა მოგვესუქებინა, დედა სულ ხელით აჭმევდა სიმინდის ფაფას, ახალი წელი რომ მოვიდა შეეცოდა, და ვერ გაიმეტა დასაკლავად, სასაცივედ კი დაკლული იყიდა.

ზაფხულში სააგარაკოდ რომ უნდა წავსულიყავით, როგორც ყოველთვის, იმ ორი ქათმის დაკვლა გვინევდა, ამჯერადაც შეეწირნენ ჩვენ დასვენებას და ინდაური მარტო დარჩა, – რა ვქნა, მარტო ხომ ვერ დავტოვებო დედამ, და მანქანის საბარგულში შეაბრძანა, მიუხედავად მამაჩემის ბუზღუნისა. რომ დავბრუნდით ასევე ჩამოაბრძანა ნააგარაკევი და ჰაერ გამოცვლილი ინდაური, რომელიც ჩვენი სახლში არ ყოფნისას მოგვპარეს.

ჩამოსვლისთანავე კვლავ იყიდა დედამ სამი მოზრდილი ვარია. ჩვენი, ბავშვების კვერცხით უზრუნველსაყოფად, მაგრამ ერთი მამალი გამოდგა, გარდა იმისა რომ დილით ძილს არ გვაცლიდა, გაბმულად, დავარდნამდე ყიოდა, აიკლო და გადაგვკიდა მთელი უბანი. თან ისეთი ყაჩაღანა გამოდგა, მავთულის ბადიდან ხტებოდა, მიუხედავად იმისა, რომ ფრთები დაუმოკლეს. და რაც მთავარია, ძალღივით იკბინებოდა, გარეულზე კი არ იწევდა მარტო, მეც კი გამოშკიდებია, მოკლედ არც შინაურს ინდობდა არც გარეულს, განსაკუთრებით გარეულებს უსაფრდებოდა და კარებამდე მიარბენინებდა. რამოდენიმეს ფეხები რომ დაუღუღრჯა საქათმის ნაცვლად, ქვაბში გადაამისამართეს.

ერთხელ კი ბეკეკა აჩუქეს მამას, ის კიდევ რქენია გამოდგა, და ბავშვებზე ნადირობდა თუ ეთამაშებოდა ვერ გამიგია. უკან-უკან იხევდა, „რაზგონს“ იღებდა და ეზოში მოთამაშე ბავშვებს გვეჯახებოდა, მანამ პატარა იყო ვპატიობდით, ცოტა რომ წამოიზარდა, მეზობლის ბავშვს ისე დაეტაკა, წვივი გადაუტყდა, ის კი ჩაუსვეს თაბაშირში და რქენია ბეკეკას კი სასწრაფოდ დაატოვებინეს ეზო.

ამით არ დამთავრებულა ჩვენი ეზოს ბინადართ თავგადასავლები: საახალწლოდ გოჭის ყიდვაც ნაადრევად გადანყვიტეს, ორ-სამ კვირას სიმინდის ფქვილს ვაჭმევთ, ცოტა მოსულიერდება და ხორცის გემოც გაუუმჯობესდებაო.

გოჭის გამყიდველს ორილა დარჩენოდა, და იაფად იძლეოდა რადგან, სოფელში წასვლა უგვიანდებოდა, დედაჩემმა ცდუნებას ვერ გაუძლო და და პანია საქათმეს პანია ფიცრული სახლუკაც მიამატებინა. ყოველ დილა-სალამოს

ჩვენ გოჭუნიებს სიმინდის ფქვილის ფაფას უთბობდა და ისე აჭმევდა. – მეორე რაღად იყიდე, ან ორივე ასე ადრე რატომ იყიდე, მაგითგანაც კვერცხის დებას ხომ არ ელოდებიო, სულ ბუზლუნებდა მამაჩემი. დედაჩემი კი არც მოფერებას აკლებდა გოჭუნიებს და არც მოვლას, სახელებიც კი დაარქვა, ვაჟა და ალექსენდრე.

მამამ რომ გაიგო ეს სახელები გადაირია“, ქალო, ვაჟა და ალექსანდრე მე ფშაველა და ყაზბეგი ვიცი, და შენ ხომ არ გაგიჟდი, როგორც მონათლე ისე გადანათლე თორემ გავუშვი ქუჩაშიო“. დედამ შეიცხადა, ვაი, ეს როგორ მომივიდა, თან ალექოს მაგიერ, სახელიც ალექსანდრედ გადავუპრანჭეო.

ჩვენი მეზობლის ბავშვებს ერქვათ ვაჟა და ალექო, ბუთხუზები და ზარმაცები იყვნენ, ფეხს ვერ უწყობდნენ ბავშვებს თამაშში, რადგან ვერც სხვებივით დარბოდნენ, ვერც ხეებზე ძვრებოდნენ და არც საამისო სურვილი აწუხებდათო, ყოველდღე ეზოში გამოდიოდნენ, კარაქ ან ღორის ქონ ნასმულ, ზემოდან შაქარმოყრილ დიდი პურებით ხელში და იღმურძლებოდნენ ეს პატარა მოუქნელი „ტიკჭორები“. არადა მაშინ ყველას არ ჰქონდა, მსუყედ და მაძლრად კვების საშუალება, ჰოდა ალბათ იმიტომ დავარქვი იმ სუნსულების სახელიო, თავს იმართლებდა მართლაც შეცბუნებული დედა.

მაინც ვერ დაოკდა მამა, მომაცილე ქალო ეს ზოოპარკი საკუთარ ეზოშიო, განსაკუთრებით მამალი რომ ასკინტლებდა მანქანას და დილით გამოსულს სიურპრიზად ახვედრებდა, იმას ვერ ინელებდა.

მე პიანისტი

ხშირად გვერდით მდებარე ქუჩელ ბავშვებთანაც ვთამაშობდით. ერთხელ მოგვაკითხეს და ეზოს ჭიშკრიდან გვიხმობდნენ სათამაშოდ. ამ დროს, მეზობლის გოგონა იყო ჩემთან. სწორედ მაშინ რადიომიმღებში, კლასიკური მუსიკის კონცერტს გადმოსცემდნენ, კერძოდ ფორტეპიანოს ხმა ისმოდა. მაშინ რადიომსმენელებს ხშირად გეთავაზობდნენ, კრემლის დიდ სვეტებიან დარბაზიდან ტრანსლირებულ კონცერტებს, პირდაპირს თუ ჩანანერებს.

მე ხომ მთელი ბავშვობა პიანისტობაზე ვოცნებობდი, არადა მუსიკალური სმენა საერთოდ არ მქონია თურმე.

ჩემი მეზობლის გოგონა რომ მიუჯდებოდა როიალს, მგონი რიგიანად ვერც უკრავდა, მაგრამ მაშინ მეგონა მასზე უკეთესად ვერავინ უკრავდა, არ ვიცი მუსიკა უფრო მომწონდა, მუსიკოსობა, თუ იმის წამხედურობით ამეკვიატა ეს სურვილი, მე ხომ იმისი ყველაფერი მომწონდა. გრძელი, წაბლისფერი თმა, ხვეულ კულულებად ეყარა ბეჭებზე და მოფერებით „ლოკნებიანს“ ეძახდნენ. მე კი, ღია ქერა, სლიკინა თმას ვერანაირად ვიმორჩილებდი.

უცებ წამოვხტი და რადიოს ბოლო ხმაზე ავუწიე, რომ ფორტეპიანოს ხმა კარგად გასულიყო გარედ, მეზობლის ბავშვს კი ვთხოვე, გადი და უთხარი რომ მუსიკაში მეცადინეობს, ხომ გესმით როიალზე უკრავს, და რომ მორჩება, თვითონ მოგაკითხავთო. არადა საერთოდ არ გვეკონდა როიალი.

არ ვიცი, ეს რამ გამაკეთებინა, რატომ დამეზადა ასეთი აზრი რომ ვირტუოზ შემსრულებლად მომეჩვენებინა თავი, მაშინ ბავშვობაში ისე არ მანუხებდა რალაც-რალაცის კომპლექსები, როგორც მოზარდობაში, თუ თავი მინდოდა ჩემ თანატოლებთან გამომეჩინა, ან სულაც მუსიკის დიდმა და უიმედო სიყვარულმა ჩამადენინა...

კიდევ კარგი მალე გაბრუნდნენ, თორემ უცებ, და ჩემთვის მოულოდნელად, ისე დასცხო ორკესტრმა, რომ ლამის სკამიდან გადმოვარდი. მაშინ მეგონა რალაც პატარა საფორტეპიანო ნაწარმოები იყო, რა ვიცოდი რომ სიმფონია იყო, და უცებ, მთელი ორკესტრი დაიქუხებდა და აგუგუნდებოდა.

იმის შიშმა და უხერხულობამ შემიპყრო, ერთი წუთით გვიან რომ წასულიყვნენ, ჯერ ხომ შეხტებოდნენ მოულოდნელობისგან და შეიძლება შიშის თავზარიც დასცემოდათ, უცებ რომ დასჭექდა ორკესტრი. ისე ხმამაღლა იყო აწეული რადიო, – ბოლო ხმაზე, ალბათ თავპირისმტვრევით გაიქცეოდნენ, და თუ ჩემ ეშმაკობას მიხვდებოდნენ, მაშინ ხომ გამამასხრებდნენ და იმ უბანში თავი აღარ გამომეყოფოდა, მაღლობა ღმერთს, რომ გადავრჩი, რადგან დიდად არ დაინტერესებულან ჩემი ვირტუოზული შესრულებით და შუა კონცერტი მიმიტოვეს.

ჩვენი დროის მოზარდები

ბოლომდე ვერ ველეოდით ეზოს მოზარდები, მაგრამ ნელ-ნელა, ეზოდან სახლებში გადავინაცვლეთ. ფანტიანობიდან – ფლირტობანაზე გადავედით. იყო ასეთი გასართობიც „ფლირტი“, რომელიც დღეს უკვე, სასაცილო თუ არა, ღიმილის მომგვრელია.

მოზარდობაში, ფანტიანობასაც ჩვენებურად ვთამაშობდით. ფანტის ამოღებისას ყოველთვის ვამბობდით: თუ ბიჭია, ეს უნდა შეასრულოს, გოგონაზე კი რაიმე შესაფერისს, იოლს ვამბობდით, მაგალითად: ბიჭზე, – კორპუსის გარე კედელზე ამავალ, საავარიო კიბეზე, ბოლომდე უნდა ასულიყო, სახურავამდე. ის კიბე კი ძალიან მოუხერხებელი, შორი-შორ საფეხურებიანი, რკინის ვიწრო კარკასი იყო; ასევე, მეორე სართულიდან უნდა გადმომხტარიყვნენ, ან ეზოს განაპირას ჩამწკრივებულ სათავსოების თავზე ასულიყვნენ და ასკინკილა შემოერბინათ, ბებერ ჭადარზე უნდა ამძვრალიყვნენ და იქიდან რაიმე ეყვირათ ბოლო ხმაზე. – უკაცრავად მაგრამ, ცოტა უხერხულ და უსიამოვნო რამესაც აყვირებდნენ, მაგალითად: „ვირი ვარ და ვყვირივარ“-ს.

გოგონებს კი ემღერათ, ეცეკვათ, ლექსი ეთქვათ, ან რომელიმე მსახიობისთვის მიეხაძათ.

ერთხელ, ჩვენ წინ მდგომ „მუსკომბინატის“ კორპუსელმა გურამმა, – ნახეთ რა ბიჭი ვარო, სადარბაზოს შესასვლელის თავზე, საკმაოდ მაღლა, ბანივით იყო, და იქიდან, პარაშუტივით, – გაშლილი ქოლგით გადმოხტა. მაღლობა ღმერთს, არაფერი მოიტეხა.

ცოტა წამოზრდილებს ახალი გატაცებები გვიჩნდებოდა, ეზოში თამაშობის დროც ამონურულიყო და აღარც ეზო გვიხმობდა, ჩვენც პატარებს გადაულოცეთ ესტაფეტა.

ეს გატაცებები იყო, ნიგნების კითხვა. ზოგს ვყიდულობდით, ზოგს ერთმანეთისგან ვთხოულობით, ბიბლიოთეკითაც ვსარგებლობდით, შემდეგ, ერთმანეთთან ვმსჯელობდით ნაკითხულ ნიგნებსა და მათ პერსონაჟებზე და რაღაც იდეალებიც გვიყალიბდებოდა, ლამაზ და წარმატებულ ცხოვრების სურვილები გვიჩნდებოდა, ზოგჯერ ვკამათობდით კიდევ, ამა თუ იმ საკითხებზე, სამართალსა და უსამართლობის სამანზე და ყველაფერზე რაც გვაღელვებდა და გვაინტერესებდა. კლასში რამოდენიმე ვიყავით ჩართული ამ კითხვის მართაონში და ზოგჯერ სასკოლო საგნების სწავლების დროც ეწირებოდა ამას.

ასევე ვქარგავდით კიდევ, რადგან მაშინ ძალიან მოდაში იყო ნაქარგობები, თუმც ქარგვას უფრო ზაფხულში ვახერხებდით, არდადეგებზე.

ვაგროვებდით კინოვარსკვლავთა ფოტოსურათებს, უფრო უცხოელ მსახიობებს ვწყალობდით და ყველას გვქონდა დიდ-პატარა კოლექციები. იმ დროს ევროპის ყველა ქვეყნიდან შემოდოდა კარგი ფილმები, და არჩევანიც დიდი გვქონდა, უფრო კი ფრანგულ-იტალიურს ვარჩევდით.

მოზარდობის ასაკიდან სანამ გამოვიდოდით, კიდევ ახალი გატაცება მოგვემატა, ეს იყო მუსიკა. მაშინ ფირსაკრავი „რადიოლები“ იყო და ახალ გამოსულ ფირფიტებზე ვიყავით ჩასაფრებულები. უკვე ცალკეული სიმღერა ან ნაწარმოები კი არ იყო ჩანერილი თითოეულ ფირფიტაზე, არამედ,

ამა თუ იმ მომღერლისა თუ შემსრულებლის რამოდენიმე ჩანაწერი, მინი კონცერტები, ოპერებიც კი. ამ ე.წ. „დოლგოიგრაიუში“ გრამფირფიტებს „დისკებს“ ვეძახდით. ფართო მომხმარებელთათვის, იმჟამად მოდური საესტრადო სიმღერების ნაკრებები გამოდიოდა: „ეკრანის მელოდიები,“ „მელოდიიდან მელოდიამდე“, და ბევრი სხვა დასახელები-საც. მოგვიანებით „ბიტელსებიც“ წამოგვეწია.

თანამედროვე მუსიკასთან ერთად, არანაკლებ გვიზიდავდა კლასიკაც. მსოფლიო მნიშვნელობის მომღერლებს რომ ვზიარებოდით, ცოტა ძნელად და ძვირად საშოვარ „დისკებს“ ვიძენდით, ძველ და ახალ მომღრალთა კონცერტებს, დაწყებული კარუზოდან, ტიტო გობიდან, ტიტო რუფადან, – მარიო ლანცას, მარიო დელ მონაკოს, ბენიამინო ჯილს, აურელიანო პერტილეს, ჯუზეპე დი სტეფანოს, მარია კალასსა და სხვებს. ამ დროისათვის ბევრად გაუმჯობესდა ფირსაკრავთა ხარისხი თავის დინამიკებით, და დიდ კომპოზიტორთა ნაწარმოებებსაც ვიძენდით, ცნობილ ხელოვანთა დირიჟორობით. და რასაც თვითონ ვერ ვიძენდით, მოსასმენად ვცვლიდით ერთმანეთში.

ამ პერიოდში, არც ერთი საოპერო და საბალეტო სპექტაკლი არ გამოგვიტოვებია. მართალია პარტერი და ლოჟა ჩვენთვის ფუფუნება იყო და ხელი თუ ვერ მიგვიწვდებოდა, არც ბოლო და გვერდით იარუსებს ვინუნებდით, მით უმეტეს, ისეთი დიდებული შემსრულებლები იყვნენ: დავით გამრეკელიდან მოყოლებული, მამაშვილი ამირანაშვილები, მამაშვილი ანდლულაძეები და მთელი მაშინდელი კოჰორტა, მარტო ბალერონი, ვახტანგ ჭაბუკიანი რად ღირდა. მე პი-

რადად არანაირი მუსიკალური განათლება არ მქონდა, მაგრამ ეს სულაც არ მიშლიდა ხელს, დიდებული მუსიკალური შედეგებით სიამოვნებაში.

დიდი სურვილი გვქონდა შეგვეძინა დიდ მხატვართა, ან მსოფლიოს მუზეუმთა ალბომები, მაგრამ ისინი გასაყიდად არასოდეს გამოჰქონდათ, მხოლოდ ხელზე შეიძლებოდა მათი შეძენა და სკმაოდ ძვირი სიამოვნება გახლდათ მაშინ, და კარგა ხნამდე. მხოლოდ ნახვას ვჯერდებოდით, არც სანახავად იყო იოლი ამდენნაირი ალბომების შოვნა, თუმც, ვახერხებდით. უფრო იოლად შეგვეძლო შეგვეძინა, უცხოური ჟურნალები, მაგალითად „ფილმი“, „ეკრანი“, სადაც განიხილებოდა თანამედროვე კინოცხოვრება თუ კინომემოქმედება, თითქმის არც ერთ უცხოურ ფილმს არ ვტოვებით, რადგან ყოველ ორშაბათს და ხუთშაბათს, ქალაქის ყველა კინოთეატრში იცვლებოდა ფილმები, კინოთეატრები კი საკმაოდ მრავლად იყო თბილისში. თუ რომელიმე გახმაურებული ფილმი იყო, სკოლიდან ე. წ. „შატალოზე“ გავრბოდით. არა ერთი შემთხვევა ყოფილა, შუა ფილმზე სკოლის ხელმძღვანელობა რომ დასხმია თავს ბავშვებს და დაუბრუნებიათ სკოლაში.

კინოში მასიურად დადიოდა ხალხი, არ ვიცი იმიტომ რომ, საკმაოდ იაფი და ხელმისაწვდომი იყო ბილეთის ღირებულება, თუ, სხვა საშუალება რახან არ იყო, რადგან არც საკაბელო ტელევიზია არსებობდა და არც ინტერნეტი. მოთხოვნილება კი დიდი იყო.

კინოში წასვლაც სახალისო იყო მაშინ, თეატრისა არ იყოს. წარმოდგენა ხომ თავისთავად სანახაობა იყო, წასას-

ვლელად მზადებიდან სპექტაკლის დაწყებამდე სასიამოვნო მოლოდინი და შესაბამისი განწყობაც გვეუფლებოდა. მაშინ რაც მოგვხვდებოდა იმას ვერ ვიცვამდით თეატრში, სათეატრო კაბას თუ ვერ „ვპოულობდით“ ჩვენ გარდერობში, ამაზე დიდად არ ვწუხდით, მაინც ვახერხებდით სამკაულ-აქსესუარებით, მოდური შარფებით თუ სხვა საშუალებებით უფრო საინტერესო და თეატრისათვის მისადაგებული გაგვენადა სამოსი, სათეატროდაც გამოვიყურებოდით და უკეთესადაც ვგრძნობდით თავს, რაც განწყობაზეც აისახებოდა.

მაშინ ქალებისთვის შარვალი და, ჩექმა საერთოდ არ არსებობდა და რომც ეარსება, თეატრში მაინც არ ჩაიცვამდნენ ალბათ. ერთი მხრივ კარგია ჩაცმის თავისუფლება, თან შეძლებაზეც რომ არაა დამოკიდებული მაგრამ სათეატრო სამოსში გამოწყობასაც თავის „მულამი“ ჰქონდა.

ბოლოს და ბოლოს, დროს მოაქვს და დროს მიაქვს ყველაფერი, ეს მოდა იქნება, შეხედულებები, ცხოვრების წესი, სურვილები თუ ბევრი რამ, რაც გუშინ მიუღებელი იყო, დღეს მისაღებია და პირიქით.

ოთხმოცის გადასახედიდან თურმე რალაც-რალაცები იცვლება და ცოტა სხვაგვარადაც ჩანს. ეს ბუნებრივია. ალბათ ესეც წლების ბრალია. დრო და წლები, ჩვენ კი არა სამყაროს ცვლის, ასაკში კი ცოტა ნოსტალგიაც გვეუფლება.

პარაშუტები და „ფრანცუსები“

ახალი დამთავრებული მქონდა სკოლა, თექვსმეტი წლის ვიყავი, თბილისში მოდაში რომ შემოვიდა ბოლო კაბის ქვეშ ჩასაცმელი, თხელი დოლბანდით შეკერილი და ყავარივით გახამებული ქვედა კაბები, ბალერინების პაჩკებივით ეცვათ. ზემოდან კაბის კალთები ისე ეფინებოდა ამ ე. წ. „პოდიუბკას“ რომ, გაშლილ ქოლგასავით გამოიყურებოდა.

მამაჩემს მაინც და მაინც თვალში ვერ მოსდიოდა ასე გაფხორილი კაბით სიარული, და, ხშირად ამბობდა ხოლმე, ნეტავ თუ ვინმეს მოსწონს ბავშვები ასე „გაფხორილი ინდაურებივით“ რომ დადიანო. ფაქტი კი ჯიუტი იყო რადგან მთელი თბილისის ახალგაზრდა გოგონები ასე „გაფხორილი“ დადიოდა.

ერთხელ, სპორტის სასახლეში წასასვლელად რომ ვიკაზმებოდით, (მაშინ ხშირად ჩამოდიოდა ფიგურული სრიალის, უცხოური საბალეტო ჯგუფები, „ბალეტი ყინულზე“) მამაჩემმა მითხრა, ეგ „პარაშუტი“ გაიხადე და ისე წადიო, მე კი საგანგებოდ გავახამე, და ერთი სული მქონდა როდის ჩავიცვამდი, თვითონ სადღაც ერქარებოდა და რომ ვერ დამიყოლია, კარი ჩამიკეტა და ისე წავიდა. მე კი არ დავაყოვნე და მისი წასვლისთანავე ფანჯრიდან გადავხტი ჩემი „პარაშუტით“, კიდევ კარგი, ერთსართულიანი იყო ჩვენი სახლი. მოკლეთ, ისე მქონდა ათრეული ფეხი მამაჩემის წასვლის მოლოდინში რომ უკვე მაგვიანდებოდა და სულ კისრისტეხით გავქანდი.

ასე და ამგვარად მოვხვდი ამ წარმოდგენაზე, მეგობარ გოგონასთან ერთად.

წარმოდგენის დამთავრებისას, უკან რომ ვბრუნდებოდი, უცებ იელვა და ისეთმა კოკისპირულმა წვიმამ დასცხო, გალუმპვას რას დავეძებდით, ქუჩაში ნაკადულივით მოდიოდა წყალი, ჩემ მეგობარ ნინოს, პირველად ეცვა, ახლად შემოსული, საკმაოდ ძვირადღირებული, მოდური და ჯერ კიდევ იშვიათი, წვრილქუსლა და წვრილწვერა ფეხსაცმელი, ე, წ. „ფრანცუსკები“. არც დაფიქრებულა, უცებ დაიხარა, წაიძრო ორივე ფეხსაცმელი, ორივე ხელში, აქეთ-იქით დაიკავა, და ასე ფეხშიშველი წამოვიდა შუა ქალაქში.

დღეს ხშირად არ მოგვწონს, მშობლებსა და ბებია-ბაბუებს, თანამედროვე ახალგაზრდების ჩაცმულობა და სითამამე. ჩვენ, ომის შემდგომ ბავშვობა გამოვლილ გოგო-ბიჭებს, თითქოს არ გვქონდა ასეთი სითამამე ჩაცმადან ხურვაში, თუმცა რაღაც სიახლეები ჩვენც მოგვწონდა და გვინდოდა, ფანტაზიებსაც არ უჩიოდით, მაშინდელი მოდა კი ამ სიახლეებს ნაკლებად გვთავაზობდა, და თუ გვთავაზობდა, ფინანსური შესაძლებლობა „გეჩაგრავედა“, მაგრამ, ჩვენ მაინც ვცდილობდით, უცხოური ჟურნალებისა და ფილმების ზეგავლენით, რაიმე სიახლეები შემოგვეტანა, და ზოგჯერ კუროიზებამდეც მივდიოდით ხოლმე.

ერთხელ, ჩვენი ულამაზესი მსახიობი, ქალბატონი მედეა ჯაფარიძე ჰყვებოდა: რაიმე საგანგებო ღონისძიებასა თუ წვეულებისთვის რომ ახალი კაბა შეგვეძინა ამის საშუალება არ გვქონდა მაშინო, და ერთხელ, თუ არ ვცდები, ბანკეტზე წასასვლელად, რომ ვერ შეიძინა შესაფერისი კაბა

და ვერც გარდერობში მოიძია რაიმე ისეთი, გამორჩეულად რომ შემოსილიყო, საგონებელში ჩავარდნილს მოუფიქრია, რომ გარდერობიდან ერთერთი კაბა, საღებავებით მოეხატა. მართლაც მოუხატავს და გარდა იმისა რომ საკმაოდ ლამაზი და ორიგინალური გამოსულა, ახალი კაბის ეფექტიც ექნებოდა, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანი იყო ალბათ. დანიშნულების ადგილამდე მისვლისას კი უცებ ისეთი ნვიმა წამოსულა, რომ სულ დაუდღლაბნია ეს საგანგებოდ მოხატული კაბა.

პირველი პაემანი

როგორც იქნა, პირველ პაემანზე მომინია წასვლამ. ძალიან მინდოდა კარგად „გამოვცხადებულიყავი“ ამ ღირსშესანიშნავ მოვლენაზე“ და დიდხანს ვარჩიე რა ჩამეცვა, თუმც დიდი არჩევანი არ მქონდა ჩემი გარდერობის სიხალვათის გამო, ამიტომ ვარცხნილობაზე გადავიტანე ყურადღება, თავზე კი დავიდგი დიდი ბულული (მაშინ „ნაჩოსი“ იყო მოდაში (აჩეჩილი თმა), მაგრამ გაცრეცილ სახეს ვერაფერი ვუსაშველე. მაკიაჟი მაშინ ამ დოზით არ იყო მაგრამ მე მაინც თავს ვიკავებდი ყოველგვარ მიხატვა-მოხატვაზე, პომადასა თუ „რუმიანაზე“ (ლოყების შესაფაკლებელზე).

გაპრანჭვის პროცესში ვარ და უცებ ეზოში, ონკანთან მდგარ მაგიდაზე, საწებლის გასაკეთელად, დიდი თასით მდგარი გარეცხილი პამიდორი და წინაკა შევნიშნე. უცებ მოვიაზრე, იმ ყმანვილს „მოსიარულე მიცვალებული“ რომ არ ვეგონო სიფერმკრთალის გამო, მოგეხსენებათ მაშინ, ლოყებლაჟლაჟა თუ არა, ცოტა ფერ-ხორციანი გოგონები უფრო ყელყელაობდნენ, მოდი ცოტა ამ მწვანე წინაკას წავისვამ ტუჩებზე, იქნებ ოდნავ შენითლდეს და უთუოდ მომიხდება მეთქი, როგორც ბავშვობაში, კაკლის წენგოს რომ ვისვამდი, ჯერ რახან არ მეტყობოდა გაშრობამდე, უფრო და უფრო მეტს ვისვამდი, შემდეგ კი ისე მეწვოდა რომ, ცხრა პირი კანი მძვრებოდა, თუმცა, მომავალ კაკლობამდე მაგინყდებოდა და კვლავ იგივე მემართებოდა.

მოკლედ, მწარე წინაკა დიდხანს და გულმოდგინეთ ვისვი, რომ შესამჩნევად დამნითლებოდა ტუჩები, წასმისას ვერ

ვგრძნობდი სიმწარეს, მერე კი ისეთი ცხარე გამოდგა, სულ კურცხლები მცვიოდა თვალებიდან. ამ სიმწრის ცრემლებს რომ ვაღვარღვარებდი, თვალები ამემღვრა და დამინითლდა, მაგრამ ამ ახალი პრობლემის მოხსნის თავი და აზრი აღარ მქონდა, ტკივილით ლამის მეკივლა. უცებ დავწვდი პამიდორს, ღრმად ჩავკებიჩე და გავიჩერე გასაგრილებლად, და ასე ნახევარი თასი სასანებლე პამიდორი შემომეკბირა, რადგან შეთბობისთანავე, ახალ-ახალს ვიღებდი როგორმე ნვა რომ შემნელებოდა.

ასე გამოვცხადდი პირველ პაემანზე, ტუჩებდანითლებული და თვალებდასიებული, ეს ყველაფერი კი პატარა გაციებას დაბრალდა.

კორსეტი-ქამარი

ბრუშოვის განკარგულებით, თბილისის რამოდენიმე სკოლის მეცხრე-მეათე კლასის მოსწავლეებს, საექსპერიმენტოდ, ყოველ კვირის მონაცვლეობით უნდა გვევლო პრაქტიკაზე, – გოგონებს სამკერვალო ფაბრიკაში და ვაჟებს ქარხანაში.

თეორიული მეცადინეობისთვის, ცალკე განყოფილება გამოგვიყვეს, საკლასო ოთახებით. პრაქტიკულისთვის კი ცალკე განყოფილებაში მთელი აგრეგატი, კონვეირით, უცხოური ელექტრო საკერავი მანქანებითა და სპეც. მანქანებით.

ერთ მშვენიერ დღეს, პრაქტიკულ დავალებას რომ მოვრჩი, იდეა დამებადა. ხმელ ტილოს, რალაც დეტალების დასამუშავებლად რომ ვიყენებდით, წმინდად ნაქსოვი და საკმაოდ ხეშეში რომ იყო, ის გამომეყენებინა და ძალიან ვიწრო და მყარი კორსეტი შემეკერა.

ავიღე ორად მოკეცილი, ეს ხამი ტილო, კორსეტი წელს ზემოთ უნდა ყოფილიყო და სწორედ წელს ზემოთ ავჭერი ირიბად, ორი-სამი მილიმეტრის დაშორებით დავაგვირისტე მთლიანად, სიგრძეზე. და ეს, საკმაოდ ვიწრო და ხმელი კორსეტი, თავიდან ბოლომდე ერთმანეთის მიჯრით ჩავდუგმე, ისე რომ, ჩაცმისას სუნთქვაც კი მიჭირდა.

არ ვიცი საიდან მომივიდა აზრად ასე ვიწრო კორსეტის შეკერვა, ალბათ მაშინ რომ გამოდიოდა კინოს სიახლეებსა და მოდაზე ახალ-ახალი ჟურნალები, იქ ხომ საქვეყნოდ აღიარებულ მსოფლიო ვარსკვლავებს, უსაშველოდ წვრილი წელი და მომრგვალო თეძოები ჰქონდათ, ასევე მოდე-

ლებს, მაშინ მანეკენები რომ ერქვათ. მაშინ ხომ მრგვალი ფორმები იყო მოდაში. ჰოდა, წელსა და სიგამხდრეს არ ვუჩიოდი ისედაც, პირიქით, მეზეტმედებოდა და ვთვლიდი, რომ მრგვალი თეძოები სწორედ სიგამხდრის გამო არ მემჩნეოდა, ამიტომ ვიფიქრე ვინრო კორსეტი დამეხმარება ამ საქმეში მეთქი. კორსეტი აღარ ვიკმარე და გახამებულ “პო-დიუბკას” სალტე ქამარიც შევუცვალე ამ ტილოს ქამრით, რომელშიც როგორც შემდეგ მითხრეს, რაღაც შუშის მაგვარი ურევიაო. უნინ პალტოებსა და პიჯაკებს მკერდზე ძუას ულიანდაგებდნენ მდგრადობისთვის, და ეს ხმელი ტილო იმ ძუას სცვლიდა თურმე.

ეს ყველაფერი ხომ არ ვიცოდი და ერთხელაც გაპრანჭული გამოვცხადდი პაემანზე, მახსოვს მაშინდელ პლესანოვზე, კოოპერაციის სახლის საზაფხულო კინოთეატრში გადიოდა ფილმი „მარტინი ღრუბლებში“ რომლის სახელწოდების გარდა არაფერი მახსოვს რადგან არც არაფერი გამიგია. ფილმის დაწყებიდან ცოტა ხანში, ცქმუტვა დავინყე სკამზე, – ხომ არ გცივაო შემეკითხა რომ ვიშმუშნებოდი, არა მეთქი, მაგრამ თანდათან უფრო და უფრო გამიჭირდა, წელზე ძალიან მიჭერდა ქამარი და კიდეც მენვოდა. მან პიჯაკი გაიხადა და მომახვია, ეგონა მციოდა და თქმა მერიდებოდა. ცოტა ხანს კიდევ გავუძელი თუ ამას გაძლება ჰქვია და უცებ, ანგარისმიუცემლად შუა კინოში წამოვხტი, კარებისკენ გავექანე და გარედ გავარდი და გავრბივარ, ის კი გაოცებულ-გაკვირვებული წამოხტა და გამომეკიდა, მომდევს და ვერ მენწევა, მეძახის და არ ვჩერდები, ან კი რა უნდა მეთქვა, უხერხულ, გამოუვალ მგომარეობაში მყოფს,

დაბნეულს და ტკივილებით სახე ნაშლილს. კინოში დიდ ხანს ვიტანდი ტკივილებს, ვცდილობდი როგორმე გამეძლო ფილმის დასრულებამდე, ამასობაში ისე გამიმძაფრდა რომ, აზროვნების უნარი გადამეკეტა და გაუსაძლისი ტკივილი ინსტიქტივით, „დაუკითხავად“ მამოქმედებდა. ჩემ ბედზე რაღაც წამომენია ტრამვაი თუ ტროლეიბუსი და თითქმის შევხტი, ჩემი კავალერი კი ასე სახტად დავტოვე, გაოცებული გაოგნებული და არანაკლებ დაბნეული.

მერე კარგა ხანს გამყვა ალაგ-ალაგ დასისხლიანებულ წელზე, შეხორცებული იარების ნაკვალევი. ის ქამარი კი სასწრაფოდ მოვარღვიე და გადავაგდე თუმც ამით არ შემინყვეტია ექსპერიმენტები საკუთარ თავზე, ერთხელ კიდევ გავბედე, ამჯერად კორსეტის გამოცდა გადავწყვიტე, აბა ტყუილად ხომ არ ვიშრომე მის „შესაქმნელად“, თან მინდოდა კარგ ფორმაში ვყოფილიყავი, ხომ გაგიგიათ „სილამაზე მსხვერპლს მოითხოვს“, ჰოდა კიდევ ერთხელ გადავდე თავი. ახლაც ახალ ფილმზე ვიყავი დაპატიჟებული, „როკო და მისი ძმები“ გადიოდა კინოთეატრ „ოქტომბერში“. კორსეტი მიჭერდა მაგრამ, ამჯერად გავუძელი ჩემ „ნაშემოქმედარს“, რომელიც ტოლს არ უდებდა, და ბევრად უსწრებდა კიდევ, იმ ჟამად შემოსულ გერმანულ, ლამაზ მაქმანებიან კორსეტებს „სიმკაცრით“. არადა, ფილმის შემდეგ გასეირნება შემომთავაზეს, მაგრამ ველარ გავრისკე, რაღაც მოვიმიზეზე და სახლში წავედი. და ის კორსეტიც ქამრის გზას გავუყენე, მარტო იარები და გახსენებალა დავიტოვე სამახსოვროდ, იარები კი, კარგა ხანს „მამკობდა“.

გაზაფხულის შემოსვლა თბილისში

გაზაფხულის მოსვლამ, რაღაც ისეთი, აღმაფრენის მაგვარი და სახელდაურქმეველი განწყობის შემოფრენა იცის ხოლმე რომ, მიხარია რაღაც, არ ვიცი რა, ალბათ ყველაფერი, ყოველდღიურობა, ყოველგვარი არამნიშვნელოვანი მოვლენებიც კი ახალ-ახალ იმედებს მისახავს და „საამურია ცხოვრებაო“ რომ ამბობენ, ეგ მემართება ხოლმე. ყოველ გაზაფხულის მოსვლისას ყოველგვარი პრობლემები უფერულდება და ზოგი მავინწყდება კიდეც, თუნდაც დროებით.

ეს ყველაფერი დაუკითხავად შემოდის ჩემში, შეუკვეთავად და დაუპატიჟებლად, ესეიგი გაზაფხული მეუფლება, რაღაც წილად ის განაგებს და მართავს ჩემ განწყობას, თუმცა დროებით მაგრამ მე მთელი წელი მყოფნის.

სამოციან წლების დასაწყისში, სკოლის დამთავრებისთანავე თუ ვერ მოეწყობოდი სადმე სასწავლებლად, მაშინვე უნდა დაგეწყო სამსახური, ორწლიანი სტაჟისთვის, ამიტომ მეც მივაშურე სამსახურს. იქ თითქმის ყველა ახალგაზრდები ვიყავით, გაზაფხულის მოსვლამ ისე საამოდ „აგვიჟურიალა“ სისხლი რომ ყველაფერი გვიხაროდა, სასიხარულოც და „უსიხარულოც“ და მოვიფიქრეთ, რომ თბილისში გაზაფხულის შემოსვლა აგველნიშნა. გადავწყვიტეთ ქალაქგარედ, ახლად გამწვანებულ შემოგარენში გვეზეიმა. გაგვახსენდა საყოველთაოდ ცნობილი მუსიკალური ფესტივალი „პრალის გაზაფხული“ რომელიც პრალაში იმართებოდა, ჰოდა ამ ჩვენს ფრიად „ღირსშესანიშნავ ღონისძიებას“ თუ თბილისური გაზაფხული ერქვა, ესე იგი თბილისში უნდა

აგველნიშნა, ამიტომ თბილისში მთანმინდაზე გადმოვამი-
სამართეთ, ოლონდ არა პარკში, არამედ იქვე, მთანმინდის
მიმდებარე ფერდობზე, პატარა ტყეში.

მოვიფიქრეთ და გადაწყვიტეთ, რაღაც არ უნდა დაგ-
ვჯდომოდა, ძველებური, პატეფონი გვეშოვა, ძველებური-
ვე, კარგა ხნის მივიწყებულ ფირფიტებით, „პლასტინკებს“
რომ ვეძახდით. იმიტომ კი არა, მუსიკის სხვა არჩევანი რომ
არ გვექონდა, მაშინ ე. წ. „სპიდოლებიც“ არსებობდა, რო-
მელსაც ტყეშიც აახმიანებდი და ღრეშიც. რაღაც ეშხს და
ხიბლს ვხედავდით ამ კარგა ხნის ხმარებიდან გამოსულ,
მივიწყებულ დასაქოქ ფირსაკრავში.

მიუხედავად იმისა რომ სამოციანი წლები იყო, მაინც ძა-
ლიან გაგვიჭირდა შოვნა, მაგრამ იმდენად დიდი იყო სურ-
ვილი, განსაკუთრებულად აღნიშვნისა რომ დიდი ძებნისა
და ძალისხმევის შედეგად მაინც ვიშოვეთ.

როგორც იქნა ავბობლდით, პატეფონიან-ფირფიტებიან-
სანოვაგიანად, მთანმინდის ერთ-ერთ კალთაზე. ხეების
ჩრდილში დავბინავდით, საიდანაც ჩვენი პატარა და კოხტა
ქალაქი ხელისგულივით მოსჩანდა, სიმწვანეში ჩაყუდებული
წითელი სახურავებით. ტყეში დაკარგულ და ტყეს მოდე-
ბულ წითლქუდეებს რომ ჰგავდნენ.

დაიწყო ზეიმი, გავშალეთ არც თუ ძალიან მოკრძალე-
ბული სუფრა, კონიაკზე და სამარკო ღვინოებზე თუ არ
მიგვიწვდებოდა ხელი, არანაკლებად გვიხალისებდა გან-
წყობას სახლიდან წაღებული ცოტაოდენი ღვინო, ჩვენ ხომ
ბევრი არ გვჭირდებოდა, ისედაც გვათრობდა გაზაფხული
თავის ჯადოსნური ზემოქმედებით, ხალისს კი ისედაც არ

ეუჩიოდით. ტრადიციულ-გაზეპირებული სადღეგრძელოები ავკრძალეთ და ერთმანეთის ქება დიდება-დიითირამებიც. თითოეულს უნდა ეთქვა, სხვიგან ჯერ არ თქმული და სხვისგან არ გაგონებული, ვისაც რა და როგორ შეეძლო, თუნდაც მხატვრულად გაფორმებული სადღეგრძელო, ვისაც შეეძლო კარგი ლექსიც მიეყოლებინა თბილისზე ან გაზაფხულზე, და დაეინყეთ ენამზეობა.

ცეკვა რომ მოგვინდა, საცეკვაო ფირფიტები ვერ აღმოვაჩინეთ, თუმცა „მოხევის ქალო თინაოზე“ ისე მონდომებულად ვცეკვავდით ქართულს და ევროპულს, თითქოს სპეციალურად ჩვენ საცეკვაოდ დაენერათ, არადა მოგესენებათ ეს სიმღერა რამდენად საცეკვაოა. მოკლედ, „სიმღერა ავაცეკვეთ“, და ის რომ ერთმანეთი, ჩვენი ქალაქი, გაზაფხული და თვით სიცოცხლეც გვიყვარდა, ამ ღონისძიების მიზეზიც იყო და დასტურიც.

დღეს სიამოვნებით ვიხსენებ იმ დღეს, არა მარტო იმიტომ რომ მაშინ ახალგაზრდა ვიყავი, იმიტომაც რომ, მიუხედავად შეზღუდული შესაძლებლობისა, როგორი ხალისიანები ვიყავით, კარგი ჩაცმა დახურვა ჩვენც გვინდოდა, და გამოსავალსაც ყოველთვის ვპოულობდით ჩვენი „შემოქმედებითა და ფანტაზიით“, რომელსაც ზოგჯერ კურიოზებამდეც მივყავდით.

თბილისური დილა ძველ თბილისში

მოგესხენებათ მწვანეში ჩაძირული ძველი თბილისი, მასივებისა და ახლო მდებარე სოფლების შემოერთებამდე, ბევრად პატარა იყო. თბილისელთა საუბარში ხშირად ისმოდა, „გალმა“ და „გამოლმა“, ამ სიტყვებში მტკვრით გაყოფილი ქალაქის ორი მხარე იგულისხმებოდა ყველა ქალაქისგან განსხვავებული, კოხტა, კოკროჭინა თბილისი, რომელიც დღევანდელთან შედარებით საკმაოდ ადრე ილვიძებდა, უზარმაზარი ფაბრიკა-ქარხნები, რომლებიც მაშინ საკმაოდ მრავლად იყო თბილისში, თითქმის ყველა ორ და სამ ცვლაში მუშაობდა, სადაც დილით, შვიდიდან რვა საათამდე იწყებოდა პირველი ცვლის მუშების სამუშაო დღე და ოთხ საათამდე გრძელდებოდა. მეორე ცვლა, ოთხიდან თორმეტამდე მუშაობდა, მესამე ცვლა კი, ღამის თორმეტიდან, დილის ექვს საათამდე. ამ დაწესებულებების ადმინისტრაციული განყოფილება კი, ისევე როგორც: სასწავლო-სამეცნიერო დაწესებულებები, კვლევითი ინსტიტუტები, საკონსტრუქტორო ბიუროები, სამმართველოები, ტრესტები და სხვა მრავალი ორგანიზაციები, ცხრისნახევრიდან ცხრამდე იწყებდნენ და ექვს საათზე ამთავრებდნენ. ეს ჩამოთვლილი ორგანიზაციები მხოლოდ პირველ ცვლაში მსახურობდნენ, ამიტომ ადრე ილვიძებდა და გვიან იძინებდა ქალაქი, ასევე ტრანსპორტი ღამეც კი მუშაობდა, ოღონდ შემცირებული გრაფიკით.

ქუჩების დასუფთავება კიდევ უფრო ბევრად ადრე იწყებოდა, ექვს საათზე. სისხამ დილით დაგვილ და მორწყულ

ქუჩებში, რაღაც სურნელი იგრძნობოდა, არ ვიცი რის, სისუფთავის, მორწყულის, თუ თბილისის სურნელი იყო. დღესაც კი მახსოვს ის სურნელი, ამ სახეშეცვლილსა და ყოფაშეცვლილ თბილისში.

ასევე შევიგრძნობდი ზამთრის დილის სურნელსაც, თეთრი ფერის ღია და ოდნავ მუქ ტონებად შეჭირბულ ფანჯრის მინებს მიღმაც კი იგრძნობოდა ეს სუნი, თუ მე მეჩვენებოდა არ ვიცი.

მაშინ ხომ გაზი არ შემოდოდა თბილისში, და კერძო მოსახლეობის დიდ ნაწილს, თუნუქის, თუჯის, კერამიკის, ან სამზარეულოში დიდი, ფურნაკიანი აგურის ღუმელი ედგათ, ეს უკანასკნელი კი დიდი კორპუსების სამზარეულოშიც იყო ჩაშენებული. ყველა მათგანს ძირითადად, შემით მოიხმარდნენ, ასევე ქვანახშირითაც.

ამ ახალგაღვიძებულ ქალაქში დილის გამჭვირვალე ჰაერს, შეშის კვამლიც ერთვოდა და იქნებ ესეც ჰქმნიდა თბილისური ზამთრის დილის განსაკუთრებულ სურნელს.

ჩვენი ქურთი და იეზიდი მეეზოვეები, საგულდაგულო დაგვის შემდეგ, საკმაოდ დიდი ზომისა და ტევადობის სარწყავებით, ძლივს რომ ერეოდნენ, იქვე მაცხოვრებელთა ღია ეზოებიდან გამოტანოლი წყლით რწყავდნენ ქუჩებს. მაშინ ეზოებს კი არა, სახლებსაც არ კეტავდნენ, და თუ კეტავდა ვინმე, გასაღებს ფეხსანმენდის ქვეშ ტოვებდა, ან კარებთან დამაგრებულ ლურსმანზე ჰკიდებდა.

ქუჩის პირას მაცხოვრებელთ დილაადრიან გვალვიძებდა „მეეზოვეების რისხვა“, ტანმორჩილი და საკმაოდ „ნიკვინა“ ხმის მქონე ქალბატონი, რომელიც ამონმებდა მათ დროუ-

ლად და ხარისხიანად მუშაობას, არც თავს ზოგავდა, არც მეეზოვეებს და არც ჩვენ, მაცხოვრებლებს. ისეთი ცივი და ბასრი ხმა ჰქოდა, თან ისეთ ბოლო ხმაზე კიოდა რომ, ჩვენ მაინც რას გვერჩოდა ვერ ვხვდები.

მაშინ ყველა ქურთს ეროვნული სამოსი ეცვა, რომელიც იმდენად მრავალფეროვანი და ჭრელა-ჭრულა იყო, სადღესასწაულოდ გამოწყობილებს ჰგავდნენ. პრიალა ატლასის ქვედა ბოლო კაბები, რამოდენიმე, ალბათ ორი-სამი დამოუკიდებელი და სხვადასხვა ფერის ნაჭრით იყო აწყობილი და წვრილად ჩაპლისული, ბოლოში კი ყველას სხვადასხვა ფერის, წვრილი ლენტები ჰქონდა წვრილად შემოკერებული. ასეთივე ფერადოვანი ზედა მოსაცმელები ეცვათ, თავის აქსესუარებით. ყურებზე „კონწიალა“, ბურთულა, ოქროს ან ვერცხლის დიდ-პატარა საყურეები ეკეთათ. როგორც მახსოვს ფეხზე, გრძელი თეთრი წინდები და ოდნავ მაღალი, სქელქუსლა ფეხსაცმელი ეცვათ, თავზე კი, აბრეშუმით პრიალა, წმინდა ძაფით ნაქსოვი, წვრილი და გრძელფორიანი მოსახვევები, რაღაც თავისებურათ ჰქონდათ შეკრულ-შემოხვეული.

ისინი არა მარტო ასუფთავებდნენ და უვლიდნენ, არამედ უხდებოდნენ კიდეც იმ დროინდელ მრავალსახოვანსა და მრავალფეროვან თბილისს, მაშინდელ თბილისში, ყველა სახის მაღაზიებს, მთელი ღამით, დილამდე სდარაჯობდა სანადირო თოფმომარჯვებული დარაჯი.

ასევე ყველა უბანს უსაფრთხოებისათვის, მთელი ღამე, დილამდე მიმაგრებული ჰყავდა მილიციელი, და გათენებამდე, ე.წ. „შვიშტოკების“ ხმაც ეხმიანებოდა ქალაქს.

დილით, პურის ქარხნებს, ალბათ კილომეტრის რადიუსით, საოცრად საამო და მადის აღმძვრელი სუნი მიგაგნებინებდათ, საოცარია სად დაიკარგა ეს სურნელი, თვით საცხოვრებშიც კი აღარ იგრძნობა.

ყველა დიდ ქარხანას თავის საყვირი ჰქონდა, რითიც მუშა მოსამსახურეებს სამსახურის დაწყებასა და შუადღის შესვენებების დროს აუწყებდა. საყვირის ხმა საკმაოდ დიდ ტერიტორიაზე ისმოდა. მის ხმაზე ზოგი საათსაც კი ასწორებდა. ამ საყვირს ზოგი „გუდოკს“ ეძახდა, ბებიამისის მოხუცი მეზობელი კი „დუდუკს“ ეძახდა, ხშირად კითხულობდა, შვილო, „პირველის დუდუკი“ იყო უკვე?

თბილისის უბნებში საკმად ხშირი იყო სახაშეები, სადაც დილით არა მარტო „ნაბახუსევები“ გამოდიოდნენ ე.წ. „პახმელიაზე“, არამედ ბევრი სამსახურში მიმავალი, გამოსაფხიზლებლად ცხელ ლავაშთან და ჭიქა არაყთან (თუ საჭესთან არ იჯდა) ფხიზლდებოდა და ნაყრდებოდა.

არსებობდა ე.წ. „გამოსაფხიზლებლებიც“, სადაც ღამით, მთვრალი „მოზოდიალეები“ მიჰყავდათ სამთვლიან „კალიასკიან მოტოციკლით, მორიგე მილიციელებს. ხშირად ცივი შხაპით „უმასპინძლდებოდნენ“ და დილით უშვებდნენ, „შხაპით ნაპატივებსა“ და გამოფხიზლებულს.

ქუჩებში დილა ადრიან, სამსახურში თუ სკოლაში მიმავალთათვის, ხელის მოზრდილ ურიკებით დაჰქონდათ ცხელ-ცხელი ღვეზელები, მათი სათავსოდან ამოღებისას, თბილი და გემრიელი ოხშივარი ამოდიოდა ხოლმე.

დილაობით სკოლებსა თუ პურის მაღაზიებში ცხელ-ცხელი ფუნთუშები შეჰქონდათ, ქადისგულ მოყრილი ე. წ.

„სლოიკები“ თუ დაბრანული, ქიშმიშიანი „ბულკები“, ან ყაყაჩოს გულ მოყრილი წვრილი თუ მსხვილი „ბუბლიკები“ თუ „კრენტელები.

სისხამ დილას, ქუჩის კუთხეებსა თუ მაღაზიების წინ ლითონის კალათებით გამოჰქნდათ ლიტრიან და ნახევარ ლიტრიან შუშის დიდპირა ბოთლებითა და სამკუთხა, გასანთლულ მუყაოს კოლოფებით რძე, ასევე მანონი, კეფირი, ხაჭო და არაჟანი.

დილაადრიანად ახალგაღვიძებულ ქალაქს მანქანების გაბმული „პიპინი“ აყრუებდა, ეს ხმაური დიდ დისკომფორტს ჰქმნიდა, ამიტომ ქალაქში სიგნალი აიკრძალა.

დილით ადრე, ვეებერთელა ჩანთით, ფოსტალიონიც გვსტუმრობდა, თითქმის ყველა ოჯახს აკითხავდა, ჟურნალ-გაზეთებით თუ წერილებით, რომლებიც უხვად დაჰქონდა, მაშინ ხომ იტერნეტი და კომუნიკაციის ასეთი საშუალებები არ იყო. ასევე ყველა პენსიონერთან ბინაზე დაჰქონდა პენსია. უბანში მეტ-ნაკლებად ყველას იცნობდა.

ყველა უბანში დილით ადრე, ნაგვის მანქანა დადიოდა და სხვადასხვა სიმჭახის საყვირ-სასტვენების ხმა გაისმოდა, რაც ბევრს აღვიძებდა კიდეც, მანქანას რომ არ გაესწრო. სახლებიდან გამორბოდნენ დილის ხალათებით, „ბიგუდე-ბით“, ფოსტლებით თუ ჩაჩით, ზოგი უკვე გამოპრანჭულიც იყო, ზოგი კი პირდაუბანელი.

დილით „უნყინარი“ ტრამვაი და ტროლეიბუსები საკმაოდ ადრე იწყებდა მუშაობას და მწვანეში ჩაფლულ ქალაქს არ წამლავდა, რადგან ეკოლოგიურად სუფთა და იაფი ტრანსპორტი იყო. პიკის საათებში, უფრო კი დილაო-

ბით ისე გადატვირთული იყო, ზოგი საფეხურებზე ცალი ფეხით და სახელურებზე ცალი ხელით იყო დაკიდებული და თუ ფეხბურთი იყო, ზოგნი სახურავზეც იკალათებდნენ, და ტროლეიბუსის უკანა, გარე კედელზეც მინახავს აკრულები, ადრე, ავტობუსში, ალბათ სამოციან წლებამდე, ბილეთებს კონდუქტორი ჰყიდიდა, გულზე ბილეთების დიდი ხვეულები ეკიდა, სხვადასხვა ფერის და სხვადასხვა ფასის. ბილეთების შეძენისას უნდა გეთქვა სადამდე მგზავრობდი და სხვადასხვა ფერისა და ფასის ხვეულებიდან გამოგიყვანდა იმ თანხას, რაც ამ მანძილის გავლის საფასური იყო,

კიდევ იცით რა გამახსენდა, მაღაზიაში ყოფნისას ასეთ რამეს შევესწარი, მაღაზიის გვერდით სადარბაზოში მცხოვრებმა დიასახლისმა, სახელდახელოდ, ხალათით შემოირბინა, ხალათი კი იყო გობელენის, მოდურიც და ძვრადლირებულიც, მაგრამ ის მაინც ხალათი იყო, ამიტომ მილიციელი შემოჰყვა, შენიშვნა მისცა და გააფრთხილა, სახლის გარედ, ქუჩაში თუნდაც სახლის წინ, ხალათით აღარ გამოსულიყო. დიასახლისი არც შეპასუხებია, არც ახსნა-განმარტება დაუწყო და არც სხვა ვინმე გამოსარჩლებია დღევანდელივით, ისე მიიღეს შენიშვნა.

საბოლოოდ კი თბილისს თბილისური შეძახილებიც აღვიძებდა: „მაღაკო მანონი, რძე-მანონით ინყებოდა და თანდათან მოჰყვებოდნენ: „ბატიბუტი ნა ბუტილკიი“, ამ თეთრ-წითლად მოღაჟღაჟე ტკბილ ბურთულებს, ფულის გარდა, ბოთლებზეც ყიდიდნენ, მხოლოდ მკაცრად ამოწმებდნენ რომ, ნავთის სუნი არ ჰქონოდა და არც შამპანურის ბოთლებს იღებდნენ.

„ესკიმო მაროჟნი“, „მამალო, მამალო“, და ჯოხზე წა-
მოსკუპულ წითელ მამლაყინნას სთავაზობდნენ ბავშვებს.

„ყვავილების მინა“, ჩოჩორზე გადაკიდებულ ტომრით
დადიოდნენ. „პანტა, პანტა“, თიანელები შუშის ნახევარ
კილოგრამიანი ქილით ყიდიდნენ მწიფე პანტას, რაც პატა-
რა ხელის ურემზე შემოდგმული გოდრით დაჰქონდათ.

თანდათან მოჰყვებოდნენ და რუსულ-ქართულად გაჰ-
ყვიროდნენ „ვლესავ დანებს და მაკრატლებს“. და ზურგზე
მოკიდებულ ხის სალეს დაზგას დაატარებდნენ კარდაკარ,
რომელსაც ცალ მხარეს დიდი ბორბალი ჰქონდა დამაგრე-
ბული. ასევე შუშების ჩასმას სთავაზობდნენ, „სტიოკლი
სტავლიათ“, და მათაც ხის ხარიხაში ჩალაგებული შუშები
დაჰქონდათ, მხარზე მოკიდებული.

ცოტა უფრო ადრე, ომის შემდგომ გაჭირვების პერიოდში,
მეძველმანეებიც დადიოდნენ ცხენშებმულ ურიკით, და გაჰ-
ყვიროდნენ „პოკუპაემ სტარიე ადიოჟდა“, „სტარიე ვეშჩი“. ასევე ქვაბების, ტაფების, თუ ჩაიდნების მკალავებიც ხშირად
გვსტუმრობდნენ შეძახილით: „მოსაკალი ქვაბები“, და იქ-
ვე, ჭურჭლის ნაცვეთ ხვრელებს კალით ავსებდნენ. მხოლოდ
ალუმინის, თუჯის და მგონი სპილენძისასაც კალავდნენ, აი
თუთიისას (ცინკისას) არანაირ ნაკეთობას არ იღებდნენ, მა-
გალითად სათლებს, „ლახანკებს“ და ასე შემდეგ.

თბილისურ მრავალხმიანობას, დილის შემდგომაც ამ-
დიდრებდა ასეთი შეძახილები, „სურათების გადიდება“,
მათ კი, პატარა ფოტოსურათები მიჰქონდათ გასადიდებ-
ლად, ჩარჩოებში ან პასპარტუებში ჩასასმელად, ზოგჯერ

ფაიფურის ან პლასტმასის თეფშებზეც გადაჰქონდათ და კიდეც აფერადებდნენ.

„ხალიჩების შესყიდვაა“, ასეთ შეთავაზებასაც გაიგებდით, ხელით ნაქსოვ, ძველებურ შალის ხალიჩებს კარგ ფასად იძენდნენ, ან ორ ცალ, იგივე ზომის, ახალ, ფაბრიკული წარმოების ხალიჩაში უცვლიდნენ, თუნდაც ძველსა და დაზიანებულში. საკერავი მანქანის შემკეთებლებიც დადიოდნენ. მკითხავი ბოშა ქალებიც არ იყვნენ იშვიათი სტუმრები, მათ იცოდნენ როგორ უნდა დაეინტერესებინათ ხალხი, რაღაც წილად კარგი ფსიქოლოგებიც იყვნენ, ჯერ კითხვა პასუხზე აგებდნენ სათქმელს, შემდეგ კი კლიენტის სახის გამომეტყველებასა და ნათქვამის რეაქციაზე, და თუ ასე კარგად დახელოვნებულები ვერ იყვნენ, მაინც როგორღაც ართმევდნენ თავს და ათასნაირ ტყუილ-მართლით შოულობდნენ კაპიკებს. ჩასაცემელზე და საკვებზეც არ ამბობდნენ უარს.

ასე მთელი დღის განმავლობაში გაისმოდა სხვადასხვა შეთავაზებები, და ამ სერვისებს ბინაზევე გვთავაზობდნენ.

ეს ძველი თბილისის სურათები, მხოლოდ ხანდაზმულებსღა გვახსოვს: ნანახი, განცდილი თუ გადატანილი. ახალი თაობისთვის კი საკუთარი ქალაქის, არც თუ ისე შორი, წინა წლების ყოფა-ცხოვრება, თან აგრერიგად განსხვავებული, არ უნდა იყოს ინტერესსმოკლებული.

თბილისური უბნები

აქ ვინმე ცნობილ პიროვნებებზე და მათთან დაკავშირებულ ამბებზე არ ვსაუბრობ, არც ვერა, მთაწმინდა-სოლოლაკის მაცხოვრებლებზე, რომლებიც საკმაოდ საინტერესოდ ჰყვებიან, ორმოცდაათიან და შემდგომ წლებზე და მათ უბნებთან დაკავშირებულ ურთიერთობებზე, მითუმეტეს ბევრი ცნობილი, საინტერესო და ღვაწლმოსილი ადამიანი ცხოვრობდა ამ უბნებში და ჩვენც თქვენსავით გვეძვირფასება და გვიყვარს ეგ უბნები, ცნობილ თუ უცნობ უბნელე-ბიანად, მაგრამ თბილისი, ამ უბნებს იქითაც არსებობდა, რომლებიც მათვე ჰგავდნენ თბილისელობით, და კიდევ განსხვავდებოდნენ,

მაშინ მართალია ჯერ მასივები არ არსებობდა და არც შემოერთებული სოფლები, როგორებიცაა გლდანი, ბაგები, დილომი, ლილო, ვეძისი, ვარკეთილი და სხვები, მაგრამ, თბილისს თავის ეშხს მატებდა: ვარანცოველები, ავლაბრელები, პლესანოველები, კირიჩნელები, ნაძალადეველები, ორთაჭალელები, სვანეთის უბნელები, კუკიელები, ოქროს უბნელები, დიდუბელები, და თუ გამომჩნა ვინმე თქვენ მიამატეთ.

ალბათ თბილისი ამიტომაც იყო ასე მრავალფეროვანი და საინტერესო რომ ყველა უბანს, სართო თბილისურის გარდა, რალაც მარტო თავის უბნისთვის დამახასიათებელი თვისებები და ტრადიციებიც გააჩნდა. თვითონ უბნელების ურთიერთდამოკიდებულებაზე რომ არაფერი ვთქვათ, მაგალითად ქორწილები, ისევე როგორც დაკრძალვები, სხვა-

დასხვა უბნებში ცოტათი მაინც განსხვავდებოდა ერთმანეთისგან.

როგორც ზემოთ მოგახსენეთ თბილისი ერთფეროვანი კი არა, ჭრელი იყო, და, რაც მთავარია თბილი, რადგან ჩვენ ერთმანეთს ვათბობდით, ჭირსა და ლხინში თანადგომით გამოვიჩრქოდით, ურთიერთ დანდობით და პატივისცემით.

ბავშვობაში, ნაძალადევში, ჩვენ მეზობლად ცხოვრობდა ერთი ქალბატონი, კატუშა სუნდუკიანი, ძველი თბილისელი, ერთ დროს მდიდარი კომერსანტის ქალიშვილი გახლდათ. უკვე გაღარიბებული, ნაძალადევში დასახლდა, ერთ პატარა და ლამაზ ბანიან-ეზოიან სახლში. ეს ქალბატონი საკმაოდ სათნო და განათლებულ გახლდათ.

მასთან ხშირად იკრიბებოდა მისი შემორჩენილი სამეგობრო, უფრო უქმე დღეებში. ისხდნენ ღია ვერანდაზე და საუბრობდნენ, მსჯელობდნენ ახლად წაკითხულ წიგნებზე და მათ პერსონაჟებზე, ფილმებსა თუ თეატრზე, მსახიობთა ხელოვნებაზე და თბილისურ ამბებსაც მიმოიხილავდნენ, ხალისობდნენ და რა თქმა უნდა ჩაისაც მიირთმევდნენ თავის მურაბებ-პეროგებიანად, ხშირად, გრამაფონის მუსიკაზე, ევროპულად ცეკვავდნენ.

ერთადერთი, რაც ბავშვობის უზრუნველ ცხოვრებიდან დარჩა და ვერ შეელია, საკმაოდ მდიდარი ბიბლიოთეკა და ფერწერული ტილოები იყო. უბნის ბავშვებს წიგნებით უხვად „გვიმასპინძლებოდა“ და შერჩევაშიც გვეზმარებოდა.

მოხდა ისე რომ დედა რომელიც ეკონომისტი იყო, რაღაც მცირე გადაცდომაზე დააპატიმრეს, ამან იმდენად

იმოქმედა მასზე, რომ მალევე გარდაიცვალა. მაშინ კი იმ ბინის გაყიდვამაც მოუწია და ქირით ერთ პატარა ბინაში გადავიდა. მისი ორი ძმა მოსკოვში ცხოვრობდა და საკმაოდ დიდი თანამდებობისანიც იყვნენ. უსახლკაროდ დარჩენილი იძულებული იყო მათთან გადასულიყო საცხოვრებლად, მიიწვიეს კიდეც, მაგრამ ვერ შესძლო, თბილისს და თბილისურ ყოფას ვერ შეელია. უსახლკარომაც კი ვერ დათმო თბილისი, პატარა ოთახში გადავიდა ქირით და მოგვიანებით აქ აღესრულა.

ერთხელ, საავადმყოფოში მოვხვდი, იქ გავიცანი ერთი შუახნის სიმპატიური ქალბატონი, რომელიც საინტერესო მოსაუბრეც გამოდგა. მის სანახავდ თითქმის ყოველდღე მოდიოდა მისი ხანდაზმული დედა, ზოგჯერ „პადრუგებიც“ ახლდა. იმდენად საინტერესოდ და სახალისოდ საუბრობდნენ, თან რუსულ-ქართულად კეკლუცობდნენ, კეთილშობილ ქალთა გიმნაზიიდან გამოქცეულებს ჰგავდნენ. ჩემმა თანაპალატელმა ქალმა მითხრა, გათხოვებამდე ავჭალაში ვცხოვრობდიო. მე გამიკვირდა რადგან, მაშინ ხომ ავჭალაში არანაირი ტრანსპორტი არ მოძრაობდა მატარებლის გარდა, და ინსტიტუტში ყოველდღე მატარებლით როგორ დადიოდა.

მან კი მომიყვა, სიდუხჭირე მაშინ ყველგან იყო, ქალაქშიც და მის გარეუბნებშიც, ჩვენც ისეთივე ქალაქური ცხოვრებით ვცხოვრობდით, როგორც სხვა უბნები და შეიძლება ზოგ უბანზე უკეთესადაცო. ჩვენთან კლუბში ყოველ შაბათ-კვირას ევროპული ცეკვები იყო და ახალგაზრდები არა მარტო საცეკვაოდ, მივდიოდით, ახალ წაკითხულ თუ

ახალ შემოსულ ფილმებს განვიხილავდით, გვანტერესებდა ერთი და იგივე მოვლენასა თუ საქციელზე სხადასხვა აზრი და ამ აზრების დამამტკიცებელი არგუმენტები, ამ მსჯელობასა და გარჩევაში ჩვენც უფრო საინტერესოდ ვყალიბდებოდით, მართო ლოგიკით არ ვხელმძღვანელობდით, დასაშვებსა და დაუშვებლის იქითაც ვიხედებოდით და ამდენ სჯა-ბაასში აზროვნებაც გვინვითარდებოდა.

მაშინ ხომ დღევანდელივით, ყველა ვერ აბარებდა უმაღლეს სასწავლებელში, შედარებით რთულიც იყო მონყობა და მაშინდელი სწავლის დონე და ხარისხიც სხვა იყო. თანაც, არსებობდა ტექნიკურ და პროფტექნიკური სასწავლებლებიც, ამის გარდა უამრავ ფაბრიკა-ქარხნებში ისეთ სპეციალობებს ასწალიდნენ მუშაობის პარალელურად რომ, მეექვსე თანრიგის მუშა, თითქმის ინჟინერზე მაღალ ხელფასს იღებდა. ჩვენი კლასიდან კი უმეტესობამ მიიღო უმაღლესი განათლება, ზოგმა მოსკოვსა და ლენინგრადშიც, და რამოდენიმე საკმაოდ წარმატებული და ცნობილი პიროვნებაც გახდაო.

ერთხელ ბავშვობაში, ავლაბარში, მოვხვდი ქორწილში და რამაც ჩემი ყურადღება მიიქცია ეს იყო „ჩირალდანი“.

ჩირალდანი იყო დიდი, ხის კარკასი, ხესავით დატოტვილი, ნაჭდევებითა და ლამაზ კუნუბებიან ხის ფირფიტებით დამშვენებული. ზემოთ, ორივე მხარეს დასკუპებული იყო, ხის, თხელი ფირფიტებითვე აწყობილი ორი მტრედი. ჩირალდანი ნაძვის ხესავით იყო მორთული. ძვირფას შოკოლადებით, ნაირ-ნაირი ნუგბარით და ნეფე-დედოფლის წინ იდგა მაგიდაზე.

ერთი ასეთი, ხის მტრედების ხელოსანი, ჩემი ბებია-ბაბუის ეზოში ცხოვრობდა, „მემტრედე შაქრო“ ერქვა, ულამაზეს მტრედებს აკეთებდა, ხის, ფიგურულად დაჭრილ „მაქმანებიან“ ფირფიტებით. ალბათ ზოგიერთ უბნელები უკვეთავდნენ ქორწილისთვის.

ბებიაჩემის და ოქროს უბანში, ფიროსმანზე ცხოვრობდა ე. წ. იტალიურ ეზოში, დიდი ეზო იყო და ყოველ სართულს, ირგვლივ წრიულად, რიკულებიანი აივანი ერტყა, რომელიც თითქმის ყველა მაცხოვრებელს აერთიანებდა, ამიტომ ერთმანეთის ჭირის და ლხინის მოზიარე იყო ყველა იქ მცხოვრები, ჭირში ჭირისუფლები და ლხინში თანამეინახენი.

სხვადასხვა უბნის მაცხოვრებელთ ბევრი რამ აერთიანებდა, ეს იყო ქალაქის სხვადასხვა უბანში მაცხოვრებელი ნათესავ-მეგობრები, დანესებულება-ორგანიზაციები, ინსტიტუტები, ფაბრიკა-ქარხნები და რაც მთავარია, თბილისური სეირნობები, სალამოობით

გადაჭედილი იყო რუსთაველის და ყოფილი პლენანოვის გამზირები, ცენტრალური უბნის ახალგაზრდებს, სხვადასხვა უბნებიდანაც უერთდებოდნენ, ტრანსპორტი მაშინ კანტი-კუნტად მოძრაობდა და მთელი გამზირი მოსეირნეებს ეკავა. იქ ხვდებოდნენ ერთმანეთს, იყო მიკითხვ-მოკითხვა, მოფერება-მოსიყვარულება და ალბათ ამასაც ცოცხალი ურთიერთობები ერქვა.

მტკვრის გაღმა-გამოღმა მხარეს, თითოეული უბნის საკუთარი სახე და საერთო თბილისური ყაიდა გვაერთიანებდა, ეს იყო პატივისცემა, სიტბო სიყვარული და თანადგომა, თბილისური გაგება და თბილისურად სუნთქვა.

ყველა უბნელს, თავის უბნელების მიმართ, გარკვეული ვალდებულებებიც ჰქონდა, მათი დაცვის, გამოქომაგება-გამოსარჩლების და დახმარების სახით, მიუხედავად იმისა, პირადი ურთიერთობები ჰქონდა თუ არა.

ასეთივე თბილი და ახლობლური იყო ეს თვისებები, თუ სხვა ქვეყანაში ხვდებოდი შენ თანამოქალაქეს, თუნდაც ჩვენებურს.

სამოციანი წლების ბოლო იყო, მოსკოვის სასტუმრო „რასიაში“ უბინაოდ დავრჩით სამი თბილისელი გოგო, რა-ღაც კონფერენციის გამო. იმჟამად საზღვარგარეთული გასტროლებიდან დაბრუნებული და თბილისში მიმავალი, სუნიშვილისა და რამიშვილის ანსამბლი იყო ამ სასტუმრო-ში გაჩერებული. ვესტიბიულში ვიყავით ყველა. ჩვენი გასა-ჭირი რომ გაიგეს, მაშინვე მოვიდნენ ჩვენთან, დატრიალ-დნენ, ვისაც როგორ შეეძლო, ნაცნობობით, ფულით თუ გულის აჩუყებით შეეცადნენ ჩვენ დაბინავებას, მაგრამ ვერ მოხერხდა, კონფერენციაზე ჩამოსული დიდძალი დელეგა-ციის გამო. შემდეგ ჰამლეტ გონაშვილი გამოჩნდა, ახლა ის დატრიალდა, მიდგა-მოდგა, ყველანაირად შეეცადა მაგრამ ნომრები ფიზიკურად არ იყო. მანამ ჩვენ დასაბინავებლად დარბოდა, ჩვენ თავისივე ნომერში აგვიყვანა, რომელიც დე-დასთან ერთად ჰქონდა დაკავებული, და საღამომდე ვიდრე სხვა სასტუმროში ვიშოვიდით ბინას, არ გაგვიშვა.

უნდა გითხრათ რომ პირადად არც ჰამლეტს ვიცნობდით და არც მოცეკვავეებს, რომლებიც, ლამის მთელი ჯგუფი ცალკ-ცალკე დარბოდა ჩვენთვის „საქმის ჩასაწყობად“.

ფილუმენა

უბანში რომ უბნელი ხელშეუხებელი იყო მაშინდელ თბილისში, ალბათ არა ერთხელ გსმენიათ და დღეს უკვე ოთხმოც წელს მიღწეულს ერთი შემთხვევა გამახსენდა.

ასე, ალბათ ჩვიდმეტ-თვრამეტი წლის ვიქნებოდი, თბილისში რომ ახალი იტალიური ფილმი გამოვიდა, ჯერ “ქორწინება იტლიურად” და შემდეგ, „განქორწინება იტალიურად“, თბილისში ყველა კინოთეატრში ანშლავით მიდიოდა ეს ფილმები, უზარმაზარი რიგები იდგა. რა თქმა უნდა მეც მქონდა ეს ფილმები ნანახი, როგორც მოგეხსენებათ ფილმში მთავარ როლებს, მარჩელო მასტროიანი და სოფი ლორენი ასრულებდა.

ეს ის დრო იყო, თბილისის ყველა უბანში ახალგაზრდები ე. წ. ბირჟებზე რომ ხვდებოდნენ ერთმანეთს. ცოტა ალმაცერად კი უყურებდნენ, უსაქმოდ დგანანო და „ბირჟა-ვიკებს“ უწოდებდნენ, მაგრამ, სულ მასეც არ იყო საქმე, ერთმანეთში საუბრობდნენ სიახლეებზე, ფილმებზე, წიგნებზე, ურთიერთობებზე, ვინმეს წარმატებასა თუ წარუმატებლობაზე და სხვადასხვა ამბებზე და საკმაოდ ნაკითხებიც იყვნენ.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ამ ასაკში, მაღალი, გამხდარი და საკმაოდ ფერმკრთალ-გაცრეცილი ვიყავი, მოგეხსენებათ იმ დროისთვის უფრო მრგვალი ფორმები და მოვარდისფრო ლოყები იყო მოდაში, ამიტომ სიმაღლე და სიგამხდრე ცოტას მაკომპლექსებდა, სკოლაში ზოგი წეროს

მეძახდა, ზოგი ყანჩას, როგორ წარმოვიდგენდი რომ ჩემსავით მაღალი და გამხდარი გოგონები პოდუშზე მოდელირებით მოიწონებდნენ თავს, მაშინ მოდელებს მანეკენები ერქვათ და არც ასეთი პატივითა და სახელით სარგებლობდნენ, როგორც დღევანდელი მოდელები.

ერთხელაც სახლში მოვდივარ, ჩემს ქუჩას რომ მივუახლოვდი, იქვე შორიახლოს ახალგაზრდა ბიჭების ჯგუფი იდგა, იქიდან ერთ-ერთმა გამომძახა, „ფილუმენაო“, სოფილორენი ვის როლსაც თამაშობდა იმის სახელი. არა მგონია კომპლიმენტად „შევემკე“, ალბათ ისევ სიმალლისა და სიგამხდრის გამო. ამდროს ერთ-ერთის ხმა მომესმა: „მოიცა ბიჭო ეგ ფილუმენა ბოზი იყო, ასე ნუ ეძახით ჩვენი უბნელიაო“.

ასეთი უბნელობა იცოდა მაშინდელმა თბილისელებმა, ის ყმანვილი კი, ბადრი ძნელაძე გახლდათ, რომელიც ალბთ შვილიშვილების ბაბუაა უკვე.

ზედაზენზე

განყოფილებაში სადაც მე ვმუშაობდი სულ ახალგაზრდები ვიყავით, ახალი სკოლადამთავრებულები, მე სამსახურში მიღებისთანავე მეკუჭნავედ „გამამწესეს“. თავისუფალი დრო რომ გამომიჩნდებოდა, რომ არ მომეწყინა, ჩამოვუბრენდი ხოლმე ჩემი განყოფილების გასახდელს, სადაც ჩვენი გოგონების ტანსაცმელი ეკიდა, რადგან სამსახურში თეთრი ხალათები გვეცვა ყველას, და ვინცბდი გამოსვლებს, განყოფილების შუა, შემალღებულ ადგილზე. რა თქმა უნდა უფროსების იქ არ ყოფნისას. ყველას კაბას, ბლუზს თუ ბოლოკაბას მოვირგებდი, აქსესუარებად იქვე, გალვანურ საამქროში, ოქროსფრად თუ ვერცხლისფრად რომ იფარებოდა, რაღაც საიდუმლო აპარატურის ასანყობად, წვრილი დეტალები, ამ დიდ-პატარა ფერად, მბზინავ, სხვადასხვა ფორმის დეტალებით ასხმულ მძივებს, სამაჯურებს თუ ქამრებს უსადაგებდი ჩაცმულობას და ვინცბდი ჩვენებას: გამოსვლა პირველი, მეორე, მესამე და ასე შემდეგ, სანამ ბოლო კაბამდე არ მივიდოდა, არ ამოიწურებოდა ჩვენი განყოფილების გარდერობი. ჩემ ჭკუაში ვმოდელობდი ალბათ, არადა ჯერ არ ერქვათ მოდელები, ამიტომ „უურნალის ქალი“ შემარქვეს.

უფროსი სულ მიბრაზდებოდა, ნუ აცდენ ხალხს, აქ არც მოდელების სახლია და არც გასართობი ადგილიო. ერთხელაც ყელმოღერებულს შემომისწრო, ორივე ხელით კაბის კალთებს აქეთ-იქით განზე რომ ვწევდი, და დასჯის მიზ-

ნით ამ „თანამდებობიდან ჩამომაქვეითა“, – გატყობ ძალიან მოცლილი ხარო.

მე კი ის მიხაროდა, სკოლის შემდეგ, „ცოტა ხორცი მოვიბი“ და კარგა ხანია „შუქნიშანი“ აღარავის დაუძახია. მაშინ, ამ ნაირ-ნაირ „ეპითეტებით“ მეგობრულად რომ „მამკობდნენ“, მათთან არ ვიმჩნევდი რომ არ მსიამოვნებდა. „მახინჯი გედივით“ ცოტა რომ შევიბუმბლე და აქეთ-იქიდან უკვე ეპითეტები ბრჭყალების გარეშე მესმოდა, ცოტა კიდევ შევთამამდი და გავლალდი, ამიტომაც იყო, ამ „დეფილზე“ ამ ჩასაცმელების „ზომა-წონას“ აღარ დავეძებდი, ყველაფერს ვიცვამდი, ჩემ და სხვათა გასაკვირად, ყველას ტანსაცმელს მშვენივრად ვირგებდი.

რადგან სულ გოგონები ვიყავით ამ განყოფილებაში, სხვა განყოფილების ვაჟებს, ხშირად ეჭირათ თვალი ჩვენსკენ, განსაკუთრებით ერთი ვაჟი შემოგვეჩვია, როგორც მოგვიანებით მივხვდი, ერთ-ერთ გოგონას ჰყვარებია, ოღონდ ცალმხრივად, და მისი მესაიდუმლე დაქალები სულ მასზე ჩურჩულებდნენ.

ერთხელაც, ამხანაგებთან ერთად წინადადებით მოვიდა გოგონებთან, ექსკურსიის მონყობის შემოთავაზებით. გოგონებმა სიხარულით აიტაცეს და გადანყდა, ზედაზენში მივდიოდით.

დილით რომ გამოვცხადდი, დანიშნულების ადგილზე, ავტობუსთან უცხოებიც შევნიშნე, განსაკუთრებით ერთმა ყმანვილმა მიიქცია ჩემი ყურადღება, კინოსტუდიიდან ყოფილა და თან ჩემსავით, გამორჩეულად მაღალი იყო.

ასევე, ჩემი ყურადღება მიიქცია ერთ-ერთმა ვაჟმა, რო-

მელიც ხშირად გვესტუმრობდა განყოფილებაში და ექსკურსიის ინიციატორიც ის ყოფილა. მაშინ როცა ყველა საექსკურსიოდ, სპორტიულად ვიყავით ჩაცმული, ის ყმანვილი დენდივით გამოგვეცხადა თეთრ კოსტუმში გამოწყობილი, ვიფიქრე ალბათ რომელიმე გოგონას ანონებს თავს მეთქი, მაგრამ მაინც გავოცდი, ან ამ ტყე-ღრეში ასე როგორ შეიზღუდა თავისუფლება, იმაზე რომ არაფერ ვთქვათ, ცოტა ღიმილის მომგვრელი და უხერხულიც რომ იყო.

ავტობუსში ფლირტის თამაში გააჩაღეს, მაშინ ძალიან მოდაში იყო ფლირტი. ფლირტი, ბანქოს დასტასავითაა და სათითაო ფურცელზე დაბეჭდილია სხვადასხვა დასახელების ყვავილები, ყვავილების გასწვრივ კი, ლიტერატურული ნაწარმოებებიდან ამოღებული, სასიყვარულო ნაწყვეტები, აფორიზმები, და სხვა სასაუბროდ ასაწყობი სამიჯნურო სიტყვა – პასუხები, რომლებიც ისე ესადაგებოდა მათ განწყობასა და მიზანს რომ, რასაც პირადად ვერ გაუბედავდი, საკმაოდ მხატვრულად და მიზანმიმართულად აგვარებდა ურთიერთობებს, გასართობი იყო მაგრამ, ზოგჯერ მიზანსაც აღწევდა. დღევანდელ ახალგაზრდობას სასაცილოდაც მოეჩვენება მსგავსი გასართობები, მაგრამ მაშინ ხშირად იყენებდნენ.

მე მგონა ის მაღალი სტუმარი შემნიშნავდა და ფლირტით მაინც გამესაუბრებოდა, მაგრამ საერთოდ ვერ, თუ არ მამჩნევდა და სხვებთან თამაშობდა. ცოტა მიკვირდა და ცოტა გულიც მწყდებოდა, მაგრამ არც თავის შეხსენების სურვილი მქონია, თუნდაც ფლირტით. სურვილიც რომ მქონოდა, მაშინ, ვერ ვბედავდით კი არა, არ ვბედავდით.

სამაგიეროდ თეთრ კოსტუმიანი არ მემშვებოდა, არც ფლირტით და არც უფლირტოდ. ტაძრისკენ მიმავალ ბილიკს რომ აუყევით, სულ ცდილობდა ჩემ გვერდით ევლო, აღმართზე ასვლისას მომხმარებოდა და როგორმე ჩემი ყურადღება მიექცია, მე დიდად არ მეპიტნავებოდა მაგრამ რაკი ჩემ „რჩეულს“. ჩემგან თავი შორს ეჭირა, თანდათან გამიშინაურდა, მე ახალი თანამშრომელი ვიყავი და ჩემი განყოფილების გარდა სხვებს არ ვიცნობდი, და რადგან, მინდოდა თუ არა გვერდიდან არ მცილდებოდა, მეც შევეყევი ნელ-ნელა საუბარსა თუ ხუმრობებში, ხუმრობით კი ჩვენს შორიახლო მომავალი, მისი ამხანაგები არ გვანწყენდნენ, ბოლოს და ბოლოს გარდა ტაძრის მონახულებისა, გასართობადაც ვიყავით წამოსულები.

ბოლომდე რომ ავედით და ტაძარშიც შევედით, მიუხედავად იმისა რომ მაშინ, ტაძრების უმეტესობა არ იყო მოქმედი, ამიტომ, არც ვინმე იყო სასულიერო მსახურთაგან, საკურთხეველზე კი იდო, ორი ცალი თავსარქმელი, ჩამოშვებული მძივებით, რომლებიც ჯვრისნერის დროს, ნეფე-დედოფლის თავს ზემოთ უკავიათ ხოლმე მეჯვარეებს. რატომღაც ერთი ცალი ჩემთან მოარბენინეს და თავზე ჩამომაცვეს, მეორე კი ამ ვაჟბატონს დაადგეს თავზე, მე მეგონა რადგან კოსტუმში იყო გამოწყობილი და თანაც თეთრში იმიტომ დაადგეს მას, იყო სიცილ-ხარხარი, ყველა ხალისობდა, მაგრამ გოგონების ერთი ნაწილი განცალკევდა და ვილაცას ამშვიდებდნენ, ის ვილაცა კი ის გოგონა აღმოჩნდა, ცალმხრივად რომ იყო შეყვარებული და უგზო-უკვლოდ, სულ მასზე რომ ჩურჩულებდნენ.

თანდათან უფრო გამწვავდა მდგომარეობა რადგან ისე ხმამაღლა აუტყდა ისტერიული ტირილი რომ ველარ ამ- შვიდებდნენ, მე მაინც ვერ ვხვდებოდი რომ მე და თეთრ კოსტუმიანის ბუტაფორული ჯვრისწერა იყო მიზეზი, მე ისიც არ ვიცოდი რომ ის იყო მისი ცალმხრივი სიყვარულის ობიექტი, თან არანაირი ინტერესი ამ ყმანვილის მიმართ არ მქონდა, ჩემ გარდა ყველამ ყველაფერი იცოდა, და ის უც- ხო, სტუმრად წვეული ყმანვილიც, ისევე როგორც სხვები, გაფრთხილებული ყოფილან მის ამხანაგებისგან, რომ ჩემ- სკენ არავის გამოეხედა, და თვით ეს ექსკურსიაც ჩემ გამო მოუნწყიათ.

როგორც იქნა გაიშალა პურმარილი და როგორმე რომ დაემშვიდებინათ უიმედოთ შეყვარებული გოგონა, ფანტიანო- ბის თამაში მოიფიქრეს, და მთქმელადაც ის დანიშნეს, მდგო- მარეობიდან რომ გამოეყვანათ. როცა ჩვენი, ახალ „ჯვარდა- წერილების“ ფანტი ამოდიოდა, ჩუმად კარნახობდნენ, ის კი ცდილობდა თუ ვინმე ბიჭი იყო ყველას ჩემთვის რომ ეკოცნა, ხოლო როცა „ნეფის“ ფანტი ამოდიოდა, მთელ საწვნე ტყემ- ლის დაღევას აიძულებდნენ, ახლა ის აბობოქრდა, როგორ, ყველას კოცნა ამოსდის და მე ტყემალს რომ მიმარჯვებო, ვერ გამიგია რა ხდებო. გულმოოხებული მთქმელი იძულე- ბული გახდა იმისთვისაც კოცნა ამოეყვანა, ოღონდ ლოყის მაგიერ ცხვირის წვერზე ან ყურის ბიბილოზე.

ატყდა ისევ დავიდარაბა, ამჯერად მისი საძმაკაცოც ჩაერია და ბოლო ბოლო ჩაცხრა ყველაფერი.

ფათერაკიანი ნიშნობა და უპატარძლო ქორწილი

ექვსი ქალიშვილის შემდეგ ჩემ მამამთილს როგორც იქნა ვაჟი შესძენია. ჩვენ რომ შეუღლება გადაწყვიტეთ, სამულებს უთქვამთ, ექვსი მულის რომ არ შეეშინდეს, ნიშნობამდე არც ერთი არ ვნახავთო.

მე მაინც ველავდი, ძალიან მინდოდა მულები, თუ მაინც და მაინც არ აღფრთოვანდებოდნენ ჩემით, დაწუნებით მაინც არ დავეწუნებინე. დასანიშნად რომ უნდა მოსულიყვნენ, შევეცადე ნორმალურად დავხვედროდი, როგორც შემეძლო გავიპრანჭე, თუმც არც გადაპრანჭვა მინდოდა, „ფუფალას“ რომ არ დავმსგავსებოდი, მაგრამ სიფერმკრთალეს კვლავ ომი გამოვუცხადე, და მოვიფიქრე, მათ მოსვლისთანავე ერთი ჭიქა ღვინო რომ დამეღია, ისიც საკმარისი იქნებოდა, ლოყები იქნებ ოდნავ მაინც შემფავლოდა, მწველავივით აღაჟღაჟებაც არ მინდოდა, იმ ერთი ჭიქით კი ცოტა კიდევ შევთამამდები მეთქი. რუსებმა ხომ იციან „დღია ხრაბროსტიო“ და გადაკრავენ ხოლმე.

საქმე იმაში გახლდათ, რომ ღვინო გასაგრილებლად სარდაფში იყო, დოქებში წინასწარ ჩამოსხმულ-გამზადებული. სარდაფი კი სახლის წინ, ეზოს წინა მხარეს იყო, ამიტომ პატარა ბიჭი გავუშვი ქუჩაში სადარაჯოდ, მანქანების მოსვლისთანავე რომ შემოერბინა და გავეფრთხილებინე. მეორე ბიჭი კი სარდაფიდან ღვინის მომწოდებლად მყავდა გამწესებული, მათ მოსვლამდე რომ მოეწოდებინა ჭიქით ღვინო. წინასწარ არ მინდოდა დაღევა რადგან, რომ შეეგ-

ვიანათ და სინითლეს გადაეწო, მეორე ჭიქას ნამდვილად ველარ გავრისკავდი.

უცებ ვილაცამ დაიძახა მოვიდნენო და ეზო დაიცალა, მოდარაჯე ბიჭს საერთოდ დავავინწყდი, ასევე მომწოდებლად გამწესებულს. ყველა ეზოს წინ შეეგება მომხვედურებს. მე ეზოში გასვლა ვერ გავბედე, მითუმეტეს სარდაფამდე მისვლა, იმის შიშით, ეზოში რომ არ მოესწროთ.

ეს მიტოვებული საპატარძლო გავყვიროდი, ღვინო, ღვინო მომანოდეთ მეთქი, ღვინის მომწოდებელი კი არავინ ჩანდა, და ასე დავხვდი ექვს სამულეს, გაცრეცილ-დარცხენილი საპატარძლო.

ნიშნობამ მშვიდობიანად ჩაიარა და ქორწილის დღეც დაინიშნა. ფათერაკი და კურიოზები ხომ მთელ ჩემ ცხოვრებას გასდევდა და „ამშვენებდა“, მართალია საამისოდ, ნებით თუ უნებურად მე ვირჯებოდი, თუმც ცხოვრებაც არანაკლებ „სიურპრიზებს“ მიწყობდა. ამჯერად საქმრომ ნიშნობის ბეჭედი დაკარგა, ნიშნობის წინა დღეს, ცუდად მენიშნა და ესეც მაბნევედა.

მოკლედ, საქორწილო თადარიგი ცოტა ადრე დავიჭირე და საქორწილო კაბის შესაკერად საკმაოდ ნაქებ მკერავს მივმართე, რომ მკითხა ქორწილი როდის გაქვსო, შვიდ ნოემბერს მეთქი, მაშინ ეს დღე დიდ დღესასწაულად ითვლებოდა და ხშირად სამი-ოთხი დღე უწევდა ხალხს დასვენება, იმდენად ადრე მივაკითხე, დღე აღარ დამიკონკრეტებია, ექვს რიცხვში თბილისში რომ იმართებოდა ქორწილი და შვიდში ჭიათურაში, მანამდე ხომ ორი თვე იყო, ბოლო ე.წ. „პრიმერკა“ სამი დღით ადრე მქონდა, ვიფიქრე ქორ-

ნილის დღეს, საპარიკმახეროში წასვლის წინ გავივლი და ჩავიცვამ, მერე ვარცხნილობა რომ არ დამეშალოს მეთქი. სამოციან წლებში, ტრადიციულად გრძელი საქორწილო კაბები და შლეიფები არ იყო მოდაში, პირიქით, საკმაოდ მოკლე, ტრაპეციის მაგვარი და განსხვავებულ, ორიგინალურ მოდელს ირჩევდნენ, ძირითადად უფატოდ, თმებში ჩაბნეულ ყვავილებით ან, ძალიან მოკლე ფატიით.

ექვს ნოემბერს, დილას უნდა გამევლო მკერავთან, ჩამეცვა კაბა და შემდეგ ვარცხნილობისთვის სალონ „ჰიგიენაში“ გამევლო. მკერავს რომ მივაკითხე, კაბა მზად არ დამხვდა, ეტყობა ეს სადღესასწაულო ოთხივე დღე, შორიდან შვიდ ნოემბრად მოიაზრა, თუ სხვა კლიენტმა დააჩქარებინა თავის კაბა და მე გამწირა არ ვიცი, მე ცახცახმა ამიტანა და ენაც კი დამება, მეტყველების უნარიც კი დავკარგე, რადგან რამოდენიმე საათში მაყრიონი უნდა მწვეოდა.

მივესიეთ, მკერავი, მე და მისი რძალი ამ კაბას, თან ცრემლებს ვალვარღვარებდი თან ვკერავდით, და რადგან გამორჩეულად რთული და ორიგინალური მოდელი იყო, საკმაოდ დიდი დრო დასჭირდა. როგორც იქნა მოვრჩით და სალონში გავქანდი, იქ მოცდის დრო აღარ მქონდა, ისედაც დაგვიანებული ვიყავი, და იძულებული გავხდი, ხელოსნის მოსწავლეს დავჯერებოდი, კარგა ხანს იცოდვილა და ნახევრად სველი თმით გამოვარდი, ამ ვარცხნილობას „მალადიოჟნაია“ ერქვა და ირგვლივ ბოლოებაპრეხილი თმა ნელ ნელა დაეშვა და სულ ჩამომეშალა,

ამ დროს უკვე კარგა ხნის მოსული იყო „ნეფიონი“, პატარძალი რომ არ დახვდათ ქორწილში, ატყდა ერთი პანიკა

და ქოთქოთი, გაქანდ გამოქანდნენ ჩემ საძებრად, სიძე თუ ჩემიანები, მეკი არ ვჩანდი.

ექვსი დით და მოწვეული სტუმრებით მოსული სიძე ბატონი რა დღეში ჩავარდებოდა, სუფრა კი იყო გაშლილი, მაგრამ უპატარძლო ქორწილის მექორწილეებს რა ექორწინებოდათ, რამდენ რამეს იფიქრებდნენ...

ჩემ ქუჩასთან ტაქსი რომ გაჩერდა, კარის მეზობლები დამხვდნენ და იქვე შემიყვანეს დასამშვიდებლად, მაგრამ რა დამამშვიდებდა, სულ ვცახცახებდი ნერვიულობისგან და სახლში ველარ შევდიოდი. ძლივს დამიყოლია სასიძომ და ასე სახელენილ-საქციელნამხდარი როგორც იქნა შემიყვანეს, დარწმუნებული ვარ ჩემი საქორწილო ვარცხნილობა და წაშლილი სახე ბევრს მოხიბლავდა.

იმერული ესკიზები

ჩემი დედამთილი, ზემო იმერეთის ერთ-ერთ სოფელში სახლობდა. მისი მეუღლე ჭიათურაში მსახურობდა, საიდანაც ხშირად უწევდა, მაშინდელ საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა ქალაქებში მივლინებით სიარული და ჩემ გათხოვებამდე ერთი წლის წინ, სწორედ მივლინებაში გარდაცვლილა.

დედამთილი საკმაოდ კოპნია და ავკარგიანი ქალბატონი გახლდათ, ჩემთან მიმართებაშიც მშვიდობიან ურთიერთობას არჩევდა, და ცდილობდა კიდეც, რამდენადაც შეეძლო.

ახალად აშენებულ-დამშვენებული სახლი, სოფლის დასაწყისში, გზის პირას იდგა. ეზოს მთელ სიგრძეზე, მაღალი ყორე ჩაუდიოდა. ამ ვეებერთელა სახლსა და კარმიდამოში, უკვე დაქვრივებულ ასაკოვან ქალს, მარტო უწევდა ცხოვრება, რადგან შვილები სიყმანვილიდანვე ქალაქს გააგზავნა სასწავლებლად, სადაც დაოჯახდნენ და დასახლდნენ კიდეც. მიუხედავად ჩემი მრავალგზის თხოვნისა, ჩვენთან, თბილისში გადმოსულიყო საცხოვრებლად, ვერ დავითანხმე. ვერ ეთმობოდა თავის ნაამაგარი, მოვლილ-დაკუნკუნებული კარმიდამო და ალბათ მთელი მისი იქ განვლილი ცხოვრებაც.

გათხოვებამდე, უმაღლეს სასწავლებელში ვაბარებდი, უცხო ენების ფაკულტეტზე, და სწორედ ამ უცხო ენაში ჩავიჭერი. რა თქმა უნდა სამომავლოდ დავინყე ზრუნვა, მაგრამ მოხდა ისე რომ გავთხოვდი და ცოტა ხნით შევფერხდი.

პირველივე ზაფხულს სოფლად გავემგზავრე. ადრე გა-

ზაფხულზე მომინია ჩასვლამ, რადგან მარტოდ მარტო იყო ხანდაზმული მეთქი, ვერ ვიტყვი, „ასაკშეპარებულ“ ქალი უფრო უპრიანი იქნებოდა.

გზაზე, სოფლის შარაზე მიმავალი თუ მომავალი მეზობლები ცდილობდნენ, ახალი პატარძლისთვის თვალი შეეცლოთ და ზოგჯერ ეზოში ტუ დაგვინახავდნენ, გამოსალაპარაკებლადაც ყოვნდებოდნენ.

ერთხელაც, რომელიღაც უბნის მეზობლები ჭიშკართან მოსულები რომ დავინახე, შემოვიპატიჟე, სახლში არ შემოვიდნენ, იქვე ეზოში დასხდნენ, კაკლის ჩრდილში. – ვიცით რომ უცხო ენებზე სწავლობთ, რომელ კურსზე ხართო, ერთერთმა მკითხა. ცოტა სახტად დავრჩი, ასეთი რამ არასოდეს არავისთვის მითქვამს და სანამ ვუპასუხებდი, რომ ჯერ არც ერთ კურსზე არ ვიყავი, დადამთილმა მიუგო: „რომელ კურსზეა და მეორეზეა უკვე, ან კი გაუჭირდება მაგრამ, არ გაუჭირვებ ბავშვს მე მიუხედავ და დავამთავრებინებო“. ცოტა შევიფაკლე, თან დავიბენი და უხერხულადაც ვიგრძენი თავი, მაგრამ რახან დედამთილმა ასე ინება და ჩემს მაგივრად ასე უპასუხა, დაბნეულ-გაოცებულმა ველარაფერი ვანამე, თუმცა ისევ დამასწრო და სხვა თემაზე გადაიტანა საუბარი.

როგორც ზემოთ ვთქვი გზის მხარეს ვცხოვრობდით და ყორეს ზემოდან, ეზოს რაღაც ნაწილი ოდნავ მოსჩანდა, ისიც თუ გადმოხედვას მოინადინებდა ვინმე და ფეხის წვერებზე შედგებოდა იმ შემთხვევაში, ამიტომ ეზოში თავისუფლად ვგრძნობდი თავს და თავისუფლადაც ვიმოსებოდი, თუმცა დედამთილი მთხოვდა რომ, ცოტა უკეთესი,

„საგარეოს“ რომ ეძახდა ის ჩასაცემელი ჩამეცვა, -ამაზე მეტი ხალხი სად დაგინახავს, თანაც ახალი პატარძალი ხარო,

ერთხელ, ჩითის ჩალილული სარაფანი მეცვა, ეზოში. რომ დამინახა. რალაც თვალში ვერ მოუვიდა, ჩალილული ალბათ ბამბაზიის ხალათთან გააიგივა. ჩემ ოთახში შეიარა, ამ ეზოს საკადრისი ჩასაცემელი შეარჩია, ხელზე სათუთად გადაიკიდა და ჩემსკენ გამოემართა. მაშინ, სამოციან წლებში, ერთი პერიოდი, იმპორტული პლისე კაბები შემოვიდა და მაინცდამაინც ის მოსვლია თვალში, მე კი მთელი დღე, ეზო კარ-მიდამოში და თუნდაც სახლში, ამ წვრილად ჩაკუნკუნებული კაბით, თავისუფლად როგორ უნდა მეგრძნო თავი. რომ დავინახე, - „ქალბატონო დედამთილო“, ამას ხომ არ აჯობებდა საქორწინო კაბით და შლეიფით სიარული, მეზობლები რომ გავამხიარულოთ ან სულაც გადავრიოთ მეტეჟი, და ორივე გადავბჟირდით სიცილით, ალბათ ორივემ ერთად წარმოვიდგინეთ, ინდაურივით გაფხორილი, შლეიფითა და საქორწინო კაბით გამონყობილი როგორ დავიფხორებოდი ან ვსაქმიანობდი ეზოში. ხათრი აღარ გაუტეხე და ის პლისე არა, მაგრამ იმას რომ მოეწონებოდა ისეთი კაბა ჩავიცვი.

ერთ დილას, რალაც ისეთი სასიამოვნო განწყობა დამეუფლა, შუშაბანდიდან გადმოხედვისას, დილის ნამზე აბიზინებულ ბალახის ხილვისას რომ ძალიან მომინდა ეზოში ფეხშიშველს გამერბინა, და რადგან ის სიახლოვეს არ მეგულეებოდა, უცებ მოვწყდი კარებს, კიბეებზე ჩავფრინდი და მწვანე მოლზე გავინავარდე, იმ წუთს აღარც დედამთილი მახსოვდა და აღარც სოფლის ხალხი.

უცებ, მსუბუქად შეკივლებამ გამომაფხიზლა, და ქუსლიანი ფეხსაცმელებით, ხელდამშვენებული და ჩემსკენ გამოქანებული, „ქალბატონი დედამთილი“ გამომეცხადა, – „არ მომჭრა დედა თავი, სოფელში აღარ გამომესვლება რძალი ფეხშიშველი დაუდისო“. მის თვალებში აღშფოთება და მუდარა, „ორმოცდაათი ორმოცდაათზე“ იკითხებოდა. მე კი, ამ მაღალქუსლიანი ფეხსაცმელების შეძენა გამახსენდა.

რადგან მაღალი ვიყავი, ამიტომ არასოდეს მცმია მაღალქუსლიანი ფეხსაცმელი, ე. წ. „მონაფურ“ ქუსლიან ფეხსაცმელს ვარჩევდი. საყოველღეოდ კი, მაშინ უცხოეთიდან შემოჰქონდათ, ნაირ-ნაირი მოდელის ტილოს „ჩუსტიკები“, ასე ეძახდნენ, ახლა „ბალეტკებს“ რომ ეძახიან, იმას ვხმარობდი. იმდენად მოდაში იყო, თან მოხერხებულიც რომ, საკმაოდ ტანმორჩილი გოგონებიც ვერ უძლებდნენ ცდუნებას.

ჩემი დედამთილი ცოტა მორიდებულად, მაგრამ სულ აღნიშნავდა ჩემ გასაგონად, რომ ქუსლიანი ფეხსაცმელი ქალს იმდენად უხდება, გაცილებით უკეთესად გამოიყურება ასეთ ფეხსაცმელშიო, და რჩევიდან თხოვნაზე გადავიდა. – ძალიან მაღალი ნუ იქნება მაგრამ, ახლა რომ აცვიათ წვრილწვერა და წვრილქუსლა (ალბათ, ფრანცუსკებს“ რომ ვეძახდით იმას გულისხმობდა), „საგარეოდ“ მეყიდა და ჭირში და ლხინში მაინც გამომეჩინა თავი.

რადგან ვერ გადავათქმევინე, და მივხვდი რომ ძალიან უნდოდა „უკეთესად გამოვეჩინე ხალხში“, – თან მეუღლემაც მთხოვა, ბოლოს და ბოლოს ნუ ჩაიცვამ, რომ შეიძენ ისიც გაეხარდება, გამოსაჩენ ადგილზე დააწყე, ეგეც რომ დაწყნარდეს და ჩვენცო.

გავტეხე ნავსი, გადავწყვიტე შემეძინა და იქ მაინც ჩამეცვა, სადაც თვითონაც იქნებოდა.

მეორე დღესვე გამიყენეს ებრაელების არალეგალურ „სავაჭრო ცენტრის გზას ლესელიძეზე. ამ ქუჩაზე იყო მათი საცხოვრებელი უბანიც, და სამოქმედო არეალიც. უცხოური, კარგი და იშვიათი საქონლის შეძენა მხოლოდ მათთან შეიძლებოდა და კიდევ სურამში, რა თქმა უნდა იქაც ებრაელებთან. მართლაც მიყიდეს საკმაოდ კარგი ქუსლიანი ფეხსაცმელი, სწორედ ის, ეზოში ფეხშიშვლად მონავარდე პატარძალს რომ მომართვა დედამთილმა.

სხვათაშორის დამთმობიც იყო და ტაქტიანიც, კითხვის სახით მეკითხებოდა თუ რამ სწადდა, ან არ მოსწონდა, მიკვირდა მისი ასაკის ქალისგან რძლისადმი ასეთი მიდგომა. თავის შეხედულებები ჰქონდა, რომელთაც უხეშად არ გახვევდა თავს, მაგრამ ისე მოგიდგებოდა, რომ გულისხმაში გაგდებდა, დაგაფიქრებდა, ბოლომდე რომც არ გაგეზიარებინა, არც პროტესტის გრძნობა გიჩნდებოდა, ხშირად კი თანამოზიარესაც გხდიდა, და ეს კარგად გამოსდიოდა.

სოფელში სასმელი წყალი, ცოტა მოშორებით იყო, და მერიდებოდა ასაკოვანი ქალი კოკით რომ ეზიდებოდა. სულ ვეხვეწებოდი მე მოვიტან, თან სოფელში გავიხედ-გამოვიხედავ მეთქი, მაგრამ სასტიკ უარზე იყო, მანამ ცოცხალი ვარ შენ არ მოგატანინებ და ხალხს არ ვალაპარაკებო.

ერთხელ, დარცხვენილმა ვუთხარი, – რა ბედნიერი ხართ, ასე ადრე ადგომა რომ შეგიძლიათ მეთქი, (ექვს საათზე ადრე დგებოდა) მან კი მიპასუხა, – ეგ მეორედ აღარ თქვა, ბედნიერი შენ ხარ რომ ასე ადრე არ შეგიძლია ადგომაო. ამ სიტყვების აზრს ბოლომდე ეხლა ვხვდები, ოთხმოცი წლის ასაკში.

მე და ჩემმა დედამთილმა ერთხელ როგორღაც მოვიზარმაცეთ და იმ დღეს სადილი არ მოგვიმზადებია, დილით კი ვისაუზმეთ, ჩაისტან ერთად კარაქიანი პურით და ყველით, და სადილ-ვანშმის მომზადებაზე თავი არ შეგვინუხებია, ეზოში ვისხედით და ვფიქრობდით ის დღე როგორ გადაგვეგორებინა.

უცებ ისე შეჰკივლა, ლამის სკამიდან გადმოვარდი, აზრზე რომ მოვედი, ვხედავ ჭიშკრის კარები როგორ ქანაობს და გზაზე სირბილით როგორ მისდევს ვიღაც შუახნის მამაკაცს, გავიქეცი და შუა ყორესთან მორზე შემდგარმა დავინახე როგორ დაენია ვიღაც მამაკაცს და საკმაოდ გულთბილად და მონატრებულად როგორ „ჩაეფსკენენ“. – შენი ჭირიმე, შენ გენაცვალე, ახლა რომ არ შემოხვიდე ჩემ ოჯახში, არ დაგივიწყებო, ეუბნება, მომკალი და არ გაგიშვებ ჩემი მეუღლის და მისი შვილის ახალი ოჯახი რომ არ დამილოცოო. ეტყობა არაერთხელ იყო ამ ოჯახში ნაპურმარილევი, მაგრამ მართლა არ ეცალა, რადგან ისიც გულამოსკვნილი ეხვეწებოდა, შენი ჭირიმე, ოღონდ ახლა ვერა, ძალიან მაგვიანდება, არაფრით არ შეიძლება არ მისვლა კი არა, დავგიანებაც კიო, პირობას გაძლევ რომ აუცილებლად გენვევიო, ის იქით იწევს, ეს აქეთ ექაჩება, ლამის შარვალი ჩასძვრა, ხვეწნა მუდარის ჯაჯგურში, თან კარგა მანძილზეც სდია. როგორც იქნა თავი დააღწია, სასურველმა სტუმარმა, თავგადაკლულ მასპინძელს.

ლობის აქედან, ყორესთან აყუდებული ვნერვიულობდი, ამ ჭიდილში დედამთილს არ ემარჯვა და თავი არ მოგვეჭროდა.

ეზოში შემოსულს ვეკითხები, ერთი სიკვდილი გავათავე, რომ შემოსულიყო, თავის მოსაწონებელი კი არა, უბრალო სადილიც არ გვექონდა, და როგორც შევატყვე ისე ერქარებოდა, დაკვლა-გაპუტვა მომზადებას კი არა, ხაჭაპურის გამოცხობასაც ვერ მოვასწრებდით მეთქი. მან გაოცებით შემომხედა და მომიგო, – რას ამბობ, ერთი ორი შემოპატიჟებით როგორ შემოვიდოდაო. გაოგნებულმა ლამის შემოვიღაწუნე, მომესმა თუ მეჩვენება მეთქი და ველარაფერი ვთქვი.

ამ გადასახედიდან ვხვდები, რომც შემოსულიყო, რალაცას მოახერხებდა. არც შედრკებოდა, არც თავს შეირცხვენდა ისე უმასპინძლებდა და კმაყოფილსაც გაისტუმრებდა ოღონდ არ ვიცოი როგორ,

მოკლედ, წამოდგა, კაბა ჩამოიფერთხა და მითხრა, მოვიფიქრე, ხვალ შენ რომ ძალიან გიყვარს, იმ ფხალს გავაკეთებო. მართლაც ძალიან მიყვარდა, მხოლოდ იქ, და მხოლოდ მისი გაკეთებული. თხელი, ძალიან თხელი, ნიგეზიანი ფხალი, ჭადთან ერთად მისართმევი. მგონია რომ იქაური განსაკუთრებული მწვანილეულის დამსახურება იყო, იქ ხომ თითქმის ქვაზე მოჰყავდა ეს მწვანილები, არ ვიცოი სხვა სოფლებშიც ასე ქვიანი მიწა იყო, თუ ამ ზემო, ნისლით დაბურულ სოფელში იყო მხოლოდ. თბილისშიც შევეცადე მისებურად მრავალნაირი მწვანილებით შემეკმაზა. ერთხელ, ყვითელი ყვავილის ფოთოლი ბაზარში რომ ვერ ვიშოვე, ახლომდებარე გაზონში აღმოვაჩინე და დღისით, მზისით, ერთი კი მივიხედ-მოვიხედე, გაზონში ცალი ფეხი გადავდგი და რამოდენიმე ფოთოლი მოვწყვიტე, თუმცა მაინც ვერ გამომივიდა ისეთი და მივხვდი, ეს იმ ოხრას ფერი ქვიანი

მიწის და კლიმატის მაღლი რომ იყო, მაგრამ მარტო ამის ბრალიც არ ყოფილა, ცამეტნაირი ბალახი უნდა და ერთიც რომ აკლდეს, ისეთი ველარ გამოვაო და ჩამომითვლიდა ხოლმე მათ სახელებს: ბალბაო, ია-იაო, მოლოქაო და რა ვიცი ცამეტივეს რა დაიმახსოვრებდა.

სოფლური იდილია ყოველთვის მხიბლავდა, მართალია მე არ მქონდა სოფელი, მაგრამ ქართლის ერთ-ერთ სოფელში, ხშირად მიწევდა, არდადეგებზე სტუმრობა, ასევე შინაური ცხოველებიც ძალიან მიყვარდა, მაგრამ ძროხის რქენის ისე მეშინოდა რომ მოსაფერებლადაც ვერ ვბედავდი მიკარებას. აქ კი ისეთი მშვიდი მომეჩვენა ეს ძროხა რომ დედამთილს ვთხოვე, იქნებ როგორმე წინიდან დამიჭირო, ძროხის მოწველა მინდა ვისწავლო რომ შეგეშველოთ მეთქი. კი დამიჭირა, და ძალიანაც შევეცადე მაგრამ თითები ისე მეტკინა, მივხვდი ჩემგან რომ ვერაფერი მწველავი გამოვიდოდა და დავოკდი. არც დედამთილი შეცდილა მაინცდამაინც, არ ხიბლავდა ჩემი მწველავობა.

მერე, თონეში პურის ცხობის სწავლა მოვინდომე, ბევრიც ვეცადე მაგრამ, პირველ რიგს ვერ ჩავცდი, ალბათ დრო უნდოდა მოწველის სწავლა-მიჩვევასაც და პურის ცხობასაც, მაშინ ვერ ვხვდებოდი, დადამთილი კი რატომღაც არ იყო მოწადინებული.

ერთადერთი რაც კარგად გამომივიდა, საბნების ქარგვა იყო, თვითონ ძალიან კარგად ქარგავდა, აბრეშუმის საბნებს ეძახდა, არადა აღარ მახსოვს იმ ატლასივით ნაჭერს დუბსატიანი ერქვა მგონი. პრიალა და ხასხასა ფერის ნაჭ-

რებით იქარგებოდა. ისე ავითვისე რომ საკმაოდ კარგად გამომდიოდა და მასაც ვეხმარებოდი.

ერთხელ არაყს ხდიდა, უცებ რაიონში მოუწია წასვლამ, იმ ხანად იქ მყოფ ჩემ მეუღლეს დაავალა, არყის სახდელ ქვაბისთვის ყურადღება მიექცია. მან, ჟურნალი „მნათობი“ აიღო და იქვე ახლოს მიუჯდა, მეც გვერდით მომისვა და ასე ერთად ვკითხულობდით.

უცებ დავინახე საიდანაც არაყი მოწანწკარებდა, იქიდან მთხლესავით შიგთავსმა იბუთქა და მთელი ნაკადი გადმოსკდა, წამოვხტი, – ვაიმე ეს რა ხდება მეთქი ვკითხე, ის კი ხან აქეთ ეცა, ხან იქით, – არ ვიცი რახდება და რა ვუშველოო. არყის გამოხდას მე კი შევსწრებივარ ქართლის ერთ-ერთ სოფელში, მაგრამ მის ტექნოლოგიებში ვერ ვერკვეოდი. მსგავსი რამ არც მსმენია და არც მინახავს მაგრამ, როგორღაც ხომ უნდა გვემოქმედა, რაღაც გველონა. აბრიალებულ ცეცხლს ვეცი და ცეცხლმოკიდებული შეშის ნაჭრები გამოვყარე, მაშინვე შეწყდა მთხლის ნაკადი და ამოვისუნთქეთ. დედამისი რომ დაბრუნდა, შვილს შემოუწყრა, ეს ქალაქელი გოგო მიხვდა და შენ არ უნდა გცოდნოდარო? ძროხის მოწველა და თონეში პურის გამოცხობაც კი მოინდომა და თქვენ, აქ დაბადებულებმა სოფლის საქმე საერთოდ არ იცითო. არყის გამოხდისას, ცეცხლი უნდა აკონტროლო, არც უნდა გამოქრეს და არც მეტი მოუვიდეს თორემ „წამოარწყევსო“.

ერთხელ, სამეზობლოში მოხუცი გარდაიცვალა, გასვენების დღეს, ჭირის სუფრისთვის სადილების მოსამზადებლად რომ მიდიოდა, კვლავ „საგარეო“ სამოსით შეიმოსა,

ისევე როგორც სამძიმარ – პანაშვიდებზე. ქვრივი ქალები, და არა მარტო ქვრივები, ახლო ჭირისუფლებიც, მაშინ დიდ შავ შარფებს ატარებდნენ და ისიც კი მოიხვია, სიგრძეში ალბათ ორი მეტრი ან ორზე მეტიც იქნებოდა და მთლიანი სიგანის იყო. მე ვურჩიე რომ ცოტა მოკლე მოეხვია რომ საქმეში ხელი არ შეშლოდა, მაგრამ შევატყე რომ ახალი, აბრეშუმის შარფის მოხვევა უნდოდა, ჩვენ რომ ჩამოვუტანეთ, რათა ხალხს ენახა როგორი ყურადღებიანები ვიყავით და როგორ ვაფასებდით. მისი მოხერხებულობის ამბავი რომ ვიცე, ალბათ რამეს მოახერხებდა რომ ხელი არ შეშლოდა მაგრამ რას, ვერ ვხვდები

გასვენებაში წამიყვანა ერთხელ, რვა თვის ფეხმძიმე ვიყავი. ის სოფელი, კარგა შორ მანძილზე იყო, თან აღმართზე. გარდაცვლილი, თოთხმეტი წლის ყმანვილი, შემთხვევითი ტყვიის მსხვერპლი გამხდარა.

ოთახში რომ შევედი, მიცვალებული ტახტზე იყო დასვენებული, მაგრამ, გვერდზე იყო წამოწოლილი, წამოგორებულივით. გარედ რომ გამოვედით, გაოცებულმა დედამთილს ვკითხე, მიცვალებული გვერდით რატომ წევს მეთქი, მან კი მომიგო, ისეა ჭირისუფალი გამწარებული, სიკვდილს, და თან ასე უეცარს ვერ ეგუება და ვითომ ცოცხალია და წამოწოლილიაო, ის კი არა ზოგჯერ წამოწოლილ მიცვალებულს „პაპიროზს“ დააჭერინებენ ხოლმე ხელში და ცეცხლსაც კი უკიდებენ, ვითომ ეწევაო. გასვენებამდე არც კუბოში აწვენენ გამწარებული მშობლები, ალბათ რომ არ გაგიჟდნენ მანამ სიკვდილს შეეგუებიანო. მაშინ ხომ ისედაც თითქმის ერთ კვირამდე არ კრძალავდნენ მიცვალებულს.

თავისუფალ დროს წიგნს ვკითხულობდი ხოლმე, ბოლომდე რომ ჩავიკითხე, და „ცისკრისა“ და „მნათობის“ ბოლო ნომრებიც შემომეკითხა, გული დამწყდა რადგან ალარაფერი მქონდა წასაკითხი. ეს რომ გაიგო დედამთილმა, თბილისელების ერთი ოჯახი ეგულებოდა, რომლებიც ზაფხულობით მამა-პაპეულ სახლში ჩამოდდიოდნენ და მათ მიაკითხა, წიგნი მინდა რძლისთვის წასაკითხადო, – რა წიგნი უნდაო, უკითხავს. რომ ვერაფერი მოიფიქრა, – თქვენ თვითონ შეარჩიეთო, მას კი ჯექ ლონდონის ერთერთი ტომი შეუთავაზებია ოლონდ უკითხავს, ეს წიგნი რუსულ ენაზეა და რუსულად თუ კითხულობსო. გადარეულა ქალი, როგორ გეკადრებათ რუსულად კი არა ინგლისურადაც კითხულობსო, და ამაყად გამოურთმევია წიგნი.

წიგნით ხელდამშვენებული, მაგრამ აქოთქოთებული შემოვიდა სახლში, – რა იყო, რატომ ხართ გაბრაზებული, ვინ გაგაბრაზათ მეთქი, – ვინ და, იმ ქალბატონმა, ვინ ჰგონია თავის თავი, როგორ მკადრა, რუსულად თუ კითხულობს შენი რძალიო ასე მითხრა, – გადავირიე ქალი, რუსულად კი არა ინგლისურად კითხულობს, როგორ გეკადრებათ მეთქი. ისევ გადავბჟირდი სიცილით, – რამ გაგაბრაზათ ,რუსულად კი არა ზოგი ქართულად არ კითხულობს, იმან საიდან იცის ასეთი გენიოსი, ყოვლისმცოდნე, რძალი რომ გყავს. არადა, ინგლისურად არც წამიკითხავს და ვერც წავიკითხავ, რადგან მაგდენი ინგლისური ნამდვილად არ ვიცი მეთქი. – არაა ეგ მაგის საქმე და არც უნდა ეკითხაო, და გამომიწოდა წიგნი, რომელიც წაკითხული მქონდა. ინგლისურის

რა მოგახსენოთ და რუსულ ენაზე თოთხმეტივე ტომეული მქონდა სახლში.

იმ ზაფხულს, ჩემი პატარა, ათი-თერთმეტი თვის რომ გახდა, სოფელში ვიყავით და, სწორედ მაშინ ისე უცნაურად დაიწყო ტიტინი, და ისე დიდხანს, გაუჩერებლად ტიტინებდა, ტ-ლ, ტ-ლს იმეორებდა განუწყვეტლივ, სხვადასხვა ხმაზე და სხვადასხვა ტემპით, „ნიბლია“, „ბელურა“ და „ჩიორა“, ველარ მიკლავდა მოფერების ჟინს, და ისე გადამრია ამ მელოდიურმა ტიტინმა რომ, რაც ენაზე მომადგებოდა, სულ კუნ-კუნას, ხან კონ-კონას ვიმეორებდი ისტერიულად. ალბათ, ეს მახვილივით ასოები, ნივილა „ნან“-ი და კივილა „კან“-ი, ოდნავ მიცხრობდა მოფერების ისტერიას. ერთხელაც, ამ მოფერების ექსტაზში რომ ვიყავი, კუნ-კუნადან, კონ-კონამდე და მგონი კონიამდეც რომ გადავედი, დაფეთებული გამომივარდა დედამთილი, – ნუ მომჭერი ქალო თავი, კონია გადარეული არ შემომივარდეს, ისედაც არაა დალაგებული, – ახალი პატარძალი მიხმობსო.

მართლა ჰყოლიათ ვილაც მეზობელი კონია, და მეც დავირცხვინე, – რა კუნ-კუნა და კონ-კონა ამიტყდა, ან რა მოსაფერებელი სიტყვებია, ამ მკვეთრმა ასოებმა მოფერების ჟინი კი დამიცხრო, მაგრამ, ლამის მეზობელი გადამკიდა და მოხუცი ქალი გადამირია.

ახალდაქორწინებულები ვიყავით, პირველად ჩავედით სოფლად და იმ დილას, ცოტა შეგვაგვიანდა ადგომა. უცებ ეზოდან ხმა შემოგვესმა, როგორც შემდეგ გავიგე, მეზობელი მოსულა ჩვენ სანახავად, თხილის ჩურჩხელებით და ტკბილი კვერის გრაგნილებით ხელდამშვენებული. მე კი

ნამოვდექი სასწრაფოდ, მაგრამ სანამ ჩავიცმევდი და სტუმარს მივიღებდი, დედამთილის ხმა შემომესმა, – რახანია ადგნენ, ფოსტასა და მაღაზიაში წავიდნენო (ესენი კი უახლოეს სოფელში იყო, მაღაზია, ფოსტა და სხვა საჭიროების ობიექტები), შეცბუნებული და დარცხვნილი კარებთან გავეშედი. მესმოდა როგორი მადლიერებით მიიღო ძღვენით მოსული მეზობელი, ცოტა კი შეიცხადა, რატომ შენუხდი, ისედაც ხომ შეგვიძლია ერთმანეთის მოკითხვაო, კი შესთავაზა დავსხდეთ ცოტა ხანს დავილაპარაკოთ, ეხლავე პატარა რაღაცას გამოვიტან და დავილოცოთო, მაგრამ სხვა დროს რომ „კალთებს დაახევდა“ და „პატარა მაგიდის“ გარეშე არ გაუშვებდა, ეხლა ადვილად დანებდა, თუმც მოკითხვასა და დაფასებისთვის ისეთი მადლობების კორიანტელი დააყენა რომ ლამის თავბრუ დაახვია და ალბათ მობოდიშებაც ჩააქსოვა რაღაც წილად ამ „გაბეგრებულ“ მადლობებში.

ეზოში რომ გამოვედი, დარცხვნილი თავს ვიმართლებდი, უხერხულ მდგომარეობაში ჩაგაგდეთ მეტი, რამდენიც ნამოვინიე ასადგომად, მძინარემ არ დამანება, – ინეკი, რა გეჩქარებაო. მართლაც ასე იყო, მაგრამ რომც არ ყოფილიყო, ისე მერიდებოდა, ალბათ დავაბრალებდი.

ძალიან კარგი უქნია თუ არ დაგანება ადგომა. დიახ, არც შენ არ უნდა გაგეტეხა ხათრი მისთვის. – რა იყო, მამლის ყივილზე რომ არ გამოგვცხადებოდა ახალდაქორწინებულებთან და სტუმრად ჩამოსულებთან, არ ჩაეთვლებოდა თუ ორი კაკალი ჩურჩხელა გაუდნებოდა, აღარ გაუთენდებოდა თუ რევიზიაზე იყო მოსულიო.

მამლაყინა

ერთ მშვენიერ დღეს, ჩემი მული ხელდამშვენებული მენვია და კარგა მოზრდილი, ჯანიანი და საოცრად ლამაზი მამლაყინა მომგვარა. ჯერ დავიბენი, რამდენ ხანს შეიძლებოდა მეხუთე სართულზე მისი გაჩერება, სანამ მეც ვინმეს მივგვრიდი. დასაკლავად შემეცოდა, თან ისეთი ლამაზი იყო, მედიდურად, ამაყად მომზირალი და თავალერილი, პარკეტზე ისე თამამად დააბიჯებდა, თითქოს მხოლოდ ასეთი გაკრიალებული პარკეტი იყო მისი საკადრისი. ერთი კი შეეჩვილე, რა ვუყო ეხლა ამას, მეხუთე სართულზე მეთქი. რა უნდა უყო, დაკალი და მიირთვი, ან აივანზე რაიმე ყუთი დაუდგი, ბავშვის ჩამოსვლამდე მაინცო.

მული კი მშვიდობით გავისტუმრე, ასეთი ძღვენით პატივნაცემმა, არც მადლობები დამიშურებია, მაგრამ საგონებელში ჩავვარდი, პარკეტზე როდემდე უნდა ენავარდა, ხომ უნდა დამებინაგებინა სადმე. ბოლოს რაღაც ყუთი გამოვნახე, აივნის ერთ კუთხეში დავუდგი და იქ შევასახლე.

ის კი შევასახლე, მაგრამ ლამის მე გამასახლეს კორპუსიდან. ოთხ საათზე იწყებდა ყვირლს, ისეთი ჯანიანი იყო და თან, ისე ხმამაღლა ყიოდა, ექვს სადარბაზოიან კორპუსს აზანზარებდა, და არც მეზობელ კორპუსის მაცხოვრებელთ წყვეტდა გულს. ოთხი საათის შემდეგაც შეიძლებოდა ძილის შებრუნება, მაგრამ ოთხ საათზე მხოლოდ იწყებდა და ექვს-შვიდ საათამდე, ნაქცევამდე აღარ ჩერდებოდა.

მოკლედ, მეზობლები გადამირია, გამოუძინებლები მი-

დიოდნენ სამსახურში, ჯერ მორიდებულად მეუბნებოდნენ, მერე თხოვნით, და ალბათ მალე ჩივილზეც გადავიდოდნენ. სულ რაღაც სამი დღე დამრჩა შაბათამდე რომ ეზოიან ნათესავისთვის გადამელოცა.

ერთ დილას ლიფტთან შემხვდა მეზობელი და მკითხა, ალბათ სიმწრის სიცილით, – ერთი გამაგებინე, მალვიძარას უდგამ საქათმეში თუ ზუსტად ოთხ საათზე რა აგიჟებსო.

იმ დღეს მართლა დარცხვენილი და შეწუხებული მივედი სამსახურში, ჩემმა თანამშრომლებმა მისვლისთანავე მოიკითხეს, – ხომ კარგადაა ჯანზე, ხომ არაფერი უჭირს, უმადობას ხომ არ უჩივისო, და მერე რჩევებიც არ დაიშურეს, – შენ დაადგინე რა ხმა აქვს, რა თქმა უნდა სოპრანო არ ექნება ჯენტლმენია, არც ბასი და ბარიტონი უნდა ჰქონდეს, ისეთი მჭექარე ხმა აქვს, ალბათ ტენორი ექნება და ოპერაში ხომ არ წაგვეყვანაო.

რა მეხუმრება, მე არ მაძინებს, არ მაძინებს მაგრამ მეზობლები დამიგიჟა, ამ სამ დღეს როგორ გადავაგორებ არ ვიცი მეთქი.

შესვენება კარგა ხნის გადავლილი იყო. ოთახში თითქოს რაღაც ჩოჩქოლივით შეინიშნებოდა, ერთმანეთში ჩურჩულსაც მოუხშირეს, ასე საყოველთაო ჩურჩული რაღაც არ მახსენდებოდა რადგან ისედაც ვაწვდენდით ხმას ერთმანეთს. უცებ, ერთ-ერთმა გარედან შემოსულმა გამოგვიცხადა, დღეს ხუთ საათზე ყველამ ერთად უნდა დავცალოთ ოთახი რადგან რაღაც უნდა შეამონმონ ხელოსნებმაო. იმ დღეს ცოტა შეყოვნებას ვაპირებდი, საქმის წინ წასანევად, მაგრამ რა გაენწყობოდა. ხუთ საათზე გოგოებმა ელვის სის-

წრაფით დატოვეს ოთახი და მეც წამომახტუნეს სკამიდან, მივყვებოდი მაგრამ ისე გარბოდნენ ძლივს ვეწეოდი, ქუჩაში რომ გავედით, „ხალტურაზე“ მომუშავე სამარშრუტო „რაფის“ მარკის ტაქსი გააჩერეს, შიგ შეცვივდნენ და ჩვენც გვეპატიჟებოდნენ ჩამორჩენილებს, მე არ მცალია, სახლში მეჩქარება მეთქი. – იქით მივდივართ ჩვენც, სახლამდე მიგიყვანთო და მეც ხელკავით შემაბრძანეს მანქანაში. ჩემ ქუჩაზე შეუხვიეს, და ჩემ სახლთან რომ გააჩერეს, ჩემ ჩამოსვლამდე, თვითონაც რომ ჩამოდიოდნენ, მეგონა გზას მითმობენ მეთქი, მაგრამ ჩემი სახლისკენ რომ აიღეს გეზი და მეც მეპატიჟებოდნენ, – შენც წამოდი, „კარგ საქმეზე მივდივართო“, დაბნეულ – გაოცებული ვუყურებდი საკუთარ სახლში რომ მეპატიჟებოდნენ და მიმიძღვებოდნენ. ჩემთან პურმარილს კი იყვნენ ნაჩვევნი მაგრამ ასე თავს არასოდეს დამსხმიან, თან დაუპატიჟებლად.

მოკლედ, როგორც მოგახსენეთ, ჩემ სახლში არც ისე უცხოვდ გრძნობდნენ თავს და დატრიალდნენ, იცოდნენ სახლში მართო რომ ვიყავი და მოშინაურდნენ. ზოგი ქვაბს ეცა, ზოგი თასს, ღვინის მისამართიც მოეხსენებოდათ და მანამ აზრზე მოვიდოდი, მამალსაც გამოუყვანეს წირვა, ხაჭაპურებიც დააცხვეს, ზოგი რამის თადარიგი თვითონაც დაუჭერიათ და ისე დაინანილეს საქმე რომ უმოკლეს დროში მშვენიერი სუფრა გამალეს, დიასახლისობაში და განსაკუთრებით კულინარიაში ხომ ისედაც ბადალი არ ჰყავდათ და ყველაფერ ამას მუსიკის აკომპანიმენტზე აკეთებდნენ. მუსიკოსებსაც თავის წვლილი შეჰქონდათ ამ ორომტრიალში.

დადლილ-დაქანცულები სუფრას რომ მიუსხდნენ, უცებ

დაავიწყდათ დაღლა და ენათ გაიკრიფნენ. პირველი სად-
ღეგრძელო მამლაყინწას მიუძღვნეს, მთელი ამ „ლონიძიე-
ბის“ მიზეზს, ხაზგასმით აღნიშნეს რომ მსგავსი პრობლე-
მების დროს, ასე უნდა დაუდგეთ ერთმანეთს გასაჭირში,
როგორც დღეს ჩვენ დავუდექით ჩვენს მეგობარსო და არა
მარტო ჩვენს მეგობარს, მთელ მის სამეზობლოს მოუხსე-
ნით უცებ თავსდატეხილი პრობლემად. მოკლედ იმდენი
ილაპარაკეს ჩემ გვერდით დგომაზე რომ მაღლობებიც მახ-
დევინეს. თან დააყოლეს, – ანი შენც დაისვენებ, შენი მე-
ზობლებიც და ჩვენცო.

სოფელი

სოფელი, თავის სრულყოფილებით, საქმიანობით, გლეხური გამჭრიახობით, სიბრძნით, ტრადიციებით, ენით, – თუნდაც კუთხურით, და აუცილებლად კუთხურით, ნესჩვეულებებით და შეხედულებებით, – მოკლედ, სოფლური სოფელი თავის სოფლულებიანად, კი არ მომწონს, – მიყვარს.

მიყვარს, – მე, უსოფლოს, რომელსაც სოფლად სტუმრობა მხოლოდ არდადეგებზე მიწევდა. მიმაჩნია რომ სოფელი საქართველოს „ჯიგარია“, და ეს სიტყვა ჟარგონით კი არაა ნათქვამ-ნაგულისხმევი არამედ აზრი და შინაარსია ჩადებული-გამოხატული.

ქალაქში კი გაითავისეს ევროპული კულტურის სხვადასხვა სახეები, მაგრამ, რაც ნაღდი თბილისურია, გამორჩეული, საკუთარი სახის მატარებელ – გამომხატველი, ყველაფერი ქართული სოფლებიდანაა შემოსულ – დამკვიდრებული.

სამწუხაროდ დღევანდელი სოფლების ფონზე, ალბათ არ და ვერ დამეთანხმებიან თანამედროვენი, რადგან სოფელი დღეს ვეღარ სოფლობს. ძალიან მტკივა ის ლამაზი სოფლები ცარიელი სახლებით, უსოფლულებოდ, თვალებ გაციებულ-გაშტერებული რომ იყურებიან, სანამ ბოლომდე ბინდი გადაეკვრებათ და ნასოფლარად გადაიქცევიან. რიგ სოფლებში კი აქა-იქ მხოლოდ ხანდაზმულნილა შემორჩენილან და ისინიც „ცას ხომ არ გამოეკერებიან“ და ეს სოფლებიც ნასოფლარად გადაიქცევიან.

ამას ჩემი ოთხმოცი წლის გამოცდილებით ვამბობ, მე რომ მახსოვს ის სოფელი, ერთი დიდი ოჯახივით იყო, თავის თავკაცებით, ტრადიციებით, სოფლური კოდექსით, საზრიანობით, სილალით, შრომის უნარ-კულტურით, ბუნებასთან სიახლოვით, ერთმანეთთან გვერდში დგომით, დარაც მთავარია სიმრავლით. რაღაც წილად, საერთო ჰქონდათ ჭირიც და ლხინიც, თითქოს ერთმანეთის მიმართ ანგარიშვალდებულნი იყვნენ, კარგზეც რეაქცია ჰქონდათ და ცუდზეც. კარგს სამაგალითოდ იღებდნენ და ცუდი განსჯის საგანი ხდებოდა,

ლმერთი არ განირავდა ასე სოფელს, შიგ ადამიანის ხელი რომ არ იყოს ჩარეული, – ადამიანის კი არა სატანის ან სატანების.

ლმერთო შეაჩვენე ჩვენი დამაქცევარ-გადამგვარებლები, ჩვენი საკუთარი სახის წამშლელ-დამკნინებლები, რომლებიც ქალაქშიც დაგვერივნენ და სულსა და გონებას გვიბინძურებენ. მომავალ თაობას გონებას ურევვენ, ფესვებს წყვეტენ, და უკუღმართი გზისკენ და თვისებებისკენ უბიძგებენ.

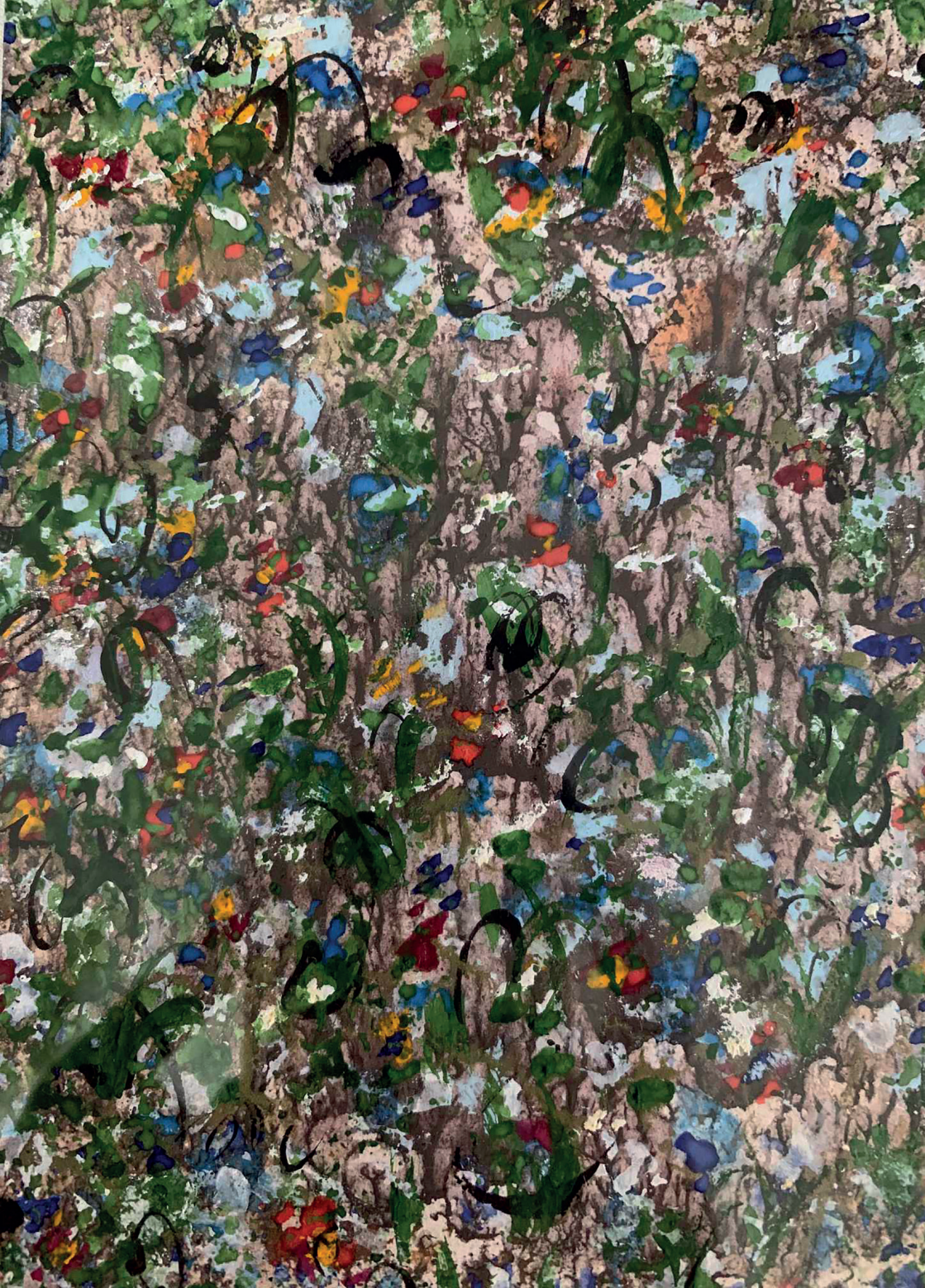

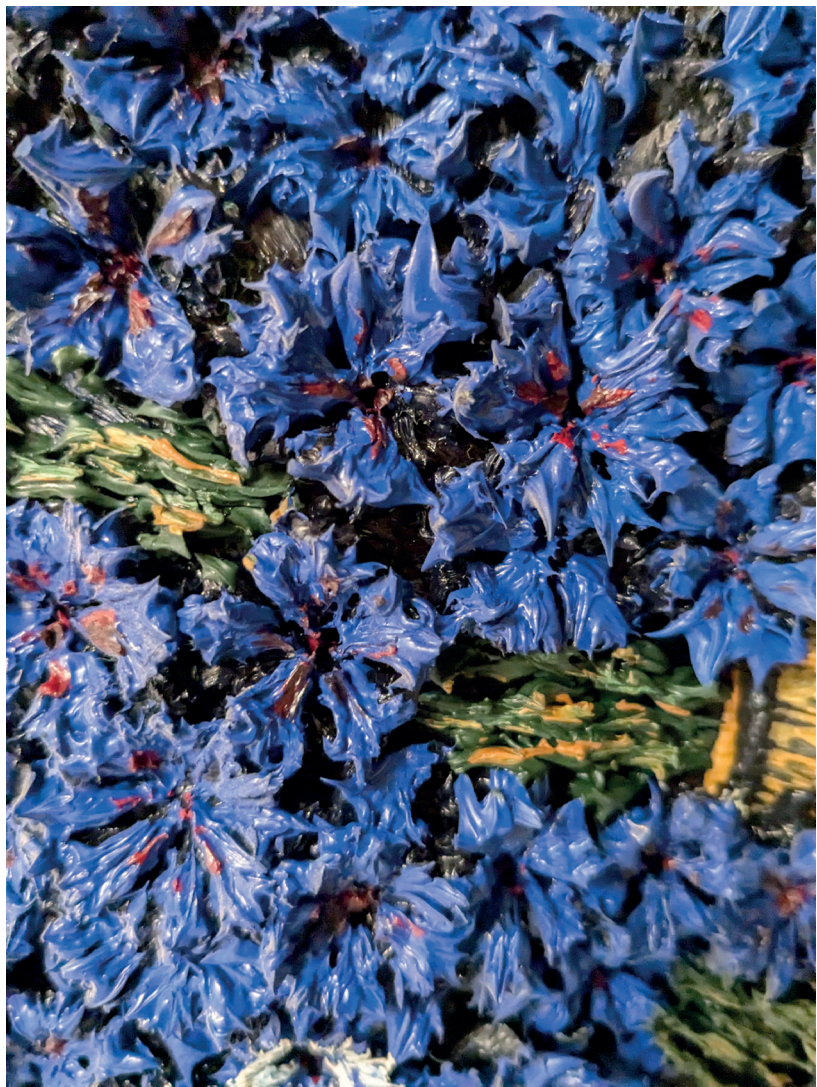

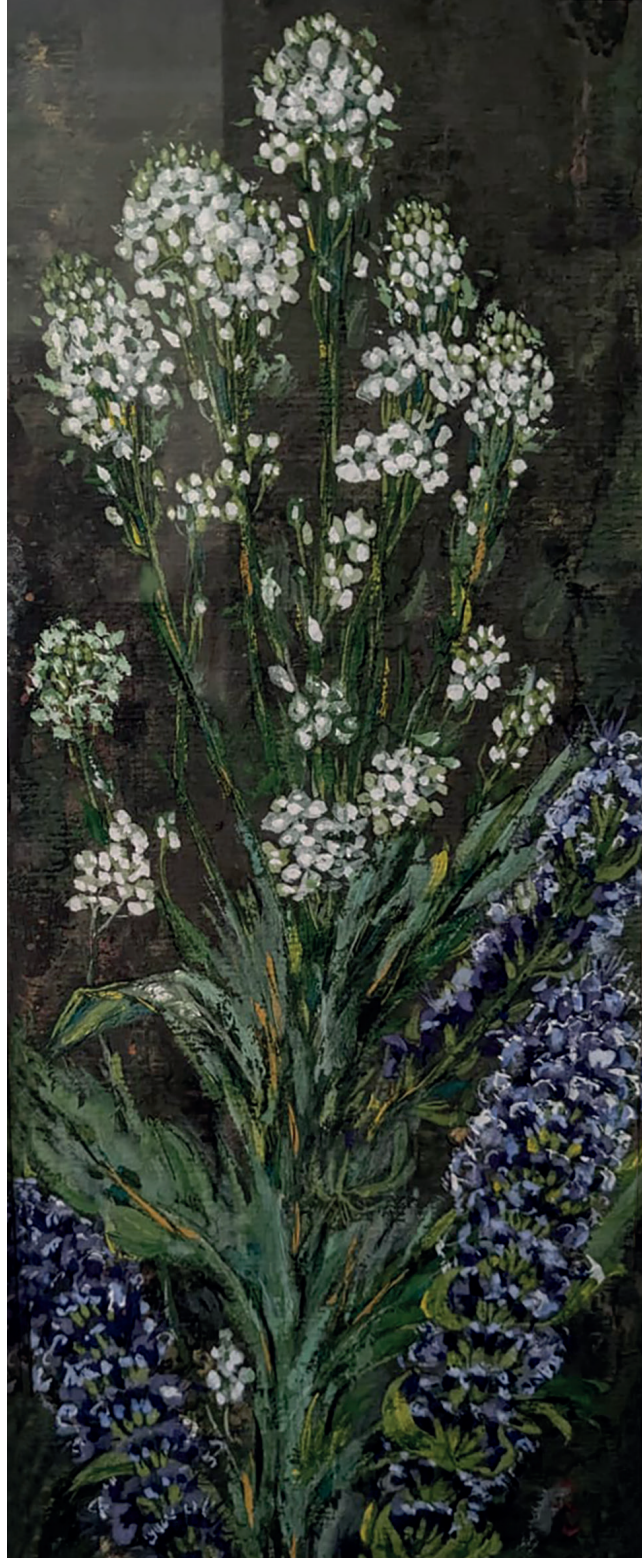

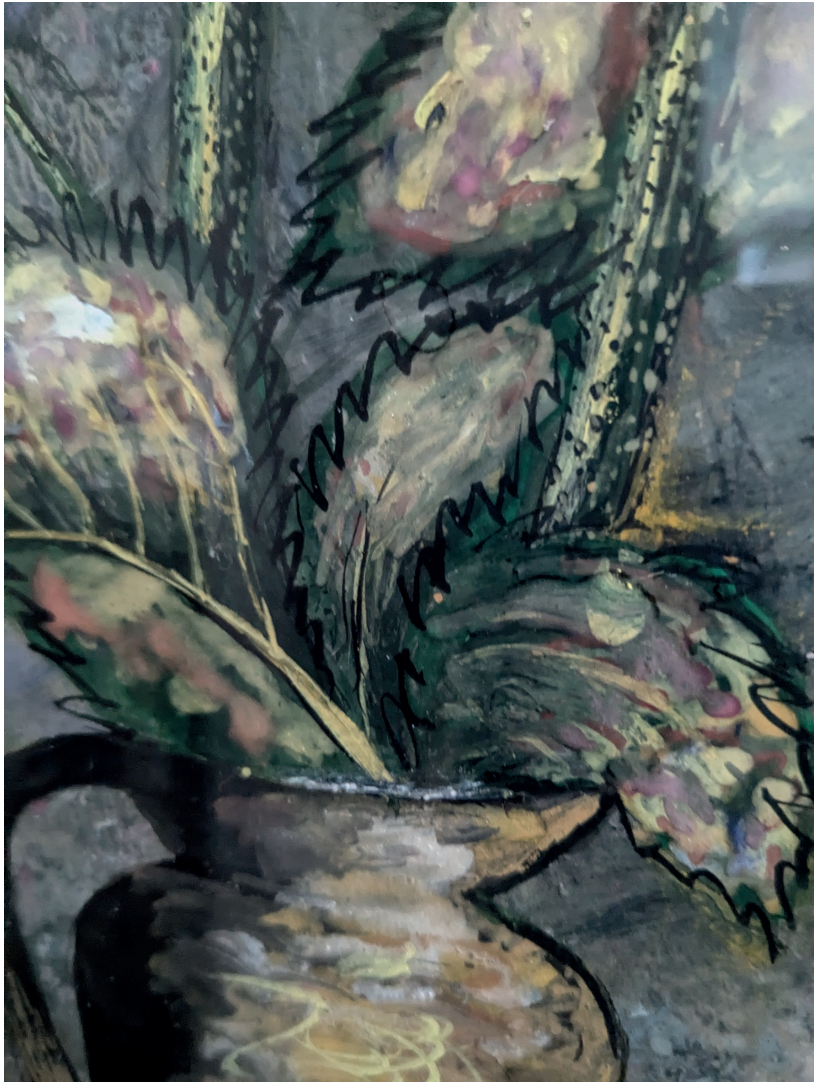

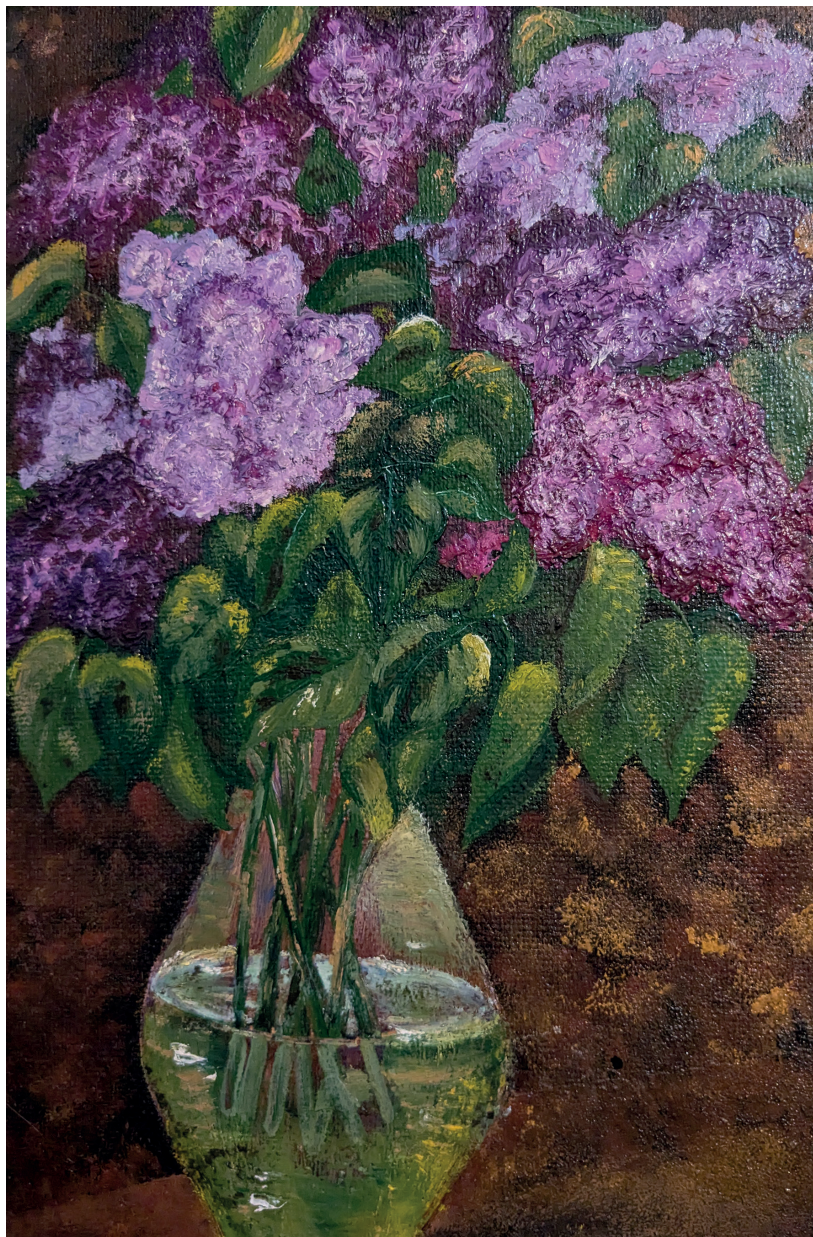

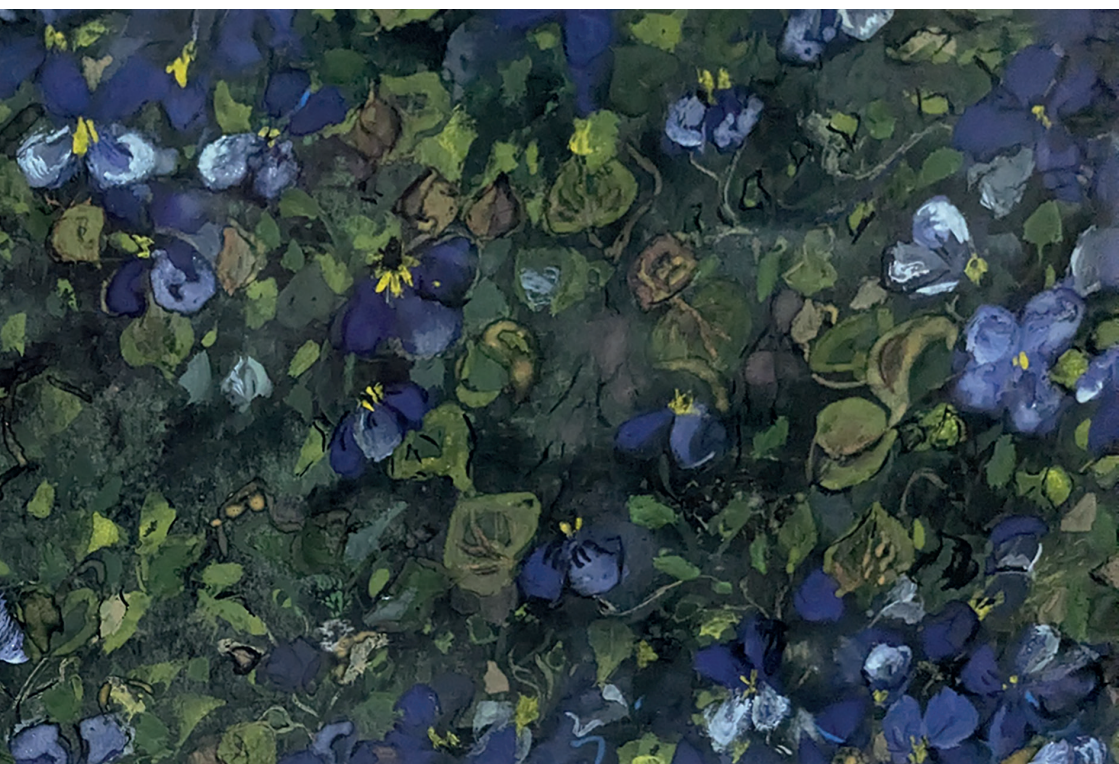

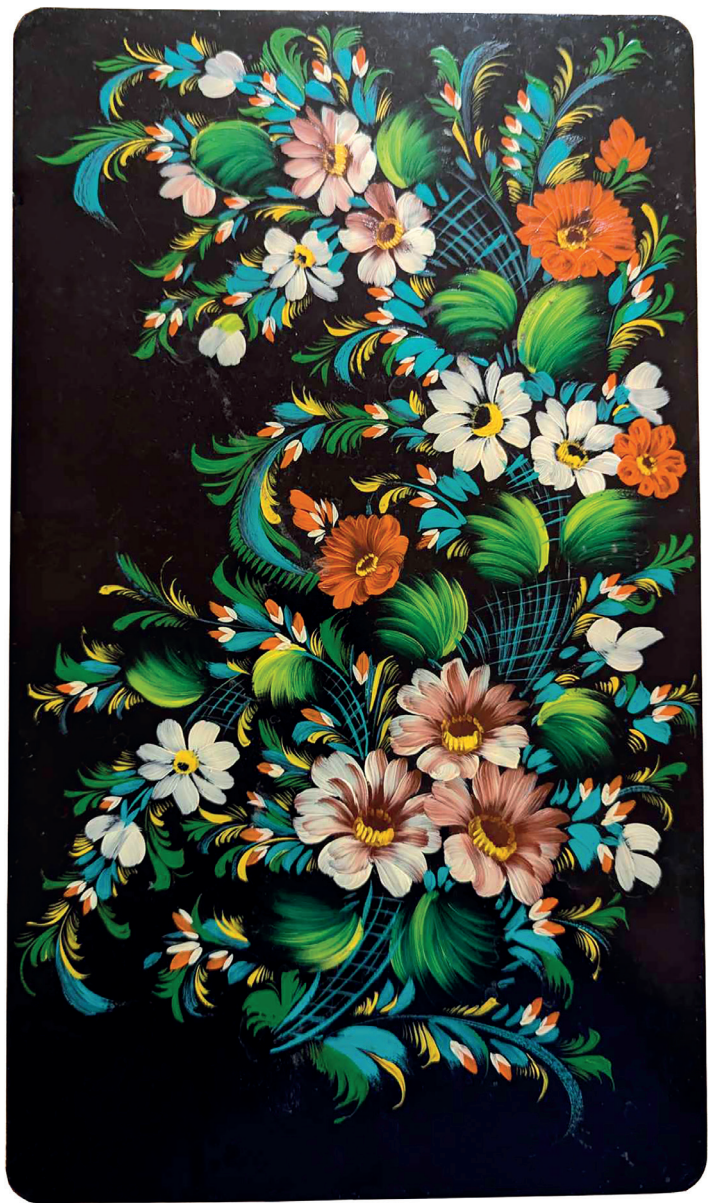

სარჩევი

წინასიტყვაობა	3
უკიდევანო სივრცეში	
სივრცე	8
ბოჰემა	9
*** რა მესაქმება პოეზიასთან	10
მე სიცოცხლე ვარ	11
მე არ მიყვარს კორიდა	13
სფინქსი და პირამიდა	15
ექსპოზიცია	16
გოგენი	17
ვან გოგი	18
შემოდგომა	19
*** სიზმრების ქსოვა	20
*** ადამიანო ყოვლისშემძლევ	21
*** სუმბულთა კრებული	22
*** მე ნამცეცი ვარ	23
*** ამ უკიდევანო სივრცეში	24
*** სიყვარულს თუ ნატრობ	25
*** ქეთევან წმინდა წამებულო	26
*** სენტიმენტები	27
*** მე მირაჟი ვარ უდაბნოში	28
*** ყავა, შამპო, შოკოლადი	28
მოთარეშე ქარაშოტები	29
*** ცხოვრების ამინდზე	29

სოსნისფერი ღრუბლები	30
სურათი ძველებურ ინტერიერში	31
იმედი	32
*** ცხოვრების სალაროში	33
ჭადრაკი, თეატრი თუ ცირკი	34
ჩემი სახლი	35
ნიაგარი	36
მამაკაცი	37
სულის ნაწილები	39
*** გაზაფხულმა დამიარა	41
სულის ფრენა ან მუსიკა ქარში	42
*** მყუდრო ქუჩებში სალამო ხანს	44
*** ძველმოდური ვარ	44
გალაკტიონი	46
გალაკტიონო მშვენიერების მეფე	47
ვენეცია	48
*** ბედს გავექეც თუ ბედი გამექცა	50
*** სოსნები კაბად მოვირგე	51
*** ფიქრის ბილიკები	52
მზესუმზირები	52
ლეგენდა მომღერალ ჩიტზე	53
*** ფარნავაზ დიდო	54
ჩამაპირქვავეთ	56
გზები	57
რომეო და ჯულიეტა	59
ძველი თბილისის სურათები	61
მზე და დრო	63
*** ჩემი ცხოვრების მატრიანის	64
*** სუნამოს სურნელი	65
**** იებს დაემგზავრე ალბათ	65
ჩემი ცხოვრების შემოდგომა	66

*** ნებისყოფა იჭედება გრდემლზე	67
*** შენში ქალი ასაკშიაც ყვავილობს	68
*** ცას გაქცეულან ძველი გრანდები	68
*** ეს იმ გახსენებას გაუმარჯოს	69
*** ბოლო დროს ხომ მართლაც...	70
ბათუმი	71
მომეცით ფული	72
*** ყველას აქვს ოცნება	74
უკიდებანო	75
ბავშვობა	77
ლამე ყინცურა ხევში	78
*** გრიმებისა და ანდერსენის...	79
*** ლანვს და ბიბილოს	79
*** ცხოვრება ამძიმებს მხრებს თუ...	80
ყინწვისის წმინდა ნიკოლოზის ტაძარი	81
*** განაცრისფრებულ სევდიან...	82
*** სხეული ჭურჭელია...	82
მეორედ მოვალ	83
თბილისელობა	85
წელიწადის დროები	86
მერცხლები ხომ ბრუნდებიან	87
ძველი თბილისი	88
*** ქართულმა ზღაპრებმა...	89
*** ჩემი ქალაქის...	90
ნუთისოფელი	91
*** მე ვინ ვარ ვიცი	93
*** შემოშხაპუნდა გაზაფხული	93
*** მე ნაფოტი ვარ	94
*** გატაცება მაჭარია	95
დასასრულის დასაწყისი	96
ჩაძირულ გემში	97

შემოდგომების სიყვარულები	98
*** არა გრიგალი, არც ქარიშხალი	99
როგორ გამოგდის?	100
ნისლი	101
კედელი	102
გარუხებული აპრილები	102
რალაცა ძალა	103
სულის მიღმეთის აბდაუბდა...	104
*** ვარ გზადაბნეული	105
ოცნებების კორიანტელი	106
ანანური	107
ავციას სიზმარი	109

ქალი

ქალი ქალია	112
ჩვეულებრივი ქალი	114
ამგვარ-იმგვარი	115
მე ვარ ქალი	116
დროები ქალის ცხოვრებაში	117
*** ამ ბოლო დროს	119
აღმოვაჩინე	120
ოქტომბერი ქალის შემოდგ-მდე	121
და ოქტომბერი შემოდგომისას	122
*** მინდვრის გვირილები	92
*** სიმორცხვე დღეს ხომ...	122
სიმორცხვე	123
*** მე ქალი ვარ და...	124
*** ქარი თუ გიხარია...	124
*** ყოველ გაზაფხულზე	125
მხურვალე თონეს ჩამაკარით	125
იასამნების მეორედ მოსვლა	126

*** ქალი სიყვარულს სულ...	127
*** ღმერთო არ ჩაახშო	128
*** ძუძუებივით ეტიკნებათ...	129
ნუ შეუშინდები წლებს	130
*** აგერ უკვე	131
*** ქალო დარდიანო	132
*** ნისლის ტევრში დაკარგვას თუ ლამობ	133
შემოდგომა	134
ზამთრის ბელურა	135
*** ცოტა პოეტი ვარ	136

ნაირნაირები

შენ თვალთა მზერას	138
სიყვარულის დღე (ვალენტინობა)	139
აისიდან დაისამდე	140
მზე და ზღვა	141
სიყვარული	142
შემოქმედება	143
ურთიერთობები	144
*** თოვლი მოდის	145
*** გაყინულა მთვარე ცაში	145
*** გარედ ცივა სახლში თბილა	146
*** გარედ ბარდნის და ძალიან ცივა	146
ნაირნაირები	147
მე შენ გისურვებ	148
*** ჩემს არსებაში	149
*** ძიებები, ძიებები	150
უშენოდ	151
გამოიდარა	152
შანსი	153
*** ცხელა, მზე მთენთავს	154

პეპელა	155
ობლის და კვერის არაკები	156
*** ფიქრებს, ვით ფუმფულა ფთილებს	157
*** ფოთოლთცვენა	157
მე სტუმარი ვარ	158
ეს გაზაფხულიც	159
*** თუ შენ ვერ უსმენ	160
*** ისევ ჩამოსცხათ კიპარისებს	161
*** მზეს მიაფიცხეთ	162
*** ხომ შეიძლება ცხოვრობდე მარტო	163
*** სულს თუ წაეკიდა	163
მტკივა, განვიცდე, შევიგრძნობ, ვხედავ	164
კვრინჩხისფერი ბინდი	166
ლამე	167
*** და იწვა ბინდი	169
სოფლურ სოფელში	170
ჩემი ბავშვობის სოფლის სურათები	171
ბავშვთა ბავშვობა და კომპიუტერი	174
*** გაფრენილი სივრცე	175
*** ფშატი აყვავდა	175
*** ფშატის ყვავილობამ	176
*** ფშატისყვავილობას	176
*** დღე დღე არი	177
*** მარტი ბუნების გაღვიძება და...	178
*** რევერანსი	181
თამარ ქალო დედოფალო	183
ბარად ჩამოსულ მთიელ ქალ-ვაჟს	185
*** გინახავთ გაზაფხულზე	186
თუ დამიძახებ, მე მოვალ შენთან	186
სიზმარი	187
შენი სულისკენ მომავალ გზებს	188

ვნებათა ბრუნვა	189
ოთხმოცდაათიანი წლები	190
და, წლების მერე	191
*** მზე ჩემი ცხოვრების გადაიხარა	193
*** პატიმრობა ხომ საშინელებაა	194
*** ყველას თავისი საზრუნავი აქვს	195
მარტოსული	197
ისევ მარტოსულზე	199
*** მეორედ მოსვლას ჰგავდა	200
ოთხმოცდაათიანი წლები	201
გოგონას სიზმარი	202
ნუ დაივიწყებ	203
*** თუ ხარ მდიდარი	204
ძველით ახალ წელს	205
*** საოცარია ეს ცხოვრება	206
გამოდარება	207
*** ზათქით მიუგდეთ	208
*** სულის ქრილობებს	209
ისევ ოთხმოცდაათიანი წლები	210
*** შემოდგომა აბდღვრილდა	211
აპრილი	211
*** ცხოვრების კალოზე	212
მარტი	213
გაზაფხული	214
შენი ცხოვრების ოთხი დრო	215
იასამანი	217
*** არც ქარი მიყვარს ქარში	217
სექსი და სიყვარული	218
*** ჩემი ფანჯრის წინ	219
გარდავიქმნები	220
ქარი გადაგვისქუჩებს	221

საქორწინო კაბა	223
ბავშვობაში ხეტიალი	224
მინა	225
სამშობლოს განცდა	226
როცა ქარი ქრის	227
სიმორცხვე	228
პესიმისტური	229
*** თიხისგან ნაძერწში	230
სიამოვნება	231
მშვენიერების განცდა	231
*** მივწენ-მოვწენე ფთილები	232
*** ცისფერთვალება მინდვრის ყვავილები	232
*** ცხოვრებამ თუ შემოგიტია	233
ჩვენი ხასიეთების მეტეოროლოგია	234
ნლები	235
*** ყვავილებო, ყვავილებო	236
*** ეკლები	236
მზერა	237
ველური გვირილები	238
*** ჩემი ყვავილეთი	238
*** ჩვენ ქალაქში ჩიტები აღარ არიან	239
*** რას გაუგებ მამაკაცებს	239
*** ხილვების მარათონი	240

სიბერე

ჩემი მეოთხმოცე შემოდგომა	242
*** დრო გავატარე	243
*** ხან მგონია რომ ბებერი ვარ	244
*** პესიმისტური	245
სიბერის პირს	246
დღემდე	247

ნარსულით ცხოვრება	248
სიბერე სკამლოგინზე	249
საგზური საიქიოს	251
სიბერემდე ხომ არც ისე შორია	252
*** როგორ არავის მოსწონხარ	252
*** სიბერე ჩემო	253
*** სამოცს ვცილდები	254
სიბერე ჯილდოა	255
ცხოვრება მაინც მშვენიერია	256
*** წლები მემატება	257
*** სიბერეს თუ უჯანყდები	258
*** ჩვენი ცხოვრების ზაფხულიდან შემოდგომამდე	258
სამოცის შემდეგ	259
*** კარგა ხანია ოცნებებმა დაიყვავილა	260
*** არ გეგონოთ რომ დამიზამთრდა	261
უდროოდ დაღამება და უდროოდ დაბერება	262
დრო როცა გისწრებს	263
*** იმ ქვეყნად წასვლისას	264
ისევ მოუპირებელ ცხოვრებაზე	265
ახდენილ-აუხდენელი სურვილები	266

ჩემ ქალიშვილს და შვილიშვილებს

უშენოდ უდაბნო ვიქნებოდი ცარიელი	270
სანთლად ჩამოვქნი იმედის სხივებს	270
*** ჩემო სუთქევა და ჩემო ჭალარავ	271
*** ჩემი ცხოვრების აზრო და ეშხო	271
პატარა დედავ	271
დედილო	272
ლალის	274
შენ,ვინც დაიბადები ამაღამ	275
*** შვილიშვილები ვით მიძივები	276

ჩემ შვილიშვილს – გრიგოლ ფერაძეს	277
*** ხმელ წიფელივით	277
რვა თვის ივას	278
ღმერთო, უფალო	
*** ღმერთო, უფალო	280
შემინდე ღმერთო	281
*** უფალო ღმერთო	282
აღსარება	283
აღდგომა	284
ჩემი გადასახედიდან	285
სხვადასხვა სახის ჩანაწერები	315
„მოგონებანი გარდასულ დღეთა“ (ომის შემდგომი თაობის ბავშვები, მოზარდები და მოზრდილები)	345
ნახატები	426

ნახატები ცირა კაპანაძის

დიზაინი და დაკაბადონება: ფატი გაგულია

დაიბეჭდა სტამბაში გრიფონი

ISBN